EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

42

1968

LION FEUCHTWANGER

DUCESA SLUTĂ

Margareta de Tirol, ducesa slută, poreclită „Botoasa", iată personajul central al acestei opere care evocă evul mediu în Imperiul roman de națiune germană. Dîrză, abilă, lacomă, dar însuflețită de dragoste pentru Tirolul ei, ducesa slută este una dintre primele figuri romanești create de Feuchtwanger și deschide lungul șir al eroilor lui atît de îndrăgiți de cititori.

LION FEUCHTWANGER • DUCESA SLUTĂ

Lei 6,50

CM — COLECȚIA MERIDIANE — CM

CM

Lion Feuchtwanger

Ducesa slută

În românește de
Ion Roman

Editura pentru Literatură Universală

București — 1968

Desenul copertei de *Cojocaru Ion*

Lion Feuchtwanger
DIE HÄSSLICHE HERZOGIN
Roman
Rowohlt Verlag, Hamburg,
1958

CARTEA ÎNTÎI

ÎNTRE ORAŞUL INNSBRUCK ŞI MĂNĂSTIREA Wilten, pe cîmpia largă, deschisă, se înălţau corturi, prăjini pentru steaguri ; fuseseră ridicate tribune, se însemnaseră marginile unui fel de piste pentru turnire şi alte jocuri sportive ale nobilimii. Se pregătiseră locuri pentru multe mii de oameni, aşa ca lumea să se simtă bine ; într-un cuvînt se puseseră la cale toate cele trebuitoare pentru petrecere. De doi ani corturile acestea acopereau cîmpiile de la Wilten, aşteptînd măreaţa, fastuoasa nuntă pe care voia să şi-o serbeze Henric, duce de Carintia, conte de Tirol, rege al Boemiei. Fraţii monahi purtau de grijă ca vîntul să nu strice corturile, iarba să nu acopere din nou arena pentru jocurile sportive, tribunele să nu se prăbuşească din pricina putreziciunii. Dar serbarea se tot amîna, iar cel de-al doilea plan de căsătorie ce se pusese la cale părea să fi căzut baltă la fel ca şi cel dintîi. Tîrgoveţii din Innsbruck, călugării de la Wilten zîmbeau pe sub mustaţă, munţii priveau încoace cu nepăsare. Nevestele celor din Innsbruck ieşeau la plimbare printre pînzele de preţ, pestriţe ale corturilor, copiii se jucau de-a prinse-

lea prin tribune, perechile de îndrăgostiţi foloseau corturile drept binevenite ascunzişuri.

Regele Henric, care începuse să îmbătrînească — toată Europa îi lăsa cu bunăvoinţă şi fără batjocură titlul regesc, deşi îşi pierduse de mult regatul Boemiei şi stăpînea acum numai comitatul Tirolului şi ducatul Carintiei — trecea călare, mohorît, printre corturi. Îşi luase prînzişorul la stăreţia Wilten ; păstrăvi prăjiţi, muiaţi în zeamă clocotită de ghimbir, găini în lapte de migdale, iar după masă rugăciuni de mulţumire şi prăjituri. Dar cei de la Wilten nu se pricepeau în bucătăria aleasă : lipseau nuanţele. Stareţul era un bărbat de treabă şi înţelept, un diplomat folositor, dar despre rafinamentele bucătăriei habar n-avea. Oricum, lui, regelui, nu-i plăcuse, şi dacă, de obicei, după masă se simţea în toane bune, de astă dată era mai posomorît decît înainte. Străbătea crîmpeiul de drum pînă la Innsbruck călare şi fără armură. Veşmîntul strîmt, croit după cerinţele modei, îl strîngea ; nu se putea tăgădui că de la o lună la alta se tot îngrăşa. Dar era un om de lume ; se proţăpea cu măreţie pe bidiviul lui de rasă, gătit cu podoabe şi nu se lăsa stînjenit de mînecile nemăsurat de lungi şi de largi.

Adia un vînt uşor, fulguind zăpada, umflînd pereţii corturilor, făcîndu-i să fîlfîie, să pleoscăie. Mica suită rămăsese în urmă, regele călărea singur, alene. Cerceta cu amărăciune construcţiile sărbătoreşti ce se întindeau pînă departe. Obrajii bine bărbieriţi îi atîrnau moi şi

grași, gura i se țuguia, mare, urîtă, cu buza de jos umflată. Ochii limpezi, apoși i se plimbau cu supărare peste orașul de pînză, peste tribunele și stănoagele arenei. Era, firește, un bărbat înțelegător. Dar în cele din urmă și răbdarea lui avea o margine. Acuma, Ioan, luxemburghezul, l-a tras din nou pe sfoară: i-a făgăduit pentru a doua oară o mireasă, s-a hotărît totul în mod solemn — și pentru a doua oară l-a lăsat mofluz.

Răsufla greu, respirația trecea șuierînd prin nasul lui mic, turtit și se preschimba în norișori deși de aburi, în aerul înghețat și cețos. De fapt, în ciuda celor întîmplate, nu-i purta pică lui Ioan de Luxemburg; în general, îi era greu să fie supărat pe cineva. Ioan era cel care-l alungase într-un chip rușinos din Boemia, așa că din regatul lui nu-i mai rămăsese decît titlul; dar fusese lesne împăcat de prietenosul și elegantul bărbat, atunci cînd acesta îi oferise despăgubiri bănești și mîna frumoasei, tinerei lui surori Maria. Chiar atunci cînd luxemburghezul nu-și ținuse făgăduiala și nu-și putuse îndupleca sora să se mărite, el nu pusese lucrurile la inimă și se declarase gata să se mulțumească cu cea de-a doua mireasă pe care i-o propunea luxemburghezul, vara lui Ioan, Beatrix de Brabant. Totuși, acum, cînd și această înțelegere rămăsese în vînt, găsea că e prea de tot. Sărbătoarea sfîntului Bartolomeu[1], cînd Beatrix ar fi trebuit să sosească,

[1] În ziua de 24 august (n. t.).

trecuse de mult; scumpa vară din Brabant a lui Ioan nu venise, iar frumoasele corturi de pe cîmpiile de la Wilten așteptaseră în zadar. Sigur că luxemburghezul va ști din nou să găsească un pretext ticluit subțire. Numai că de data asta regele Henric nu se va mai lăsa potolit cu atîta ușurință. Și răbdarea unui rege creștin multîncercat își are marginile ei.

Agită mînios cravașa bogat împodobită. Își amintea foarte limpede cum se întîlnise cea din urmă oară cu Ioan, în mai, și puseseră la cale totul. Luxemburghezul, trebuia s-o recunoască, apăruse într-o înfățișare de o eleganță uluitoare. Purta, ca și domnii din suita lui, veșminte lucrate după croiala cea mai nouă ce tocmai se ivise în Catalonia și Burgundia și care nu fusese încă văzută în Germania: haine nemaipomenit de strîmte, strînse — era nevoie de doi slujitori ca să ți le smulgă de pe corp — din stofă multicoloră, cu aplicații de fîșii în pătrățele, ca tabla de șah, cu mîneci largi, care atîrnau aproape pînă la genunchi. El însuși, regele Henric, punea mare preț pe tot ce era legat de modă, dar luxemburghezul — nimic de zis — îl întrecuse. Toți seniorii de stirpe luxemburgheză sau din Boemia — cît de repede se puseseră la punct! — își însușiseră de îndată noul port al părului: barbă mare și plete, în locul obrazului neted bărbierit și al părului tuns scurt, așa cum fusese obiceiul printre cavaleri de cînd își poate aduce el aminte. Cu adevărat îl uimise și-i impusese felul sigur și de la sine înțeles în care luxemburghezul adop-

tase peste noapte moda cea nouă. Plin de o tainică admirație stătuse atunci de vorbă cu Ioan numai despre noutățile modei, apoi despre femei, cai, sport, iar politica și tîrguielile privitoare la nuntă le lăsase pe seama sfetnicilor săi. Seniorii lui, prudentul, devotatul stareț de la Wilten, multcititul și iscusitul la vorbă abate Ioan de Viktring, impunătorul burgrav Volkmar, iubiții și înțelepții lui seniori de Villanders, de Schenna se pricepeau într-adevăr mult mai bine decît el în aceste treburi bănești migăloase și plictisitoare ; în mîinile lor credincioase și destoinice încheierea contractului se găsea într-o mai mare siguranță. De aceea el, Henric, se mărginise doar la cele mondene, iar cînd regele Ioan îi lăudase calitățile doamnelor din Paris și Burgundia, din care îi plăcea să facă eroinele aventurilor sale, îi opusese farmecele strașnice ale tirolezelor, pe care le cunoștea foarte, dar foarte bine și din puncte de vedere mereu noi. În cele din urmă, iubitul lui secretar, abatele Ioan de Viktring, îi pusese înainte contractul gata, îi citase un dicton latinesc : „Și astfel fuse dusă treaba la bun sfîrșit“, și-l încredințase că toate erau în cea mai deplină rînduială și încheiate, așa că în ziua sfîntului Bartolomeu își va primi o dată cu mireasa și treizeci de mii de mărci în arginți veronezi. Iar acum se găsea aici și dădea ocol călare locului pregătit pentru festivități. Iată corturile, prăjinile de steaguri, arena pentru turnir — dar nici mireasă, nici bani.

În drumul regelui ședea un băiețaș. Nu auzise calul venind; se cinchise grăbit și încordat în colțul unui cort, își ridicase haina și-și făcea nevoile. Priveliștea acestei profanări a locului unde ar fi trebuit să-și sărbătorească nunta îl mînie pe rege, care-l lovi pe băiat. Îndată, însă, cînd copilul scoase un urlet, îi fu milă, se căi și îi aruncă un bănuț.

Nu, cu adevărat, așa nu mai mergea. Felul cum ședeau și așteptau aici corturile era ceva nedemn pentru maiestatea sa. Va termina cu luxemburghezul și cu proiectele lui mereu spulberate. La Innsbruck se va întîlni cu austriacul, cu ducele Albrecht cel Olog. Va încheia cu dînsul un contract, să-i dea austriacul o nevastă. E oare la cheremul luxemburghezului? Cristoase, Dumnezeule! Ceea ce nu poate sau nu vrea să-i dea Luxemburgul, o să găsească la Habsburgi.

Nu era deprins să rumege în el multă vreme o supărare. Îndată ce luă hotărîrea, își împrăștie necazul în aerul rece și vesel al Celui-de-sus. Începu să se uite cu alți ochi, voioși, la construcțiile sărbătorești din juru-i. Rîdeți voi! Toate acestea își vor avea în curînd rostul lor. Se săltă în șa, începu să fluiere un cîntecel poznaș și dădu pinteni calului, așa că seniorii se grăbiră să-l ajungă din urmă.

Trecînd călare prin întinsul oraș de corturi, cei cinci domni din suita cea mai apropiată schimbaseră între ei fraze pline de aluzii glumețe cu privire la nunta mereu amînată a

regelui. Toţi cinci erau cu mult mai înzestraţi decît suveranul lor, îl storceau cît puteau, mai ales grosolanul burgrav Volkmar, îi smulgeau mereu noi moşii şi otcupuri. Dar cu toate acestea ţineau în felul lor la prinţul acesta neînfrînat şi trîndav. Era un stăpîn darnic, cuvios, un bun tovarăş de zaiafeturi, doritor de petreceri şi de sport, îi plăceau femeile, veşmintele la modă, toate felurile de distracţii, avea şi fantezie, era uşor să-l cîştigi pentru orice fel de aventură ; numai că-i pierea repede cheful. Într-o vreme cînd toată politica depindea de personalitatea suveranului, un astfel de stăpînitor nu avea perspectivele cele mai fericite, iar de la păţania din Boemia se terminase cu el definitiv pentru marea politică europeană. Pe cît de puţin bănuia regele asta, pe atît de bine o ştiau seniorii. Ei îşi dădeau seama : Henric nu mai făcea politică, era pionul altora.

Cu gîndul acesta judecau ei planurile de căsătorie ale lui Henric, iar corturile ce şedeau în aşteptare aveau pentru dînşii un cu totul alt sens decît pentru bunul rege, unul ironic.

La cîrma destinelor Imperiului roman de naţiune germană se aflau trei principi. Vioiul, strălucitul, sclipitorul Ioan de Luxemburg-Boemia, greoiul, şovăielnicul Ludovic de Wittelsbach şi tenacele, departe-văzătorul Albrecht de Habsburg, pe care infirmitatea îl asprise şi-l făcuse conducător al fraţilor săi cu care domnea împreună. Cei trei principi aveau cu toţii aceeaşi putere, îşi întindeau braţul spre stăpînirea imperiului şi a creştinătăţii, şedeau încor-

dați, se pîndeau unul pe altul. Își ațințeau privirile spre țara din munți, spre Carintia și Tirol, unde domnea Henric, văduvoiul ce îmbătrînea fără clironomi în linie bărbătească. Doar într-acolo era cu putință să-și sporească hotărîtor puterea și moșia. Țara din munți, bogata, rodnica, vestita țară, se-ntindea de la hotarele burgunde pînă la Adriatica, de la podișul bavarez pînă în Lombardia. Era puntea ce lega posesiunile austriece ale Habsburgului cu cele șvăbești, Germania cu Italia, într-un cuvînt, cheia imperiului. Fiecăruia dintre cei trei principi i se părea un țel lesne de atins să-l cîștige, să-l moștenească pe stăpînitorul acestei țări, petrecărețul blajin ce-ncepuse să-mbătrînească. În socotelile lor, țineau seama de năzuința acestuia de a avea pe lîngă numeroșii-i fii din flori și pe lîngă cele două fete legitime, un adevărat moștenitor în linie bărbătească, și-l momeau cu planuri de căsătorie ticluite cu grijă.

Cei cinci seniori, trei cavaleri în armuri și doi stareți în haine de călătorie de-o tăietură foarte lumească zîmbeau gîndindu-se cum regele Henric încerca să-și tăinuiască lui însuși această țesătură de interese. Regele se purta ca și cum luxemburghezul, ducele de Wittelsbach și Habsburgul și-ar fi dat osteneala să-i afle mireasa cea mai potrivită numai din dragoste și devotament princiar, sau din prietenie.

Cel care se vădise cel mai hotărît fusese Ioan, luxemburghezul. Mai întîi îi propusese lui Henric mîna tinerei, frumoasei sale surori Ma-

nia şi douăzeci de mii de mărci în arginţi veronezi, cerînd în schimb ca una dintre fiicele lui Henric să se cunune cu unul dintre prinţişorii Luxemburgului. Îl fermecase pe bătrînul şi iubeţul văduv cu nişte portrete ale Mariei, fără a fi cerut măcar cu o vorbuliţă consimţămîntul gingaşei, strălucitoarei prinţese. Nu era greu de înţeles că tînăra, graţioasa luxemburgheză, fiică de împărat, avea să se împotrivească prin orice mijloace căsătoriei cu vîrstnicul chefliu, stors de vlagă. Fata făcuse un legămînt de veşnică fecioorie, dar legămîntul acesta — principii înlemniseră cînd le-a vorbit despre el pe ocolite — n-o împiedicase ca după numai cîteva luni să se mărite cu regele Franţei.

Poate că Ioan, ştiind dinainte că nu-şi va putea îndupleca niciodată sora să-l ia de soţ pe ducele de Carintia, voise numai să-l zăbovească pe bătrînul rege, care se şi bucura copilăreşte la gîndul că din această căsătorie i se va naşte un prinţ chipeş. Sigur era însă că plănuirea celei de-a doua căsătorii, cu Beatrix de Brabant, nu fusese pentru el decît un joc nesocotit cu vîrstnicul principe. Făgăduindu-i o zestre încă mai mare, îl păcălise pe Henric, făcîndu-l să-şi pună semnătura pe un contract, conform căruia copila lui Henric, Margareta, urma să se mărite cu unul dintre fiii cei mai mici ai lui Ioan şi să moştenească ţările lui Henric, dacă acesta ar fi murit fără succesori de parte bărbătească. În felul ăsta, bătrînul principe prăpădindu-se fără să i se fi născut un fiu, luxemburghezul avea la îndemînă pretextul ca să înhaţe Carintia,

Görzul şi Tirolul. Acum, cercetînd cu grijă feluritele aventuri de dragoste ale lui Henric, ajunsese la constatarea că regele, care se ofilea repede, nu mai avusese nici un prunc, în cei din urmă patru, cinci ani, de la vreuna dintre ibovnicele sale. Totuşi, în treaba asta nici un doftor şi nici un om trecut prin ciur şi prin dîrmon nu putea să tragă o încheiere sigură ; cu cît el, luxemburghezul, ar fi întîrziat mai mult căsătoria regelui, cu atît mai vîrtos i-ar fi crescut nădejdea de a pune mîna, prin mijlocirea feciorului său, pe ţara din munţi şi, o dată cu ea, pe Imperiul roman de naţiune germană.

Toate aceste urzeli erau foarte limpezi pentru seniori, ei ştiau cît se poate de bine că aici era temeiul pentru care sărbătoreştile corturi rămăseseră goale şi triste. Cînd iubita verişoară a luxemburghezului, Beatrix de Brabant, fiică a seniorului de Louvain şi Gaesbecke, nepoată a răposatului împărat Henric al VII-lea, se arătă şovăitoare, cînd pretextă că ea e singurul sprijin al părinţilor săi, că nu vrea să schimbe frumoasa ei Flandră cu ţara cea muntoasă, străină şi înspăimîntătoare — hei ! tare degrabă renunţase Ioan să-ncerce a-i scoate din cap toate astea.

În fond, seniorii priveau cu neplăcere şi cu împotrivire tot acest plan de căsătorie, care era miezul întregii politici din ţinuturile Alpilor. Ce-i drept, burgravul Volkmar, masiv şi grosolan în straşnica lui armură, spunea cu vocea-i hîrîitoare că ori Luxemburgul, ori Habs-

burgul totuna-i, numai să-şi aibă în sfîrşit regele mireasa în pat; maiestatea-sa, şi laolaltă cu el ei înşişi, sfetnicii şi seniorii lui, se făceau de rîsul lumii, din Sicilia pînă în cea mai îndepărtată provincie de la miazănoapte, din pricina astei însoţiri împiedicate la nesfîrşit. Numai că spusele burgravului sunau niţel cam silnic şi făţarnic, şi atît vicleanul Tägen de Villanders, cel zgîrcit la vorbă, cît şi Iacob de Schenna, seniorul distins şi slab, cel mai tînăr dintre sfetnici, a cărui armură nu se potrivea nicidecum cu aerul obosit şi sceptic al feţei, făcură nişte mutre pline de îndoială. Regele Henric se pricepea prea puţin la finanţe, ceea ce era cît se poate de bine; lăsa întreaga cîrmuire pe seama sfetnicilor, iar cînd aceştia se văicăreau, la înfăţişarea socotelilor, că trebuiseră să-şi dea foarte multă osteneală şi că avuseseră multe cheltuieli de acoperit, dînsul le mulţumea cu un belşug de cuvinte prieteneşti, dar, în ciuda vistieriei goale, nu sfîrşea cu investiturile, privilegiile, otcupurile. În slujba lui puneai frumuşel, lesne şi în tihnă osînză pe tine, îţi sporeai pămînturile şi-ţi burduşeai sipetele. Dacă vreun străin — seniorii oftară — şi-ar vîrî acum botul în troaca asta plină ce le sta la îndemînă, nu le-ar mai fi în nici un caz atît de bine, oricîte măsuri s-ar îngriji ei să ia.

Cu adevărat mulţumiţi erau cei doi oameni ai bisericii, isteţul, slăbănogul stareţ de la Wilten şi celălalt, Ioan de Viktring, nu numai bun

de gură, ci şi dibaci. „Plin de învăţăminte şi frumos este a deschide ochii asupra faptelor oamenilor celor mari“, cita acesta pe un clasic din vechime, iar amîndoi se bucurau în taină, ca de o întrecere sportivă, de diplomaţia luxemburghezului. N-aveau pricini de nemulţumire ; fie Henric, fie luxemburghezul, fie Habsburgul, ei vor şti să dobîndească toate cele de trebuinţă pentru plăcutele şi mănoasele lor stăreţii. Aşa că aşteptau cu o curiozitate aproape lipsită de părtinire să vadă cum se va încheia lupta dintre Albrecht şi Ioan de Boemia şi priveau cu bunăvoinţă această figură de şah rubicondă, blajină, dedată plăcerilor, care era regele Henric în jocul cu miză mare al celor trei germani aflaţi pe culmea puterii.

Seniorii îl ajunseră din urmă pe rege, care sta şi mai ţeapăn în şa, băgară de seamă că se luminase şi-i ghiciră hotărîrea de a primi în orice condiţii mireasa pe care i-o va hotărî Habsburgul. Ei da, oricum, odată şi odată tot trebuia să se ivească prilejul pentru o festă ca asta. Bine, vor trece aşadar de partea Habsburgului.

Totuşi, cînd, în sfîrşit, după numai cîteva luni corturile de la Wilten se umplură într-adevăr cu oaspeţi, mireasa fu fireşte o altă Beatrix, aceea pe care o propusese Albrecht de Austria, Beatrix de Savoia ; numai că Ioan de Luxemburg se vîrîse între cei doi, Ioan de Luxemburg mijlocise căsătoria, semnase şi ga-

rantase contractul, Ioan de Luxemburg plătise zestrea sau cel puţin făgăduise s-o plătească, iar fiul lui cel mai mic, Ioan, devenise logodnicul Margaretei de Carintia şi moştenitorul ţării din munţi.

MARGARETA, ÎN VÎRSTĂ DE DOISPREZECE ANI, principesă de Carintia şi Tirol, călătorea de la castelul ei natal din Meran spre Innsbruck, la nunta cu prinţul Ioan de Boemia, un băiat de zece ani. Tatăl ei, regele Henric, o povăţuise să ia calea cea mai scurtă, prin trecătoarea Jaufen. Ei însă îi plăcuse mai mult ocolul uriaş prin Bozen şi Brixen, fiindcă voia să se desfete văzînd frumuseţile aşezărilor populate pe care le străbătea drumul acesta.

Călătorea cu o suită numeroasă. Seniorii călăreau la pas, caleştile cu coviltir, ales împodobite, ale doamnelor, scîrţîiau hurducîndu-se pe drumurile de munte în sus, în jos, şi zdruncinau jalnic. Multe doamne se arătaseră mai bucuroase să încalece pe catîri, cu toate că asta nu prea se cuvenea, sau se lăsau luate de domni pe cai, pentru cîte o scurtă postaţă de drum.

Mica principesă şedea într-o litieră purtată de cai, împreună cu dădaca ei, doamna de Londrone, şi cu camerista Hildegard de Rottenburg, o fiinţă sfrijită, neînsemnată, nemaipomenit de săritoare. Cele două doamne oftau şi se văitau fără răgaz din pricina prafului şi a drumurilor rele, a duhorii cailor, a hîţînelii fără sfîrşit ;

prinţesa însă răbda osteneala fără un cuvinţel de tînguire.

Şedea tăcută, cu un aer serios, gătită, înţepată. Avea talia atît de subţire, fiindcă se strîngea cu şireturi ; mînecile din atlas greu, verde, atîrnau umflate, cum o cerea moda, pînă la pămînt ; un olăcar fusese trimis în grabă să-i aducă din Flandra una din acele noi şi scumpe împletituri pentru păr, care tocmai începuseră să se poarte acolo. Pe gît, deasupra decolteului, îţi atrăgea privirile un lanţ greu, iar pe degete purta inele groase. Aşa şedea ea, serioasă, asudînd, încărcată cu podoabe făloase, între cele două doamne posomorîte, veşnic cîrtitoare.

Părea să aibă mai mult decît cei doisprezece ani ai ei. Deasupra unui trup îndesat, cu mădularele scurte, se înălţa capul mare, diform. E-adevărat, avea o frunte limpede şi curată, ochii îi fugeau încolo şi-ncoace cu isteţime, judecînd, iscodind ; dar sub un nas mic, turtit, ieşea la iveală o gură proeminentă de maimuţă, cu fălci enorme şi cu buza de jos groasă. Părul arămiu îi era aspru, uscat, lipsit de strălucire, pielea cenuşie ca varul, palidă, lăbărţată.

Aşa călătorea copila din Carintia prin ţară, sub un strălucitor cer de septembrie. Pe unde ajungea, o salutau cornuri şi trîmbiţe, băteau clopote, steaguri fîlfîiau în vînt. La Brixen, episcopul şi canonicii o întîmpinară sărbătoreşte pe fiica şi moştenitoarea suzeranului lor. Marii aristocraţi feudali o primeau la hotarele feudelor. La bariere o aşteptau mai-marii oraşelor, cu închinăciuni solemne.

Margareta răspundea într-o latinească limpede, pe un ton matur, de stăpînă, cuvintelor smerite ale celor ce-o omagiau. Poporul holba ochii la ea cu evlavie, o ovaţiona ca pe o preasfîntă, sălta copiii cît mai sus, ca s-o vadă pe viitoarea lor prinţesă.

Îndată, însă, ce se-ndepărta, oamenii se uitau unul la altul, rînjeau. „Ce mai bot umflat! Ca o maimuţă!" ziceau batjocoritor femeile cu înfăţişare neînsemnată şi amărîtă; celor frumoase le era milă. „Biata de ea! Că slută mai e!"

Aşa trecea copila prin ţară, albă ca varul, palidă, grăsună, serioasă, apăsată de grele podoabe, ca statuia unui idol.

În marele cort de recepţie din oraşul de pînză de la Wilten străluceau gobelinurile şi covoarele scumpe, foşneau sărbătoreşte steagurile, se-ngrămădeau solemn stemele ţinuturilor Luxemburg, Carintia, Craina, Görz, Tirol. Prinţişorul de zece ani, Ioan, îşi aştepta mireasa cu care trebuia să fie cununat. Deşirat, foarte înalt pentru anii lui, prinţul şedea acolo, cu capul lui slab şi lunguieţ, altminteri destul de frumuşel, dar cu nişte ochi mici, răutăcioşi, adînc înfundaţi în orbite. Fără tihnă se freca în veşmîntul lui strîmt, la modă, cu pieptul îngust strivit dureros într-un pieptar de armură, pur decorativ, pe care-l purta cu acest prilej pentru întîia oară. Se înăbuşea asudînd, ciudat de nesigur, între cei cincisprezece seniori din Boemia şi Luxemburg care-i formau suita.

Trompete, steaguri înclinate. Sosea prințesa. Arhiepiscopul de Olmütz păși înainte, o salută în numele prințului, cu vorbe răsunătoare, iscusite. Apoi cei doi copii se aflară față în față, băiatul gătit în armura lui elegantă, iar fetița în grelele-i podoabe. Se uitară unul la altul cu priviri cercetătoare. Clipind neplăcut, cu sfială și încăpățînare, Ioan își ațintea ochii mici, răutăcioși asupra urîtei lui mirese ; rece, aproape cu dispreț îl privea Margareta pe băiatul lung ca o prăjină și nesigur de sine. Apoi, șovăind, ceremonios, își dădură mîna.

Sosiră tații. Cu admirație îl văzu Margareta pe uriașul, strălucitorul rege Ioan. Ce mai bărbat ! Iar luxemburghezul, care era un politician foarte abil, se stăpîni. Nu-și îngădui nici o tresărire. Ridică sus de tot, în brațele-i viguroase, fetița urîtă care-i aducea fiului său Carintia, Craina, Tirolul, Görzul și, în fața tuturora, privind-o pătrunzător în ochii ațintiți pe copila care tremura și se topise toată de fericire, o sărută pe gura mare și proeminentă, de maimuță. Regele cel îmbătrînit, Henric, ședea acolo bucuros și mișcat, cu ochii-i limpezi mai apoși ca de obicei. Cu mîna lui cărnoasă, de chefliu, care-i tremura ușor, fără încetare, scutură mîna năclăită de o sudoare rece, lipsită de vlagă, osoasă a micului său ginere, îi vorbi ca unui om mare. Și-atunci răsunară goarnele, bubuiră tobele, începu ospățul. Cortul, în care copiii ședeau la masa de onoare, strălucea în purpură și aur. Trei mese încărcate erau întinse în arc de cerc sub tribune. Episcopiile din Trient și Brixen

oferiseră cu împrumut fețele lor de masă scumpe, orașele Bozen, Meran, Sterzing, Innsbruck, Hall dăduseră tacîmurile de preț. Deasupra capetelor perechii de miri atîrnau făloase și grele stindarde cu neîmblînzitele animale de pe steme. Călări pe caii lor de luptă aprigi și împodobiți, cei dintîi seniori din Boemia, Carintia și Tirol aduceau mîncările pentru micii prinți, în sunetele muzicii. Cavaleri ofereau apă, ștergare după fiecare fel, turnau vin, tăiau carnea. Serioși, cu fețe îmbătrînite, cei doi copii tronau sub purpură și aur.

Bunul rege Henric plutea de fericire. Trecea dincolo, la noua lui nevastă, tînăra, sfioasa, clorotica, mereu înfrigurata Beatrix de Savoia, care ocupa locul de cinste la masa doamnelor din familiile princiare, o mîngîia pe mînă, îi închina paharul. Se-ntorcea agale la luxemburghez, cel dintîi cavaler, cel mai galant om de lume al creștinătății. Se simțea bine stînd cot la cot cu acesta, fiind una cu el. Avea cu totul altă fire decît seriosul, anostul bavarez, împăratul Ludovic, care nu vorbea decît despre ale politicii și ostășiei. Era omul lui, făcut din aceeași plămadă. El, Henric, trăia și iubea peste tot în castelele lui de la Zenoberg, Gries, Trient, în cetățile seniorilor săi, iar doamnele acestora se simțeau onorate și bucuroase cînd puteau să arate principelui lor supunere. Chiar atunci cînd călătorea nu se ferea din calea nici unei aventuri, îi făcea plăcere cînd magistrul vreunui oraș îl poftea solemn să-i arate casa tălanițelor. Și totuși — anafura... și pe toți dracii ! — Ioan

ăsta era și mai și. Nu rămăsese nici un oraș, de la hotarul Spaniei pînă-n inima Ungariei, din Sicilia pînă-n Suedia, în care să nu-și fi făcut mendrele. Se strecura noaptea pe ulițe, străvestit, ațîțat de pofte ca un motan, se hîrjonea cu muierile tîrgoveților, se ciomăgea cu ibovnicii încornorați. Toată Europa îi știa aventurile uimitoare, nerușinate, fermecătoare și pline de strălucire. Fericit, cherchelit rău de băutură, Henric se-ndesa lîngă luxemburghez ; îi purta credință în toată cinstea, fără nici o pizmă. Firește, el era ceva mai în vîrstă, oleacă mai copt ; dar, una peste alta, vedea în Ioan doar propria-i replică, așa ca un frate mai tînăr croit la fel. În voioșia și lipsa lui de orice bănuială, credea că lumea trebuie să vadă în el însuși ceea ce dînsul vedea în celălalt.

Bea vîrtos, cu gîlgîieli ; îi dădea ghionți, cu ochii încețoșați, luxemburghezului, chicotea cu familiaritate, îi bîlbîia în șoaptă taine scîrbavnice. Vicleanul, strălucitorul Ioan accepta prietenește intimitatea bătrînească și guralivă a carintianului, nu lăsa să se bage de seamă nici prin cel mai mic gest că nu-l socotea altceva decît o biată căzătură. Cei doi regi își șopteau la ureche, se prindeau cu brațele pe după umeri, șușoteau frivolități, hohoteau.

Și ceilalți seniori se-nsuflețeau, și lor li se împurpurau obrajii. Cei din Boemia, din Luxemburg, din Tirol se înțelegeau anevoie unii cu alții, sau nu se-nțelegeau de loc. Asta era prilej pentru unele glume. Mereu se auzeau mai ales hohotele zgomotoase de rîs ale celor doi

frați naturali ai regelui, Henric de Eschenbach și Albrecht de Camian.

Copila Margareta se uita cu ochii mari și isteți la veselii ei unchi aflați de partea cealaltă a mesei. Damele ei de onoare, doamna de Londrone, domnișoara de Rottenburg, îi rugau rușinate pe domni să nu-și mai povestească cu glas atît de tare în fața copiilor istorioarele piperate. Cele două dame de onoare ofilite băuseră din vinul dulce, aveau pete roșii în obraji, zîmbeau acru, ațîțate. La masa doamnelor se afla și sora mai mică a Margaretei, Adelaida cea bolnăvicioasă și cocoșată. Sfielnica fetiță ar fi fost mai bucuroasă să rămînă printre maicile de la Frauenchiemsee. Dar Margareta ceruse stăruitor ca surioara ei să nu lipsească de la nuntă. Acum nepoata puternicului cuceritor al țării ședea acolo, în zgomotul petrecerii, între cavalerii gălăgioși, sub steaguri și tribune, pămîntie, pipernicită, suferindă, semănînd leit cu piticul de la curte, care se tot învîrtea prin fața ei, făcînd glume chinuite și grosolane. Blînda Beatrix de Savoia, mama ei vitregă, îi zîmbea, îi mîngîia mîna.

Micul prinț Ioan, mirele, stătea întunecat, țeapăn, strîmtorat pe locul lui de onoare. Copiii mai că nu-și vorbiseră de loc. Cînd și cînd, prințul aluneca o privire piezișă către mireasa lui, care ședea tare sigură de ea și fără nici o sfială. Ca să scape de stînjeneala care-l stăpînea, înfuleca repede și mult din toate, dădea de dușcă vinul dres cu mirodenii. În cele din urmă i se făcu rău ; mai întîi luă o mutră încruntată, încercă

să se stăpînească, dar sfîrşi prin a se da bătut. Arhiepiscopul de Olmütz trebui să-l conducă afară. Se rîse în jurul mesei, cei de faţă se înveseliră, se rostiră glume binevoitoare. Margareta privea rece, cu dispreţ, drept înainte.

Cînd băiatul se reîntoarse, era fără armură, se simţea uşurat. Cu un chip întunecat, îndărătnic, se aruncă asupra fisticului, smochinelor, turtei-dulci, magiunurilor, bomboanelor. Călătoria asta, fetiţa cea slută şi îngîmfată, mireasa lui, petrecerea, tatăl său, babalîcul ăla gras care-i era acum socru — totul îi făcea silă. I-ar fi plăcut mai mult să se afle în satul acela murdar din Boemia, care ţinea de castelul mamei sale, să se încaiere cu băieţii de ţărani, cu Wenceslas, Bogislav, Prokop. Era înalt, puternic şi laş. Obişnuia să-şi cotonogească tovarăşii de joc cu sălbăticie, să-i muşte. Cînd ei se apărau, se lăsa mai întîi lovit. Dacă însă erau mai-mai să-l biruie, atunci redevenea dintr-o dată fiul de rege, făcea spume la gură de furie, îi pîra, punea să fie pedepsiţi fără milă. Creştea lîngă maică-sa, Elisabeta de Boemia, care-i adusese luxemburghezului regatul. Regina era o femeie isterică, îndrăgostită nebuneşte de strălucitorul ei soţ şi de o gelozie feroce faţă de nenumăratele lui ibovnice. Mai mult decît pe toate o ura cumplit pe văduva răposatului rege Rudolf, regina din Graz, ale cărei legături scandaloase cu Ioan azvîrliseră ţara în război civil şi în mizerie. Pe micul Ioan îl creştea sub stăpînirea aceloraşi simţăminte schimbătoare faţă de soţul ei, pe care acum îl adora în extaz, acum îl ura dintr-o

dată cu sălbăticie şi-l blestema. Băiatul aproape că nu se putea înţelege cu tatăl lui ; regele nu ştia limba celor din Boemia, el habar n-avea de franceză ; trebuiau să vorbească între ei în germană, limbă pe care amîndoi o cunoşteau prost. De altfel, fiul îşi vedea arareori tatăl, cînd acesta apărea, ca adus de furtună şi numai pentru cîteva zile de zaiafeturi zgomotoase, în regatul lui pe care nu-l putea suferi, pe care doar îl storcea de bani şi căruia îi prefera cu mult Luxemburgul şi frumoasele-i posesiuni de pe Rin. Mamă-sa îl silea atunci să-i arate regelui, cu aceeaşi prefăcătorie, ură sau dragoste, după cheful ei. Asta făcuse ca băiatul să devină foarte de timpuriu făţarnic, reţinut, încăpăţînat şi timid.

Tirolul, această ţară muntoasă scăldată în lumină, în care totul apărea nespus de limpede şi în contururi atît de precise, nu-i plăcea. Îi era dor să se-ntoarcă în Boemia lui ceţoasă şi învăluită în nori. Clipea din ochi, se simţea sătul. Vinul îl aţîţa, ar fi vrut să facă ceva, să dea porunci, să chinuiască.

În spatele lui stătea camerierul şi îi turna dintr-o cană de aur apă pe mîini. Ioan se răsti la el, să bage mai bine de seamă, că-i udă mînecile. Camerierul roşi, buzele mici îi tresăriră, voi să răspundă, se stăpîni, tăcu.

Margareta îşi întoarse capul, aruncă o privire fugară camerierului. Băiatul, cu vreo doi-trei ani mai mare decît Ioan, era tras ca prin inel, îndrăzneţ, avea faţă smeadă, nas viguros şi buze mici, pline ; părul lui lung, neîngrijit, era castaniu.

— Cum îl cheamă pe camerier, înălţimea-voastră? spuse ea cu vocea-i caldă, limpede.

Ioan se uită la dînsa pieziş, cu bănuială.

— Chrétien de Laferte, răspunse morocănos.

Chrétien îi fusese trimis de vreun an de la curtea tatălui său, ca prieten de joacă şi camarad mai mare, care să-ndeplinească pe lîngă el unele slujbe şi totodată să-l deprindă cu bunele maniere franceze şi burgunde.

— Dă-mi nişte prăjituri, Chrétien! zise Margareta încet, în linişte, şi-l privi.

Chrétien se grăbi să-i întindă talerul cu dulciuri. Ca şi cînd ar fi fost lucrul cel mai firesc, fata rupse o bucată în trei părţi, îşi opri una, pe a doua i-o dădu lui Ioan, iar pe a treia camerierului, care fu foarte stînjenit.

Seniorii de la masă băgară de seamă gestul şi făcură haz de copilăreasca imitare a galanteriei celor mari. Treptat, glumele deveniră răutăcioase. Bărbaţii începură să-şi bată joc de nemaipomenita urîţenie a miresei.

— Bietul flăcău! spuse unul dintre cei din Boemia. Cu cîtă silă trebuie să-şi plătească ţările.

— Eu mai bine le-aş fi cucerit cu paloşul! zise altul.

— Pentru ca un asemenea bot să aibă niscai dulceaţă, fu de părere un al treilea, trebuie uns din gros.

Baronii tirolezi se ţinură mai întîi de-o parte; dar în cele din urmă, pe jumătate fără voie, se alăturară celorlalţi. Margareta se uită spre ei. Cu neputinţă să fi auzit; totuşi, ochii-i mari,

gravi, păreau să știe tot, așa că domnii, cam încurcați, își puseră frîu gurii.

Printre aceștia se afla și Iacob de Schenna, cel mai tînăr dintre sfetnicii și oamenii de credință ai regelui Henric. Fusese de multe ori oaspete pe la castelele regale. Margareta îl văzuse adesea. Era singurul pe care-l putea suferi, în care avea încredere. El nu-i vorbea cu acea bunăvoință neroadă, cu acea maimuțăreală copilăroasă cu care i se adresau în mod obișnuit cei maturi și care o scotea din sărite. O trata ca pe un om mare.

Iacob de Schenna se uita cum stă acolo făloasă și solemnă, se uita la micul prinț necioplit din Boemia, de la care nici un drum nu ducea spre inima ei, vedea cum fata încearcă să înnoade un fir de prietenie cu camerierul Chrétien. Auzea zeflemelele crude privitoare la bietul ei trup. Atunci se ridică, trecu încet dincolo, se opri în picioare în fața ei, cu ținuta lui urîtă, neglijentă, o privi curtenitor cu ochii săi cenușii, binevoitori, foarte bătrînicioși și începu cu dînsa o conversație liniștită, serioasă. Fata îi spuse că socrul ei, maiestatea-sa regele Boemiei, arată minunat, că multele-i osteneli n-au lăsat nici o urmă asupra lui. Și-i mai spuse că plănuita ședere a regelui în Tirolul de miazăzi va fi desigur pricină de oboseală pentru ea însăși, Margareta ; fiindcă regele va umple fără-ndoială cu suita și ostașii lui toate castelele. Și cîți bani va costa campania iminentă din Lombardia ! Micul Ioan trăgea cu coada ochiului spre ei, uluit de deșteptăciunea Margaretei.

Îndată după aceea, masa luă sfîrşit. Înainte de a se retrage, Margareta se despărţi de soţul său cu cîteva cuvinte protocolare. Îl întrebă cum i-au plăcut Tirolul şi curtea tatălui ei şi dacă se bucură de turnirul ce va urma ; îi ură să se simtă cît mai repede ca la dînsul acasă. Băiatul îi răspunse cu stîngăcie, prosteşte, în timp ce pe chipul lui, nu urît, se citea dezgustul şi o anumită stupiditate încăpăţînată. Cînd fata se-ndreptă spre ieşire, camerierul Chrétien îi ţîşni înainte şi ridică iute pînza de la intrarea cortului. Margareta îi mulţumi demn, rece, cu un aer străin, princiar.

Apoi se lăsă condusă în cortul ei ; se simţea tare trudită. Doamnele o dezbrăcară, flecărind mult, chicotind, dînd prin ciur pe anume părtaşi şi anume întîmplări din timpul ospăţului. Un timp îşi urmară pălăvrăgeala şi după ce fata se vîrîse în pat. În cele din urmă, ieşiră. Margareta se întinse, cu mădularele mîntuite de grelele şi strimtele podoabe. Acum o să tragă un pui de somn straşnic. Îl şi merita. Era mulţumită de ea însăşi. S-a ţinut bine, chiar ca oamenii mari, s-a purtat întru totul ca o prinţesă şi n-a vădit nici o slăbiciune faţă de domnii din Luxemburg şi Boemia. Cu Ioan, fireşte, n-aveai de ce te făli.

— Cu prinţişorul vostru nu prea aveţi de ce vă făli, chicoti afară vocea mojică, anevoie stăpînită a slujitoarei care făcea curăţenie.

— Faţă de prinţesa voastră, îi răspunse batjocoritor argatul din Boemia, care-i era logodnic şi-i ajuta, e, cu toate astea, un îngeraş din

cer. Mamă, ce mai bot! Ce mai dinți! La noi, o dihanie ca asta ar fi înecată îndată după naștere, ca pisoii.

În vremea asta, regele Henric plătea ospățul de nuntă. Fusese o nuntă foarte frumoasă. Se-nțelege că trebuia să coste mult; el nu era un zgîrie-brînză. Seniorii îi avansau cu plăcere sume mari, iar regele, cu aceeași plăcere, împins de cea mai voioasă dărnicie, le răsplătea bunăvoința cu ipotecări de sate bogate, slujbe, vămi și hatîruri. De ce să nu-i treacă iubitului său burgrav Volkmar, moșiile Visiaun și Möltern? Îi mai dădu pe deasupra și Rattenbergul. Lacul dintre Igls și Vill era o plată de nimica toată pentru starețul de la Wilten, care trebuise să se-ngrijească atîta vreme de frumosul oraș nupțial din pînză. Apoi mai trebuia să facă o danie și mănăstirii Viktring. Fiindcă dacă s-ar fi ales cu foloase numai Wiltenul, bunul său secretar Ioan s-ar fi simțit pe bună dreptate jignit. Așadar, și mănăstirea Viktring obținu cîteva gospodării țărănești și pămînturi în arendă. „Nu se află bucurie mai mare decît a fi darnic cu prietenii cei buni“, spuse, drept mulțumire, starețul cel iscusit la vorbă, citînd un clasic din vechime.

Luxemburghezul era de față cînd regele Henric, nepăsător, prietenos, milostiv, vesel, amețit de vin, semnă aceste danii și ipoteci uriașe. Și el, Ioan, era mînă spartă; dar baronii lui n-ar fi cutezat să se arate față de dînsul atît de nerușinați. Ar fi bine dacă i s-ar înnoda mai strîns băierile pungii acestui bătrîn vesel. Altminteri

o să-şi dea în dar toată ţara, ba o să zică şi mulţumesc cînd i-ar lua-o, aşa că pînă la urmă micul său fiu, Ioan de Boemia, va rămîne numai cu prinţesa lui, să-şi irosească zilele cu ea. Tînăra, palida, blînda soţie a regelui Henric privea îngrozită cum bărbatu-său îşi risipea bogatele posesiuni. Era învăţată de acasă cu gospodărirea strînsă şi chibzuită ; după felul de a fi al lui Henric se temea că în curînd vor fi zălogite pînă şi cămăşile slujnicelor ei. Se hotărî să ia finanţele în propriile-i mîini ; chipu-i palid şi sfios căpătă dintr-o dată un aer de îndîrjire.

Pentru zilele următoare fusese anunţat un turnir. Cu acest prilej, mai mulţi tineri urmau să fie făcuţi cavaleri. Margareta îi ceru de-a dreptul micului ei soţ să îngăduie ca şi camerierul lui, Chrétien de Laferte, să primească atunci învestitura. Ochii lui Ioan se făcură mai mici, mai îndărătnici ; băiatul mormăi ceva. Margareta îşi repetă dorinţa încă mai stăruitor. Prinţul Ioan răspunde apăsat, sarcastic, că nu vrea. Cu toată puterea pumnuleţului său osos îi dădu camerierului un ghiont în coaste.

— Na, asta-i acolada lui de cavaler ! zise în batjocură şi-şi strîmbă cu răutate faţa lunguiaţă.

— Vă mulţumesc, alteţă, de o mie de ori pentru favoarea ce mi-o faceţi, se adresă Chrétien, roşu-gotcă, prinţesei, dar dacă nu vrea...

— Eu vreau, eu vreau ! strigă Margareta cu vocea-i plină, mînioasă.

Alergă la tatăl ei, la regele Ioan. Fu întîmpinată cu rîsete şi i se împlini voia. Chrétien îi

mulțumi prințesei, cu inima îndoită. Camarazii îl și zeflemisiseră fără cruțare din pricina împopoțonatei lui drăguțe.

În ziua statornicită, se desfășură strălucitorul turnir, în așteptarea căruia Tirolul întreg se bucura de cîțiva ani. A fost o desfătare strașnică. Patru cavaleri fură străpunși cu lancea, șapte, răniți de moarte. Toată lumea găsi că a fost petrecerea cea mai izbutită de mult timp încoace.

Regele Ioan luă și el parte la lupta cu lancea. Fiindcă își dăduse seama că adesea, din teamă de a nu-l învinge pe rege, partenerii săi luptau numai de formă, se arătă în arenă purtînd stema unui anume Schilthart de Rechberg. În zilele care trecuseră, între cei din ținutul Alpilor și străini se iscaseră cîteva pricini de pizmă ; pe deasupra, seniorii tirolezi și carintieni erau îngrijorați că, sub înrîurirea luxemburghezului, huzurul în care trăiau pe lîngă regele Henric ar putea fi pus în primejdie. Se-nțelege așadar de ce, dincolo de jocul plin de veselie, mocnea o invidie serioasă, turbată, de-o parte și de cealaltă așteptîndu-se nu fără plăcere ca unul sau altul dintre potrivnici să-și frîngă gîtul. Fie din întîmplare, fie pentru că stema de împrumut fusese trădată [1], Ioan se pomeni în luptă cu cel mai aprig și primejdios cavaler tirolez, bădără-

---

[1] Cavalerii apăreau în arenă cu fața acoperită de obrăzare, de aceea singurul mijloc de recunoaștere era blazonul (n.t.).

nosul burgrav Volkmar. Se izbiră sălbatic şi fără cruţare ; în cele din urmă regele, care avea în urma lui o noapte zbuciumată, căzu de pe cal şi, tăvălit în noroi, călcat amarnic în picioare, julit rău, abia fu scos de sub copite. Trebui să-şi răscumpere calul de la burgrav, plătindu-i şaizeci de mărci în arginţi veronezi. Îşi ascunse ciuda că l-a doborît tocmai acest bărbat grosolan, lacom şi neplăcut, îşi purtă rîzînd şi cu demnitate ologeala, lăudă cu multe cuvinte amabile, de cunoscător, buna pregătire şi reuşita în toate privinţele a acestor întreceri sportive tiroleze.

Seara, regele Henric şedea obosit în cortul său. Bucuria pricinuită de frumoasa serbare i se-ntunecase ; veneau socoteli, socoteli peste socoteli. Măcelarii din Bozen voiau bani, tîrgoveţii din Innsbruck prezentau cereri mari ; bunul, învăţatul abate de Marienberg nu ştia cum s-o scoată la capăt cu dreptcredincioşii lui, pe care i-ar mulţumi lesne, dacă regele i-ar înapoia măcar o parte din ceea ce-i împrumutase. Henric ar fi plătit din toată inima, plătit şi răsplătit, dar nu mai avea nici o para. Fireşte, regele Ioan îi era dator cele patruzeci de mii de mărci în arginţi veronezi, dota făgăduită la nuntă. Cu suma asta uriaşă şi-ar fi acoperit toate datoriile. Dar nu-l puteai soma pe rege. Cel puţin astăzi, nu. Simţea el însuşi, pe propria-i piele, cît de neplăcut era tulburată cu aşa ceva o petrecere.

Şedea aşadar în cort, neştiind cum s-o scoată la capăt. Atunci seniorii lui îi înfăţişară trei bărbaţi uscăţivi, fantomatici. Erau foarte tăcuţi,

foarte umili, foarte neînsemnați. Aveau ochi ageri, care însă puteau simula cea mai adîncă supunere. Semănau unul cu altul ca două picături de apă. Regele își aminti că-i mai văzuse, dar nu știa de unde să-i ia. Nici o mirare. Erau atît de mici, atît de firavi ! Se ploconiră de mai multe ori, începură să vorbească în șoaptă. Erau *messer* Artese din Florența, otcupciul tarapanalei din Meran, și cei doi frați ai săi. Dumnealor se arătau și de data asta gata să-l scoată din impas pe bunul rege creștin, cu măruntul lor capital. În schimb cereau o nimica toată : maiestatea-sa să le cedeze veniturile ocnei de la Hall. Curățica și micuța mină de sare.

Regele Henric tresări de spaimă. Administrația ocnei de la Hall ! Cea dintîi sursă de venituri a țării ! Scump îl mai costa petrecerea de nuntă pusă la cale pentru fiica lui. Chiar ușuraticii săi sfetnici căzură pe gînduri, cînd auziră condiția ce i se punea. În cele din urmă, fu chemată tînăra lui soție care, cel puțin. obținu ca ocna să fie arendată numai pe doi ani. Florentinii făcură mai multe plecăciuni. Plătiră banii, luară hrisoavele cu ei. Plecară parcă lunecînd, fantomatici, cenușii, neînsemnați, unul aidoma celuilalt.

Margareta îl întrebă pe domnul de Schenna :

— Oare Chrétien de Laferte mă vorbește de rău ? Spuneți-mi cinstit, domnule de Schenna, credeți oare că rîde la fel ca și ceilalți de mine, fiindcă sînt urîtă ?

Iacob de Schenna auzise cu urechile lui cum Chrétien de Laferte, luat în bătaie de joc de

ceilalţi ca fiind cavalerul celei mai slute doamne a creştinătăţii, mai întîi tăcuse, apoi îşi întrecuse camarazii în urîte vorbe de ocară la adresa Margaretei. Iacob de Schenna vedea acum ochii mari ai copilei aţintindu-l întrebători.

— Nu ştiu, prinţesă Margareta, răspunse el. Îl cunosc prea puţin pe tînărul Chrétien de Laferte. Dar n-aş crede ca el să vă vorbească de rău.

Şi seniorul îi puse mîna sa mare, uscăţivă, fără putere, pe cap, ca unui copil, iar prinţesei îi făcu plăcere de astă dată că e pentru el doar un copil.

LA CASTELUL ZENOBERG, REGELE IOAN DUCEA tratative cu baronii tirolezi. Le cerea încă de pe acum, ca tutore al fiului său, să primească a-i depune jurămînt de credinţă în împrejurarea că Henric ar răposa. În principiu, seniorii nu aveau nimic împotrivă, doreau însă chezăşii că li se vor respecta privilegiile şi vasalităţile, că luxemburghezul nu va numi străini de ţară în slujbele cele mai de seamă. În afară de asta, mai revendicau, pe ocolite sau de-a dreptul, bani, prescripţii, moşii, monopoluri comerciale, vămi.

Cu făgăduinţele şi chezăşiile, Ioan era foarte darnic. Semnă şi puse a se întări cu peceţi tot ce i se ceru. În Boemia cîştigase experienţă ; ştia că asta era pînă la urmă o chestiune de putere. Dacă va izbuti să facă rost de bani şi de ostaşi, atunci, ca guvernator, o să-i jupoaie după pofta

inimii pe aceşti neobrăzaţi munteni franţuzi, burgunzi, renani. Dacă n-o să-şi procure parale şi oaste, va trebui să-şi ţină în numele Domnului făgăduielile. Deocamdată, notarii săi făceau bătături la degete scriind : „Noi, Ioan, din mila lui Dumnezeu rege al Boemiei şi Poloniei, margraf de Moravia, conte de Luxemburg, declarăm prin aceasta şi dăm de veste şi ne îndatorim spre ştiinţă cu hrisov şi pecete..." Cu banii, Ioan era ceva mai prevăzător. Îi lăsă pe lacomii şi nesătulii seniori porniţi pe tocmeală să bage prea puţin de seamă că îi înţelege. În cele din urmă le respinse cererile, cavalereşte şi cu dispreţ. Bani peşin, fireşte, nu, aşa ceva nu are, ci poliţe pe termen lung.

Şi bunul rege Henric trebui să recunoască, mîhnit, că nu-şi va căpăta atît de curînd cele patruzeci de mii de mărci veroneze de argint. Fără supărare, cu veselie şi familiaritate, luxemburghezul îl luă pe după umeri, îi puse zălog, ca în treacăt, jurisdicţiile Kufstein şi Kitzbühel — le avea de la ginerele lui, ducele Bavariei de Jos, căruia îi dăduse în schimb alte ipoteci — îl amînă pentru la primăvară, îi lăudă ghetele lungi, moderne, soţia drăguţă, vînjoasă, cu care dansase. Henric nu mai reuşi să întoarcă vorba la cele băneşti.

Seara, regele Ioan jucă zaruri cu seniorii carintieni şi tirolezi. Miză sume enorme. În cele din urmă nu-i mai ţinu nimeni piept, afară de burgravul cu ceafă de taur, Volkmar. Luxemburghezul îl ura pe bărbatul violent şi grosolan, care-l învinsese la turnir. Mări miza aşa de

mult, încît pînă și regelui Henric i se tăie răsuflarea. Pierdu. La sfîrșit, spuse într-o doară, peste umăr, că rămîne dator suma pierdută. Burgravul mîrîi, deveni primejdios. Ioan îl potoli fulgerîndu-l cu o asprime mlădie. Spre mirarea tuturor, luxemburghezul nu se întoarse în Boemia, deși acolo izbucniseră revolte. Țara lui respira ușurată. O apuca groaza, cînd venea. Șederea lui dura puțin, îi folosea numai ca să stoarcă bani. Bine că nu se-ntorcea!

Da, el rămase în Tirol. Se duse în ținutul episcopului de Trient. Ioan, strălucitorul stăpîn, cel dintîi cavaler al creștinătății, ședea la pîndă tăndălind, plănuind în umbră; nici un om nu știa ce pune la cale.

Episcopului Henric de Trient, oaspetele acesta nu-i era de loc la îndemînă. Cît timp îi era îngăduit să-i arate prietenie, fără a-l jigni pe papă sau pe împărat? Întotdeauna în jurul acestui rege al Boemiei plutea o umbră din care năşteau încurcături. Oriunde se arăta, se iscau tulburări sălbatice. Curieri trimiși de toate curțile Europei goneau după el, dar nu-l găseau. Căci regele întîrzia rareori în același loc; parcă-l mînau fără odihnă pe fața pămîntului ape învolburate. Nu se știa încotro, cum, de ce. Ah, de s-ar întoarce odată în țara lui, blestematul! Dar, firește, țara lui și-o lăsa să se spulbere-n vînt. Nu-i era dragă țara aceea tristă și umedă. Îi plăceau mai mult Apusul luminos, Rinul, comitatul Luxemburg, Parisul.

Episcopul, un bărbat înalt, voinic, oacheș tare, cu față de italian, ședea apăsat de griji la cas-

telul său Bonconsil, şi-şi spunea păsul prietenului său, stareţul de la Viktring, cel iscusit şi de ispravă. Amîndoi slujitorii Domnului blestemau cu năduf. Păgînul ăsta! Ieroboamul[1]! Cumplit îşi mai jefuia bisericile şi mănăstirile. Nu s-a dat înapoi nici dinaintea mormîntului sfîntului Albert[2], ci a pus să se scormonească după comori. Profanator de biserici! Irod! „Dară cîndva naşte-se-va din oasele noastre răzbunătorul!", cită învăţatul abate un clasic din vechime.

Da, hotărît, acesta era cel mai primejdios, cel mai supărător oaspete pe care l-a avut de ani de zile episcopul. Un rege uns cu sfîntul mir, dar — episcopul tocmai o spunea — un golan şi un făcător de rele. Fără coroană, ar fi fost spînzurat pînă acum de o sută de ori. Trişa la joc; pentru asta stareţul da mărturie; o făcuse din nou, de curînd, la Innsbruck. Era cel mai dezmăţat risipitor şi omul cel mai plin de datorii din tot veacul. Pe deasupra, şi scandaloasele sale legături cu cele două regine din Boemia. Bine au ieşit lucrurile acum doi ani, la Praga. Atunci Ioan pusese la cale un mare turnir, îl pregătise cu de-amănuntul, poruncise să se dărîme casele din piaţă, ca să se facă loc pentru ridicarea corturilor şi a tribunelor. Din două mii de invitaţi, împăraţi şi regi, principi şi se-

---

[1] Numele a doi regi ai Iudeii. Sub Ieroboam I (932—915 î.e.n.), ţara s-a împărţit în două (n.t.).

[2] Probabil Albert, episcop de Liège, asasinat în anul 1192 de către trimişii împăratului Henric al VI-lea (n.t.).

niori, n-au venit însă decît şapte cavaleri zdrenţăroşi, suspecţi, şi un zaraf genovez.

Din păcate, acum nu mai era cu putinţă să te porţi cu el aşa. Asta te ducea la deznădejde. Faima numelui său era schimbătoare ca luna de pe cer. Dacă, numai cu cîteva săptămîni în urmă, lumea-l ocolea ca pe un lepros, astăzi îl sărbătoreau cu toţii ca pe viteazul cel mai luminos al creştinătăţii, şi însăşi Boemia lui golaşă, stoarsă de bogăţii prin jaf, se lăsa orbită, cînd se-ntorcea după izbînzi strălucitoare.

Abatele îi cerea cu stăruinţă să ia aminte a nu avea cu luxemburghezul nici în clin, nici în mînecă. Politica ăstuia nu-i la urma urmei decît o joacă fără rost. „Valurile răcoritoare îl momesc cu sticliri şi sclipiri pe drumeţ; dară aruncă-se în mare fără de grijă, că-l şi trag viclene la fund", cită el. Abatele îl trecu prin ciur şi prin dîrmon pe luxemburghez şi scandalurile lui, pe îndelete, simţind o adevărată plăcere literară în a-l analiza. Cavalerismul lui rafinat nu se mulţumeşte numai să scormonească prin pădurile dese după uriaşi şi după bărbaţi împlătoşaţi. Îi plac aventurile mai încurcate ale politicii. Nu-l ispitesc succesele, îl atrage bucuria primejdioasă de a aţîţa tulburări şi mişcări. Cînd se iveşte în Europa asta zăpăcită vreo vrajbă, cînd se ceartă împăratul cu papa, vreun rege cu un pretendent, Franţa cu Anglia, oraşele lombarde între ele, maurii cu castilienii, întotdeauna trebuie să-şi fi vîrît coada luxemburghezul. Datorită lui se pun la cale tratate şi coaliţii, se fac căsătorii, se înnoadă şi se rup iţe, se

provoacă războaie și se încheie pace, au loc măceluri, se pun piedici, se produc mereu învălmășeli cumplite, se statornicesc prietenii sau se aprind dușmănii, se adună ostași, se iau sau se dau țări.

— Numai bani nu, oftă episcopul.

Abatele își încheie vorbirea, bucurîndu-se de propria-i elocvență plină de eleganță. Acest genial făcător de planuri vede și posibilitățile cele mai îndepărtate, își întinde mîna asupra întregului Apus, smulge cu japca, sau renunță. Și în timp ce Boemia devine din ce în ce mai bolnavă pe dinăuntru, el înghite mereu alte drepturi de posesiune, țări, orașe, se-ntinde peste toate hotarele, se umflă gigantic. Tihnitul și cumsecadele abate se lungea, vorbea retoric, ca din amvon :

— Dară, chiar dacă acest domn Ioan s-ar întinde încă și mai grabnic asupra pămîntului, rîzător, în pas cu moda, călcînd mereu jurăminte, mereu fără parale, mereu furtunos și victorios cuceritor de inimi — totuși un sfîrșit avea-va el. Tărăboiul lui rod nu va da, fiindcă este fără de înțeles și fără Dumnezeu. Cîteodată, omul acesta din Boemia mi se arată ca o păpușă, ca o stafie. Măsură este în toate lucrurile, pus e tuturora un hotar, încheie abatele citînd pe un scriitor vechi.

Episcopul era de aceeași părere. Însă pînă atunci putea să mai treacă o bună bucată de vreme. Oricum, deocamdată Dumnezeu n-a hotărît sfîrșitul lui Ioan, iar el, bietul episcop, îl are pe cap. Starețul cel iscusit la vorbă nu știa

nici el mai multe, şi astfel cei doi slujitori ai bisericii şezură privind pe fereastră în tăcere, gînditori, roditorul pămînt roşcat, coastele de munte cenuşii-violete, tremurătoare în lumină, grele de livezi şi vii.

Nu, deocamdată nu se hotărîse nici un sfîrşit prinţului din Boemia. Dimpotrivă, acest domn Ioan îşi continua masul, voios şi tare, în însoritul Trient, se lăţea, se întindea. Îşi lăsa pletele şi barba mare, frumoasă, în voia vîntului desfătător al toamnei de miazăzi. Făcea curte doamnelor germane şi velşe[1] din Tirol. Prin Lombardia, prin bogatele şi puternicele oraşe, prin castelele baronilor fuduli, zbura vestea : Ioan de Boemia este aici, regele Ioan, fiul lui Henric al VII-lea, împăratul roman, cel mai desăvîrşit cavaler al Apusului, steaua ghibelinilor. În această toamnă splendidă şi binecuvîntată, cavalerii şi fruntaşii din Burgundia, Boemia, Renania treceau cu steagurile lor pasul de la Brenner. Din München, împăratul Ludovic arunca priviri bănuitoare. La Avignon, papa Ioan al XXII-lea era neliniştit. Din nou ochii întregului Apus se îndreptau spre strălucitorul bărbat, despre care nu ştiai niciodată ce vrea.

Căpeteniile de partizi şi seniorii din şesul Padului se luau la întrecere în a-l cîştiga pentru sine, îi trimiteau emisari, daruri. Doi splendizi cai arabi îi sosiseră de la Mastino della Scala şi

---

[1] Velş — denumirea dată de germani popoarelor romanice (îndeosebi italian şi francez — n.t.).

de la fratele acestuia, seniorul de Verona. Dar Brescia îi dărui prin vicarul său, Frederic de Castelbarco, nu numai cai, ci se dărui pe sine însăşi, ca seniorie pe viaţă. Aldrigeto de Lizzana porunci să se plătească intendentului lui Ioan patru mii de mărci veroneze de argint şi-l rugă pe rege — ca protector al Toscanei şi al Lombardiei — să-l învestească apoi cu ţărmul brescian al lacului Garda. Şi deodată iată-l şi pe *messer* Artese din Florenţa, zaraful, cenuşiu, neînsemnat, fantomatic, cu cei doi fraţi ai săi, care-i semănau leit, şi cu foarte mulţi bani.

Şi-atunci, fără veste, uşurel, Ioan se puse în mişcare. Îl urmau numai cîteva mii de cavaleri. Dar cu toţii, înarmaţi straşnic şi ostaşi încercaţi. Luminosul alai strălucea vuind prin îmbelşugata ţară din munţi, unde totul se pîrguia. O toamnă dulce, grea de roade, însorită. Ciorchini mari de struguri, poame umflate să plesnească. Din munţii cenuşii-violeţi, torentul argintiu de fier curgea la vale, spre şesul lombard. Cîmpia se supunea viteazului ca o logodnică. Bergamo, Pavia, Cremona treceau în posesia lui fără încrucişări de spade. Steaguri, clopote, autorităţi în genunchi oferind cheile oraşelor. Baronii cei mari implorînd cu umilinţă confirmarea feudelor. Novara, Vercelli, Modena, Reggio, ocupate de cavalerii săi. Intrări solemne. În balcoanele caselor multicolore, doamne gătite privindu-l cu ochii mari pe învingătorul care cucerea sărbătoreşte ţara cea mare şi bogată, parcă dansînd, fără osteneală, fără să asude sau să se umple de praf. Împăratul, adînc neliniştit, trimise emi-

sari speciali, mai întîi pe burgravul de Nürnberg, apoi pe contele de Neiffen, ca să vadă ce urmărește în Italia regele Boemiei. Ioan rămase nepăsător ; el nu pune la cale nimic împotriva lui Ludovic, tot ceea ce cîștigă ia în stăpînire pentru imperiu ; vrea numai să viziteze mormintele părinților săi, mormîntul împăratului roman, Henric al VII-lea, la Pisa, mormîntul mamei sale la Genova, să le-aducă, de va fi cu putință, trupurile în patrie. În timp ce, de Crăciun, toate clopotele din München rămîn mute, din interdicția papii, iar în capela palatului împăratul Ludovic, în fața unei suite puțin numeroase, cu sabia strălucitoare ridicată, ca suveran protector al creștinătății, dă citire evangheliei Nașterii Domnului, Ioan își face strălucită intrare în Brescia. Vine el în numele împăratului ? În numele papii ? Doar pentru sine ? Nimeni n-o știe. O știe el însuși ? Se intitulează urmaș al împăratului, pacificator. Familia Gonzaga din Mantua, familia Visconti din Milano se înclină în fața lui. În juru-i se rotunjește un regat al Lombardiei, îi cade în mînă ca un fruct desprins de pe ram.

Își rînduiește tabăra pe amîndouă malurile Padului ; nici un împărat roman nu s-a mai înconjurat de o curte atît de mîndră. Se lasă slăvit de la Adriatica pînă în Liguria. Zîmbește cu înțeles, sătul, reținut. Coboară el cu un plan anumit în cîmpie ? Astăzi este cel mai puternic bărbat al creștinătății. Are țară și seniorie pe Rin în jos și-n sus, pînă în inima Franței. Are Boemia, Moravia, Silezia, se-ntinde departe, în

ținuturile Ieșești. Ale sale sînt Bavaria de Jos prin fiica lui, Carintia, Craina, Tirolul, prin fiu. Pe Ludovic de Wittelsbach îl ține în cleşte, se află de jur împrejurul lui Albrecht de Habsburg. Are acum bogatul, dulcele regat al Italiei de miazănoapte. Se întinde. Respiră. Petrece. Atrage la curtea lui femeile cele mai frumoase. Cînd și cînd, fantomatic, șters, *messer* Artese din Florența, sosește cu frații săi, stă la distanță, umil, se ploconește de mai multe ori.

COPILA MARGARETA CREȘTEA FĂCÎNDU-ȘI VAcul în castelele Zenoberg, Gries, Tirol. Învăța cu plăcere și mult. Despre toate cele ce vedea și auzea îl întreba de ce și cum pe abatele Ioan de Viktring, cel isteț, bun de gură și prietenos. Cu starețele mănăstirilor Stams și Sonnenberg studia teologia. Fastul, rînduiala solemnă a liturghiei o umpleau de încîntare. Vorbea și scria curgător latina și franceza. Vădea un interes pătimaș pentru treburile politice și economice. Asculta cu atenție prelegerile de istorie ale învățatului abate și, în timp ce toți ceilalți luau în rîs, plictisiți, teoriile politice abstracte ale acestuia, ea nu se mai sătura să le audă. Se informa temeinic la numeroși oaspeți străini ai tatălui său asupra împrejurărilor de la alte curți și din alte țări. Strîmba din nas cu dispreț cînd auzea că Ludovic de Wittelsbach, bavarezul, împăratul roman ales, al patrulea cu acest nume, nu știa latinește.

Călătorea prin țară. Cu caleașca, în lectică purtată de cai. Prin trecători, în sus, în jos, printre terasele cu vii și livezi. Trecea cu ochii treji, isteți prin orașele pline de coloare Meran, Bozen. Îi cerceta pe tîrgoveți, casele lor de piatră, primăria, piața, zidurile, stîlpul infamiei, butucul pentru condamnați, hanurile, băile, leșurile celor spînzurați în fața porților. Făcea scurte și mîndre popasuri în gospodăriile țăranilor, în colibele de pază ale podgorenilor.

Blajinul rege Henric o lua prea puțin în seamă. O lăsa să facă ce vrea. Cînd și cînd se interesa afectuos dacă are îmbrăcăminte de ajuns, dacă nu-i mai trebuie podoabe, cai, slujitori. Se mai întîmpla s-o întrebe ce părere are despre noul bucătar flamand, sau despre mantia lui genoveză pe care tocmai și-o făcuse. Era preocupat doar de grija veșmintelor, de daniile pentru mănăstiri, de sărbători, ospețe, turnire, femei. Cînd Margareta ședea de vorbă cu învățatul lui secretar, își privea mișcat fiica și-i spunea soției sale Beatrix, oaspeților : „Buna mea copilă ! Ce deșteaptă e !“

De la maici, Margareta învăța să cînte. Era uimitor să auzi cum de sub nasul turtit, lătăreț, din gura cu buze groase de maimuță, vocea ei țîșnea frumoasă, caldă, plină. Dacă nu-și ascundea niciodată știința și vorbea fără sfială, de cîntat nu-i plăcea să cînte în fața străinilor. Seara, în livadă, singură, își cînta cîntecele pline de măiestrie din Italia și din Provența, sau și pe cele germane simple, așa cum le auzea în jurul ei de la oamenii din popor. Uneori, chiar

cînd era singură, se întrerupea deodată în mijlocul cîntecului. Puteau s-o audă piticii. Piticii locuiau prin toate peşterile. Mîncau şi beau, se jucau şi dănţuiau cu oamenii. Dar nevăzuţi. Putea să-i vadă numai principele domnitor, cel ce avea dreptul de stăpînire asupra ţării în care ei îşi duceau traiul. Tatăl ei văzuse pitici, aşijderea şi episcopul din Brixen, în ţinutul căruia se duceau cînd şi cînd. Iacob de Schenna i-a povestit lucruri foarte precise despre pitici. Micuţii ăştia scriau scrisori, formau laolaltă un stat, aveau legi şi un principe, mărturiseau credinţa catolică, veneau în taină prin casele oamenilor, le erau binevoitori. Purtau cu ei nestemate, datorită cărora se puteau face nevăzuţi. Fata îl întrebase pe domnul de Schenna de ce se făceau nevăzuţi piticii. Domnul de Schenna nu-i răspunsese. Din întîmplare, a aflat pricina de la o slujnică : fiindcă le era ruşine de urîţenia lor. Margareta deveni mai palidă ca niciodată. Abia-şi stăpîni, sughiţînd, plînsul.

Îşi îngrijea cu migală corpul. Făcea în fiecare zi o baie de aburi, se spăla cu apă, în care se fierseseră tărîţe, şi cu săpun franţuzesc. Mai înainte de a-şi freca dinţii mari, ieşiţi în afară, înfăşura praful de dinţi în lînă proaspăt tunsă. Pielea şi-o ungea cu ir de tatru, folosea rumeneală din băcan, pudră albă din bulbi de ciclamene. Noaptea îşi acoperea obrazul cu o mască de ceară, ca să-şi înfrumuseţeze tenul pătat. Cu grijă, cu jertfe, dădea urmare fiecărei noi cerinţe a modei.

Cînd vedea totuşi că privirile bărbaţilor se-ntorceau spre orice ţărancă îndesată şi nespălată cu mai multă plăcere decît spre dînsa, îşi îndepărta brusc gîndurile de la toate acestea şi se azvîrlea cu o energie înverşunată în studiu şi politică. Pentru a suta oară cumpănea puterea, posibilităţile, cercurile de influenţă ale Habsburgilor, ale casei Wittelsbach, ale luxemburghezilor. Habsburg, Wittelsbach, Luxemburg nu erau pentru ea noţiuni politice abstracte. În mintea ei, oamenii care purtau aceste nume, culorile lor, ţările, animalele de pe steme, munţii, fluviile, bisericile lor se amestecau într-o unitate tainică. Albrecht de Habsburg era de-o agerime drăcească, energic, caustic, însă olog. O dată cu el îi ologeau ţările, Dunărea, oraşul Viena, labele leilor de pe stemele lui. Regele Ioan, luxemburghezul, nu era doar un om de lume galant. Picioarele lui erau Toscana şi Lombardia, vinele, Rinul şi Elba, inima, luminosul Luxemburg. Bavaria nu şi-o putea închipui fără nasul lung, adulmecînd cu chibzuinţă, al împăratului Ludovic şi fără ochii lui uriaşi, albaştri şi ciudat de morţi. Cînd cei trei principi se suspectau unul pe altul, se pîndeau pe furiş, se-nşelau, se războiau, atunci se războia în ei şi se batjocorea însăşi lumea, iar în nori animalele de pe steagurile lor purtau o crîncenă luptă mistică.

Pe soţul ei, prinţul Ioan, nu-l vedea prea des. În pofida înălţimii şi a deşteptăciunii, acesta părea să fi rămas în urma vîrstei. Faţa-i slabă, care nu era urîtă în sine, părea mereu mai gro-

solană, mai prostească şi, datorită ochilor mici, înfundaţi în orbite, mai răutăcioasă. Băiatului îi erau nesuferite cărţile, abia învăţase să scrie. Se îndeletnicea bucuros cu exerciţiile fizice. Se lupta cu băieţii, mai degrabă cu aceia ai slujitorilor decît cu camarazii lui nobili, vîna, făcea călărie. Prindea păsări, se ocupa, nu fără pricepere, cu vînătoarea cu şoimi, întindea laţuri pentru sălbăticiuni. Chinuia animalele. Juca sătenilor feste urîte. Un băiat de ţăran, care nu ştiuse cine e, îl cotonogise. Atunci flăcăul fu prins, pus în butuci, biciuit. Prinţul privise cu nesaţ, îi asmuţise pe călăi. De Margareta rîdea din pricina neroadei ei ştiinţe popeşti ; cînd avea prilejul, îi smulgea dinainte opurile, îi ciufulea pieptănătura. Ea răbda totul. Trebuia neapărat ca bărbatul ei să fie un luxemburghez. N-avea încotro, era nevoită să-i înghită grosolăniile. Dar, în tăcere, se-ngrămădeau în inima ei mînia şi dispreţul. Şi Chrétien de Laferte, aghiotantul şi camerierul prinţului, ar fi dorit ca tînărul său stăpîn să ajungă în fundul iadului. Margareta îl vedea foarte rar pe tînărul cel zvelt. Îi dădea puţină atenţie. Vrednicul, scepticul, guralivul stareţ de la Viktring, care nu putea să nu bîrfească toate cele, o tachina uneori din pricina camerierului. În ciuda obiceiului, Margareta îi răspundea cu violenţă.

Cel mai mult îi plăcea să stea cu Iacob de Schenna. Tînărul senior firav, cu o ţinută neglijentă, cu faţa distinsă şi bătrînicioasă, se bucura întotdeauna cînd o vedea. Margareta avea acum paisprezece ani, el treizeci. Dar un fluid

de simpatie emanat de persoana tînărului răzbătea în inima ei, şi era bine primit. Ceea ce spunea şi făcea Iacob de Schenna i se părea fetei ca şi cum s-ar fi iscat din propriile-i gînduri. Se simţea bine în lumea lui. Între Margareta şi ceilalţi oameni dăinuia răceala. Rîdeau de dînsa, o priveau cu dispreţ, în cel mai bun caz cu milă, deoarece era urîtă. Fireşte, fiind prinţesă, nu-şi arătau simţămintele pe faţă. Dar ea zărea adînc, în întuneric, o! avea privirea pătrunzătoare şi ştia bine ce-i cu dînsa. Totuşi, Schenna îi arăta căldură şi prietenie, mîinile lui mari, delicate, ochii lui cenuşii, inteligenţi, binevoitori erau plini de atenţie faţă de ea, luminaţi de cordialitate şi camaraderie.

Iacob de Schenna era mai bogat şi mai puternic decît fraţii săi Estlein şi Petermann. Avea şapte castele întărite, nouă jurisdicţii şi protectorate, numeroase vii, privilegii, vămi, bani. Obişnuia să vorbească despre această avere cu dispreţ şi cu anumită ironie. Dar ţinea la ea, mîngîia cu drag frunza viilor, pietrele bătute de soare ale castelelor. Erau viile lui, castelele lui. Averea şi banii erau într-adevăr, în sine, lucruri vrednice de dispreţ, dar din păcate viaţa oamenilor ar fi fost neplăcută fără ele. Adeseori, Schenna îi dezvăluia copilei cu cîtă ticăloşie îl despoaie pe Henric nobilimea tiroleză şi carintiană. Spre necazul lui, trebuia să facă şi el acelaşi lucru, fiindcă altminteri pe partea lui ar pune gheara un altul, mai puţin vrednic. Aşa că, sceptic, cu o resemnată părere de rău şi plin

de milă, îl jecmănea şi el pe regele jumulit de toţi.

Castelele lui erau cele mai frumoase şi cele mai îngrijite din toată ţara asta muntoasă. Castelele celorlalţi erau construite numai ca adăposturi sigure şi întărite ; interioarele erau incomode, încăperile mici, umede, întunecate, fără aer, ca nişte pivniţe ; pretutindeni se simţea izul grajdurilor. Castelele lui Schenna, mai ales reşedinţele preferate de la Schenna şi Runkelstein, erau luminoase şi pline de soare. Le construiseră arhitecţi italieni ; erau încărcate cu lucruri frumoase, covoare şi ornamentaţii. În timp ce pereţii celorlalţi erau doar văruiţi şi numai în capele fuseseră zugrăviţi sfinţi, el pusese maiştri germani şi italieni să-i acopere cu fresce toate sălile. Ba chiar şi zidul exterior dinspre miazăzi al castelelor preferate era încărcat de zugrăveli. În culori luminoase, cavalerul păşea cu leul alături, Tristan pornea pe mare cu corabia, Garel din valea înflorită îşi trăia aventurile.

Seniorului de Schenna îi plăceau mult versurile care povesteau toate aceste istorii. Margareta nu punea nici un preţ pe ele. Ea înţelegea versurile latineşti, pe care le citea cu atîta plăcere vorbăreţul abate de la Viktring, îl pricepea pe Horaţiu, *Eneida*. Acelea aveau înţeles, respectau regulile, aveau demnitate, erau bine închegate. Dar aceste stihuri nemţeşti i se păreau curată nebunie, ceva nu mai presus de scornelile dezmăţate ale nebunilor şi piticilor de la curtea ei. Era vrednic de un om serios să povestească în cuvinte scrîntite lucruri care n-au fost

şi nu vor fi niciodată? Domnul de Schenna încerca s-o facă să priceapă că oamenii aceştia, Tristan şi Parzival şi Kriemhilda trăiau şi erau adevăraţi, ori de cîte ori cineva citea despre ei şi-i simţea aievea. Dar ea nu voia să creadă asta. Poveştile lui rămîneau pentru dînsa doar nişte minciuni pestriţe şi neplăcute; ea nu înţelegea cum bărbatului acestuia serios şi învăţat puteau să-i placă asemenea lucruri de nimic.

PE ÎMPĂRAT, ÎNAINTAREA GRABNICĂ A LUI Ioan în Italia îl neliniştise adînc. Şi Habsburgul, căpetenia de fapt a Austriei, ologul, înţeleptul, înăcritul Albrecht vedea, scrîşnind din dinţi cu o mînie crescîndă, cum se ridica din nimic strălucitorul regat lombard al lui Ioan. Cum, printr-o întorsătură neruşinată, uşuraticul, neseriosul luxemburghez îi va îndepărta de la putere pe ei, oameni serioşi şi cu greutate, se va ridica deasupra lor? Căscau ochii unul la altul, greoiul, încetul bavarez, tenacele, înăcritul Habsburg. Se urîseră întotdeauna. Dar îndată ce un al treilea încerca să le-o ia înainte, se uniră împotriva lui. Se sfătuiră în taină, masivul, năsosul Ludovic de Wittelsbach cu ceafă de taur şi enormi ochi albaştri, şi Albrecht, ologul cu buzele strînse. Se adulmecară unul pe altul, clătinară din cap, ajunseră la înţelegere.

Cei doi hotărîră ca imperiul de miazăzi să fie smuls luxemburghezului. Dacă moare regele Henric, Carintia va trece în seama Habsburgului, Tirolul va fi partea lui Ludovic. Împăratul

îl asigură pe Habsburg de succesiunea în Carintia, tot atît de solemn cum îl asigurase cu un an înainte pe Ioan. În ceea ce privea Lombardia, se aliară cu alții, ca să cadă împreună asupra luxemburghezului. Împăratul ceru verilor săi din Palatinat să-l sîcîie pe Ioan la Rin, îi puse în mișcare pe ginerele său din Meissen, pe fiii săi Ludovic, brandenburghezul, și pe Ștefan. Ducele de Austria, împreună cu regii Ungariei și Poloniei, trebuiau să dea năvală în Moravia.

În timpul acesta, luxemburghezul domnea regește în primăvara toscană. Își chemă fiii la el, pe cel mare, Carol, și pe mezin, Ioan. Cel din urmă n-avea chef să se ducă. Margareta îl rugă s-o lase pe ea să-l reprezinte.

Pătrunse în însoritul martie lombard cu o mică suită, condusă de Chrétien de Laferte. Pe malurile lacurilor nespus de luminoase, livezi de măslini arginteau costișele, se întindeau dumbrăvi întunecate de lămîi și portocali. Cîmpuri de narcise. Migdali încărcați cu flori trandafirii. Orașe pline de culoare, zgomotoase, palate, oameni grăbiți, gălăgioși. Lîngă orașul episcopului de Aquileia, al cărui suzeran era tatăl ei, iată marea, cu corăbii legănătoare, îndrăznețe, și depărtarea fără de sfîrșit, aventuroasă.

Triumful orbitor al lui Ioan. Festivitățile lui, sub cerul senin, de două ori mai vesele și mai pline de fantezie. Femeile luxoase, înfloritoare, mîndre. În fața lor se simțea foarte singură și jalnică, se ținea departe de cele tinere, se arăta numai în societatea bătrîiilor cu farmecele ofilite. Totuși, chiar de acestea se simțea dispre-

ţuită, în cel mai bun caz compătimită. Erau acum veştede şi uscate, dar cîndva fuseseră şi ele în floare. La vîrsta primăverii lor de altădată, ea arăta ca o ramură golaşă şi lipsită de nuri. Sub cerul acesta, preţuia şi mai puţin faptul că era deşteaptă, de cel mai nobil sînge şi tobă de carte. Sub cerul acesta nu se vedea decît un singur lucru, mereu acelaşi : că era grozav de urîtă.

Nu era laşă, nu se ascunse de lume, îşi înghiţi amărăciunea. Apărea la mese, în lojă, la turnire, la danţ. Peste tot băga de seamă cum la vederea tînărului de neam nobil, Chrétien, care păşea în urma ei, buzele femeilor se deschideau, privirile lor deveneau mai vii, poftitoare ; cum aceste priviri lunecau apoi cu silă şi batjocură peste ea însăşi, peste gura cu buze groase, de maimuţă, peste pielea ei palidă şi dezgustătoare. Nu-şi întorcea privirea în faţa acestui dispreţ ; ochii ei înfruntau batjocura cu atîta răceală şi vădită înţelegere, încît, cîteodată, femeile se dădeau bătute, aproape ruşinate.

La Brescia, Margareta îl întîlni pentru întîia oară pe prinţul Carol, fiul cel mare al lui Ioan. Tînărul de şaisprezece ani părea foarte matur. În Boemia, rezolvase singur unele probleme de stat, era stăpîn pe el şi cumpătat. Învăţase de la maică-sa să nu se lase orbit de strălucirea tatălui. Cu ochii lui căprui şi reci o privi pe Margareta şi-o văzu că e urîtă, dar deşteaptă. Se putea sta de vorbă cu ea. Şi în timp ce, în palatul signoriei, Ioan conducea dansul cu minunat de frumoasa Giuditta de Castelbarco, în

timp ce lumînările ardeau sărbătorește, lumînări atît de grele, încît trei oameni abia le ridicaseră cu trudă, cei doi copilandri, fiul de rege și nora regelui, stînd alături sub valurile muzicii și sub steaguri, printre cavaleri cu platoșe de argint și supuși ce depuseseră jurămînt de credință, vorbeau, cu chibzuială și pricepere, despre urmările întîmplărilor din Lombardia asupra suveranității episcopului de Trient, despre starea proastă a finanțelor.

Domnia petrecăreață a lui Ioan în Italia dăinui pînă în iunie. În ciuda oricărei critici, Margareta nu se putu smulge din orbirea teatrală a acestui triumf. Apoi veștile din Germania și Boemia deveniră atît de amenințătoare, încît Ioan puse deodată capăt la toate, îl lăsă pe Carol în locu-i, iar el se repezi spre Boemia. În urma sa, aventurosul lui imperiu italian se prăbuși de la sine. Abia plecase regele, și Margareta văzu cu ochii mari, înspăimîntați, cum seniorii lombarzi se treziră ca dintr-o vrajă, se uniră cot la cot, uneltiră cu Robert de Apulia și, cu toată rezistența vitejească și iscusită a principelui Carol, îl azvîrliră din țară, în numai cîteva săptămîni, pe luxemburghez. Spulberați, triști, copleșiți de rușine, leoarcă de sudoare, cavalerii cu platoșe de argint părăsiră în fugă Lombardia, deasupra căreia fierbea un soare dogorîtor. Încă în timpul prăbușirii, Ioan, tocmindu-se prost, ipotecă în toată graba cîtorva seniori germani creduli orașe italiene pe care le pierduse de mult. Dar cu sumele obținute nu putu să acopere decît o mică parte din uriașele

cheltuieli pe care le făcuse cu campania din Toscana. Încă după mulți ani, la Paris, la Praga, la Trier, pretutindeni unde se întîmpla să-și aibă reședința, apărea, fantomatic, șters, ploconindu-se de multe ori, *messer* Artese, florentinul, cu cei doi frați ai săi, și-i înfățișa prescripții, polițe, căci asta era tot ce-i mai rămăsese din regatul Lombard.

Într-un mod ciudat, pentru Margareta aventura italiană a lui Ioan cîștigă importanță și deveni mai adevărată tocmai prin prăbușire. Acum această aventură trecuse și se încheiase, acum devenise istorie, acum era realitate. Chiar și stihurile domnului de Schenna, povestirile lui de necrezut deveniră prin asta mai concrete, mai adevărate. Ceea ce săvîrșise și trăise Ioan în Italia suna ca una dintre acele povești. Și totuși era adevărat, ea însăși o văzuse cu proprii ei ochi.

Nu folosea la nimic să se lase zăpăcită de toate acestea. Dacă priveai lucrurile cu chibzuială, reieșea limpede că nereușita lui Ioan se datora lipsei de bani. Banii nu reprezentau totul ; dar erau grozav de importanți. Păcat că tatăl ei își dădea seama de asta tot așa de puțin ca și socru-său. Fata vorbea adesea cu Ioan de Viktring despre lucrurile acestea. Sfîntul părinte era cu totul altfel. Ioan al XXII-lea, mărunt ca un pitic, tare bătrîn, ședea în palatul lui de la Avignon și îngrămădea bani. Îi stivuia în monede, în bare, în argint și aur, în polițe și trate. Ah, și cu ce ochi ageri străjuia să i se plă-

tească la soroc zeciuielile şi dările. Cum întîrzia vreun episcop, papa îi şi trîntea excomunicarea. Bietul episcop Henric din Trient! Cu ce i-a fost de folos lupta zeloasă pentru papalitatea legitimă! Fiindcă n-a putut plăti şase sute patruzeci de ducaţi, pe care i-i cerea Avignonul, fulgerul excomunicării căzu de îndată asupră-i. Şi cu cîtă pricepere ştia papa să împartă înaltele cinuri bisericeşti! Fiecare episcop nou era obligat să verse curiei papale veniturile unui an întreg. Dacă murea un episcop, nu era numit în locul lui un prelat nou, nu, papa chema în locul vacant pe titularul altui episcopat, aşa că, la moartea fiecărui episcop, deveneau libere un şir întreg de feude papale. În felul acesta, în ierarhia înaltă a bisericii dăinuia o veşnică schimbare, un du-te-vino ca într-un han, iar Sfîntul Scaun storcea *annatele*[1] cele mai grase. „Arenda! Arenda!" ziceau papa şi vistiernicii săi. Da, papa Ioan se pricepea la asta. Nici nu era de mirare, fiindcă se trăgea din Cahors, oraşul zarafilor şi al oamenilor de afaceri. Partea cea mai mare din aurul Apusului curgea în lăzile lui. Papa era ahtiat de bani; nu se putea hotărî să-i valorifice mai departe. Cu ei ar fi putut să recucerească Roma şi Italia. Dar îi erau prea dragi arginţii, ca să se poată despărţi de ei. Şedea deci în Avignonul său, bătrîn tare, gnomic, veghindu-şi comorile, dezmierdînd po-

---

[1] *Annata* era redevenţa egală cu venitul unui an, pe care o plăteau papei cei ce obţineau arenda vreunui beneficiu (n.t.).

lițele, vînturnîd aurul printre degetele-i uscate, de pitic.

Dacă inteligentul și energicul papă își ruina politica prin setea de bani, diplomația împăratului, ca și a luxemburghezului și a regelui Henric, pătimea din pricina ușurinței în ale finanțelor. Margareta asculta cu atenție cînd abatele îi povestea cu ce mînă sigură își consolidase finanțele bunicul ei Meinhard. Tristă și cu fruntea încrețită privea cum toate veniturile se topeau între degetele bunului ei tată, cum acesta, pentru a salva de prăbușire o feudă, jertfea altele mereu mai mari și mai importante.

Și mama ei vitregă, palida, sfioasa Beatrix de Savoia, suferea mult din pricina proastei administrații bănești a regelui Henric. Fusese deprinsă de către harnicii ei părinți cu gospodărirea chibzuită și, oricît de timidă și de modestă se ținea altminteri în umbră, sfîrși prin a-i împuia urechile soțului din pricina risipei lui. Era bolnăvicioasă. Regele Henric vedea cu resemnare și cu o umbră de mîhnire că nu trebuie să aștepte, nici de la ea un moștenitor. Beatrix, însă, nu-și pierdea nădejdea. Făcea socoteli, economisea, ceru soțului ei să-i cedeze vămi și privilegii, ba chiar, luptîndu-se cu ghearele și cu dinții, obținu ca, după ce *messer* Artese își scoase banii, veniturile ocnei de la Hall să-i fie trecute ei. Deveni aspră, lacomă de avere, zgîrcită, și astea toate pentru fiul pe care nu-l mai aștepta nimeni, în afară de ea.

Adesea se sfătuia cu Margareta cum să îndrepte ici și colo finanțele care mergeau prost.

Fata, deşi vedea cu ochi buni această strădanie, nu-şi iubea mama vitregă. Cît de meschină era femeia asta, cît de lipsită de însuşiri princiare, cît era de colbuită şi de nepăsătoare faţă de cele ale tinereţii ! Margareta nu voia să recunoască în sufletul ei că nu aici şedea pricina pentru care nu-şi putea suferi mama vitregă. Beatrix era bună şi prietenoasă cu dînsa, simţind că le leagă aceeaşi soartă. Dînsa, regina, nu avea fiul dorit, iar biata copilă era atît de urîtă ! Pe amîndouă, Dumnezeu le umilise şi le vătămase în feminitatea lor. Dar Margareta respingea prietenia, nu strîngea mîna ce i se întindea. Această Beatrix şedea între ea şi domnie. Ce altceva îi rămînea ei, urîtei, decît nădejdea de a domni ? Dacă Beatrix, în ciuda tuturor, ar naşte un fiu, atunci pînă şi acest ultim lucru s-ar spulbera.

Regele Henric suporta tutela soţiei sale surîzînd şi cu murmure de glumeaţă împotrivire. Numai într-o singură privinţă nu îngăduia nici o obiecţie, şi aici Beatrix nu cuteza să se amestece niciodată : dărnicia regelui faţă de multele femei care-i plăceau şi faţă de copiii lui rămînea fără margini.

Pe fraţii săi naturali Albrecht de Camian şi Henric de Eschenloh îi ţinea la mare cinste şi-i dăruia din belşug cu titluri, demnităţi, seniorii ; tot astfel, prin toate castelele sale şi pe la moşii creşteau copii de-ai lui. Avea inimă prea bună, ca să-i facă reproşuri palidei Beatrix. Totuşi găsea plăcere în a-şi spune : nu el era de vină că nu are moştenitor ; ghinionul şi zodia proastă

purtau vina. Mîndru și cu voie bună, vîrstnicul petrecăreț pășea în mijlocul liotei bălaie și oacheșe a copiilor lui. Îi alinta mișcat: „Ăsta are ochii mei! Iar ăla, nasul." În fața unuia mare: „Îmi calcă pe urme. Ăsta o să cîștige multe premii pe la turnire!" Pe cîte un nătăfleață, care abia dacă avea înfățișare de om, îl ridica sus de tot: „Are leit mutra mea!" Și-și răsfăța copiii, le dăruia jucării, dulciuri, ba și fînețe, păduri, castele.

Margareta își privea cu drag frații vitregi. Ținea mai ales la Albert, tînăr în pragul maturității, pe care regele Henric îl făcuse cavaler și-l învestise cu jurisdicția Andrion. Tînărul și blondul senior avea inima bună a tatălui, pe deasupra o neabătută și voioasă siguranță de sine în purtări, o seninătate potrivită împrejurărilor și netulburată. Pe Margareta n-o jignea nici cu cea mai mică batjocură. El însuși n-avea de loc înclinare spre învățătură și teorie, dar se minuna nemăsurat de deșteptăciunea și știința surorii. Fata îi era recunoscătoare că urîțenia ei nu știrbea cu nimic prețuirea ce i-o arăta.

Pe femeile pe care le întîlnea, mereu altele, acolo unde făcea popas Henric, Margareta le privea cu ochi cercetători. Erau femei de toate stările, de toate temperamentele, germane și velșe; unele treceau grăbite, foșnindu-și rochiile, prin ganguri, altele călcau alene cu pași apăsați; rîsul unora părea sunet de clopoței, altele vorbeau cu glas profund și încet; toate însă, cînd o întîlneau pe prințesă, deveneau reținute, jenate, se înveleau parcă într-o crustă de com-

pătimire dușmănoasă. Ah, cui îi era îngăduit să trăiască așa, ca femeile acestea, ușor și cu nepăsare! Ei nu-i era permis, era urîtă și era prințesă. Trebuia să fie severă cu ea însăși. N-avea voie să țopăie ca veverițele, trebuia să-și meargă drumul ei greu, cu hîrtoape, drept înainte, fără popas, ca un animal de povară împodobit, care, încărcat cu obiecte de lux și comori, duce daruri unui om de seamă.

O frămîntau gîndurile. Stătu de vorbă despre toate acestea cu abatele de la Viktring. Urîțenia ei era oare o pedeapsă de la Dumnezeu? Ce voia Dumnezeu cu ea? Starețul îl cită pe Anselmus: „Ora nu trece mai repede decît se schimbă priveliștea lucrurilor. Ceva de nimic și al vieții de aici este a lua în seamă podoabele pămîntești." Cuviosul, văzînd că asemenea mîngîiere rămîne fără de folos, o întrebă dacă s-ar simți mai bucuroasă să fie o ființă de jos, o fată de țărani și să placă bărbaților.

— Nu, răspunse prințesa repede, asta nu! Dar tot ea izbucni: Da, da, da mai bine să rînesc bălegar toată ziua, dar să fiu bine făcută, decît să stau într-un castel și să am o gură ca asta, dinți ca ăștia, obraji ca ăștia.

Stătu de vorbă cu stareța de la Frauenchiemsee. Își vizitase sora mai mică, pe Adelaida, fetița bolnăvicioasă și cocoșată. Acum ședea pe malul insuliței cu stareța, o femeie delicată, trecută, blajină.

— Mama nu era frumoasă, spuse copila, dar nici urîtă nu era.

Bătrîna maică își puse mînuța ușoară pe părul ei arămiu, aspru.

— Nu vreau să-ți vorbesc despre Dumnezeu și despre viața de dincolo, zîmbi ea, unde trupul nu are nici o însemnătate. Dar cît de repede se zbîrcește și chipul cel mai neted! L-ai mai avea încă cincisprezece, douăzeci de ani. Astăzi sînt foarte mulțumită, încheie dînsa, că n-am fost frumoasă niciodată.

Cele două femei rămaseră cu privirile pierdute pe fața palidă a întinsului lac; se arătă un soare trudit, un pescăruș țipă.

În anul următor, Beatrix, mama ei vitregă, se puse deodată în pat și nu se mai sculă. Fusese întotdeauna o femeie slabă, acum se adăugase și dezamăgirea că nu poate avea copii. După ce i se dădu sfîntul maslu, îi mai spuse soțului ei să bată cu biciul pe croitorul curții și să-l alunge cu ocară. Omul sferetisea pe ascuns multe din stofele scumpe de care avea nevoie pentru garderoba regelui. Henric mai trebuie să-și găsească și un alt meșter pielar pentru frumoasele lui armuri. Apoi Beatrix își încredință sufletul Domnului și muri.

Acum, Ioan și Margareta erau moștenitorii necontestați ai țării din munți, căci nimeni n-avea habar de înțelegerea tainică dintre Albrecht de Habsburg și Ludovic de Wittelsbach. Chiar și tînărul Ioan prinse aripi, știind că a devenit principe moștenitor. Își repeta titlurile pe care le va avea : duce de Carintia, Görz, Craina, conte de Tirol, protector al episcopatelor Cuera, Brixen, Trient, Gurk, Aquileia. Își

imagina vechile ceremonii pitorești ale încoronării după datina din Carintia, care-i plăceau atît de mult. Principele apare îmbrăcat în port țărănesc și îl alungă pe un sătean liber de pe bolovanul pe care stă. Așezîndu-se el pe piatră, vîntură spada strălucitoare spre cele patru zări. Apoi bea o gură de apă proaspătă dintr-un clop țărănesc. Băiatul își închipuia despre sine că e un om foarte însemnat.

Margareta, mișcată de moartea mamei sale vitrege, eliberată prin sentimentul că acum este moștenitoarea sigură a țării, îl găsi în drumul ei pe Chrétien de Laferte. Îi vorbi mai cald și mai ațîțată decît altădată. Cu cîtă plăcere ar fi primit de la el un cuvînt bun, omenesc. Dar tînărul se înclina înainte-i ceremonios, îi vorbea plin de respect, ca unei prințese.

Bunul rege Henric deveni, prin moartea soției sale, mai cucernic. Mînca și bea încă mai zdravăn, se ținea mai departe de fustele femeilor. Dar se și ruga mai mult decît înainte, se spovedea adesea, se pocăia necontenit, făcea danii și mai mari decît pînă atunci mănăstirilor și bisericilor.

ÎN EPISCOPATUL CUERA ÎȘI AVEA BUNURILE un anume Petre de Flavon, vasal al episcopului. Domnul de Flavon căzu în plină tinerețe, cu prilejul uneia din campaniile italiene ale regelui Henric. El lăsă în urma lui o văduvă, în vîrstă de abia treizeci de ani, și trei fiice. Se iscară discuții, dacă posesiunile rămase

se moşteneau numai pe linie bărbătească, sau dacă erau feude asupra cărora aveau drept de succesiune şi femeile. Episcopul Ioan de Cuera şi consiliul canonicilor hotărîră să confişte bunurile. Doamna de Flavon veni cu cei trei copii minori să ceară ajutor regelui Henric. Îngenunche în faţa lui, izbucni în lacrimi. Bunul, tînărul, viteazul ei soţ ! Şi căzuse în slujba regelui Henric. Iar acum, samavolnicul episcop din Cuera vrea să-i răpească proprietăţile ce-i reveneau ca văduvă şi să le azvîrle în mizerie şi jale pe orfane. Cele trei fete drăguţe, trandafirii şi atrăgătoare în veşmintele lor negre, îngenuncheară alături de mama lor, îşi reuniră rugăminţile cu ale ei. Bunul rege Henric fu foarte mişcat.

Îi scrise episcopului de Cuera. Luă cu energie partea doamnei de Flavon. Episcopul răspunse scurt, pe un ton jignit. Nu renunţă nici cu o iotă la pretenţiile sale. Văduva, care în timpul acesta era găzduită împreună cu fiicele ei la castelul Zenoberg, începu să-i placă de la o zi la alta din ce în ce mai mult regelui Henric. Se ajunse la certuri violente cu episcopul, ba chiar la ostilităţi şi ciocniri cu armele. În cele din urmă, regele obţinu pentru doamna de Flavon o compensaţie neînsemnată.

Între timp, doamna devenise favorita lui declarată. N-o putea hrăni cu fărîmituri. Trebuia oare ca micuţele astea, al căror tată murise pentru el, să ajungă nişte biete domnişoare din nobilimea măruntă de la ţară ? Nu, aşa de meschin nu era regele Henric. Le dădu seniorile de la

Taufers şi Velturns. Din pricina aceasta intră în conflict cu episcopul de Brixen, care cerea pentru sine aceste feude fără stăpîn. Dar regele Henric se ţinu tare. În cele din urmă plăti episcopului bani, dar doamna rămase cu seniorille.

Văduva zburda în voie cu cele trei fiice. Se simţea în siguranţă sub protecţia regelui. Era o femeie drăguţă, cu pielea foarte albă, cu părul foarte blond, voinică şi durdulie. Rîdea din toată inima şi nu lipsea de la nici un danţ şi turnir. La castelele ei, larma petrecerilor nu se termina niciodată. Trebuia să aibă mereu cîte ceva de făcut, se amesteca în toate, povestea, ca despre cine ştie ce, întîmplări fără însemnătate, încurca toate lucrurile. Într-o bună zi i se năzări să strămute în capela castelului de la Taufers rămăşiţele pămînteşti ale soţului ei. Ani de zile se strădui să-şi ducă la bun sfîrşit gîndul acesta, în cele din urmă plecă în Lombardia. Mortul, înhumat acolo ca un oarecine, fu scos din mormînt, leşul, cum se obişnuia, fu aruncat în apă clocotită, astfel încît carnea se desprinse de pe oase, osemintele fură aduse la Taufers şi reîngropate cu fast, în bocetele doamnelor de Flavon. Dar nu era nicidecum sigur dacă acelea erau rămăşiţele domnului de Flavon.

Cele trei fetiţe crescură fără prea multă educaţie, sălbatice şi foarte răzgîiate. Se încăierau mereu, adesea se ciorovăiau urît pentru toate nimicurile. Ori de cîte ori venea bunul rege, trebuia să le împace, să le potolească. Fetele se răzvrăteau şi împotriva mamei, se uneau împotriva ei. Mama se plîngea regelui de fiicele ei,

acestea de mama lor. Tot aşa de fără rost cum se certaseră se şi împăcau cu toatele şi-şi duceau zgomotos mai departe viaţa lor de familie. Fetiţele făceau nebunii pe tot întinsul feudelor, îi încurcau în treburi pe slujbaşi, chinuiau ţăranii, schingiuiau oameni şi animale.

Toate trei erau foarte drăguţe, cu pieliţa albă, netedă, trandafirie, rotunjoare şi bălaie. Cea mai frumoasă era cea mijlocie, Agnès de Flavon. Mai înaltă decît surorile ei, cu părul mai închis la culoare şi mai lucios, cu faţa mai prelungă, ceva mai puţin grăsulie, cu nasul nu chiar aşa de mic ca de păpuşă şi cu buzele mai subţiri. Toate trei surorile erau foarte cochete. Cît de tînără era, cu numai doi ani mai mare decît prinţesa Margareta, Agnès trecea pentru toată lumea drept cea mai frumoasă doamnă dintre Etsch şi Inn. La toate turnirele, cavalerii se luptau pentru ea ; ea împărţea premiile. Dacă erau lăudate doamnele velşe, seniorii germani strigau într-un glas : „Agnès de Flavon", iar italienii amuţeau. Cînd, obligată de unele treburi, maică-sa o luă cu dînsa la curtea episcopului din Trient, poporul se adună în faţa palatului, rămase acolo în aşteptare, strigînd cu însufleţire :

— Un înger s-a coborît din cer ! Blagosloveşte-ne, îngere !

Agnès era perfect conştientă de frumuseţea ei. Găsea drept un lucru de la sine înţeles ca regele, cavalerii, poporul să-i îndeplinească orice dorinţă. Se închipuia stăpîna Tirolului.

Regele Henric, cu tact şi din bunătate, se ferea să adune laolaltă pe cele trei surori şi pe fiica lui, Margareta. Fireşte, cîteodată întîlnirea nu putea fi evitată. Agnès, cu respectul tuturor formelor exterioare, o trata pe Margareta cu o anumită condescendenţă batjocoritoare, care o umplea de mînie pe prinţesă. Odată, aflîndu-se singure, în prezenţa doar a lui Chrétien de Laferte, cele două fete se împunseseră una pe alta aproape o jumătate de oră, apoi Agnès, luîndu-şi rămas bun, spuse :

— Domnule Chrétien, însoţiţi-mă ! ,

— Domnul Chrétien rămîne aici ! replică Margareta, cu vocea neobişnuit de uscată şi aspră. Apoi, însă, după ce Agnès plecă dînd din umeri şi cu un surîs răutăcios, batjocoritor, adăugă : Duceţi-vă, domnule Chrétien ! Duceţi-vă !

Tînărul, încurcat, consternat, o urmă pe domnişoara de Flavon. Prinţesa, rămasă singură, cu inima sfîşiată, răsuflă cu năduf.

Altă dată şedea aplecată împreună cu domnul de Schenna deasupra unui manuscript cu versuri ilustrate. Blanscheflur semăna cu Agnès; domnul de Schenna şi prinţesa priveau imaginea colorată.

— Da, zise după o vreme domnul de Schenna, e leită Agnès.

— E minunat de frumoasă, recunoscu Margareta, cu o voce surdă, ciudat de stinsă.

— Dar domnişoara de Flavon are ochii mult mai prosteşti, reluă domnul de Schenna.

— Să citim mai departe! spuse Margareta, și vocea îi sună grav, plină și caldă, ca de obicei.

Regele Henric îmbătrînea pretimpuriu, se prăbușea văzînd cu ochii. Îi tremurau mîinile, adesea își pierdea glasul, se bîlbîia. Teama pedepsei de dincolo îi tăia răsuflarea. Văzuse de atîtea ori zugrăvite la portalurile bisericilor Judecata-de-Apoi, chinurile iadului, diavolii hidoși rînjind în aburii de pucioasă! Toate acestea îl zguduiau acum ca niște lucruri înspăimîntător de apropiate. Își îndoi daniile cucernice, înzestră mănăstirile Marienberg, Stams, Rotenbuch, Benediktbeuren cu donații bogate. Dar asta îl liniștea tot atît de puțin cît și asigurările mîngîietoare ale stareţului de Viktring. Ca să-și chinuie trupul, spre pocăință, puse să se așeze în capela de la Zenoberg un coșciug și zăcu în el o întreagă noapte lungă de iarnă. I se arătară oameni care din porunca lui fuseseră jefuiți, supuși la cazne, uciși ; era un stăpînitor bun, dar numărul acestora fu cu toate astea mare. Îi apărură femei cu care trăise în desfrîu ; îl priveau cu fețe zîmbitoare, dar, cînd se întorceau, spatele lor era ros adînc, pînă-n măruntaie, de copturä și viermi. Capela întreagă se umplu de diavoli hidoși, care întindeau ghearele spre el. Începu să strige. Dar tot el poruncise ca ușa capelei să fie încuiată și nimeni să nu se afle în preajma sa, fiindcă vrea să rămînă pînă la utrenie singur, cu păcatele și pocăința lui. În cele din urmă nu mai putu să suporte. Se cățără — spaima îi dădea puteri — pe zid, sări

pe fereastră. Se strecură în patul lui, clănţănind, acoperit de o sudoare rece.

De-atunci boli într-una. Vorbea adesea singur, tuşea cavernos şi neajutorat. Margareta şedea mult în preajma lui, dar fără a fi prea mişcată. Aşadar, acum va muri şi el. N-are de ce se plînge, şi-a trăit viaţa din plin.

Îi era drag să-i aibă aproape pe copii, mai ales pe cei mici de tot. Îşi tîrşîia picioarele în mijlocul liotei de mărunţei care gîngureau, păşeau pe picioarele lor încovoiate, făceau tumbe, ştergea ici un năsuc mucos, liniştea colo un plod dolofan, trandafiriu, care urla scos din fire, gata să se sufoce, căzut pe podea. Ridica pruncii, se aşeza aproape de tot de ei, le povestea acestor micuţi, care-l ascultau serios şi fără să-nţeleagă ceva, despre bani, pocăinţă şi politică înaltă.

Sosi aprilie. Sub un cer azuriu, ţara se înveşmîntă în flori de migdali şi piersici. Atunci simţi el că i-a sunat ceasul. Ceru să fie dus în capela sfîntului Pangratie. O Sfîntă Fecioară blajină, albastră îi zîmbea. În soarele puternic, vitraliul multicolor strălucea prieteneşte. În juru-i şedeau copii micuţi, cu ochii mari, şi blîndul, destoinicul om, stareţul de la Viktring. Aşa îl năpădi o ultimă vărsare de sînge, care-l înăbuşi.

Corpul neînsufleţit fu golit, îmbălsămat ; inima şi măruntaiele trebuiau să fie îngropate la castelul Tirol, iar celelalte rămăşiţe, astrucate mai tîrziu, cu mare pompă, în cripta princiară din mănăstirea Sfîntul Ioan de la Stams.

Episcopul de Brixen, care, la aflarea veştii despre moartea regelui Henric, porni îndată spre

castelul Tirol, călărind încă de cu noapte, auzi pe drum tropote de paşi mulţi. Îşi întrebă oamenii dacă văd ceva. Auzeau şi ei zgomotul, dar nu zăreau pe nimeni. Scrutînd mai bine întunericul, episcopul văzu că erau piticii care se-ndreptau în convoi mare spre miazănoapte. Aveau nestemate la degete, aşa că numai el îi putea zări. Opri pe unul şi-l întrebă. Piticul îi dădu răspuns : acum cînd a murit bunul rege Henric, nu se mai simţeau la adăpost şi trebuiau să părăsească ţara.

Chiar în aceeaşi zi porniră la drum olăcarii, să ducă prin ţară vestea morţii. Unul trecu munţii în cîmpia velşă, spre Verona. Acolo fraţii della Scala se bucurară. Acum se vor isca tulburări în munţi. Acum vor putea să întindă din nou mîna spre miazănoapte, să mai smulgă pentru ei o bucată de ţară. Altul călări spre Viena. Acolo, ologul duce Albrecht şedea în faţa vetrei, tremurînd mereu de frig, rău bărbierit, slab, bolind. Ascultă vestea cu cea mai mare atenţie, îşi vesti fratele, chemă secretarii, dictă scrisori, uită să mănînce din pricina planurilor şi a lucrului. Unul călări spre München, la împăratul Ludovic. Acesta se uită la crainic cu ochii lui mari, trişti, albaştri, pe deasupra nasului lung şi, în timp ce-şi mărturisea în vorbe ceremonioase şi sincere mîhnirea pricinuită de trecerea la cele veşnice a multiubitului său unchi, chibzuia anevoie la pretextele cu ajutorul cărora ar putea să-i smulgă micii lui nepoate, în felul cel mai lesnicios, ţările.

Margareta se cerceta în oglindă. Pe cutia de fildeş în care era prinsă oglinda, se vedea, sculptată în relief, o scenă înfăţişînd cucerirea cetăţii doamnei Minne[1]. Da, întocmai ca doamna Minne era ea, Margareta, nu însă chiar la chip. În schimb, era ducesă de Carintia şi contesă de Tirol. Aşadar astfel arăta o ducesă. Se cercetă cu un surîs amar. Ia te uită! Ochii şi fruntea ar merge. Cel mai prost stă cu gura, botul ăsta proeminent de maimuţă. În schimbul ei, avea Carintia. Apoi rău de tot era cu obrajii moi, căzuţi. Nu-i cumpăneşte însă comitatul Tirolului? Şi tenul cenuşiu, pătat? Compensaţia stă în Trient, Brixen, Cuera, Friaul. Datorită acestora, pielea nu îi e netedă şi curată?

Ioan, soţul ei, nu-şi mai încăpea în piele. Era acum principe şi suveran. În buna lui dispoziţie deveni de-a dreptul amabil. Margareta îl cercetă cu privirea. În definitiv, era un tînăr drăguţ: faţa prelungă, mîndră, părul frumos. Şi ochii lui îi păreau astăzi mai sinceri, mai isteţi. La rîndu-i, el gîndea: „Frumoasă nu e. Dar ţările pe care mi le-aduce sînt frumoase." Îi spuse: „Ei, Gretl?" şi o sărută cu drag pe gura urîtă. Ba mai zise că acum ar trebui să-l însoţească o dată la vînătoarea cu şoimi.

Apoi, cei doi copii stătură împreună, sfătuindu-se cu toată seriozitatea asupra celor dintîi măsuri de guvernămînt ale lor. Situaţia nu era simplă. Baronii feudali aveau să le dea de furcă.

---

[1] În sens poetic, personificarea dragostei cavalereşti (n.t.).

Fără îndoială că vor încerca să se folosească de complicaţiile legate de schimbarea suveranului. Băiatul îşi luă mutra fudulă. Îi va îngenunchea prin luptă. A învăţat să domolească pînă şi caii sălbatici. Înainte de toate, însă, trebuie să trimită după tatăl lui, regele Ioan ; acesta se afla desigur încă la Paris, la turnir, la cumnatul său, regele Franţei. Apoi trebuie mînaţi emisari la împărat, la ducii din Austria. Copiii poruncirǎ să vină la ei stareţul de Viktring, îi încredinţară misiunea aceasta, vorbindu-i cu gravitate, dar şi pe un ton de joacă. Îşi semnară numele sub împuternicire : „Ioan, din mila lui Dumnezeu conte de Tirol, Margareta, *Dei gratia Carinthiae dux, Tyrolis et Goritiae comes et ecclesiarum Aquilensis Tridentinae et Brixensis advocata.*" [1]

Cînd însă stareţul de Viktring înmînă scrisoarea, semnatarii ei şi pierduseră cele mai multe dintre aceste ţinuturi. Împăratul şedea la Linz şi se sfătuia cu ologul Habsburg cum să pună în aplicare înţelegerea prin care ţara din munţi era împărţită între Habsburg şi Wittelsbach. Bădărănos şi violent, bavarezul se proţăpea în scaun, voia totul pentru el, n-ar fi mişcat degetul nici de pe cel mai mic sat. Ducele olog se zbătea cu încăpăţînare şi îndărătnicie, căuta vorbe tăioase, nu ceda nimic. Stăteau, priveau, cu gîndul numai la hărţile şi catastifele lor, spre Dunărea ale cărei ape creşteau, ploaia curgea şiroaie. Cei doi

---

[1] Prin mila lui Dumnezeu ducesă a Carintiei, contesă de Tirol şi Görz şi apărătoare a bisericilor din Aquileia, Trient şi Brixen (lat.—n.t.).

bărbaţi şedeau călare pe posesiunile lor grase, se smuceau încolo şi-ncoace. Tocmindu-se aprig, căzură în cele din urmă la învoială: Carintia, Craina, Tirolul de Sud treceau pe seama austriacului. Tirolul de Nord revenea bavarezului. Cînd ajunseră aici, sosi şi abatele de Viktring, cu scrisorile şi împuternicirile copiilor. Cei doi principi îl primiră cu cea mai mare curtenie. Citiră cu atenţie scrisorile. Mai întîi răspunse austriacul, mărturisind cu ascunsă batjocură cît de mult îi stă la inimă moartea unchiului său, nobilul şi prealuminatul principe, cel mai vîrstnic din întregul lor neam şi părinte al tuturora. Oricît de mult deplînge pe mica lui verişoară şi pe tînărul ei soţ, Craina îi aparţine însă acum lui. Carintia a intrat de asemenea în stăpînirea sa prin dărnicia împăratului; oştile se şi află pe drum, pornite să ocupe ţara pentru el. Dacă i-ar putea fi în altfel pe plac şi într-ajutor micii lui verişoare, este gata s-o facă. Într-un fel asemănător vorbi şi împăratul însuşi, privindu-l ţintă pe abate, cu ochii lui mari, albaştri, candizi. Rosti însă cuvintele cu mai multă solemnitate, mai răsunător, căci doară el era împăratul. Din păcate, copiii au venit cu rugămintea lor prea tîrziu; el a şi pus la cale totul împreună cu iubiţii lui unchi din Austria. În rest, va arăta copiilor cea mai mare îndurare.

Cei doi copii aflaţi în castelul Tirol, îndată ce văzură cît de prost stau cu treburile, trimiseră în toată graba curieri după curieri la Paris, la tatăl şi tutorele lor, regele Ioan. Dar acesta fusese rău rănit la turnir. Zăcea zdrobit, cu lumina

ochilor aproape stinsă, în legături şi prişniţe şi nu putu trimite la Tirol altceva decît o slabă mîngîiere: copiii să nu-şi piardă curajul; îndată ce puterile îi vor îngădui, va veni el însuşi şi le va apăra ţările. O zodie nenorocoasă hotărîse să zacă neajutorat, în timp ce împăratul şi Habsburgul îşi împărţeau între ei bogatele ţări pe care dînsul şi le asigurase de atîta vreme printr-o diplomaţie dibace. Dar, ca un fatalist şi pătimaş de jocuri ce era, nenorocirea nu-l atinse prea tare. Era obişnuit cu schimbările repezi, aşa că, în neputinţa şi în starea lui jalnică, făcu glume uşuratice despre femeile şi ţările care-i scăpau din mînă, bizuindu-se, cu sîngele rece al jucătorului, pe o întorsătură fericită.

Estimp, Carintia şi Craina fură ocupate de Habsburg fără nici o rezistenţă. Oraşele se puseră în slujba lui, hrisoavele prin care împăratul întărea feudele fură citite pretutindeni cu solemnitate, baronii feudali şi slujbaşii luară lucrurile aşa cum erau şi făcură jurămînt de credinţă noilor stăpînitori. Seniorii fruntaşi, în cap cu Conrad de Auffenstein, cel plin de măreţie, locţiitorul regelui răposat, dăruit de Henric cu cele mai bogate bunuri şi cu toată încrederea lui, jucă un rol foarte tulbure. Norodul fu răsplătit pentru trădarea faţă de cei doi copii prin aceea că ducele Otto de Austria, reprezentîndu-şi fratele olog, se supuse vechilor ceremonii statornicite de tradiţia patriarhală la înscăunare, ceremonii pe care micul principe Ioan le aşteptase cu atîta bucurie. Ducele Otto se îmbrăcă aşadar în port

țărănesc, îi porunci săteanului ales pentru asta să se ridice de pe piatră, bău apă dintr-un clop și îndeplini mai multe alte asemenea ceremonii păstrate din bătrîni. Altminteri, ducele era un tînăr domn cu înfățișare aleasă, în pas cu moda ; în port țărănesc arăta foarte caraghios, și el însuși, ca și seniorii săi, făcură mult haz de asta. Dar norodului îi fu nespus pe plac respectul arătat obiceiurilor strămoșești, oamenii fură mișcați și trecură din toată inima de partea noului principe.

Margareta nu fusese niciodată o fire patetică. Nu se așteptase ca ținutul Carintiei, din devotament față de casa domnitoare de baștină, să i se așeze cu înflăcărare înainte și să-i ia apărarea. Dar felul nerușinat în care, ca lucrul cel mai de la sine înțeles, dreptatea fu jertfită și cu toții trecură de partea puterii, fiecare smulgînd pentru sine în toată graba și mici profituri, o umplu totuși de scîrbă și revoltă. Nu formulă nici o obiecție cînd ducele Ioan, cu spume la gură, cu vocea pițigăiată, bătînd din picior, dădu ordin să fie devastată citadela Auffenstein de la Matrei, castelul strămoșesc al necredinciosului guvernator al Carintiei. Înțeleptul domn de Schenna fu de părere, firește, că ar fi fost mai cuminte să fie pur și simplu confiscată.

Dacă ținutul Carintiei rămase pierdut, în Tirol lucrurile luară o întorsătură foarte prielnică pentru copii. Baronii tirolezi aveau de la luxemburghez asigurări temeinice că nu va numi în funcțiile cele mai de seamă nobili străini ; oricum, era mult mai ușor s-o scoată la capăt cu

cei doi copii decît cu Ludovic de Wittelsbach, cel atît de stingheritor în treburile bănești. Seniorii tirolezi își făcură deci cu ochiul unul altuia, căzură la înțelegere, hotărîră să rămînă alături de suverana lor de baștină, cum le-o cerea verificata lor credință tiroleză, pregătiră rezistența cu armele, stîrniră în țară starea de spirit trebuitoare.

Astfel, margraful Carol, fratele mai mare al ducelui Ioan, trimis de regele Ioan să-i țină deocamdată locul în Tirol, găsi comitatul în bună stare de apărare și după un scurt război, care fu extrem de bine condus, temeinic și cumplit, cei trei copii putură păstra Tirolul. Micul duce Ioan dovedi în acest război o vitejie personală dîrză și înverșunată, care nu putu să n-o miște pe Margareta.

Între timp, regele Ioan se putu ridica și el de pe patul de suferință. Firește, ochii nu-i mai puteau fi salvați. Din lumea înconjurătoare nu mai zărea decît o slabă licărire și știa că în curînd nu va mai vedea de loc. Asta îi dădea un simțămînt de oboseală, îl înclina spre cele filozoficești și spre dorința de pace. La rîndu-i, și Habsburgul, ologul Albrecht, era ostenit de luptă ; înțelegea că, în afară de Carintia, nu se mai putea alege cu nimic și, dacă ar purta mai departe război, s-ar bate doar pentru împărat, care, cînd fu vorba de plată, se retrase și de data aceasta ca totdeauna, monosilabic, mîndru și calic, la adăpostul rangului său împărătesc. În aceste împrejurări, Albrecht putu să cadă curînd la învoială cu Ioan, îi recunoscu pe luxembur-

ghezi ca stăpînitori legiuiţi ai Tirolului, iar Ioan se declară de acord cu stăpînirea habsburgică în Carintia ; desigur, mai ceru pe deasupra şi o compensaţie bănească : zece mii de mărci veroneze de argint.

Fiindcă se pornise pe tocmeli, îi propuse un tîrg şi împăratului : Brandenburgul în locul Tirolului. Ludovic, căruia îi plăceau grozav asemenea treburi, primi de îndată, şi cei doi suverani cumpăniră cu mare însufleţire amănuntele proiectului. Atunci însă izbucni în văpăi devotamentul tirolezilor faţă de principesa lor — baronii feudali ar fi fost greu vătămaţi băneşte prin trecerea stăpînirii în mîinile împăratului ; se ajunse la hotărîrile cele mai energice, iar mişcarea poporului fu atît de puternică, încît regele Ioan trebui să declare solemn că nu i-a trecut niciodată prin minte un asemenea schimb. Da, fiul şi locţiitorul său, margraful Carol, socoti starea de spirit atît de îngrijorătoare, încît îl sili pe tatăl său să se oblige prin jurămîntul cel mai solemn că nu va înstrăina niciodată Tirolul. Ceea ce acesta şi făcu, ridicînd din umeri şi zîmbind cu bunăvoinţă.

Tînăra pereche nici nu se gîndea, de altminteri, să ratifice acordul lui Ioan privitor la Carintia. Margareta îşi dădu frîu liber gurii, condamnînd în cuvintele cele mai aspre felul ruşinos în care tutorele lor le trăda interesele ; ea şi tînărul ei soţ îşi menţinură în continuare pretenţiile asupra Carintiei şi Crainei. Tînărul duce Ioan găsi binevenit prilejul pentru desfăşurarea unei mari şi patetice ceremonii. Adună în jurul

său nobilimea Tirolului şi-i puse pe seniori, orînduiţi ca pentru un tablou, să jure, cu spadele scoase, pe cruce, că nu-şi vor mai găsi odihnă şi răgaz, pînă cînd Carintia nu va fi din nou în stăpînirea lui şi a Margaretei.

Ioan, regele orb, găsi că fiul său e un nătărău. Fiindcă singura urmare a acestui mare spectacol fu că Austria nu-i mai plăti cele zece mii de mărci veroneze de argint. Austriecii rămaseră în fapt stăpînitorii Carintiei, ceremonioşii seniori tirolezi îşi vîrîră din nou, în pofida jurămîntului, spadele în teacă, iar prin încăperile regelui Ioan alunecă fantomatic, umil şi cu multe ploconeli, *messer* Artese din Florenţa.

DUCELE IOAN DEVENI MAI MATUR, MAI BĂRbat. Faţa îi rămase vicleană, îndîrjită ; trupul, însă, îşi pierdu înfăţişarea de prăjină, de tînăr prea lung şi prea slab, deveni robust, arătos, nu prea mlădiu, dar sigur în mişcări. Era un bun vînător, se pricepea de minune la vînătoarea cu şoimi, se dovedise şi în război un viteaz. Margareta îl plăcea. Existau bărbaţi mai frumoşi, mai deştepţi, mai sclipitori. Dar el se purtase bine în luptele grele pentru stăpînirea ţării, nu mai era un băiat, devenise foarte de timpuriu bărbat, era bărbatul ei. Ioan însă o ocolea. Fiindcă se dovedea a fi încă timid ; vorbăreţ, încrezător era numai cu vînătorii lui ; trebuia cîştigat. Margareta îi ieşi în cale. Nu fu de nici un folos ; ducele trecu pe lîngă ea, respingînd-o.

Ducesa își umplea ziua cu mii de preocupări — găteală, reprezentații, politică, studii. Dar gîndurile îi rămîneau mereu aninate de el. De ce nu putea răzbate pînă la inima lui ? Nopțile îi erau pline de el. Îi căuta apropierea de-a dreptul stăruitor. Îndată ce-l știa în preajmă, găsea tot felul de pretexte ca să pătrundă la dînsul. Dar Ioan era mereu grăbit, se ferea, morocănos, de orice conversație intimă. Margareta nu căuta pricina în reaua lui voință, nu-i purta pică nici măcar o clipă. Se socotea vinovată numai ea, își reproșa neîndemînarea.

Trebuia să se destăinuie cuiva, să ceară sfat. Dar cui ? Doamnele care o-nconjurau erau seci și neroade, bunul abate de Viktring ar fi venit cu maxime și citate încurajatoare. După o noapte de nesomn, i se adresă domnului de Schenna.

Cu ținuta lui neglijentă, seniorul cel înalt ședea în fața ei, picior peste picior, rezemîndu-și în mîna-i mare obrazul cam ofilit. Printre coloanele subțiri ale loggiei se vedea pînă departe în munți, pe deasupra ținutului înveșmîntat în culori tari, luxuriant, însorit. Pe pereții loggiei pășea, foarte zvelt, în haine pestrițe, Tristan. Isolda, cu o mînă ridicată, ședea mîndră, respingîndu-l. La picioarele ducesei Margareta se umfla în pene păunul ei de casă. Margareta, într-o rochie de culoarea nalbei, cu părul arămiu scînteind în lumina albă a zilei, care-i dezvăluia însă fără cruțare toată urîțenia feței, vorbi cu întreruperi, în jumătăți de cuvinte. Își pregătise dinainte ceea ce avea de zis ; totuși obișnuita-i îndemînare la vorbă o părăsise, se exprima în

aluzii. În definitiv, Ioan e totuşi soţul ei. Cineva trebuie totuşi să-i spună asta. Ea însăşi nu, n-o poate face. Îl privi pe domnul de Schenna. Dar acesta stătea liniştit, clipea în soare, tăcea. Margareta continuă încă mai şovăielnic. S-a mai întîmplat uneori şi în trecut ca nişte principi, care fuseseră cununaţi încă de copii, să-şi serbeze mai tîrziu în mod solemn nunta. Lui Ioan îi plac atît de mult ceremoniile. Oare domnul de Schenna nu crede potrivit ca ea să-i propună lui Ioan o asemenea festivitate ?

Mai înainte de a răspunde, domnul de Schenna lăsă să treacă un răstimp. În liniştea însorită, păunul scoase un ţipăt ; de jos, din adîncul viilor, foarte departe, răsunară strigătele unor copii care se jucau. Domnul de Schenna ştia că faţă de alte femei tînărul duce nu era de loc atît de sfios şi de bleg ca faţă de Margareta. Încet, cu multă prudenţă, începu în sfîrşit să vorbească. După cum îl cunoaşte pe tînărul, încăpăţînatul, voluntarul principe, nu crede că ar da curs unui gînd primit de la altcineva. Poate se va ivi o dată prilejul ca ideea să-i fie sugerată fără să bage de seamă, în aşa fel încît să creadă că i-a venit lui. Dar ar trebui să se procedeze cu foarte, foarte multă prudenţă. Şi fără grabă.

Apoi, bucuros că poate schimba vorba, arătă spre un senior care urca domol drumul spre castel, în soarele puternic.

— Iată-l pe Berchthold !

Berchthold de Gufidaun se apropie, salutînd-o nespus de respectuos pe ducesă. Seniorul acesta falnic, cu chipul smead şi îndrăzneţ, cu ochii

albaştri şi părul negru, era cel mai bun prieten al lui Iacob de Schenna. Domnul de Schenna obişnuia să spună: „E de două ori mai prost decît mine, dar de zece ori mai cumsecade." Margaretei îi făcea plăcere să-l vadă pe acest bărbat voinic, de treabă şi foarte devotat.

Domnul de Schenna porunci să se aducă vin şi fructe. Se lăsa seara, conversaţia urma în linişte. Deodată, într-un răgaz de tăcere, Margareta puse întrebarea:

— Spuneţi-mi, domnule de Gufidaun — dumneavoastră aveţi a face cu multă lume — ce gîndeşte în definitiv poporul despre mine?

Luat fără de veste, vrednicul senior, cam încurcat, ocoli răspunsul, spunînd că poporul o iubeşte şi o cinsteşte cum se cuvine. Sub privirea limpede, serioasă a fetei, începu să asude. Schenna, văzîndu-l stingherit, îi veni în ajutor. Pretutindeni se ştie cît e ea de înţeleaptă şi de dibace şi că a scăpat ţara de Habsburg şi de Wittelsbach.

Margareta îşi dădea prea bine seama că prudenţa la care o sfătuia domnul de Schenna era foarte la locul ei, o ştia chiar mai bine decît reuşise el să i-o spună cu toată curtenia. Dar nu voia s-o recunoască. Nu mai putea să rămînă multă vreme inactivă şi să vadă cum Ioan o ocoleşte. Bine, chipul îi era urît, înfăţişarea lipsită de nobleţe şi farmec. Dar era sănătoasă, avea sînge în vine, era gata, în stare şi îndreptăţită să rodească şi să nască prunci de prinţ. Bărbaţii sînt nişte prostănaci, trebuie îm-

boldiţi ; sigur că aşa era. Băiatul ăsta n-ajunge nicăieri, dacă nu-l împingi din urmă.

Îl întrebă deci, ca din întîmplare, stăpînindu-şi anevoie tulburarea, cînd şi unde crede el potrivit să-şi serbeze nunta. Mănăstirea Wilten, oraşul Innsbruck sînt în aşteptare. Ioan o privi de sus pînă jos batjocoritor, obrazul i se strîmbă de furie, ochii i se făcură mici de tot. Iar o serbare? Doar s-au cununat o dată. A fost destul chiolhan atunci. Nici nu-i trece prin cap să-i mai facă o petrecere de nuntă. Poate să aştepte mult şi bine ; să-l lase în pace. Striga. Vocea i se schimbase. Rîse cu un mîrîit dispreţuitor. Ochii îi alunecară de la părul ei aspru, arămiu, peste trupul scurt, greoi, pînă la picioare. Ducele părea o mică maimuţă răutăcioasă. Margareta îşi înghiţi plînsul, se întoarse, ieşi.

Singură, se reculese, o cuprinse mînia. Dar cine e ăsta ? Arăta ca un dulău urît gata să muşte. Cine s-ar fi uitat la el, dacă n-ar fi fost duce ? Iar duce, ea l-a făcut. Şi-acum — cine să-i vină în ajutor ? — trebuie să înghită batjocura asta neobrăzată. De asta e ea ducesă ? A fost vreodată o femeie respinsă cu atîta dispreţ şi jignită ? Îşi zgîrie pieptul şi bietul ei obraz urît. Spumega de furie, scrîşnea din dinţi, bombănea, gemea, aşa că doamnele năvăliră speriate în încăpere.

A doua zi se înveli într-o crustă de gheaţă. Se aruncă în politică. Margraful Carol, fratele mai mare a lui Ioan, era plecat în călătorie pe Rin. Regentul de fapt al ţării, care-l îndruma cu isteţime pe ducele Ioan, era episcopul Nicolae de

Trient, fost cancelar al margrafului la Brünn, un senior energic, ager la minte, întru totul supus luxemburghezului. Acum, Margareta începu să se amestece în chestiunile cele mai mărunte, îl sili pe episcop, arătîndu-se îndatoritoare în formă, dar neînduplecată, să-i îngăduie a lua parte la toate treburile de guvernămînt.

Față de ducele Ioan se purta ceremonios și rece, îl numea „domnul duce" și-i înșira toate titlurile. Îl făcea părtaș la orice afacere politică, dar știa, păstrînd aparența cea mai protocolară, să-l înfățișeze mereu seniorilor tirolezi ca pe un tinerel prostănac și tonos. Cu multă dibăcie se pricepea să-i reducă legiuitul consimțămînt la ceva pur formal, fără ca el, întărîtat la culme și furios, să poată face proba acestei desconsiderații în fața ei, care-l privea mirată și plină de nevinovăție.

Finanțele țării erau într-o stare mai bună decît sub regele Henric, dar încă departe de a fi sănătoase. Margareta pretindea veșnic cea mai mare prudență și băgare de seamă, orice hotărîre trebuind să fie luată după multă chibzuință. Ducele Ioan, plictisit de mărunțișurile obositoare, îl chemă pe salvatorul de totdeauna, pe care-l cunoștea de la tatăl său, *messer* Artese din Florența. Umil, fantomatic, nespus de dornic să fie de folos, marele bancher se arătă numaidecît la castelul Tirol. Firește că va da o mînă de ajutor, și din toată inima. Nu cerea în schimb decît un serviciu foarte, foarte mărunt : ipotecarea minei de argint abia deschise.

Ducele Ioan primi numaidecît. Margareta, dintr-un calcul viclean, se opuse numai în treacăt și fără stăruință, îl lăsă să se prindă cu totul în mreje. Abia cînd planul fu gata pînă în amănunte, protestă fățiș, cu cea mai mare hotărîre. Ioan își ieși din fire, vinele i se umflară ca niște șerpi.

— Velșul își va primi drepturile asupra argintului ! țipă el.

Cu sentimentul triumfului, care-o făcea să tremure, Margareta îl înfruntă :

— Nu le va primi !

Ducele văzu roșu înaintea ochilor. Cum ? El a și făgăduit bancherului drepturile asupra minei de argint, iar acum să nu-și poată ține cuvîntul ? Numai fiindcă vrăjitoarea, scîrboasa, pocitania, zgripțuroaica nu vrea ?

— Le va primi ! Le va primi ! răcni el și se aruncă asupra ducesei, o lovi în obraz, hotărît să nu-i cedeze.

Margareta însă, de-a dreptul fericită fiindcă îl atinsese atît de adînc, jubila, și vocea ei plină o domină pe a lui :

— Nu le va primi ! Niciodată nu le va primi ! Niciodată !

Gîfîind, neputincios în furia care-l mistuia, ducele o lăsă și ieși.

Margareta trimise în toată graba olăcari după margraful Carol. Necăjit că trebuie să lase baltă treburi importante, acesta se întoarse la Tirol, ca arbitru. Era limpede că dreptatea se afla de partea Margaretei ; firește că mina de argint nu putea fi dată florentinului. Ducesa, schimbîndu-și

cu șiretenie atitudinea, își cruță soțul de dezvăluirea publică a înfrîngerii. Dar cînd rămaseră singuri, fratele mai mare îi trase un asemenea perdaf ducelui, încît acestuia i se sui sîngele la cap de mînie.

Chibzuit și nepărtinitor, margraful nu putea să nu recunoască tinerei lui cumnate iscusința în trebile statului. Faima priceperii ei diplomatice se răspîndi din Boemia și Luxemburg la toate curțile europene. Desigur, oficial se trata cu ducele Ioan ; dar în toate cancelariile de stat se știa că în realitate țara din munți e condusă de tînăra ducesă slută.

CURÎND DUPĂ MOARTEA REGELUI HENRIC RĂposă pe neașteptate și doamna Flavon, stăpîna de la Taufers și Velturns. Făcînd o plimbare cu fata ei cea mai mică, în timp ce culegea, cu chiote de bucurie și larmă, flori alpine, drăguța și dolofana femeie căzu moartă pe loc. Fiicele o înmormîntară cu mare fală, în prezența unei asistențe numeroase, lîngă osemintele îndoielnice, pe care le aduseseră din Italia, ca fiind ale lui Petre de Flavon. Cele trei frumoase domnișoare se găseau acum într-o situație cu adevărat îngrijorătoare. Protectorul lor, regele Henric, fiind mort, episcopul din Cuera își reînnoi pretențiile asupra posesiunilor lor din apus, iar episcopul de Brixen ceru, cu bune temeiuri, să i se redea castelele și jurisdicțiile de la Taufers și Velturns.

Cele trei tinere femei, blonde, drăguţe şi neajutorate, se tocmiră în fel şi chip cu sfetnicii financiari ai episcopilor. Se găseau mulţi care le ţineau partea, dar era greu s-o scoţi la capăt cu îndreptăţitele cereri ale puternicelor episcopate. În cele din urmă, lucrurile ajunseră, ca la o ultimă instanţă, la curtea ducelui.

Agnès de Flavon apăru la castelul Tirol şi căzu în genunchi în faţa ducelui. Acesta, cu un aer de băieţoi ce-şi dă foarte multă importanţă, stătu înaintea celei îngenuncheate, strîngîndu-şi cu seriozitate buzele desenate subţire pe faţa-i lunguiaţă şi îngustă. Felul cum gingaşa făptură, frumoasă şi palpitînd toată sub veşmîntul cernit, zăcea în faţa lui, vărsînd torente de lacrimi şi privindu-l cu ochii adînci, albaştri, îl măguli cît se poate de plăcut în dorinţa lui de-a face pe suveranul. Aşa i se şi cuvenea. Aşa hotărîse Dumnezeu să fie. N-are decît cealaltă, sluta, să latre la el. Aceasta de aici, gingaşa, drăguţa, cea mai frumoasă femeie din ţară, zăcea în faţa lui în genunchi, îl privea cu evlavie, dăruindu-se, plină de încredere în el. Se arătă faţă de ea plin de milostenie.

Agnès făcu o vizită de curtoazie şi ducesei. Margareta rezistă cu eroism ispitei de a triumfa asupra frumoasei. Fu cît se poate de binevoitoare. În cuvinte calde o mîngîie pentru durerea încercată prin moartea doamnei de Flavon. Tatăl ei, regele Henric, adăugă dînsa pe un ton neutru, s-a arătat întotdeauna plin de o deosebită bunăvoinţă faţă de familia lor. Da, şi e foarte trist că, din cîte aude, situaţia de drept este atît de

neprielnică domnişoarei. Fireşte, ea personal este oricînd gata s-o ajute din caseta particulară.

Agnès îşi propusese să n-o întărîte pe Margareta. Dar în fața acestei batjocuri voalate, de două ori jignitoare, îşi ieşi din fire. Cum? O fată ca asta, cu un asemenea chip şi o astfel de gură, îndrăznea s-o ia în rîs? Chiar dacă ar fi fost împărăteasa Romei, iar ea roaba ei, tot s-ar fi ridicat împotrivă. O privi lung, dispreţuitor. Apoi spuse că, totuşi, treburile ei nu par să stea chiar aşa de prost. Cel puţin domnul duce s-a arătat faţă de ea foarte milostiv şi gata să-i aducă alinare. Pe un ton cam sec, Margareta puse capăt întrevederii : ei da, se va aştepta hotărîrea seniorilor competenţi, şi treburile vor fi chibzuite cu bunăvoinţă.

Mai înainte de a părăsi palatul, Agnès îl întîlni şi pe Chrétien de Laferte, care îi prezentă condoleanţe în cuvinte rostite cu gravitate. Domnişoara de Flavon îl ascultă cu o figură serioasă şi îi răspunse plină de demnitate. El o rugă să-i îngăduie a o însoţi în călătoria spre casă. Deşi purta masca tristeţii cerute de împrejurări, Agnès se lepădă pentru o clipă de rigiditatea doliului şi-i răspunse cu o glumă ştrengărească şi cochetă, zăpăcindu-l foarte prin această schimbare pe tînărul senior.

Situaţia lui Chrétien la curtea tiroleză nu era de loc plăcută. Cîtă vreme Ioan fusese un copil, cercul obligaţiilor sale fusese limpede trasat, în calitatea lui de slujitor şi camarad, care îndrepta pe neobservate numeroasele abateri ale micului şi dificilului prinţ de la buna creştere şi mora-

vurile de curte. Regele Ioan fusese convins că pentru fiul său rău-crescut nu s-ar fi putut găsi un aghiotant mai plin de tact decît acest tînăr drăguț, ceremonios și totuși atît de modest. Prințul Ioan însuși nu-l putuse, însă, suferi niciodată pe acest camarad cu o fire atît de deschisă și plăcută. Îl pișcase, îl maltratase, îl jignise, pîndind cu ochii lui mici, de lup, să vadă dacă nu cumva răbdătorul însoțitor se va revolta vreodată, dîndu-i prilejul să-l izgonească.

Chrétien era fiul cel mai mic dintr-o familie franceză nobilă, fără avere, și de aceea silit să-și caute norocul la curte. N-avea însă nici un rost pentru el să-și irosească, fără nici o perspectivă, în Tirol anii cei mai buni. În campaniile regelui Ioan se purtase bine și cu vitejie. Dar un prilej de a se evidenția nu i se ivise niciodată. Ce să mai aștepte el acum de la acest tînăr duce răutăcios, care-l jignea mereu și, oricum, nu-i arăta nici o bunăvoință ? Îl bătea gîndul să se întoarcă la curtea regelui Ioan sau în Franța, ori, încă și mai bine, să plece la regele Castiliei. În luptele cu maurii se puteau cîștiga bani și onoruri.

Multă vreme, Margareta nu-i mai dăduse tînărului cavaler semne deosebite de bunăvoință. Cînd însă văzuse că nici un drum nu duce de la ea la prințul Ioan, începuse din nou să-l ademenească pe Chrétien. Îl însărcină cu mici, dar de încredere, misiuni diplomatice, îl consultă în lucruri neînsemnate, cărora însă le conferea importanță prin felul cum le rostea. Tînărul se păstră în rezervă, plin de îndoieli, nu voia să priceapă. Era un mare noroc să dobîndească fa-

vorurile unei doamne atît de sus-puse, dar un noroc cu două fețe : i-ar fi cu neputință să-și asume riscurile de dragul unei femei atît de urîte. E-adevărat, acum nimeni n-ar mai fi cutezat să-și bată joc de el pe față, ca mai înainte ; dar se sufoca de indignare numai gîndindu-se la rînjetele ironice și la pălăvrăgelile nerușinate din spatele lui. Apoi, auzi cum la toate curțile se vorbea cu cea mai mare stimă despre prevederea și inteligența Margaretei. Se simți măgulit că o doamnă prețuită astfel l-a ales tocmai pe el. Începu să-i impună, îi fu recunoscător, nu se mai dădu de-o parte din calea ei. Se purtă așa cum știa că dorește dînsa ; cînd o vedea, privirea i se învăluia ușor, cînd îi vorbea, vocea îi devenea surdă.

Odată — tocmai se întorsese după o lungă absență — se anunță la ducesă. Aceasta nu era în cămările ei ; uscățiva domnișoară de Rottenburg îl conduse într-un colț retras al grădinii umbrite de amurgul ce se lăsa. Dinspre un pîlc de pomi răsuna un cîntec. Domnișoara de onoare duse degetul la buze, cerîndu-i să stea liniștit, să tacă. O voce caldă, plină cînta un cîntec simplu, se ridica tresăltînd de bucurie în înălțimi, hohotea jeluind toate durerile, își spunea dorul, mulțumea, își rostea rătăcirile. Tînărul senior fu foarte tulburat, ca și cînd s-ar fi aflat în biserică, în ziua unei mari sărbători. Își scoase pălăria.

— Ducesa ? șopti el, nevenindu-i să creadă. Margareta tocmai se apropia pe aleea dintre copaci. Văzu pe chipul lui sincer marea-i uimire și emoție. Îi întinse încet mîna. El i-o sărută.

Între timp, chestiunea moştenirii doamnei de Flavon ajunsese într-un stadiu atît de avansat, încît hotărîrea nu mai putea fi tărăgănată. Temeiuri juridice şi politice cereau ca feudele rămase libere să fie înapoiate episcopilor ce-şi cîştigaseră mari merite în sprijinirea intereselor luxemburgheze. Cu toate acestea, sfetnicii găsiră şi felurite motive, nu prea solide, care pledau în favoarea domnişoarei de Flavon. Agnès fusese la fiecare în parte şi-şi pusese în joc tristeţea, tinereţea, şiretenia, neajutorarea, pînă cînd îi îmbrobodise pe sfetnici. Ioan hotărî, în virtutea puterii sale de suveran, ca bunurile să rămînă domnişoarelor. Totuşi, Margareta se opuse. Cu argumente serioase şi cu atîta stăruinţă, încît nu se putea face nimic împotrivă. În cele din urmă se ajunse la un compromis. Castelul şi jurisdicţia Velturns trebuiau să rămînă surorilor, posesiunile din apus să revină episcopatului de Cuera, iar Taufersul, episcopatului de Brixen, cu condiţia însă ca episcopul de Brixen să poată investi în feuda respectivă numai pe un pretendent propus de curtea din Tirol.

Surorile, care-şi şi împărţiseră între ele întinsa posesiune, trebuiră aşadar să se mulţumească numai cu jurisdicţia Velturns. Erau gălăgioase, egoiste, certăreţe. La castelul Velturns domnea o necontenită ciondăneală, plină de venin. Izbitor era că, atunci cînd se certau, vocile plăcute ale domnişoarelor căpătau un ton nemaipomenit de aspru, ascuţit ca de păun. În public, însă, surorile apăreau întotdeauna ca o

familie unită, îmbrăţişate, afectuoase, surîzînd cu graţie de flori.

Pentru senioria vacantă de la Taufers, Margareta îl propuse drept candidat pe Chrétien de Laferte. Ducele se opuse făcînd spume la gură de indignare. Ce ? Să înstăpîneşti în această posesiune grasă pe amărîtul ăsta, pe golanul ăsta făţarnic, care se strecoară mereu pe lîngă ziduri cu o modestie mincinoasă, dar gata să înţepe pe cineva, îndată ce-i e la-ndemînă ? Totuşi Margareta se ţinu tare. Ducele de Carintia şi contele de Tirol nu se poate purta ca un calic. Nu poate cere cuiva atîta vreme servicii, iar apoi să se arate meschin şi zgîrcit. Dacă, acum, Chrétien de Laferte ar pleca fără răsplată şi mulţămită la altă curte, ea însăşi ar fi dezonorată din pricina avariţiei murdare a ducelui. Cînd Ioan se împotrivi mai departe, îl ameninţă că îi va cere margrafului Carol să hotărască, aşa că pînă la urmă ducele îşi dădu consimţămîntul, mîrîind.

Margareta însăşi îi vesti lui Chrétien hotărîrea.

— Episcopul de Brixen vă va învesti cu castelul şi jurisdicţia Taufers. Băgaţi de seamă, domnule de Taufers ! Dacă vă veţi purta ca un om de onoare, va fi spre cinstea mea ; spre ruşinea mea va fi, dacă veţi da greş.

Chipul slab, smead al lui Chrétien roşi pînă la rădăcina părului îndărătnic. Încet, cavalerul se lăsă în genunchi. În clipa aceasta, nu mai vedea că gura îi e ca un bot de maimuţă, că pielea îi e cenuşie şi pătată.

— Doamnă ducesă ! îngăimă el. Preamilostivă doamnă ducesă, scumpă inimii mele !

Cuvintele prin care îi mulţumi fură mai mult decît obişnuita formulă :

— *Pour toi mon âme, pour toi ma vie !* [1]

În castelul strămoşesc, construit din grinzi de lemn, al pîrcălabului Volkmar de Burgstall din Tirol şedeau la un pahar de vin şapte-opt dintre cei mai influenţi baroni. Rareori cumpătatul senior poftea la el oaspeţi, iar atunci o făcea cu o asprime care suna a poruncă. Sala unde şedeau baronii era sărăcăcioasă şi joasă, avea pereţii goi, iar podeaua presărată cu cîteva preşuri. Din spirit conservator, gazda refuzase să pună geamuri la ferestre, lucru la modă atunci. Tînărul, veselul Albert de Andrion, fratele natural al Margaretei, făcea haz de scîndurile cu care erau bătute în cuie acum, în anotimpul rece, deschiderile pentru lumină din zid. Parcă şedeau într-o pivniţă. Totul era înnegrit de fumul căminului, al lumînărilor, al făcliilor de smoală. Pe deasupra, încăperea nu putea fi încălzită ca lumea ; seniorii se foiau stînjeniţi încolo şi-ncoace ; cînd se perpeleau pe-o parte, îngheţau pe alta. Domnul de Schenna, nervos, tuşea, strănuta ; îl apucase durerea de cap în această peşteră neprimitoare, mucegăită, în care plutea rece şi supărător izul grajdurilor. Dar mîncărurile, fripturi de vînat şi peşte, erau pregătite şi servite cu drag, în cantităţi uriaşe, iar vinul, nu se putea nega, era excelent. După cum îl cunoşteau seniorii pe

---

[1] Pentru tine sufletul meu, pentru tine viaţa mea ! (Fr. — n.t.)

pîrcălab, își dădeau seama că nu-i poftise la el numai din dorința de a fi împreună. Volkmar de Burgstall era însă zgîrcit și aspru la vorbă ; n-ar fi fost nimerit să-l întrebi, mai înainte ca el însuși să înceapă. Așadar, în așteptare se bău, se vorbi despre nimicuri.

Încet, în fraze ursuze, neterminate, Volkmar îndrumă discuția spre politică. Îi împinse, morocănos, pe seniori încotro voia el. Da, erau nemulțumiți de domnia luxemburghezilor. Cel dintîi care se exprimă fățiș fu Henric de Rottenburg. Mărunțel, lat, cu fața aspră și roșie, cu bărbuță neagră, seniorul se aprinse, lovi cu pumnul în masă, rosti amenințări. Nu i s-a devastat castelul Laimburg, bunul lui castel din Kaltern, construit de tatăl, bunicul și străbunicul lui, numai fiindcă a întîrziat plata unor dijme ? Tînărul duce a vrut-o, puiul ăsta viclean de lup. Iar porunca a dat-o episcopul de Trient, pripășitul ăsta din Boemia cu inimă neagră care țipă mereu : „Autoritate !" „Ascultare !" Și măcar să-i fi zălogit ogoare, vii, vreun sat, bunurile vreunui vasal. Dar, numai ca să-l scoată din sărite, să nimicească un castel, o cetățuie bună, din piatră tare, în propria-i țară, nu în una dușmană, asta n-avea nici un înțeles, era faptă de barbari porniți să pustiască. Doamna Margareta, mica ducesă, nu a încuviințat ticăloșia. Nici nu e de mirare, fiindcă ea e stăpînitoarea de baștină și ține cu țara. Dară străinii, cei din Boemia, din Luxemburg cum au să țină ? Ăștia vor să stoarcă din Tirol bani, întocmai cum face luxemburghezul în Boemia. Iar el, Henric de Rottenburg, nu poate să uite

că odată regele Ioan a vrut să vîndă Tirolul în schimbul Brandenburgului, oricît ar tăgădui-o el.

Ceilalţi ascultară în tăcere aceste spuse pline de primejdie. Pe urmă începu cu luare-aminte Tägen de Villanders, bărbat prudent şi cultivat. Pur formal, zise el, luxemburghezii au respectat la urma urmei înţelegerea şi nu au numit străini în cele mai de seamă slujbe administrative. Nu se poate contesta că domnul de Rottenburg este majordom, iar domnul de Volkmar pîrcălab. Nu-i aşa ? Seniorul cel cultivat, cu obrazul ras şi cu o înfăţişare cam de modă veche îi privi pe cei doi cu atîta seriozitate, încît aceştia nu mai ştiau: îşi bătea joc de ei, sau ce voia cu adevărat ?

Mărunţelul Rottenburg izbucni : oare vrednicul domn de Villanders îl ia drept nebun ? Majordom ? Pîrcălab ? Astăzi pînă şi cel mai prostănac ţăran şi-a dat de mult seama că astea-s titluri goale, căci cine conduce ţara în realitate ? Episcopul Nicolae de Trient, cîrnul ăla din Boemia care nu înţelege o boabă tiroleză.

Loialul Berchthold de Gufidaun şedea asudînd, cu sprîncenele ridicate a nemulţumire. Ochii săi albaştri, pătrunzători priveau dezaprobator la baronii răzvrătiţi şi animaţi de porniri duşmănoase. Asemenea vorbe erau o necuviinţă faţă de casa domnitoare instituită de Dumnezeu. Şi tînărul Albert de Andrion căzu pe gînduri. Luxemburghezii s-au purtat urît cu el şi au tăiat vîrtos din bogatele moşteniri lăsate de către bunul rege Henric numeroşilor săi copii naturali. Dar tînărul şi sincerul Albert era un flăcău de treabă, nici-

decum înclinat spre necredință și însuflețit de stimă față de sora lui mai mică, Margareta. Acum, cuvinte de adevărată răzvrătire nu prea s-au rostit. Domnul de Burgstall n-a spus nimic limpede, agerul senior de Villanders a vorbit chiar cum se cuvine; amenințări propriu-zise, care n-ar trebui îngăduite, a exprimat numai mărunțelul Rottenburg, dar și acesta e sub stăpînirea vinului. Totuși, treaba asta cam aduce a răzvrătire.

Prevăzătorul Tägen de Villanders vorbi din nou cu gîndul să vadă cum stau lucrurile. Da, asta e drept. Casa domnitoare de baștină, crescută pe pămîntul țării, în aerul ei, e hotărîtă de Dumnezeu să stăpînească în Tirol. Aici tăcu. Măruntul, furtunosul, hirsutul Rottenburg apucă firul. Luxemburghezii să domnească acolo unde i-a pus Dumnezeu sau dracul. În Luxemburg; dacă le-a plăcut boemilor, în Boemia. Dar dacă s-au așezat și domnesc în Tirol, asta-i treabă omenească, nu întocmirea lui Dumnezeu, și tocmai aici a stat greșeala. Ei, seniorii înșiși, au fost în măsură să hotărască după moartea regelui Henric cine să ia cîrma țării. Habsburgul, cel din Wittelsbach, sau luxemburghezul. S-a arătat vădit că în Tirol poate domni numai acela pe care-l vor tirolezii înșiși. Dumnezeu a îmbinat în așa fel munții, văile, trecătorile, încît un străin nu s-ar putea năpusti asupra lor cu puterea. Să rămînă devotați, să stea de partea Margaretei. Dar față de luxemburghez nu sînt îndatorați din vrerea Domnului, ci printr-o învoială. Ducele Ioan și

ceilalţi din Boemia au încălcat învoiala. Învoiala e ruptă, nu mai are temei.

Seniorii priveau cu ochii holbaţi gura celui ce vorbea, gîfîiau. Era limpede. Asta era rebeliune. Aici nu mai era cu putinţă nici o răstălmăcire. Şi cam unde-l duce gîndul ? iscodi domnul de Villanders. Cum s-ar putea despărţi Margareta şi poruncita de Dumnezeu datorie a supunerii, de luxemburghez ?

Schenna, privind în gol, vorbi pe ocolite, în jumătăţi de cuvinte : prea fericită ducesa nu este, după cîte ştie el. Un moştenitor nu are şi, după cît îi este cunoscut, ţara nici nu-l poate aştepta de la ducele Ioan. E de presupus că nu ea e pricina. Zicînd acestea, Schenna îl arătă celor de faţă, zîmbind, cu o înclinare a capului, pe cel ce depunea mărturie de rodnicia regelui Henric, pe Albert de Andrion, care se afla între ei, roşu, proaspăt, rîzînd măgulit.

Domnul de Villanders trase concluziile : nu s-a spus nimic, nu s-a hotărît nimic. Oricine poate cugeta la o cîrmuire a ţării, răspunzînd tradiţiei, mai bună decît aceea a unui străin cum e luxemburghezul. Însufleţiţi de un devotament neprecupeţit, cu toţii sînt alături de ducesa Margareta, cea unsă de Dumnezeu. Poate că ar fi potrivit să fie întrebată şi ea ce părere are şi care-i e voinţa. Pentru asta, după cum crede el, omul nimerit ar fi domnul Albert de Andrion.

Propunerea fu primită cu larmă. Numai lealul Berchthold de Gufidaun rămase tăcut, cu sufletul zbuciumat de îndoială. Tînărul Albert păru

mai întîi îngîndurat, dar sub stăpînirea vinului și măgulit de îndemnurile celorlalți primi, luînd asupră-și să aducă la cunoștință surorii sale părerea seniorilor, să stea de vorbă cu ea.

Margaretei îi plăcea acum să șadă multă vreme singură. Adesea pe față îi apărea un zîmbet calm, satisfăcut, de neînțeles pentru doamnele ei. Pe temelia îngustă a neînsemnatei sale experiențe reale de dragoste, fantezia construia un vis uriaș. Din tinerelul răucrescut și nesincer, care era în realitate soțul ei, dînsa făcea un mare tiran întunecat, brutal, care n-o înțelegea și o chinuia împins de setea lui de putere. Pe tînărul Chrétien îl împodobea cu toate virtuțile trupești și sufletești. Era Erec și Parsival, Tristan și Lancelot și cavalerul cu leul. Toate faptele mari săvîrșite vreodată în istorie și în literatură de vreun erou, el le făptuise sau, cel puțin, putea să le săvîrșească.

Era o fericire și o milostenie că cerul se arătase față de ea atît de vitreg, refuzîndu-i farmecul chipului și al boiului. Femeile, femeile oarecare din jurul ei își aveau bărbații, ibovnicii, se desfătau cu ei în plăceri josnice, ascunse în odăi sau prin tufișuri. Iubirea ei era curată întru totul și înaltă, tot ceea ce era murdar, pămîntesc i-a fost de la început refuzat și interzis. Plutea neîntinată și cu totul deosebită pe deasupra măruntelor, jalnicelor pofte și a dezgustătoarei vieți trupești a celorlalți. Minunat era să fii austeră și pură în fața ta și a lumii. Mi-

nunat era să nu cazi în mreaja animalicelor, murdarelor atingeri ale pielii şi cărnii.

Margareta deveni bolnăvicios de sensibilă faţă de zgomot şi mulţime, faţă de cele trupeşti şi murdărie. Orice atingere străină îi făcea silă, mirosul trupurilor omeneşti era pentru ea un chin.

Veni luna martie ; dinspre Italia bătea vîntul în adieri calde, line, care trezeau în sînge doruri. Pe crestele munţilor stăruia zăpada groasă, dar coastele mai joase se înveşmîntaseră în voalurile gingaşe ale florilor de migdali şi de piersici. Din loggia castelului lui Schenna, Margareta privea ţinutul învălurit, viu colorat. Deasupra capului ei păşeau, în haine pestriţe, nespus de zvelţi, Lancelot şi Ginevra ; Tristan pornea peste mări, Didona se arunca în flăcări. Acum, ea aparţinea lumii lor. Versurile care fuseseră pentru dînsa atîta vreme goale de conţinut, ferecate, fără nici un înţeles, se deschiseseră, şi ea putuse bea din belşugul lor întunecat şi voluptos. Binevenită fii, măreaţă şi aspră soartă ! Binevenită fii, urîţenie ! Binevenite fiţi, diademă princiară şi sceptru ! Îi era aproape recunoscătoare soţului brutal şi tiranic, fiindcă brutalitatea lui o făcuse să-şi găsească iubitul. Dulce prieten ! El o cunoştea. Ştia că pielea palidă, flască, zgrunţuroasă, gura hidoasă, părul mort nu sînt decît un înveliş exterior, dar sufletul este gingaş şi plin de drăgălăşenie.

Îl vedea rareori, nu-i vorbea mai niciodată, nicicînd nu se rostise între ei un cuvînt pe care să nu-l poată auzi oricine.

Totuşi, ducesa nu se îndoia nici o clipă că el o iubeşte. Nu-i uitase privirea plină de dăruire şi gravă de-atunci, cînd ea cîntase şi păşea spre el venind dinspre pîlcul de pomi. Nici vocea lui n-o uitase, şi cît fusese de tulburat cînd îi adusese la cunoştinţă învestitura cu senioria Taufers. Fireşte, asta era altfel de iubire decît aceea pe care o vedea în jurul ei, cu sărutări şi dulcege cuvinte obişnuite şi nimicuri. Prin privirea, prin tulburarea de atunci, devenise al ei, altfel şi cu mult mai profund, decît adoratorul cît de îndrăgostit al oricărei doamne. N-au decît celelalte să-şi stăpînească trupeşte bărbaţii. Asta era ceva ieftin şi obişnuit, ca mîncarea şi băutura. Ei, prinţesei, i se potrivea o iubire mai înaltă, mai austeră. Era şi uşor să aţîţi mereu o iubire josnică, aşa ca a celorlalţi, s-o reîncălzeşti prin privire, prin desfătarea în plăceri animalice, aflate la îndemîna oricui. Ea, însă, trebuia să lupte necontenit împotriva propriei sale înfăţişări, să smulgă iar şi iar iubirea prietenului, făcîndu-l să-şi înfrîngă repulsia pricinuită de exteriorul ei urît.

Fericită amărăciune a unei asemenea lupte! Margareta mulţumea lui Dumnezeu şi Sfintei Fecioare pentru o astfel de iubire devoratoare, aspră, cu adevărat princiară.

Nu osteni în a învălui fiinţa celui drag cu raze strălucitoare, care-l transfigurau. Chrétien nu era ambiţios. Era ea ambiţioasă şi pentru el. Dacă strălucirea lui nu se dezvăluia şi celorlalţi, asta se datora faptului că îl reţinea în Tirol, că aici îi lipsea mereu prilejul de a se afirma. Ea,

Margareta, era vinovată că tînărul cavaler rămînea în fața lumii neînsemnat și lipsit de măreție. Îi rămînea datoare, îi datora prilejul de a se face vestit.

ÎN VREMEA ACEASTA, CHRÉTIEN PRELUASE stăpînirea la Taufers. În posesiunea lui intrau satele Luttach, Sand, Kematen, Valea Nevesului și valea Reinului. Cît timp fuseseră în mîinile doamnelor de Flavon, cam decăzuseră. Tînărul senior se bucura la gîndul de a le readuce într-o stare înfloritoare.

O mare și nestăpînită mulțumire îi dădea faptul că acum, după anii cei lungi de la curte, era propriul său stăpîn. Timpul pierdut lîngă ducele Ioan se afla acum în urma lui, gol, tulbure și neplăcut : numeroasele ceremonii pline de constrîngeri, veșnicele înghiontiri, interdicția de a vorbi, plecăciunile adînci și îngenuncherile, observațiile neobrăzate făcute în spatele lui, tocmelile meschine și mincinoase la turnire, viața strălucitoare și totodată strîmtorată a unui cerșetor, mereu stăpînit de frică în fața celui ce-l întreținea. Acum își lăsa obrazul prelung și smead, cu nas puternic, părul lung și neîngrijit, în voia aerului, a aerului care-i aparținea. Rătăcea călare pe pămînturile lui, țăranii îl priveau cu plăcere, plini de respect pe seniorul zvelt, sigur de sine, sprinten, femeile și fetele se uitau la el cu evlavie, ca la o icoană din biserică.

La curtea tiroleză n-ar mai fi putut rezista multă vreme. Ar fi plecat cu drag și cu convin-

gere încotrova, spre o lume de aventuri. Acum, totul se schimbase, iar el se simţea foarte bine. Dorinţa de activitate îşi găsea împlinirea în preocuparea de a-şi orîndui viaţa. Fireşte, se va mai duce şi pe la curte, va lua parte la războaie, nu va lipsi de la turnire. Dar să mai plece, de-o pildă, în Africa pentru a ucide mauri, sau să se sfîrtece cu turcii şi sarazinii pentru Sfîntul Mormînt — aşa ceva nu, mulţumesc! Pentru asemenea isprăvi nu avea deocamdată nici un chef. Rătăcea călărind bărbăteşte şi mulţumit pe pămînturile sale şi se bucura de noua lui situaţie de stăpînitor.

Într-o zi îl vizită ducesa. Chrétien nutrea faţă de Margareta un devotament profund şi smerit. Nici o clipă nu-i trecea prin minte să amestece simţămintele pentru ea cu trecătoarele şi cît se poate de concretele legături cu cutare sau cutare femeie. Margareta era pentru el o noţiune, în care se amestecau şi imaginile cunoscute de la cîntăreţi şi muzicanţi. Era un ce poetic şi vaporos, care-şi găsise o expresie neaşteptată, fericită, reală în învestitura cu senioria Taufers, dar pe care el nu-l punea în nici un fel de conexiune cu restul realităţii. Nici nu bănuia măcar ce însemna el pentru Margareta, ce rol juca în viaţa ei.

O întîmpină pe ducesă cu bucurie şi cu o cordialitate plină de supunere. Vocea lui avea acea sfială voalată, ambiguă, care o făcea pe Margareta să tremure. Ceea ce spunea el era, fireşte, prozaic, şi fără nici o legătură cu cele sentimentale. Îi vorbi despre schimbările pe care plănuia

să le aducă bunurilor sale, despre o agricultură mai raţională, despre o mai severă disciplină printre ţărani. Ducesa îl întrerupse deodată, arătînd spre gheţarii care zimţuiau albastrul limpede al cerului, singuratici, luminoşi, la o distanţă parcă sfidătoare :

— Nu doriţi niciodată, Chrétien, să vă căţăraţi pe unul dintre gheţarii aceia ?

Chrétien o privi buimăcit şi cu un aer cam nătîng. Răspunse cu o voce care suna acum foarte clar şi fără nimic tainic :

— Nu. De ce m-aş căţăra ?

Apoi, reînnodînd firul rupt, îi spuse cît de plăcute şi productive erau coastele mai joase.

Peste cîteva zile veni Agnès de Flavon. Fusese de mai multe ori la Chrétien, la castelul Taufers. Apărea mereu cîte un mărunţiş care trebuia rezolvat ; la rîndu-i, Chrétien găsea, nu fără iscusinţă, noi probleme care îl obligau să ceară lămuriri şi convorbiri personale. Agnès era bălaie, mişcătoare în neajutorarea ei, şi-şi lua întotdeauna rămas bun cu priviri pierdute de la castel şi de la munţii dimprejur.

Între timp, sora mai mare, Maria de Flavon, se căsătorise cu un senior bavarez şi lăsase castelul Velturns celorlalte două surori. Dar trebuia să i se plătească bavarezului o zestre mare; senioria Velturns era şi aşa greu împovărată de datorii. Cu ochii mari şi încrezători Agnès îi ceru sfat lui Chrétien. El veni la Velturns, văzu gospodăria elegantă, dar neîngrijită a surorilor, recomandă ici şi colo economii, care erau foarte practice, dar ar fi transformat senioria dintr-o

reşedinţă princiară într-o rentabilă gospodărie ţărănească. Agnès îşi invidia sora. Ajunsese bine, scăpase de mizerie. Desigur, bavarezul era un ins grosolan, un bădăran, şi-apoi era neplăcut să schimbi frumosul Tirol cu şesul bavarez lipsit de orice farmec. Dar, pînă la urmă, nu-i va rămîne nici ei decît ceva asemănător. Agnès îşi aţinti serios şi îndelung chipul gingaş şi totuşi îndrăzneţ, cu ochii pătrunzători, albaştri, spre Chrétien, care şedea în faţa ei, zvelt, brun, stînjenit şi niţel cam nerod.

Proiectul împotriva luxemburghezului se copsese. După ce azvîrliseră sămînţa, Volkmar de Burgstall, Tägen de Villanders, Iacob de Schenna se trăseseră tot mai în umbră. În frunte şedeau acum mărunţelul, violentul Henric de Rottenburg şi, pe jumătate împotriva voinţei lui, voiosul Albert de Andrion, fratele Margaretei. Ducesa însăşi urzea şi ţesea iţele cu un zel pătimaş, febril. În cele din urmă, văzu aici prilejul de a-i da, în sfîrşit, lui Chrétien locul ce i se cuvenea şi unde el putea săvîrşi acele fapte mari cu care îi era datoare.

Ceilalţi seniori stăteau la îndoială dacă să-l iniţieze pe Chrétien, ba chiar să-i mai şi încredinţeze un loc de frunte. Chrétien nu era un băştinaş, ci un velş, camerierul cel mai de încredere al lui Ioan. Margareta trebui să le atragă atenţia amănunţit asupra grosolăniei cu care-l tratase mereu răutăciosul şi răuvoitorul Ioan şi să le destăinuie că, dintre toţi, Chrétien fusese acela care trebuise să sufere cel mai mult din

pricina toanelor veninoase ale soţului ei cu porniri tiranice.

Chrétien fu cam mirat, cînd Margareta îi vorbi despre proiect. Fireşte, era destul de cavaler ca să se alăture numaidecît, de vreme ce era vorba de o acţiune pusă la cale pentru eliberarea doamnei, pe care o cinstea atît de profund şi căreia îi era în asemenea măsură îndatorat, din ghearele asupritorului ei. Dar chiar plin de însufleţire nu părea. Era ocupat cu treburile domeniilor sale, i-ar fi plăcut ca aventura să fi venit ceva mai tîrziu. În afară de îndeplinirea datoriei de cavaler, de la sine înţeleasă, dar împovărătoare acum, împrejurarea îi oferea şi un singur avantaj, destul de mărunt. Avea prilejul să-şi întărească poziţia în rîndurile nobilimii băştinaşe ; seniorul de Taufers-Laferte, ca părtaş la această acţiune întreprinsă de tirolezi, aproape că nu mai putea fi privit ca un străin. Aşteptînd, Margareta ardea de nerăbdare, instiga, întărîta, iscodea cu ochii ei ageri şi iuţi toate posibilităţile. Se pricepu să rînduiască lucrurile în aşa fel, încît alături de Albert de Andrion şi Henric de Rottenburg, Chrétien să apară ca adevărata căpetenie a acţiunii.

La castelul Velturns poposise în acest timp un anume domn Giulio din Padova, un om cu o înfăţişare neînsemnată, domol, tăcut, mereu zîmbitor, e drept, însă cam prostănac. Unchiul lui se afla în fruntea căpitanatului Padovei, iar el însuşi avea proprietăţi mari pe malul lacului Como. Părea stăpînit de un devotament de cîine faţă de Agnès, iar Chrétien se simţi năpădit de

o teamă cumplită că ea s-ar putea hotărî să-l urmeze în Lombardia, aşa cum, cu un an înainte, sora ei îl urmase pe bavarez. Cînd se gîndi la asta, castelul de la Taufers, satele şi văile sale îi apărură deodată lipsite de valoare şi de lumină.

Cu Agnès nu se putea vorbi aşa cum o făceai cu celelalte femei. Nu puteai pur şi simplu s-o pui jos. Era atît de gingaşă. Şi-ar fi dat duhul de spaimă în braţele tale. Chrétien îi vorbi cu toată grija. Îi spuse că dacă Velturnsul împovărat de datorii nu-i mai place, ar putea, de-o doreşte, să se mute cu el la Taufers.

Ah, cît fu de uimită ! Ochii i se înceţoşară, buzele schiţară un zîmbet reţinut, mîna făcu un gest în acelaşi timp de refuz şi de ademenire. Răspunse în crîmpeie de fraze pline de împotriviri şi făgăduinţe.

Chrétien era un tînăr frumos, fără îndoială, cu totul deosebit de neciopliţii seniori tirolezi. Avea chip cutezător, slab, cu nas puternic, cu buze mici şi pline. Te puteai juca în voie cu părul lui neîngrijit, lung, castaniu. Iar Taufersul era o posesiune bogată. Dar, în definitiv, părul, ochii, pielea, gingăşia şi drăgălăşenia ei făceau, pentru numele lui Dumnezeu, cît zece asemenea seniorii. Cînd se gîndea cît de fermecaţi îi priveau velşii părul blond, cît de palizi deveneau la vederea ei, atunci era convinsă că ar putea găsi în Lombardia cu totul altfel de cavaleri şi de seniori. A domni ca soţie a unui Visconti la Milano, a unui Scala la Verona, înconjurată de minunăţiile oraşelor pline de strălucire, acesta ar fi

fost un triumf mult mai vădit decît a fi nevasta unui domn de Taufers-Laferte de la curtea tiroleză. Chrétien băgă de seamă că Agnès șovăie, că zăbovește cu răspunsul. Își dădu seama că trebuie să crească în ochii ei, să arate că e cineva. Și, astfel, o iniție în planul împotriva luxemburghezului.

Agnès ascultă cu un surîs ciudat, prostesc, de mare satisfacție. Își dădu numaidecît seama că era un triumf mult mai mare să fie soția lui Chrétien decît a unui Mastino della Scala sau a lui Visconti din Milano. Era oare o victorie împotriva ducesei celei slute, cu gură respingătoare și piele flescăită, să-i smulgă bărbatul ? Da, da ! Era o victorie ! Știu deodată că așteptase de multă vreme această victorie, că pregătise prin toate mijloacele această clipă. Între dînsa și slută curgea parcă un fluviu, pe apele căruia ea, Agnès, plutea pe o scîndură. Aceea era urîtă, firește; dar pe lațele Margaretei se afla o cunună princiară, iar din fața ei slută priveau doi ochi diavolesc de ageri, de o energie aprinsă. Era mult mai greu s-o învingi pe ducesă decît pe alta, frumoasă. Ura dintre ea și Margareta era ceva foarte viu, cea mai importantă frîntură de viață, atît pentru ea, cît și pentru ducesă. Cum se mai luptase sluta pentru bărbatul ăsta ! O jefuise pe ea și dăduse bărbatului senioria răpită, pusese la cale în mod artificial evenimente mari, ca să-l așeze pe soclul lor și să-l înalțe. Ea, Agnès, care era săracă și nu avea nici o altă avere decît pe sine însăși, făcuse doar un semn, iar bărbatul îi sărise numaidecît la picioare, de pe soclul uriaș

pe care cealaltă îl ridicase cu atîta trudă. Gusta din plin această satisfacție, înota în ea, îi creștea inima. Nu, va rămîne în Tirol, se va măsura cu ducesa, care o urăște, îi va lua mai mult decît bărbatul. Era minunat să plutești în înălțimi, ca în scrînciob, o fericire să planezi foarte sus și s-o vezi pe cealaltă jos de tot și nimicită.

Chrétien se angajă în periculosul complot împotriva luxemburghezului ca într-un turnir. Era fericit că, mai înainte, o cucerise pentru sine pe Agnès. Nici o clipă nu-i trecea prin minte că prin legătura cu ea ar putea s-o înjosească pe ducesă. Margareta era aici, Agnès acolo, relațiile cu una, dragostea pentru cealaltă erau lucruri cu totul diferite. Pregăti nunta în toată graba, fiindcă evenimentele se precipitau. Agnès fu întru totul de acord ; se simțea bucuroasă și măgulită că Margareta își va datora eliberarea soțului ei, al ei.

La sfîrșitul săptămînii, ducele Ioan și margraful Carol, în fruntea celei mai mari părți a oastei alcătuite din luxemburghezi și oameni din Boemia, urmau să părăsească țara pentru mai multe luni, ca să dea ajutor tatălui lor în războiul cu polonii. Agnès îl întrebă pe Chrétien cînd și cum să vestească ducesei căsătoria lor. Chrétien se gîndise s-o poftească pe Margareta la nuntă. Sub privirea adînc-albastră, plină de nerăbdare batjocoritoare ațintită asupra lui de către domnișoara de Flavon, tînărul senior deveni nesigur, amînă înștiințarea Margaretei, preocupată numai de revoltă, pînă după cununie, apoi pînă la ultima convorbire pe care trebuia

s-o aibă cu ducesa. În timp ce discuta cu ea cele din urmă amănunte în legătură cu acţiunea, i se păru mai potrivit să-i aducă la cunoştinţă căsătoria lui abia după ce trupele şi slujbaşii luxemburghezi vor fi fost izgoniţi, iar ea va fi singura domnitoare a ţării. Cînd îşi luă rămas bun de la ea, urmînd să se revadă abia după reuşita loviturii de stat, vocea i se voală, căpătînd acel ton intim şi ambiguu care, în momentul culminant al afecţiunii ei, o făcuse atît de fericită.

Curînd după ce plecase Chrétien, ducele Ioan veni în armură la Margareta, ca să-şi ia, şi el, rămas bun. Margraful Carol pornise mai dinainte cu grosul gărzii luxemburgheze. Rece, dispreţuitoare, Margareta ascultă frazele lui furioase. Ducele încheie sarcastic :

— Acum, cînd vei domni fără mine, va începe aici o guvernare înţeleaptă. De altfel se şi vede, după cele ce se petrec la Taufers, ce se întîmplă atunci cînd hotărîrile mele sînt încălcate.

— La Taufers ? nu se putu ea reţine să întrebe.

— Ei, da, Agnès şi-a putut recăpăta în felul ăsta castelul. Puteam foarte bine să i-l fi lăsat de la început.

Margareta nu mai puse nici o întrebare. Dintr-o dată înţelese totul. Se stăpîni pînă cînd plecă ducele. Nu se prăbuşi, vocea nu i se stinse, privirea ei înfruntă, liniştită şi batjocoritoare, ochii mici, răutăcioşi, de lup la pîndă.

Rămasă singură, izbucni într-un mod înfricoşător. Cine a mai fost vreodată trădat ca dînsa ? Şi-a voalat vocea, a privit-o cu ochi elocvenţi şi luminaţi de un devotament fără margini, fiecare gest al lui a fost plin de înţelesuri. S-a lăsat legănată de iluzia că privirea lui răzbate dincolo de învelişul hidos al trupului, spre severa, aspra-i frumuseţe interioară. Dar numai s-a prefăcut că-i împărtăşeşte resemnarea, că luptă împreună cu ea, că se bucură de aceleaşi victorii dureroase, că părăseşte alături de ea văile tihnite ale plăcerilor de fiecare zi, ca să se înalţe pe culmile ei reci, singuratice şi de o sălbatică asprime. Şi, numaidecît, s-a lăsat în voia acestei fiinţe seci, poleite pe dinafară. Cine ştie, Agnès şi Chrétien stau poate acum împreună şi rîd de ea !

Ei, da, bine a mai îmbrobodit-o ! A naibii de scumpă răsplată a ştiut să smulgă cu prefăcătoria lui, cu mutrele lui de om căzut în extaz, cu mincinoasele lui dovezi de devotament. Cu o asemenea răsplată, cu senioria Taufers, ar fi putut fi cumpăraţi toţi piticii de curte, toţi cîntăreţii, toţi saltimbancii, toţi muzicanţii imperiului. Iar acum a primit, îngăduitor, să fie aşezat în fruntea revoltei împotriva luxemburghezului. Desigur, se aştepta ca mai apoi să ajungă burgrav, pîrcălab, adevăratul domnitor al Tirolului. De aceea nici nu i-a spus pînă astăzi nimic despre căsătoria cu Agnès. Dacă lovitura de stat va reuşi, el va avea puterea în mînă. Nu va mai trebui să se teamă de mînia ei. Va putea să poruncească în ţară, ca

salvatorul acesteia de domnia străină, chiar împotriva voinței ei.

Cît haz trebuiau să facă, el și aia, de proasta, sluta ducesă, de gîsculița care crezuse că prin daruri, prin sentimente poate să înlăture sila pricinuită de hidoșenie. Ca și cînd pentru un bărbat sufletul încununat cu raze ar putea cîntări mai mult decît o gură grosolană și niște obraji fleșcăiți. Margareta își opri aici cursul gîndurilor. O cuprinse mînia împotriva ei însăși. Cu un trosnet se prăbuși toată construcția șubredă la adăpostul căreia se refugiase. Oh, cît de înșelătoare fuseseră toate aceste scorniri ale fanteziei, despre aspra și înalta ei chemare, despre rostul binecuvîntat al urîțeniei ! Caraghioasă mai era, cît de caraghioasă, împopoțonată cu veșminte moderne și însuflețită de sentimente mărețe, ea, pe care Dumnezeu o lepădase de la sine și, dîndu-i o înfățișare dezgustătoare, o batjocorise de două ori, prin locul unde o așezase.

Cum o mai privise de sus, din înălțimea ei de cleștar, pe Agnès, musculița pestriță și proastă. Iar acum, ea, Margareta, zăcea în noroi, unde își și avea locul, biată gînganie scîrboasă ce era, iar Agnès zîmbea în jos, spre dînsa, din înălțimile albastre, cu buzele-i gingașe, roșii și, ah, cuprinse de un tremur atît de drăgălaș.

O ura oare pe Agnès ? Nu, nu o ura. Ea era așa cum era. Cine e atît de frumos, are tot dreptul să rîdă — de ce nu ? — de cea urîtă.

Dar el, Chrétien! Cum a mai mințit! Cum a mai privit-o, cu chipul lui smead, sincer, îndreptîndu-și asupră-i ochii cucernici, cu supunere de cîine! Cum și-a mai stins vocea în șoapte, ca să pară mișcat și afectuos! Cum poate minți așa cineva cu o față atît de deschisă și de devotată?! Cum poate îngădui Dumnezeu una ca asta?! Cum nu se crapă pămîntul sub el?! Cîinele! Înșelătorul! Mincinosul ticălos!

În furia ei nepotolită, ducesa îngrămădi toate blestemele și ocările, cele mai cumplite și mai absurde, pe care le cunoștea, auzite cine știe pe unde. Se zbuciumă, zbierînd ca turbată prin odaie, pînă cînd căzu părăsită de puteri pe covor. Zăcu acolo, cu mîinile grosolane, sulemenite, întinse, incapabilă să se ridice, răgușită, cu părul subțire, arămiu desfăcut în șuvițe aspre.

Cînd se ridică, era schimbată cu totul. Porni la treburile ei, țeapănă ca de gheață, știind bine ce vrea, cu o energie rece, stăpînită. Dictă, scrise ea însăși scrisori, pregăti curieri. Alte scrisori, alte peceți, alți curieri. Asta ținu două zile. Apoi se scufundă într-o toropeală tot atît de ciudată pentru ceilalți ca și purtarea ei dinainte. Nu mai primi pe nimeni. Se tîra încolo și-ncoace prin încăperi. Privea ore întregi peste întinderile țării, cu buzele groase, urîte, pe jumătate deschise într-un ciudat zîmbet lacom, răutăcios. Aștepta. Nu mînca. Nu vorbea. Aștepta.

MAI ÎNAINTE DE A FI ATINS HOTARUL BOEmiei, margraful Carol și ducele Ioan primiră o epistolă urgentă de la episcopul Nicolae de Trient, cel care era cu trup și suflet devotat intereselor luxemburgheze. Episcopul îi vestea că primise din diferite regiuni ale țării avertismente anonime. Țara e în fierbere. În fruntea mișcării de revoltă s-ar afla Chrétien de Taufers, Henric de Rottenburg, Albert de Andrion. El îi sfătuiește pe principi să se reîntoarcă în grabă cu oștile lor.

Luxemburghezii revenire în marș forțat. Într-o ambuscadă, îi prinseră pe Albert de Andrion și Chrétien de Taufers. Răscoala eșuase mai înainte de a fi izbucnit. Seniorii feudali rebeli se retraseră în castelele lor pe furiș ; nici unul nu auzise de vreun protest împotriva domniei luxemburgheze, cu atît mai puțin de vreo ridicare cu armele. Instigatorii adevărați, Burgstall, Villanders, Schenna fuseseră de la început prea violeni ca să se dea în vileag. În fața oștilor luxemburgheze, rebelii pieriră ca zăpada sub soarele primăverii. Henric de Rottenburg scăpă ; dar niște buni prieteni, ca să se salveze ei, îl predară.

După ce revolta fu înăbușită cu atîta repeziciune și fără greutate, margraful Carol socoti că rămînerea lui pe mai departe în Tirol nu e de nici un folos. Recomandă fratelui său și episcopului să nu-i urmărească pe complici, dar să pedepsească fără cruțare pe căpetenii. Lăsă garnizoane întărite la castelul Tirol, în cele mai

importante citadele, apoi plecă în Polonia, cu restul trupelor, în ajutorul tatălui său.

În castelul Sonnenburg, la Innsbruck, episcopul Nicolae de Trient sta în jilț și asculta întunecat, cu atenția încordată, protocolul pe care îl citea secretarul ducelui Ioan. Ducele însuși, rezemat de masă, îl privea pe întunecatul prelat, care ședea, cu ochii lui mici, răi, sclipind într-un surîs triumfător.

Da, acum ieșea la iveală că el avusese dreptate. Episcopul socotise că nu e politic, ba chiar, de vreme ce nu se întîmplase nimic, de-a dreptul păgubitor. Dar el, Ioan, a stăruit, s-a opus unor asemenea șovăieli fără sfîrșit. Și ce dacă-i frate al ducesei ? Ce dacă-i sînge din sîngele casei domnitoare de Carintia ? Era vinovat de înaltă trădare, un rebel ce-și călcase jurămîntul de credință. Și el, ducele Ioan, poruncise ca Albert de Andrion să fie supus la chinuri.

Dintotdeauna i-a fost nesuferit omul ăsta blond, frumos, vesel. Albert de Andrion l-a urît de la început, a uneltit împreună cu Margareta împotriva lui. Numai că nu i s-a putut dovedi vina. Acum, în sfîrșit, slavă Domnului, poate fi dat pe față, făcut inofensiv.

Ducele însuși fusese de față cînd se luase interogatoriul prinsului supus la chinuri. La gradul întîi rezistase mut, și cu încăpățînare. Cu picioarele îngreunate de ghiulele de plumb, legat cu mîinile la spate, fusese tras în sus, coborît, iarăși ridicat. Pielea lui albă, trandafirie se umflase, brobonată de sudoare. Rezistase și la

strivirea, cu şurubul, a degetului mare. Scrîşnise din dinţi, îi ţîşnise sîngele, leşinase. Dar taina n-o mărturisise. Binevoise să vorbească abia cînd fusese ciupit cu cleştele înroşit în foc şi ars cu flăcări la subsuori.

Iar acum, iată protocolul. Un document bun, preţios. E-adevărat, episcopul fu de părere că Henric de Rottenburg nu-i decît un nebun zvăpăiat, că Albert şi Chrétien nu sînt decît nişte tineri fără minte, că înapoia lor trebuie să se ascundă alte capete, mai zdravene, iar la acestea nu se poate ajunge, în ciuda protocolului. În orice caz, acum era dovedit negru pe alb că răsculaţii se înţeleseseră cu Margareta, că ducesa era şi ea amestecată în complot.

Cu chipul său întunecat, episcopul întrebă ironic dacă Ioan avusese vreo îndoială în privinţa aceasta. Ducele răspunse că nu, dar că se bucura să aibă dovezile în mînă. O va lovi peste obraz pe Margareta cu hîrtia ce-o da în vileag. Episcopul îl întrebă dacă e de părere că prin asta va dobîndi o sporire însemnată a puterii casei domnitoare de Luxemburg.

Mai înainte de a pleca la castelul Tirol, Ioan rosti sentinţa împotriva conducătorilor conspiraţiei. Albert, cu trupul zdrobit şi schilodit de chinuri, fu osîndit pe viaţă. Îndată ce, prin îngrijirea monahilor de la Wilten, va deveni oarecum transportabil, va fi dus în Boemia şi azvîrlit pentru vecie în temniţă. În ce-l privea pe mărunţelul Henric de Rottenburg, Ioan porunci să-i fie înfăţişat în zdrenţe, legat în lanţuri şi cu căluş în gură ; îi smulse barba, îl plesni peste

amîndoi obrajii şi, în timp ce osînditul abia sufla din pricina căluşului şi-şi rotea ochii în orbite, îl încunoştinţă că şi celelalte două castele îi vor fi devastate, arse, făcute una cu pămîntul. El, Rottenburg, fu dus într-o temniţă din Luxemburg, iar Chrétien luat la castelul Tirol.

Ducele o găsi pe Margareta nu chiar atît de deznădăjduită şi de zdrobită cum se aşteptase. Sta cinchită într-un colţ, pradă unei ciudate oboseli de moarte. Ioan avu simţămîntul că se află înaintea unui şarpe care a mîncat pe săturatelea, iar acum nu mai mişcă şi nu mai are nici o speranţă şi nici o teamă, în îndestularea care-l paralizează şi-l face apatic. Păşi apăsat prin faţa ei încolo şi încoace, făcînd pe grozavul în armura lui, rosti ameninţări, cuvinte urîte de ocară. Să nu-i treacă prin minte să încerce să fugă, toate coridoarele sînt păzite, toate şanţurile, porţile, zidurile sînt străjuite de gărzi triple. Nu-i e îngăduit să-şi mai părăsească odaia luni întregi de-aci înainte ; va chibzui temeinic cui să-i îngăduie să intre la ea. Dar, cu vorbele lui mari, ameninţătoare nu ajunse la nici un rezultat. Margareta ascultă totul aproape cu nepăsare, nu se putea atinge de ea, n-ar fi avut nici un sens s-o bată şi s-o scuipe, aşa cum gîndise s-o facă. O fulgeră cu ochii lui mici de lup ; dar băgă de seamă că zbieretele şi izbucnirile de mînie rămîneau cam fără rezultat, neizbutind s-o impresioneze în vreun fel. În cele din urmă, dezamăgit, se retrase.

Zăcu îndelung singură. Cît de gol îşi simţea sufletul ! Era o zi posomorîtă, umedă. Îngheţase

de frig. Voi să ceară să i se facă foc. Sună din clopoţel. Nu veni nimeni. Se tîrî pînă la uşă. Doi soldaţi îmbrăcaţi cu platoşe îi tăiară calea, întinzînd fără o vorbă lăncile spre ea.

Se lăsă amurgul. Un om se strecură în odaie, aşeză pe masă, într-o linişte stranie, două lumînări mari, aprinse, puse alături o legătură de pînză şi un sul de hîrtie, apoi ieşi lunecînd tot atît de fără zgomot.

Margaretei îi era mereu mai frig ; privi clipind spre lumînările aprinse. În cele din urmă se tîrî pînă la lumină, îşi încălzi la flacăra lumînărilor mîinile rebegite. Sulul de hîrtie conţinea capitole din *Biblie*. Din legătură răzbătea un miros dulceag de descompunere. Atrasă aproape fără voie, smulse pînza, o desfăcu. Fire de aţă, fire cafenii. Nu, era păr de om. Un păr lung, castaniu. Sub el, o frunte. În legătură era un cap de om retezat de pe trunchi. Îngrozită, se trase îndărăt cîţiva paşi. Capul lui Chrétien o privea ţintă cu ochi sticloşi. Zăcea pe-o parte, împungînd cu nasul puternic pînza ; gura şi bărbia îi erau încă ascunse în învelitoare.

Simţi cum i se usucă gîtul. Respiră cu putere, leoarcă de o sudoare rece, se ghemui într-un colţ, horcăind. Holba ochii la capul pe care lumina pîlpîitoare îl schimonosea, dîndu-i o înfăţişare fantastică şi caraghioasă. Închise ochii. Noaptea dănţuia roşie înaintea ei.

Se sili să privească din nou, ţintă, capul de pe masă. Bine-ar fi dacă lumînările ar muri împreună cu pîlpîiala lor nebună. Ar trebui stinse. Dar nu avea puterea s-o facă. Îi era frică ? Nu,

nu-i e frică. Ea este ducesa. Dacă e pîndită de-afară, prin vreo crăpătură a uşii ? Se ridică, şi ţinînd capul nemişcat, îndreptat înainte, cu picioarele ciudat de sigur proptite în podea, se îndreaptă păşind ţeapăn spre masă, stinge lumînările. Se prăbuşeşte.

Zace multă vreme înţepenită. Aproape că nu mai simte nimic, numai frigul şi altceva nimic. Apoi noaptea începe iar să dănţuie şi să zvîcnească. Şi capul retezat zvîcneşte la fel încolo şi-ncoace. Se lungeşte şi se îngustează fără sfîrşit. Obrajii slabi, bruni scînteiază ca o otravă, galben-albăstrii, iar fiecare dintre firele de păr murdare, negricioase se-ndreaptă spre ea, ca s-o înţepe. Ochii morţi se închid şi se deschid în noapte. Sînt goi de orice expresie, ca ochii unui animal mort. Oh, dac-ar fi ziuă ! Era mai bine să nu fi stins lumînările. Acum, noaptea o apasă, grea şi grosolană, ca o pătură aspră care-o înăbuşă. Zace în noaptea asta ca într-un coşciug, iar Chrétien, mort, îşi închide şi-şi deschide ochii lipsiţi de orice expresie.

E urît. Nici o urîţenie vie nu e aşa de urîtă ca una moartă.

Nu, nu i-a mers bine, vrînd s-o înşele. Nici celei frumoase nu i-a mai rămas mare lucru din el. Cu un bărbat fără cap nu te poţi făli.

I-a tras după el şi pe alţii. Sărmanul Albert ! Dragul, blîndul, prietenosul frate ! Era atît de inocent şi un camarad atît de bun. Sigur că s-a alăturat celorlalţi ca să nu le strice cheful. Iar acum e lipsit de toate şi despuiat, şi schilodit, şi azvîrlit în temniţă. Şi ce băiat vioi şi vesel era !

Cu Chrétien, însă, lucrurile stăteau altfel. Fața îndrăzneață, slabă, smeadă. Nu-i va mai fi teamă de capul cel mort. Îl va privi îndelung, amănunțit, iar Chrétien îi va aparține ei, nu celei frumoase. De s-ar face ziuă, ca să-l poată vedea; stihurile neroade ale domnului de Schenna cîntă mereu splendorile nopții și spun că noaptea aparține iubirii, și afurisesc ziua, fiindcă iubitul trebuie să rămînă departe. Prostii. Timpul ei este ziua. Arată-te, zi! Dăruiește-mi, zi, prietenul mort ce-mi aparține!

Dar cînd se ivi ziua și lumina cenușie a zorilor învălui capul mort, ea căzu, cu ochii închiși, pradă frigurilor.

După două luni de strașnică supraveghere, Margareta primi îngăduința să se ducă pentru cîteva zile la mănăstirea Frauenchiemsee, la Adelaida, sora ei bolnavă. O găsi sfioasă și închisă în sine ca întotdeauna.

Ducesa era cu totul stoarsă de vlagă. Mîncă, bău, se plimbă. Își îndoi genunchii în biserica mănăstirii la fel ca maicile, fu salutată și dădu la rîndul ei din cap, i se adresă cuvîntul și răspunse. Era tînără și bătrînă ca lumea. Era mult mai bătrînă și mai încercată decît ofilita, blînda stareță, știa mult mai bine decît ea că totul e zădărnicie și încercare fără rost de a prinde vîntul în pumni.

Starețul de la Viktring veni s-o vadă. Acest om de ispravă nu nutrise niciodată simțăminte prietenești față de luxemburghezi, de regele Ioan, un necredincios ce ia totul în derîdere — de

aceea îl şi pedepsise Dumnezeu cu orbirea — şi se bucura că Margareta se ridicase împotriva lui. Îi vorbi în felul său guraliv, îngrămădi citate, însă ducesa rămase zgîrcită la vorbă.

Petrecea ore lungi cu stareţa pe malul insuliţei, îşi lăsa privirile să rătăcească peste faţa palidă, sclipitoare a lacului. Apa clipocea leneş în stuf, se zărea un soare calm, şters, departe un pescar şedea în lotca lui străveche, grosolan cioplită. Stareţa o cerceta cu atenţie, îi mîngîia mîna grăsuţă, acum lipsită de giuvaeruri.

— Tînără ducesă! spuse cu vocea-i veştedă, blajină, de femeie care ştie multe. Tînără ducesă!

— Tînără? îi întoarse vorba Margareta, atît de trudită, încît vocea ei nu exprima nici măcar amărăciune. Tînără? Dumneavoastră sînteţi de zece ori mai tînără decît mine, preacuvioasă măicuţă.

Stareţa zise:

— Un pom nu e mort, chiar dacă în timpul iernii stă golaş. Apoi adăugă: Nu e nimic mai dureros, dară nici mai plăcut decît atunci cînd, amorţit, te reîntorci la viaţă. Apoi mai spuse: Ar trebui să cînţi cu măicuţele, tînără ducesă.

CÎND MARGARETA PORNI ÎNAPOI SPRE CASTELUL Tirol, Ludovic de Bavaria îi dădu o escortă fastuoasă, împărătească, s-o însoţească pînă la hotarul ţării sale. În fruntea strălucitului convoi mergeau călări cei dintîi seniori ai curţii din München, steagul cu leul de Wittelsbach flu-

tura în vînt, baronii feudali și dregătorii îi ieșeau sărbătorește în cale.

Ducesa mulțumi seniorilor în neștire, nu cu obișnuita ei siguranță făloasă. Era lipsită de vlagă, indiferentă, prea obosită ca să mai cugete la temeiurile care-l îndemnaseră pe împărat să-i arate o cinstire atît de bătătoare la ochi.

Da, Ludovic de Wittelsbach avea temeiurile lui serioase. Abia acum își reamintise cu neplăcere în ce măsură stăpînirea luxemburgheză îl stînjenea în Tirol. Intenția sa de a pune capăt conflictului cu luxemburghezii printr-o acțiune militară fusese zădărnicită de episcopul de Trient, care-i interzisese rece și fără înconjur trecerea prin ținutul său. Seniorii feudali din Tirol se slujiseră cu istețime de această supărare a împăratului. Burgstall, Villanders, Schenna, care la prima răzvrătire împotriva lui Ioan se ținuseră în umbră, nu renunțaseră nicidecum la planurile lor. Insuccesul acțiunii le arătase că e necesar să cîștige sprijinul unei mari puteri. Ce era mai la îndemînă decît să se adreseze dușmanului luxemburghezilor, împăratul Ludovic de Wittelsbach? În ultima întreprindere, Margareta nu avusese o mînă fericită. Nu era prea limpede pricina propriu-zisă pentru care revolta se poticnise. Dar atîta se știa, totuși, că mai ales toana ei ciudată de a-l amesteca în complot și pe Chrétien de Taufers încurcase și rupsese ițele atît de iscusit urzite. Oricum, de data asta era mai înțelept să se lucreze peste capul ei și să fie încunoștințată abia în clipa din urmă. Așa cum ședeau lucrurile acum, eliberarea de ducele

Ioan, pe care o dorise întotdeauna, avea să-i apară ca o mîntuire.

Se trimise, așadar, în taină, o solie la împărat. Acesta fu înștiințat că în Tirol îndîrjirea împotriva casei de Luxemburg se află în creștere și seniorii tirolezi au primit cu păreri de rău știrea că, din pricina încăpățînatei împotriviri a episcopului de Trient, de baștină din Boemia, campania împărătească din Italia a fost împiedicată. Împăratul mai fu întrebat în treacăt dacă, oricum, ar fi de acord să-l însoare pe fiul său, margraful de Brandenburg, cu ducesa de Tirol. Ludovic de Wittelsbach, ahotnic să acapareze teritorii, fu foarte ispitit de perspectiva aceasta de a cîștiga Tirolul, astfel că răspunse, tot ca în treacăt, că va discuta planul cu fiul său, margraful ; cîtă vreme, însă, casa de Luxemburg mai stăpînește în țară, toate acestea nu sînt decît simple proiecte.

Răspunsul acesta fu îndestulător pentru seniorii tirolezi. Ei știau că prudentul Ludovic de Wittelsbach nu se va expune într-o măsură mai mare. Răspunsul lui era condiționat, dar în miezul lui conținea un da lămurit. Escorta fastuoasă pe care o pusese la dispoziția suveranei lor reprezenta o confirmare îndestulătoare. Devastarea cetățuilor lui de Rottenburg, torturarea lui Albert, fiul bunului rege Henric, executarea domnului de Taufers risipiseră și ultima brumă de simpatie față de luxemburghezi. Baronii continuară să comploteze, să ațîțe spiritele. Mereu fără a o încunoștința pe Margareta.

Agnès de Flavon încremeni, cînd află de nereuşita revoltei. Chibzui numaidecît asupra urmărilor. Aşadar, sluta răspunsese printr-o lovitură de o violenţă sălbatică. Pradă groazei, fricii animalice că viaţa îi e în primejdie, se gîndi la fugă.

Cînd văzu că nu se întreprinde nimic împotriva ei, îşi reveni încet din spaimă, privi în juru-i. Află de măsurile aspre luate împotriva Margaretei şi nu mai înţelese nimic. Fusese atît de nepricepută, încît mişcarea sfîrşise prin a se întoarce contra ei? Sigur că nu. Era prea vicleană, ca să se întîmple aşa ceva. Lucrurile luaseră noua întorsătură prin voinţa ei. Agnès nu-şi mai pricepu duşmana. Ura îi crescu o dată cu frica. Da, cu siguranţă că plănuia o lovitură încă şi mai grozavă, ca să se bucure de nimicirea ei.

Nu se întîmplă nimic. Nimeni n-o lua în seamă. Era de la sine înţeles că lumea o ocolea, pe ea, soţia celui ce sfîrşise printr-o moarte infamantă. Dar de ce nu-i erau confiscate bunurile? Nu putea să îndure liniştea şi nepăsarea din jurul ei. Pe deasupra o chinuia teama că toate acestea nu sînt decît pregătirea unei lovituri nimicitoare mai teribile. Se hotărî să se ducă la castelul Tirol.

La poarta oraşului Meran văzu capul bărbatului ei, Chrétien de Taufers, înfipt într-o prăjină. Holba ochii la ea, galben-albăstriu; părul lui lung, neîngrijit, castaniu flutura în şuviţe pîsloase, în adierea vîntului molcom. Se trase înapoi îngrozită. Apoi, legănată în pasul cai-

lor, litiera trecu pe sub capul celui executat, pătrunzînd în orașul Meran. Era aceasta o prevestire rea? N-avea vreme pentru sentimentalisme. Trebuia să se reculeagă în vederea convorbirii cu ducele Ioan. Nu-i va fi ușor de data asta. Înveșmîntată în haine cernite mai îngenunchease o dată în fața lui. Repetările istovesc. Iar de data aceasta lucrurile îi erau împotrivă.

Într-adevăr, Ioan o primi întărîtat, batjocoritor. O întrebă mînios dacă nu are arme asupra ei. E bine să-și ia măsuri de prevedere. Agnès îl privi cu ochii mari, triști, plini de reproșuri pentru această jignire. Vărsă multe lacrimi din pricină că tînărul duce mărinimos, care s-a purtat cu ea atît de binevoitor, are acum pricini să-i arate neîncredere. Se jură că n-a avut habar de uneltirile soțului ei, vinovat de înaltă trădare. E bine, spuse, că nu se mai află în viață; căci cine-și trădează cu atîta perfidie principele nu ar sta mult pe gînduri să-și trădeze și nevasta. Mărturisi cu nerușinare că nu l-a iubit niciodată pe Chrétien; s-a măritat cu el numai ca să-și păstreze senioria Taufers și să rămînă în preajma principelui. Ducele o ascultă cu îndoială, dar măgulit. Agnès se apropie atît de mult, încît Ioan îi simți mireasma trupului. Îi răspunse mormăind că nu crede nici un cuvînt din tot ce-a spus, însă el nu se luptă cu femeile și deocamdată poate să-și păstreze domeniul Taufers. Apoi, în timp ce Agnès se pleca umilă și pînditoare, el o plesni cu dispreț, grosolan și pofticios peste ceafă, se întoarse cu neobrăzare și-i spuse într-o doară că va veni în curînd la

Taufers să vadă dacă se coace acolo vreo răzvrătire; dar singur, fiindcă lui nu-i e frică. Zicînd acestea, rîse tare şi cu subînţeles, o lăsă şi plecă la vînătoare.

Între timp, conspiraţia nobilimii ajunsese în pragul acţiunii. Castelul Tirol urma să fie ocupat în lipsa lui Ioan. Nu se mai putea amîna încunoştinţarea Margaretei. Trebuia să se obţină şi consimţămîntul ei pentru căsătoria cu tînărul Wittelsbach. Această misiune şi-o asumă seniorul de Schenna.

Se aşeză în faţa ei, în ţinuta lui neglijentă, lipsită de eleganţă, îi vorbi cu vocea lui stinsă, întretăiată, despre fel de fel de nimicuri. Privirea ochilor săi bătrîniocioşi, înţelepţi alunecă încolo şi-ncoace pe chipul ducesei. Cu grijă, ca din întîmplare, îi spuse că nu trebuie să se sperie dacă în zilele următoare castelul va fi luat în primire de altă garnizoană, o garnizoană întărită. Chiar dacă vor răsuna strigăte, zgomote, zăngănit de arme, să rămînă în odaia ei, pentru dînsa nu e nici o primejdie. Seniorul se întrerupse, aşteptă. Ducesa nu reacţionă în nici un fel. După un răstimp, o întrebă încetişor dacă nu vrea să ştie de ce toate acestea. Nu, nu vrea să ştie.

Seniorul schimbă vorba. Îi vorbi despre Agnès. Pe asta, fiecare doliu o prinde mai bine. Acuma, cînd a fost la castel, toată lumea a putut să vadă că negrul îi vine cel mai bine. Margareta ciuli urechile; isteţul Schenna îşi dădu numaidecît seama: de astă dată indife-

renţa ei nu mai era decît o mască. Schimbă iarăşi vorba, reveni. Da, acum Agnès va sosi la curte destul de curînd, poftită pentru mai multă vreme ; în privinţa asta, ducele Ioan seamănă cu regele Henric. Margareta sări în sus. Schenna i s-a arătat pînă acum întotdeauna prieten. Să fie oare adevărat ? Ea ca prizonieră şi cealaltă ca stăpînă, aici, între aceiaşi pereţi, respirînd acelaşi aer — asta e de neînchipuit. Pentru Dumnezeu, să-i spună domnul de Schenna adevărul.

Schenna răspunse cu simplitate : da, Ioan a invitat-o pe Agnès de Flavon, iar doamna asta, aşa cum o cunoaşte el, va primi fără indoială. Margareta închise ochii, faţa i se strîmbă. Un mijloc ar mai fi, o linişti Schenna, începînd să-i împărtăşească cele puse la cale. Ducesa îl concedie, nu voia să mai asculte nimic. Ceru să fie poftit la ea numaidecît ducele Ioan. E adevărat ce se vorbeşte ? E adevărat că vrea să facă asta ? Fierbea. Vrea să transforme castelul într-un tractir ? El : da, are s-o facă. Are să-şi permită. Ducele îşi dădu seama că, în sfîrşit, în felul acesta putea s-o atingă, să-i străpungă încremenirea, să-i sfredelească sufletul, s-o rănească. O privi cu ochii lui mici de lup, plini de ură, grozăvindu-se. Cum îşi îngăduie să-şi ia obrazul la purtare ? Oare îi interzice să aibă a face cu femei ? Ea, lui ? Ea, care arată cum arată ? Margareta înghiţi în sec, spuse stăpînindu-se : nu-l roagă să se gîndească ce se va zice în popor şi la celelalte curţi, cînd pe ea o va ţine închisă, iar pe cealaltă în strălucire aici, în cas-

telul tatălui ei, pe care de la ea îl are. Dar trebuie să-i aducă aminte că bărbatul ibovnicii lui a fost în fruntea răzvrătirii, că femeia aceea a fost amestecată în complot, că a fost poate inițiatoarea lui, că ar fi de necrezut să fi uitat atît de repede moartea infamantă a soțului. Ducele să se ferească de ea ! Ioan rîse sarcastic : cu asemenea bazaconii nu poate să-l ducă. Nu-i decît o gîscă geloasă. Apoi adăugă umflîndu-se în pene : cum să stea în picioare cele spuse de ea, cînd Agnès a fost aceea care l-a prevenit, care i-a dat pe față intrigile ?

— Eu te-am prevenit ! strigă ducesa. Eu ! Eu !

Pentru o clipă, ducele retrăi un simțămînt neplăcut : o văzu din nou ca atunci, cînd zăcea în fața lui ca un șarpe sătul, se simți umilit de lăudăroșenia cu care îl contrazicea. Dar își reveni numaidecît. Nu era decît o minciună vădită, vicleană, nerușinată, prin care voia să-l zăpăcească.

— Într-un laț grosolan ca ăsta ai putea să-i prinzi pe țăranoii tăi tirolezi, nu pe mine ! zise el cu o răceală simulată, disprețuitoare. Și luîndu-și vînt, continuă : Așadar, în sfîrșit, ți-ai venit în simțiri ? Te seacă la ficați ? Femeia asta frumoasă să plece din casă ? Te roade că e aici ? Abia acum o să vină cu adevărat ! Abia acum o să rămînă aici ! Am să mă plimb călare cu ea ! Am să mă duc la vînătoare cu ea ! Am să plec cu ea la Meran, la Bozen, la Trient ! Ți-arăt eu ție, broască rîioasă ! Pocito ! Otrăvito ! Scîrbo !

Cînd ducele ieşi, Margareta ridică din umeri, decisă. I-a vorbit cinstit, dornică de împăcare, i-a deschis încă o dată un drum larg spre dînsa. Dacă n-ar fi fost surd şi nemernic, ar fi trebuit să audă. El însuşi a hotărît.

A doua zi, domnul de Schenna veni din nou. Îi puse înainte o scurtă scrisoare către împărat, prin care cerea protecţia acestuia, întărind înţelegerea cu baronii ei. Margareta semnă fără şovăială. Schenna îi dezvălui apoi pe scurt, în cuvinte liniştite, că în ziua următoare, în timp ce Ioan se va afla la vînătoare, castelul va fi ocupat de trupele baronilor, iar ducelui îi va fi interzisă intrarea. Ea însăşi ar putea să-i aducă la cunoştinţă asta, dacă, la întoarcere, Ioan ar cere s-o vadă. Pentru a nu încălca legea, se vor feri să se atingă de duce. Se vor mulţumi numai să-i refuze orice adăpost în cuprinsul comitatului. Dacă Ioan va părăsi ţara, încheie Schenna cu un zîmbet, nimeni nu-l va împiedica. În rest, adăugă el prieteneşte şi cu adîncă supunere, de data aceasta nu s-a scăpat nimic din vedere. Chiar dacă ducele ar fi prevenit, acţiunea n-ar mai da greş. Seniorul luă scrisoarea semnată, se înclină, ieşi cu paşii săi greoi, inegali, înceţi.

A doua zi, într-o vineri, Ioan plecă la vînătoare cu o mică suită. Vremea — era la începutul lui noiembrie — fu de dimineaţă frumoasă, cerul albastru, dar curînd se lăsă ceaţă şi se porni un vînt umed, neprielnic. Ducele era po-

somorît; cele spuse de Margareta despre Agnès nu puteau fi mistuite ușor. Pe deasupra, șoimul lui preferat, un coroi norvegian frumos, cenușiu cu alb, se sperie de o pasăre răpitoare mai mare și nu se mai întoarse. Ducele se ciorovăi cu șoimarul, îl cicăli, țipă.

Și, astfel, puse capăt vînătorii mai devreme, iar spre seară se-ntoarse acasă. La castel găsi puntea mobilă ridicată, poarta încuiată. Se opri uimit, apoi se mînie, începu să ocărască. Sună din corn. Străjerul din turn se arătă la vedere, spuse că nu are poruncă să-l lase pe domnul să intre. Ducelui i se sui sîngele în obraz, răcni cîteva înjurături cumplite la adresa străjerului. În despicătura crenelului unuia dintre turnurile porții apăru deodată Margareta și-i strigă cu vocea ei caldă, gravă că prințul de Luxemburg n-are decît să zbiere mai departe, dar aici nu mai e loc pentru el, să-și caute adăpost altundeva. Poate la Taufers. Ioan ridică arcul. Ducesa pieri mai înainte ca săgeata să ajungă la creasta zidului.

Și iată-l acum stînd în fața porții încuiate, spumegînd de furie, ridicol, în veșmîntul lui de vînătoare. Însoțitorii săi începură să șușotească. Sufla un vînt rece, ploua. Cîțiva dintre slujitorii din Boemia aflați la castel se apropiară de duce, îi povestiră în șoaptă, fără șir, că un număr nemăsurat de mare de tirolezi bine înarmați ocupaseră cetatea și-i azvîrliseră afară.

Ducele mai rămase un răstimp în fața punții mobile ridicate, ocărîndu-și cu vorbe murdare

oamenii care se arătaseră atît de lași. Din cetate se auziră rîsete, stihuri batjocoritoare :

Cine stă la poartă și vîntul îl bate?
Cerșetor să fie? Jidov? Slugă, poate?
Ba să-l dăm de gol —
E doar amărîtul conte de Tirol.

Blestemînd, Ioan plecă în cele din urmă spre Zenoberg. Fu întîmpinat la fel. Se duse la Greifenstein. Așijderea. Se apropia miezul nopții. Era obosit de moarte, răgușit de strigăte și zbierete, zdrobit. Tremurînd jalnic, își petrecu noaptea sub cerul liber.

Se crăpă de ziuă. Ducele sări pe cal, murdar, nedormit, cu mădularele îndurerate, lihnit de foame. Nu mai avea în juru-i decît șase dintre oamenii săi, ceilalți se făcuseră tiptil nevăzuți. Ploua fără întrerupere. Însoțitorii îi spuseră că norodul e foarte bucuros de cele întîmplate, rîde, se veselește, petrece, îl batjocorește pe cel alungat. La urechi îi zumzăiau, ca niște gîngănii supărătoare, acele stihuri :

Cine stă la poartă și vîntul îl bate?
Cerșetor să fie? Jidov? Slugă, poate?

Se strecură pe drumuri lăturalnice spre citadelele unor nobili, care-i erau în mod deosebit îndatorați. Domnii nu erau acasă, majordomii lor nu aveau nici o poruncă, porțile rămaseră încuiate. În jurul ducelui nu se mai aflau decît patru oameni.

Rătăci fără țel prin vii, prin păduri. Ploua, ploua într-una. Se crezu urmărit, încercuit. În

luptă nu știa ce e teama ; acum, frica scîrbavnică i se strecură în suflet. Nu voia să fie hăituit ca un cîine turbat și doborît de vreun țăran, de vreun împuțit de tîrgoveț. O luă în sus, spre munți. În cele din urmă ajunse la fortăreața izolată a lui Tägen de Villanders. Vicleanul, prudentul baron voia, dacă se poate, să se aibă bine și cu luxemburghezul, așa că îl primi. Nu cuteză însă decît să-i dea adăpost, în cea mai mare taină, doar pentru un răstimp foarte scurt. Ioan stătu acolo cîteva zile, sub numele unui oarecare cavaler Ekkehard, nu se arătă nimănui. Și aici îi vîjîiră în urechi crîmpeie din cupletul acela :

... slugă, poate ?
Ba să-l dăm de gol —
E doar amărîtul conte de Tirol.

Porni la drum noaptea, bălăbănindu-se, urmat numai de doi slujitori. Purta tot veșmîntul de vînătoare. Murdar, năclăit de sudoare, duhnind, se strecură curciș și curmeziș prin țara lui, călare pe calul istovit, gata să cadă, care nu mai putea lua în copite drumurile lăturalnice mlăștinoase. Cel puțin dac-ar înceta ploaia asta blestemată ! Își vîndu giuvaerurile pe care le avea la el, armele, cornul de vînătoare, în cele din urmă și calul.

Zgîlțîit de friguri, singur de tot pătrunse în ținutul patriarhului de Aquileia. Ajunse la Friaul. În palatul patriarhului. Slugile răcniră, izbucniră în hohote de rîs cînd bărbatul acesta jegos le spuse că e ducele de Carintia, conte de

Tirol, nepot al maiestăţii-sale romane. Patriarhul, vrăjmaş al seniorilor feudali tirolezi, acoperit dintotdeauna de favoruri de către casa de Luxemburg, îl primi cu toată cinstea, îl strînse în braţele sale. Anevoie, după mai multe zile, principele istovit, tulburat îşi veni în fire. Scrîşnind, începu să ţească planuri pline de răutate, să fiarbă în sufletu-i otrăvuri, să scuipe blesteme şi ameninţări împotriva ţării din care îl alungase nevasta lui.

CARTEA A DOUA

LA MÜNCHEN, ÎMPĂRATUL LUDOVIC ÎL ÎMBRĂțișase pe după umeri pe fiul său, margraful de Brandenburg. Se plimba cu el încolo și încoace. Îi vorbea prietenește acestui tînăr întunecat, posomorît. Margraful, deși nu avea decît douăzeci și cinci de ani, arăta ca un bărbat matur. Mustăcioară blondă, ochii cenușii-albaștri, cu o privire încruntată și cam tăioasă, obraz negricios, slab. Moștenise de la tatăl său ceafa lată, era înalt, vînjos. Dar împăratul, masiv, greoi, îl depășea totuși binișor în înălțime. Prin vitraliile colorate pătrundea lumina slabă a zilei de iarnă. Așa cum pășeau încolo și-ncoace, împăratul, cu brațul pe după umerii fiului său, părea că vrea să-l urnească la drum pe cel ce șovăia, se împotrivea.

Nu, nu ! Nu poate și nu poate ! Pur și simplu inima nu-i dă ghes să se însoare cu Margareta. Are în urma lui o căsnicie de cinci ani cu Elisabeta, principesa daneză. A fost o ființă la locul ei, cam sfrijită, da. Acum a murit. Dumnezeu s-o odihnească. Vrea să rămînă holtei trei-patru ani. În Brandenburg îl zoresc treburile de stat, e nevoie să se îngrijească de pro-

pășirea agriculturii și a orașelor, venzii îl necăjesc cu lupte de hărțuială. Să se însoare cu Margareta de Tirol, care și-a alungat bărbatul într-un chip atît de nemaipomenit? Cu ființa asta îngîmfată? Nu, mulțumesc! Tatăl lui, împăratul, îl va găsi întotdeauna gata să-l slujească. Dar să se însoare cu Margareta, nu!

Împăratul își aținti ochii uriași, albaștri asupra fiului său. Opunerea acestuia nu-l mira, nu-l scotea din sărite. Nu era nici o plăcere să te însori cu tiroleza. Să fi fost în locul tînărului, și el s-ar fi împotrivit la fel. Dar știa că Ludovic este un fiu bun, un principe cu scaun la cap, care înțelegea că o căsătorie era cel mai de seamă mijloc politic de a atinge un țel. O împrejurare ca asta nu se va mai ivi. Dacă Tirolul ar trece în mîinile casei de Wittelsbach, atunci hotarele imperiului ar fi desăvîrșite, atunci casa de Wittelsbach ar domni de la Marea Nordului pînă la Adriatica. El înțelegea foarte bine că lui Ludovic i-ar fi plăcut mai mult să răsufle, să rămînă în văduvie cîțiva ani. Dar tocmai pentru asta era principe și născut din spița de Wittelsbach. Nu-și putea îngădui o asemenea tihnă.

Margraful, îmbufnat, continuă să-și îngrămădească obiecțiile înciudate. În afară de faptul că această Margareta și tot ce se-ntîmplă în jurul ei nu-i plăceau de loc, era sigur că papa nu va desface căsătoria tirolezei cu Ioan. Toată creștinătatea va urla ca un singur om, dacă el s-ar însura acum cu nevasta altuia. Împăratul îi răspunse liniștit că el însuși a dus în spinare

o viață întreagă excomunicarea și interdictul; nu-l poate cruța nici pe fiul lui de așa ceva. Din păcate, un membru al casei de Wittelsbach nu-și poate face drum înainte altfel.

Margraful se desprinse din îmbrățișarea tatălui, se rezemă de masă, în cea mai proastă dispoziție, își mîngîie în neștire mustața. Daneza Elisabeta nu fusese o Elena din Troia, un principe nu poate să-și aleagă nevasta după frumusețe, asta o știa și el. Dar Margareta! Boiul ei grosolan! „Carintia!" spuse împăratul. Botul acela proeminent! „Tirolul!" spuse împăratul. Obrajii fleșcăiți! Dinții strîmbi, scoși în afară! „Trientul! Brixenul!" spuse împăratul.

În timpul acesta, seniorii tirolezi care duceau tratativele intrau călări în München. Era o solie strălucită, avînd în frunte pe cei dintîi nobili ai țării: Burgstall, Villanders, Schenna, Ekkehard de Trostberg. Nu se grăbeau, erau siguri de reușită, cercetau cu privirile prețăluitoare și tihnite orașul luminos, policrom, care prospera repede sub Ludovic, noua reședință, confortabilă, pe care și-o construia acesta. Cei din casa de Wittelsbach erau oameni circumspecți, puternici. Ca să nu o pățești cu ei, trebuia să te asiguri prin toate mijloacele. Așa și procedară tirolezii. Cerură să le fie confirmate toate împuternicirile, hrisoavele, privilegiile. Smulseră cu japca, puseră mîna pe tot ce putură. Cerură dreptul de veto și controlul asupra măsurilor de guvernămînt. Înfuriat, deznădăjduit, margraful de Brandenburg își ieși din fire. Ce-o să se facă el cu o asemenea nobilime, care-l va strîmtora, îl

va strînge în chingi, îi va pune piedici în toate? Împăratul îl privi deschis și sincer în ochi :

— Îmbracă tu mai întîi mantia! Dacă o fi prea lungă, n-ai decît să mai tai din ea.

După întîmpinarea Domnului[1], în miez de iarnă, sub un cer albastru, luminos, măreţul alai al principelui de Wittelsbach porni, în sunet de zurgălăi, prin munții alb-cenușii, spre castelul Tirol. Armurile zuruiau, atîrnătorile, aurul și argintul zornăiau. Uriașul alai pestriț — cai, animale de povară, litiere, oameni — înainta domol prin aerul umed din pricina zăpezii. Împăratul, într-o dispoziție excelentă, fiul său Ludovic, margraful de Brandenburg, fără chef, încă șovăind, dar de pe acum pe jumătate fermecat de mărimea țării și de înfățișarea ei atît de felurită, fratele lui mai mic, Ștefan. Ducele Conrad de Teck, bogatul senior șvab, prietenul cel mai apropiat al margrafului de Brandenburg, mohorît, fanatic, muncitor fără odihnă, devotat cu tot sufletul casei de Wittelsbach. Baronii tirolezi. Nobili bavarezi, șvabi, flamanzi, brandenburghezi, fără număr. Episcopii de Freising, Regensburg, Augsburg. Cei doi mari teologi pe care împăratul îi atrăsese la curtea lui, Wilhelm de Okkam și Marsilius de Padova.

În tot timpul călătoriei, împăratul îi ținu în apropierea lui mai ales pe acești clerici. Vestea proiectatei căsătorii a lui Ludovic de Brandenburg cu Margareta scandalizase toată Europa.

---

[1] În ziua de 2 februarie (n. t.).

Nu numai fiindcă ducesa era soția altui bărbat, ci și pentru că, după bunica ei, Elisabeta, era rudă de gradul al treilea cu Ludovic. Papa nu avea de gînd s-o dezlege pe ducesă de această piedică în calea unei noi căsătorii ; mai mult chiar, amenințase numaidecît cu excomunicarea și interdictul. Poporul află cu teamă și neliniște de această amenințare. Împăratul însă nu avea de loc chef să dea înapoi în fața curiei papale. Îi opuse papii pe teologii săi. Împăratul însuși era lipsit de învățătură, nu vorbea nici măcar latina ; dar nutrea un respect profund față de erudiție. Îi părea sincer rău că bavarezii lui erau atît de încuiați și mărginiți, atît de neînzestrați pentru studiu. Ah, marii învățați, pe care-i atrăsese la curtea lui, Wilhelm de Okkam și Marsilius de Padova, găseau ascultare peste tot în lume, numai în Bavaria lui nu.

Era cuvios, avea o conștiință curată, îi cinstea din inimă pe cei doi domni înțelepți, credea în ei, era convins de știința lor privitoare la cele ale lui Dumnezeu. Așadar, ațintindu-i cu ochii săi uriași, albaștri, îi întrebase pe cei doi teologi dacă obiecțiile papii stau în picioare. Marsilius și Wilhelm puseseră pe hîrtie un raport în care arătaseră că, din cauza incapacității soțului, căsătoria Margaretei cu Ioan nu se desăvîrșise *de facto* [1], că deci nu există, nu e valabilă. După aceea, rugat stăruitor de împărat, episcopul de Freising, Ludovic de Chamstein, se arătase gata să declare desfacerea căsătoriei dintre Marga-

---

[1] În fapt (lat. — n. t.).

reta şi Ioan. Din acest motiv, aşadar, episcopii bavarezi porniseră şi ei în călătorie peste Alpi. Misiunea lor li se părea foarte primejdioasă, se închipuiau ei înşişi înţelepţi şi importanţi. Aveau feţe încordate, transpirau.

Ludovic de Brandenburg călărea alături de Conrad de Teck. Ţara, practica ocîrmuirii îl interesau mereu mai mult. Pasionat de economie politică, nici nu-şi arunca ochii asupra ţinutului, asupra înfăţişării deosebite a oamenilor, vorbea cu vocea lui puternică şi limpede numai despre suprafeţe cultivate, despre posibilităţile de colonizare, drumurile de negoţ, împărţirea în judeţe, metodele de vămuire. Brandenburg sau Tirol — pentru el ţara nu era nimic altceva decît un obiect al activităţii administrative. Aici, totul era în paragină şi în neîngrijire. Se va apuca vîrtos de treabă, cu destoinicie şi bunăvoinţă.

Domnul de Schenna călărea alături de Wilhelm de Okkam. În faţa lor — drumul urca domol — se înălţau spatele masiv şi ceafa lată a împăratului. Cei doi domni vorbeau despre acesta. Învăţatul şi abilul teolog lăuda, nu fără oarecare patimă, înclinaţia împăratului spre lumea ideilor, cinstirea pe care o arăta învăţăturii, reconstruirea într-o înfăţişare mai veselă a Münchenului, întemeierea Ordinului cavalerilor de Ettal, după modelul lui Parsival creat de Wolfram de Eschenbach. Domnul de Schenna, minte mai ageră, nu era însă de aceeaşi părere ; el vedea în Ludovic de Wittelsbach un tip mult mai modern. Împăratului îi erau mult mai dragi oraşele decît castelele, neguţătorii

decît războinicii, tratatele mai mult decît bătăliile ; punea mai mare preț pe cele folositoare decît pe cele cavalerești. Firește, mai avea și unele gusturi de visător, dar acestea erau tradiție, nu expresie a propriului său fel de a fi. Regele Ioan, luxemburghezul, acela era, în ciuda caracterului său schimbăcios, mult mai conservator, era un cavaler de croială veche, un aventurier. Împăratul, dimpotrivă, se asemăna mai curînd cu tîrgoveții, era un om de astăzi, un om al calculelor. De aceea luxemburghezul va și pune mîna pe mai multe, dar va păstra mai puține, așa că, în timp, cel ce va triumfa va fi împăratul, fiindcă acesta era un copil al epocii sale. Teologul asculta gînditor și împotrivindu-se această vorbire altminteri înțeleaptă, dreaptă, ca din cărți. Vedeau în fața lor spetele late, masive ale lui Ludovic de Wittelsbach. Amîndoi se gîndeau la același lucru, pe care nu-l rosteau: împăratul va acționa întotdeauna numai și numai spre folosul său, va privi întotdeauna cu sinceritate și cu ochii mari pe ceilalți, lumea și pe sine, va pune întotdeauna, cinstit și convins, semnul egalității între dreptate, morală, voința lui Dumnezeu și folosul lui.

Se făcu un popas de noapte la Sterzing, iar a doua zi, în aerul rece, tăios, dar curat și plăcut, pătrunseră în trecătoarea Jaufen. Panta muntelui fusese lăsată în urmă, acum se înainta prin chei. Deodată, calul episcopului de Freising se poticni, se sperie și-și azvîrli călărețul înainte. Episcopul zbură prin aer și, din nefericire, se izbi de o stîncă, frîngîndu-și gîtul. Acum iată-l

cum zace, bietul omuleț sprinten, culcat în zăpada înghețată, sub cerul vesel, senin. Scaunul episcopal de la Freising îl ocupase înlăturînd candidatul papii ; de astă dată voise, din nou împotriva voinței papii, să desfacă o legătură statornicită prin sfînta taină a cununiei ; și iată-l zăcînd în zăpadă, galben, înțepenit și mort. Alaiul pestriț, zgomotos, zornăitor se opri din mers.

— Judecata lui Dumnezeu ! murmurară unii dintre cei de față.

Seniorii stăteau cutremurați de spaimă în jurul leșului. Mortul fu înfășurat în pături și purtat pe o targă spre Meran. Mărunțelul, importantul senior pătrunse cu buzele mute în orașul unde voia să aducă la îndeplinire fapta cea cutezătoare și primejdioasă a vieții sale. Episcopii de Augsburg și de Regensburg șovăiră în fața rugăminții împăratului de a desface acum ei întîia căsătorie a Margaretei.

Buna dispoziție puse din nou stăpînire pe împărat, cînd pătrunse în castelul Tirol. Avignonul era departe, Benedict n-avea decît să azvîrle împotriva lui anatemele sale neputincioase. Acestea erau vorbe ; el avea țara. Unde mai era vreun principe al creștinătății atît de puternic ca el ? Reunise cele două Bavarii, avea Brandenburgul, era necontestatul moștenitor prezumtiv în Olanda, în insulele Frisice, în Zeelanda, în Hennegau. De astă dată se adăuga țara din munți, frumoasa, vechea, bogata, vestita țară. Dincolo se afla Italia, sfîșiată, lipsită de putere. Acuma, cînd stăpînea înălțimile Alpilor, o avea bine în

mînă. Frumos castel Tirolul! Bun, solid castel Tirolul!

Adunați în anticameră, seniorii îl auziră pe împărat cîntînd înăuntru cu voce limpede și tare.

— Intonează cîntece ca regele David în fața chivotului legii! spuse episcopul de Augsburg. Împăratul, însă, în camera lui, singur, privea țara albă, scăldată în lumină, se bătea cu palmele peste coapse, cînta mici cuplete vesele, grosolane și îndrăznețe, așa cum se cîntau prin crîșmele satelor sale bavareze.

Peste două zile, împăratul însuși celebră căsătoria margrafului Ludovic cu ducesa Margareta. Spre marea mînie a țării și a întregii Europe. După încă o zi, în orașul Meran, îi învesti pe tinerii căsătoriți cu Carintia și Tirolul. Era înveșmîntat cu hlamida imperială. Conrad de Teck ținea spada imperiului, Arnold de Massenhausen, sceptrul, seniorul de Krauss, globul imperial. Margareta era încărcată cu podoabe, veșmintele ședeau țepene pe ea, cusute de sus pînă jos cu nestemate, arăta de-a dreptul înlemnită și lipsită de viață.

În castelul de la Viena, Albrecht cel Olog și Ioan de Boemia purtau o lungă convorbire. Felul în care Ludovic de Wittelsbach pusese mîna pe Tirol îi apropiase din nou pe luxemburghez și Habsburg. Împăratul, omul ăsta fără rușine, furase nu numai Tirolul, ci își învestise fiul și cu Carintia, pe care o stăpînea Habsburgul și pe care împăratul însuși îl ajutase pe

acesta s-o cucerească. Cei doi principi erau mai puţin miraţi şi furioşi din cauza obrăzniciei, cît mai ales din pricina unei asemenea nebunii a lui Ludovic de Wittelsbach.

Albrecht luase toate măsurile trebuitoare, ca să-şi apere Carintia. Principele cel olog îndeplinise în Carintia încă o dată, el însuşi, tradiţionalele ceremonii de înscăunare, deşi lui îi erau de două ori împovărătoare ; o făcuse, spre a-şi asigura popularitatea.

Ioan de Luxemburg cel orb avea mai multă fantezie şi planuri de perspectivă mai largi. Acest Tirol, cel mai frumos fruct pe care-l culesese pentru sine neobrăzatul şi necioplitul Ludovic de Wittelsbach, purta în miezul lui un vierme. Ologul Albrecht, cu îmbrăcămintea şi pieptănătura cam neîngrijite, se uita cu interes, cu o uşoară şi silnică admiraţie la regele cel orb, care sta în faţa lui dîrz, elegant şi foarte îngrijit şi-şi dezvăluia cu înlesnire, dar precaut planurile neguroase şi îndrăzneţe. Nu, împăratul nu se va bucura multă vreme de noua lui ţară. El, Ioan, e în fond un om împăciuitor. Pînă acum i s-a împotrivit lui Ludovic cînd a fost necesar, cînd i-au cerut-o interesele, dar fără ură şi patimă. De aci înainte va fi altfel. E plin pînă-n gît de scîrbă şi mînie din pricina acestui ultim renghi grosolan, ordinar, a acestei lăcomii şi obrăznicii prostesc de arogante, faţă de el şi de alţii. Mînia cavalerului şi a aventurierului se dezlănţuise împotriva micului tîrgoveţ.

Noul papă, Clement al VI-lea, care nu era un teoretician ca răposatul Benedict, nu, ci un principe, și senior, și politician strălucit, cunoscător în ale lumii, se afla în strînsă prietenie cu el și cu fiul său Carol, era profesorul și confidentul cel mai apropiat al lui Carol. Căsătoria lui Ludovic a trezit pretutindeni indignarea împotriva împăratului. Dacă noul papă va porunci acum să se rostească de pe toate amvoanele excomunicarea și interdictul împotriva împăratului, o asemenea afurisenie nu va fi luată drept o măsură politică, ci va fi încuviințată din toată inima de creștinătatea întreagă. Principii electori, orașele, poporul se vor opune împăratului, asta i-au și spus-o cei din suită. Dacă, apoi, fiul său Carol va fi ales, cu ajutorul Avignonului, rege roman, el, Ioan, poate pune pe picioare o ligă de nebiruit împotriva lui Ludovic.

Albrecht își freca în neștire obrazul prost bărbierit, asculta pe gînduri expunerea celuilalt. Acestea erau planuri cu temelii mai solide decît proiectele obișnuite ale luxemburghezului ; dar ele însemnau trecerea la atac, o luptă inevitabilă. El, Albrecht, nu avea nici un chef să se amestece în treaba asta. Nu mai era tînăr, se cumințise, scotea sabia numai cînd nu se putea altfel.

Și așa ședeau împreună, cei doi puternici principi, care stăpîneau mai mult de jumătate din Europa centrală ; orbul trăgea de olog, dar nu-l putea convinge să primească decît o alianță defensivă.

Apoi, cînd întrevederea luă sfîrşit, Ioan se întinse, se ridică să plece, pipăi, orbul, de-a lungul pereţilor, dar nu găsi uşa. Albrecht ar fi putut să-i spună unde e, dar nu şedea în puterea lui, a ologului, să-l ajute pe cel ce bîjbîia. Amîndoi rîseră atunci mult şi din toată inima, pînă cînd cineva din suită deschise de afară uşa.

Mari nenorociri se abătură asupra ţării din munţi, pedeapsa lui Dumnezeu, fiindcă ducesa îşi bătuse joc cu atîta grosolănie de sfînta taină a căsătoriei.

— Plăgile Egiptului! strigară partizanii papii, de-a latul întregii Europe.

— Plăgile Egiptului! murmură îngălbenit poporul, care începu să geamă, să-şi bată pieptul, să postească.

Mai întîi, ca o nouă pedeapsă pentru păcatele oamenilor, se rupseră zăgazurile cerului, se porni un al doilea potop.

— Vai vouă! Vărsătorul revarsă ploi deucalionice[1]! cită abatele Ioan de Viktring pe un latin din vechime.

Ca şi cînd toate fluviile Europei s-ar fi revărsat peste ţară, copaci, sate, livezi, oameni fură luaţi la vale, Innul căra cu sine poduri, turnuri, case, ţinutul Etschului, aflat mai jos, părea un lac, de la Neumarkt la ogoarele de sub Tramin se mergea cu barca.

---

[1] În mitologia greacă, Deucalion şi soţia lui, Pyrrha, au fost singurii supravieţuitori ai potopului prin care Zeus a vrut să nimicească neamul omenesc (n.t.).

În acelaşi an, pîrjoluri cumplite, izbucnite unul după altul, nimiciră oraşele Meran, Innsbruck, Neumarkt. Dar ceea ce fu lucrul cel mai îngrozitor şi cel mai ciudat, care îi înlemni pe oamenii din popor, fură uriaşele stoluri de lăcuste ce pustiiră în aceeaşi vară ţara. Veniră din răsărit.

După ce lăsară golaşe Ungaria, Polonia, Boemia, Moravia, Austria, Bavaria, Lombardia, se năpustiră asupra înfloritorului Tirol. Zburau în stoluri atît de dese, că nu se mai zărea soarele. Zburau ziua şi noaptea, şi totuşi, ca să parcurgă la vale malul Etschului, avură nevoie de douăzeci şi şapte de zile.

Norodul îngrozit tîra în procesiuni statuile de sfinţi, se ruga, înălţa mîinile spre cer. Parohul de la Kaltern dădu în judecată gîngăniile, care fură osîndite de o curte cu juri, printr-o sentinţă legală, în toată forma, le anatemiză din amvon. Erau nişte lăcuste uriaşe, cu dinţi sclipitori ca pietrele preţioase, astfel că femeile îşi împodobiră cu ei îmbrăcămintea. Stolurile care devastară ţinutul Innului erau de două ori ciudate. Conducătorii, cu puţine alte lăcuste, soseau cu o zi înainte, căutau locurile potrivite pentru grosul stolului. Plecau apoi în formaţii, cu o disciplină militară. Rodeau tufe şi copaci, rodeau toată verdeaţa, paiele, grăunţele, meiul, butucii, tulpinile. Cînd în cele din urmă îşi luau zborul, pămîntul era negru şi cenuşiu, ca ars.

Arlberg. La Sankt Anton, printre oamenii din popor care căscau gura se afla o fetiță de unsprezece-doisprezece ani, cu mama ei. În timp ce trecea alaiul, copila strigă cu însuflețire, în gura mare :

— Mamă ! Mamă ! Care e milostiva doamnă ducesă ? Aia lungă și uscată, sau ailaltă, botoasă ?

Mama, o femeie tînără, vînjoasă, plăcută la înfățișare, rînji, se făcu roșie, o lovi pe fată :

— Ține-ți fleanca, purcico !

Oamenii din jur făcură haz, copila începu să zbiere, vorba ei trecu din gură în gură. Zbură de-a lungul și de-a latul țării, zbură mai departe, iar în curînd toată creștinătatea n-o mai numi pe ducesa cea urîtă decît Botoasa. Margareta auzi de asta și acceptă porecla cu o anumită intenție liniștită și amară. Cum să-și numească noul ei castel ? Bruneck ? Neugrafenburg ? Îi spuse castelul Botoasa.

Margraful Ludovic ședea împreună cu prietenul său, ducele Conrad de Teck, avînd în față socoteli și zapise. Tînărul, rigidul margraf confrunta cu chibzuială cifrele și realitatea ; masivul duce de Teck, ceva mai în vîrstă, cu o înfățișare milităroasă, îl asculta atent. Era în armură, nemișcat, în timp ce margraful nu se putea stăpîni să nu dea cu pumnul în masă, peste hîrtiile care foșneau.

Chipul său hotărît, slab, dur, cu ochi albaștri lipsiți de strălucire, cu pielea oacheșă, tăbăcită de vînt, cu părul blond cam rar, mai scurt decît

cerea moda, cu mustața blondă, arăta supărat și foarte iritat. Întotdeauna i-a socotit pe baronii tirolezi drept niște jefuitori vicleni și înșelători. Totuși nu se așteptase ca și sub stăpînirea lui să îndrăznească a săvîrși pe față asemenea rapturi neobrăzate, să vîre în buzunarele lor, ca de la sine înțeles și cu un aer nevinovat, nu jumătate, ci nouă zecimi din veniturile ce i se cuvin lui, iar la depunerea socotelilor nici măcar să se ostenească a ascunde toate acestea. Asta-i o culme a lăcomiei nerușinate. Baronii au știut să fie prevăzători. Și-au asigurat dinainte amnistia pentru infracțiunile în administrație și nici nu pot fi controlați decît pe ascuns, iar cum toți sînt înrudiți între ei, un asemenea control rămîne doar formal.

Masivul Conrad de Teck, cu o înfățișare milităroasă și cu obrazul ras, îl lăsă pe margraf să spună tot ce-avea pe inimă. Apoi zise :

— Pune-le mîna-n piept ! Acoduri, amnistie — fleacuri ! Ia-l pe unul de guler ! Lasă-i pe ăilalți să reclame, să protesteze ! Cînd or vedea că n-ajung la nici un rezultat, or să se domesticească numaidecît.

Cu un zîmbet reținut, margraful îi întinse prietenului său un petic de hîrtie : ordinul de arestare împotriva lui Volkmar de Burgstall. Dar hîrtia nu era semnată.

— Sînt sigur că tata n-ar face-o, spuse el. Poate să iasă al naibii de prost. N-am pe ce mă sprijini.

Conrad de Teck îl privi cu ochii lui căpruiîntunecați și zise scrîșnind :

— Asigură-ţi o acoperire.

Ludovic îi întoarse privirea, sună din clopoţel, porunci :

— Doamna ducesă.

Pînă să vină Margareta, cei doi bărbaţi rămaseră tăcuţi. Ludovic n-avea nici o taină faţă de prietenul său ; acesta ştia bine cum stau lucrurile între el şi Margareta. Stăteau aşa, că din neîncrederea şi antipatia de la început crescuse o camaraderie rece, dar binevoitoare. Margareta era deşteaptă, nu încerca să i se vîre în suflet, nu făcea pe sentimentala şi nu-i cerea nici lui aşa ceva. O astfel de comportare se potrivea foarte bine cu Ludovic ; felul său de a fi, rigid şi sobru, era singura atitudine din partea unui bărbat care în anii aceştia n-o scotea din sărite pe Margareta. Ludovic se obişnui pe încetul cu ciudata ei amorţeală, ca şi cu urîţenia ei, iar asta se întîmplă fără nici o notă de dispreţ, chiar dacă şi el, ca toată lumea, o numea pe Margareta, de-o pildă cînd vorbea cu Conrad, Botoasa.

Trecu un răstimp, pînă să vină Margareta. Fiindcă nu apărea niciodată altfel decît în îmbrăcămintea fastuoasă de ducesă. Purta o rochie grea, din stofă cafenie, împodobită cu mult aur, obrazul ei părea o mască din pricina fardurilor şi a pudrei, chiar şi mîinile îi erau fardate. Margraful îi puse înainte documentele, îi arătă în cîteva cuvinte cît e de îndestulător, mai ales materialul împotriva lui Volkmar de Burgstall. Margareta văzu aievea în faţa ochilor pe posomorîtul, vînjosul Volkmar, îi văzu lăcomia fă-

ţişă şi brutală înscrisă pe chip. Omul acesta pusese mîna lui grosolană pe ce putuse, îl împinsese înainte, în lupta împotriva luxemburghezului, pe tînărul Rottenburg, pe veselul şi nevinovatul Albert, iar el însuşi se ascunsese, laş şi perfid, în colţurile scîrboase, ca de pivniţă, ale castelului său. Sub crusta de fard, obrazul ducesei rămase încremenit şi fără expresie.

— Arestaţi-l ! spuse.

Chiar şi Conrad de Teck o privi cu surprindere :

— Sînteţi o femeie curajoasă, doamnă ducesă !

— De vreme ce aceasta vă e dorinţa, zise margraful, compatrioţii dumneavoastră vor trebui să stea liniştiţi, cînd o voi îndeplini.

O rugă să semneze şi dînsa ordinul de arestare. Margareta semnă.

Burgravul Volkmar fu arestat, i se deschise un proces. Un asemenea procedeu împotriva celui dintîi nobil al ţării făcu mare vîlvă. Baronii, tremurînd fiecare pentru el însuşi, se strînseră cot la cot ; la miazăzi tună şi fulgeră episcopul de Trient, la apus, episcopul de Cuera. Conrad de Teck, în seama căruia fusese lăsat prizonierul, nu dădu nici un pas înapoi. Învinuiri, confiscarea bunurilor, interogatorii, torturi. La pronunţarea sentinţei nu se mai ajunse. Burgravul muri mai înainte, în temniţă, pe neaşteptate. Ţara murmură, vru să se revolte, dar nu îndrăzni, se plecă, tăcu.

Cînd auzi vestea morţii subite a lui Volkmar, Margareta tocmai se afla în faţa mesei de toaletă. Domnişoara de Rottenburg, care-i pieptăna

părul, începu să gîfîie, să tremure, pieptenele îi scăpă din mînă.

— Continuă! zise Margareta, şi vocea ei plină, gravă era indiferentă şi neşovăielnică.

Ducesa privea din loggia castelului Schenna peste ţara scăldată în soare. Iacob de Schenna sta în faţa ei. Deasupra capetelor lor, pe pereţi, păşeau cavalerii în haine pestriţe.

Era plăcut să asculte vocea ostenită, înţeleaptă a lui Schenna. Frazele lui limpezi, rostite fără nici un patetism, i se păreau o baie caldă. Margraful voise să-l atragă în serviciul său. Totuşi domnul de Schenna lăsase demnităţile diplomatice, lanţurile de aur ale onorurilor, fraţilor săi Petermann şi Estlein; el însuşi era, fireşte, oricînd gata să dea un sfat, dar o slujbă nu-şi lua.

Vorbea despre margraf, ca în multe alte rînduri.

— Nu, spuse el, arătînd spre cavalerii zugrăviţi pe pereţi, nu are nimic din însuşirile acestora. Cînd vede o pădure, nu se gîndeşte la vreun monstru care şi-ar putea avea sălaşul acolo, nici la vreo doamnă pe care o stăpîneşte vreun uriaş şi pe care ar trebui s-o scape. El chibzuieşte cît de mare este preţul lemnelor pădurii, dacă face să transporte lemnul în cel mai apropiat oraş, ca să dea acolo avînt construirii de case. Piticii, margraful nu i-a văzut niciodată; nici nu se vor mai reîntoarce, cîtă vreme va domni el. Nici nu se va lupta în arenă ca regele Ioan. Nu se va lăuda niciodată că a luat parte la optsprezece sau la douăzeci de turnire

victorioase într-un an, că are armura cea mai la modă, că a fost de cît mai multe ori la Paris. Dar se va îngriji ca numele să-i apară rareori în corespondenţa lui *messer* Artese din Florenţa, ca neguţătorii să-şi poată face transporturile în siguranţă, ca în oraş să fie înscăunată o ocîrmuire solidă şi de bună-credinţă.

Stăruia asupra temei lui favorite. Vechile timpuri s-au dus. Cavalerismul şi moravurile cavalereşti nu mai au preţ, ceea ce a mai rămas din ele astăzi e doar maimuţăreală. Nu mai poţi să-ţi iei pur şi simplu lumea în cap şi să te baţi cu unul sau cu altul ; te umflă numaidecît zbirii. În timpurile acestea sarbede nu mai puteai să cîştigi avere şi onoare cu aventurile. O fi fost poate mai frumos pe vremuri, mai multă culoare, mai multă cinste. Dar lumea a devenit mai complicată. În locul castelului a apărut oraşul, în locul inşilor puternici, organizaţia. Dacă un cavaler rătăcitor ar cere adăpost, mîncare şi băutură, i s-ar pretinde — Cristoase Dumnezeule ! — plată. Nu acestui cavaler îi aparţine viitorul, ci tîrgoveţului, nu armei, ci mărfii, banului. Colinde pămîntul, cît de măreţi, domni ca regele Ioan ; ceea ce săvîrşeau ei era lipsit de trăinicie. Trăinicie aveau micile, potolitele, grijuliile bresle, preocupate de cîştiguri, din oraşe ; acestea construiau încet de tot, construiau cu teamă, dar construiau bucăţică cu bucăţică, puneau piatră peste piatră, fără întrerupere.

Margareta era convinsă de adevărul acestor spuse. Nu le trăise, adînc şi îngrozitor, ea însăşi ? Ce era iubirea ? Ce erau aventurile ? Îl zdrobeau

pe om, îl făceau praf şi pulbere, lăsau în urma lor răni şi pustiu. Gînduri, pe care le gîndise şi mai înainte, se orînduiau mai bine, deveneau concrete, i se amestecau în sînge. Urîţenia ei era un dar, era îndrumarul prin care Dumnezeu îi arăta calea cea bună. Cavalerismul, aventurile, acestea erau spuma multicoloră de deasupra, erau aparenţa. Îndatorirea ei era să clădească pentru viitor. Oraşe, negoţ şi meşteşuguri, şosele bune, ordine şi lege. Îndatorirea ei nu erau sărbătorile, călătoriile, dragostea ; îndatorirea ei era politica plină de chibzuială şi calmă.

Felul de a fi al margrafului se potrivea întru totul cu asemenea principii. Margareta recunoştea, ştia, simţea cît era el de mărginit şi pedant. Dar îi preţuia destoinicia, putea să aibă încredere în el, se obişnuise cu însuşirile sale cum te obişnuieşti cu ceva prietenos, de care anevoie te-ai putea lipsi. Soţii erau mult împreună, mîncau împreună, dormeau împreună. Lucrau împreună. Între ei domnea buna înţelegere. Gîndurile lor se împleteau. Margareta era aceea care lua iniţiativa, dar aşa ca să nu se bage de seamă, astfel că nu se putea deosebi cine conducea şi cine era condus. Adesea, în convorbirile lui cu Conrad de Teck, margraful spunea, recunoscînd meritele soţiei lui :

— Da, nevastă-mea, Botoasa.

Totuşi, Margareta rămase închisă în sine, crusta în care se învelise nu putea fi înlăturată, toate acestea, fireşte, cu păstrarea unei desăvîrşite şi probe politeţi. În al doilea an al căsniciei sale, ducesa rămase grea. Datorită acestei îm-

prejurări, felul ei de a fi deveni mai deschis, vocea plină, gravă, suna mai cald, dar înstrăinarea și rigiditatea nu o părăsiră cu totul. Rămase departe de orice dorințe vii și exaltate, cumpătată, fără porniri de voluptate. Văzu că pruncul, o fetiță, nu era nici frumos, nici urît. Avea fruntea energică și colțuroasă a tatălui și — slavă Domnului! — gura tot a lui, nu a ei. Se îngriji de copil cu devotament matern, îndeplinindu-și îndatoririle în chip desăvîrșit, dar fără afecțiune.

Papa luă brațul margrafului Carol de Moravia-Luxemburg într-al său și-l purtă pe principe, plin de ardoare și vorbindu-i, încolo și încoace, prin încăperea confortabilă. Afară, deasupra albului oraș Avignon ardea un soare luminos și puternic. În palatul papal domnea o umbră plăcută și nu era prea cald. Clement al VI-lea, cu fața brună, energică, foarte arătoasă, ale cărei contururi erau subliniate de umbrele albăstrui ale bărbii rase, nutrea sentimente de gingașă și părintească grijă față de tînărul principe, pupilul lui cel mai luminat la minte. Carol prevestise că dînsul va purta tiara papală, el că principele își va pune pe creștet coroana de împărat roman.

Da, și acum se ajunsese aici. Ludovic de Wittelsbach, ursul ăsta bădăran, cu prea mare lăcomie și-a pus laba pe toate prăzile. Cu ultima halcă, Tirolul, trebuie să se înece și să moară sufocat. Principii electori, orașele din Imperiul roman n-au decît să se pună la adăpost, cu și

mai mare prudenţă şi mîrşăvie, faţă de controlul curiei papale ; duhoarea împuţită care răzbate din treaba asta cu Tirolul le înţeapă tuturor nasul în asemenea măsură, încît nimeni n-ar putea rămîne alături de uzurpatorul Ludovic de Bavaria. Da, acum n-are decît să se umilească împăratul Ludovic de Wittelsbach. Smerit, scîncea în faţa scaunului papal, îşi recunoştea lungul izvod al ticăloşiilor, era gata să-l semneze şi să facă act de supunere. Clement zîmbi, îşi strînse mai tare învăţăcelul pe după umeri. Bavarezul venea prea tîrziu. El, Clement, şi pronunţase în faţa consistoriului solemn marea excomunicare bisericească, după cum apucase să ceară colegiului principilor electori să aleagă un nou rege. Dacă iubitul său elev Carol de Luxemburg pleacă mîine spre Rin, la Rhense, unde are loc alegerea, se poate încredinţa ; papa a făcut totul, prin binecuvîntări şi afurisenii, ca profeţia în legătură cu coroana imperială să se împlinească.

Cîteva zile mai tîrziu, majoritatea principilor electori îşi dădeau votul pentru Carol de Luxemburg. Din cei cinci principi care l-au ales, cel dintîi era tatăl său, al doilea era unchiul său, al treilea un episcop fără eparhie şi seniorie, al patrulea şi al cincilea oameni cumpăraţi cu aur greu.

După ce preşedintele colegiului, arhiepiscopul Balduin de Trier, îi aduse la cunoştinţă rezultatul votului, Carol primi îmbrăţişarea tatălui său şi urările de noroc ale principilor electori. Trimise apoi un curier grabnic la papă. În sfîrşit,

după aceea, singur, bărbatul înalt, uscățiv, întinse brațele, respiră adînc. Era rege german ales, în curînd împărat roman. Nu semăna cu tatăl său, orbul, cavalerul. Nu va căuta să strălucească și să împrăștie în vînt ceea ce obținea. Va păstra, va stăpîni ceea ce are. Nu semăna, însă, nici cu bavarezul, încetul, pedantul, burghezul. În el se reuneau cetatea și orașul, asta era : militar și gospodar. Să smulgi doar teritorii, ce măreție e în asta ? E cu mult mai de seamă să le cultivi, să le frămînți. Să clădești biserici, să întemeiezi orașe, să strîngi recolte, să sprijini arta, știința. Să strîngi și să cultivi totul : țări, orașe, titluri, castele, învățați, relicve, obiecte de artă. Era oare înfumurat ? Era lacom ? Nu, în aceasta stau îndatoririle sale de principe, chibzuite și recunoscute de toată lumea. Bărbatul uscățiv, vînjos, se așeză la masa de scris. Așternu cîteva directive, schiță o schemă, un canon al guvernării sale. Notă științific virtuțile pe care voia să le pună în practică, apoi cerințe, planuri. Le puse în ordine : numărul unu, doi, trei. Lucră astfel multe ore, pînă tîrziu în noapte.

După o vreme părăsi cele scrise. Nu se ascundea totuși aici niţică îngîmfare ? Era un om cucernic, îngîmfarea e păcat. Se va pocăi. Începu să adune cu patimă relicve : spini din cununa lui Cristos, veșminte, țeste, brațe de sfinți. Din Pavia i se oferiră rămășițele sfîntului Veit. Sfîntul era mult prea scump. Spre pocăință, deși i se cerea un preț nerușinat de mare, va cumpăra totuși relicvele.

În fața Margaretei ședea un om mărunt, gras, zdrențăros ; era foarte umil, vorbea gutural, cloncănind. Se numea Mendel Hirsch. Era evreu. În timpul prigoanei puse la cale de frații Armleder fugise din Bavaria la Regensburg, și acolo fusese luat sub protecție de oraș. Din cele o sută douăzeci și șapte de comunități evreiești măcelărite atunci el era unul dintre puținii supraviețuitori. Acum avea un salvconduct al împăratului și, din prevedere, și unul din partea contraregelui Carol.

Ducesea nu văzuse niciodată de aproape un evreu în carne și oase. Îl cerceta deci cu atenție și cam cu silă pe bărbatul gras, care, îmbrăcat în caftan cafeniu și cu pălărie ascuțită, se zbuciuma în fața ei, tremurînd repede, hîrîind din gît, țopăind caraghios. Așa arată deci nația asta blestemată de Dumnezeu, care-l ucisese pe Fiul Domnului, batjocorea sfînta împărtășanie, chinuia îngrozitor copii nevinovați. A auzit adesea despre oamenii ăștia străini, dezgustători, și nu de mult, cu prilejul ultimelor măcelăriri ale evreilor, a stat de vorbă amănunțit despre toate astea cu abatele Ioan de Viktring. Starețul nici nu aprobase, nici nu condamnase prigoanele. Asupra poporului lovit cădea blestemul străvechi pe care și-l chemase asupră-i el însuși : „Cadă sîngele lui asupra noastră și asupra copiilor noștri !“ Abatele ridicase din umeri și citase un clasic din vechime : „Vai mie, nefericitul ! Mult mă tem, căci multe rele am făptuit !“

Margareta găsea încheierea asta cam simplistă. Firește un om care combătea astfel o prigoană

împotriva evreilor, acționa poate împins de zelul de a-l sluji pe Dumnezeu. Poate. Sigur era, însă, că el cîștiga mult din asta. Căci exista oare un mijloc mai bun de a se descotorosi de creditorii evrei decît acela de a-i ucide ? De ce, dacă era folositor și potrivit ca ei să fie nimiciți, tocmai cei mai înțelepți stăpînitori bisericești și lumești interveneau în favoarea lor ? Legile lui Frederic al II-lea de Hohenstaufen, bulele lui Inocențiu al IV-lea dovedeau o cu totul altă concepție decît a acestui de treabă abate. Iar Clement, care domnea acum — era dușmanul ei, dar al naibii de deștept — de ce îi apăra cu atîta hotărîre prin bule și legi strașnice ?

Margareta se uita la omulețul care se istovea în fața ei. Mendel îi povestea despre întîmplările jalnice prin care trecuse. Cum oamenii de-un neam cu el fuseseră înghesuiți în casele lor de rugăciune și arși de vii, cum alții fuseseră vîrîți în saci îngreuiați cu pietre și înecați, nenorociții, în Rin, cum fuseseră schilodiți, torturați, sugrumați, cum femeile au fost batjocorite în fața bărbaților legați de țăruși, cum copiii străpunși cu sulița erau atîrnați ca niște steaguri la ferestrele caselor aprinse. Povesti toate acestea pe nerăsuflate, cu multe amănunte înduioșătoare, gesticulînd ; cuvintele lui pline de culoare, lălăite, se rostogoleau unul peste altul, el zîmbea dezvinovățindu-se, acuzînd, resemnat, amesteca în povestire fraze glumețe, invoca pe Dumnezeu, își răsucea nervos în fuioare barba spălăcită, își legăna capul. Ducesa îl asculta în tăcere ; într-un colț ședea, adus de spate, domnul de Schenna,

cu ținuta lui urîtă, privind cu atenție la omulețul atît de însuflețit și caraghios.

Mendel Hirsch o rugă pe ducesă să-i îngăduie a se stabili la Bozen. Plecase spre coreligionarii săi din Livorno. Dar acum, cînd orașele și piețele Tirolului înfloreau, i-a dat prin cap că aici ar fi un teren mai bun, mai nefolosit.

— Negoț de tranzit, preamilostivă ducesă ! spuse el. Negoț de tranzit ! Tîrguri ! Piețe ! Pe-aici trec marile șosele dinspre Lombardia către Germania, dinspre țările slave către cele romane. De ce să fie Trientul, Bozen, Riva, Hall, Innsbruck, Sterzing, Meran mai rele decît Augsburg, Strassburg ?

Episcopii de Brixen și Trient s-au și arătat gata să acorde evreilor protecția lor și privilegii. Cu milostiva îngăduință princiară va face ca negoțul să propășească aici repede. Să intre în țară bani, bani mulți, bani grei. Dispune de capital îndestulător. Își oferă serviciile cu mai multă dărnicie decît domnii din Veneția și Florența. Va exporta vin, ulei, lemn ; va importa mătase, blănuri, spade, lînă spaniolă, giuvaeruri, aurărie maură ; din răsăritul slav, va aduce piei și, înainte de toate, chiar robi. De-așa ceva nu e nevoie aici ? Sînt destui țărani șerbi ? Nu ? Bine, nu. Dar sticlă, de așa ceva e trebuință, sticlă siciliană, el are legături excelente. Și de postav vopsit e nevoie. Și de scorțișoară, piper, mirodenii. Va aduce de toate. Numai să i se îngăduie s-o facă.

Margareta îi spuse că va lua în considerare cererea lui. După ce Mendel plecă, ea chibzui

împreună cu Schenna. Acestuia îi plăceau mult proiectele evreului. Desigur că trebuie să i se dea îngăduința, să se caute a-l reține aici. Asta e epoca cea nouă, asta readuce viață în țară. La turnir, domnul Mendel Hirsch n-ar face desigur o figură frumoasă; baronii, chiar și tîrgoveții vor încrunta sprîncenele. Dar tocmai din pricina înfumurării lor trîndave, omul ăsta iute și vioi trebuie vîrît în cuibul norodului atît de leneș.

Și astfel, evreul Mendel Hirsch sosi la Bozen. Veni cu o droaie de fii, fiice, gineri, nurori, nepoți, cu trei sugaci și o bunică bătrînă cît veacul, care mormăia mereu. Toată liota asta mișună pe străzile Bozenului, cu ochi migdalați, cu picioare sprintene, gălăgioasă, privind casele colorate și arătoase, zidurile, porțile, piețele, oamenii, evaluînd, apreciind în gura mare, cu vorbe și gesturi repezi.

Nu se poate spune că cetățenii din Bozen l-au primit chiar cu însuflețire pe evreul Mendel Hirsch. Mai mult chiar, a fost mai întîi nevoie de somația severă a margrafului — care, ca și tatăl său, împăratul, îi socotea pe evrei drept un neam folositor statului și-i ocrotea — pentru ca să-i dea nimic mai mult decît adăpost. Și chiar și apoi îl tratară cît se poate de grosolan și bănuitor, își chemau copiii de pe ulițele pe care trecea, își ștergeau mînecile cînd îl atingeau, îi strigau înjurături și batjocuri, aruncau după el cu noroi. Bărbatul gras și vioi se făcea că nu aude nimic, se curăța cînd îl mînjeau, surîdea, își pieptăna barba cu degetele. Dacă se

purta cineva prea urît cu el, își legăna capul și făcea: „Ei! ei!“ Rămînea mereu tot atît de umil, se reîntorcea acolo de unde fusese alungat. Își cumpără o casă, încă una, a treia. Soseau pentru el mărfuri, se strîngeau în grămezi, mărfuri străine, frumoase, în cantități cum nu se mai văzuseră, și nu prea scumpe. Cumpăra ceea ce i se oferea, prețăluia repede, sigur, avea întotdeauna bani, plătea pe loc. Negutătorii localnici se uitau chiorîș, ceilalți orășeni se obișnuiră cu evreul, îl mai înjurau încă, dar mai mult din deprindere, nu din convingere.

Cînd Mendel Hirsch avea mărfuri noi deosebit de frumoase, postavuri, blănuri, giuvaeruri, le aducea mai întîi ducesei și domnului de Schenna. Amîndoi ședeau de vorbă cu plăcere cu omul acesta umblat prin lume, care cunoștea bine drumurile, mărfurile, oamenii, stările de lucruri și le privea dintr-un unghi de vedere cu totul altul, neobișnuit. Cînd într-o convorbire serioasă i se adresau vorbe umflate, făcea o mutră acră; pentru cavalerism, turnire, steaguri și alte lucruri asemănătoare nutrea un dispreț blajin și surîzător, de care Schenna își dădu seama și se înveseli. Mendel spunea: „De ce să tot zăngăni ca să-ți faci dreptate? Las-o nițel mai ieftin și te descurci.“ În fața lăncilor, sulițelor, armurilor devenea nervos și sperios. Odată, cînd își vestise sosirea la ducesă, nu mai veni la castel, fiindcă pe drum se aflau mulți ostași.

— E laș, spuse Margareta.

— Firește, vorbi Schenna. Dacă ar purta spadă, s-ar tăia singur. Dar el colindă neînsoțit

şi fără arme în mijlocul unui popor care-l urăşte, şi armura lui nu-i decît salvconductul margrafului.

Margareta află că Mendel citea seară de seară din jerpelitele lui cărţi ebraice, că-şi învăţa copiii cele scrise acolo. Auzi despre ciudatele lui obiceiuri, despre şalul şi despre filacteriile lui folosite ca să se roage, despre alte feluri de mîncare. Îi ceru amănunte. Politicos şi hotărît, el refuză să răspundă. Asta îi plăcu ducesei. Mendel era urît şi altfel decît ceilalţi oameni. Parcă ar fi fost învelit într-o crustă. Ea era Botoasa, el era jidovul.

În timpul săptămînii, evreii îşi făceau negoţul din zorii zilei pînă tîrziu în noapte. Nici o afacere nu era pentru ei prea neînsemnată, aşteptau ore întregi, neobosiţi, pentru orice. Se umileau cît se poate, se-ncovoiau, nu se apărau dacă se repezea cineva după ei, dacă erau scuipaţi. Dar de vineri seara se închideau în casele lor, şi în timpul sabatului nu se mai mişcau pentru nimeni, fie şi seniorii cei mai mari, chiar dacă era vorba de cel mai de seamă negoţ. Norodul se-ngrămădea în faţa uşilor lor încuiate, rostind ameninţător : „Ăştia fac vrăji şi meştereli afurisite. Farmece, solomonii nelegiuite şi blestemate !“ Evreii nu luau în seamă ameninţările, ţineau uşile şi ferestrele bine închise.

În aceste zile, Mendel Hirsch obişnuia să aprindă sărbătoreşte multe lumînări, îşi schimba caftanul cafeniu şi pălăria ascuţită cu veşminte frumoase din stofe vechi şi căciuli splendide,

nevasta, fetele şi nurorile lui se îmbrăcau şi ele cu rochii scumpe. Apoi, cu vocea lui urîtă, guturală, Mendel cînta psalmi şi rugăciuni, iar copiii cîntau cu el. Se plimba încolo şi încoace prin casă, şedea, mînca bine, se bucura cu copiii săi de bogăţia adunată. Citea cu glas tare un verset din *Biblie*, îl tălmăcea cu isteţime, îl potrivea la întîmplările zilei. Casa strălucea de podoabe, în odăi pluteau miresme scumpe. El punea mîna pe creştetul copiilor, îi binecuvînta, urîndu-le să ajungă ca Manasse şi Efraim[1]. Se plimba tihnit prin casa lui, îşi pieptăna barba cu degetele, se legăna, zicea : „De sabat, toţi copiii lui Izrael sînt copii de principe".

Margraful îi spuse Margaretei :

— A fost bine că i-am statornicit pe evrei în ţară. Aduc bani, mişcare, dau vînt la treburi. Însă e cu totul de înţeles că poporul nu poate să-i înghită. Să trăieşti ca Mendel Hirsch ăsta ! N-are biserică, n-are religie. E mai rău decît un păgîn şi decît vitele cele necuvîntătoare.

Domnul de Teck adăugă cu vocea lui scrîşnitoare :

— Cel mai scîrbos lucru e că un om ca ăsta nu are nici brumă de demnitate. Cum se mai încovoaie ! Cum se mai tîrăşte pe burtă ca un cîine ! Ploşniţă ! Păduche !

Margareta rămase tăcută. „El e jidovul, gîndi, eu sînt Botoasa".

---

[1] Personaje biblice, doi dintre fiii lui Iosif (n.t.).

REGELE IOAN CEL ORB ŞEDEA ÎN ODAIA ŢĂrănească goală, scundă, bărbierul îi pieptăna părul şi barba. În ajun fusese o zi copleşitor de fierbinte, dar acum bătea un vînt proaspăt dinspre nord-vest. Era ceasul trei şi jumătate dimineaţa, soarele încă nu răsărise, cerul era senin. În jurul regelui se aflau doi dintre ofiţerii săi, în armură, primul camerier şi adjutant, doi paji. În ciuda celor şaizeci de ani ai săi şi a faptului că era orb, luxemburghezul ţinea foarte mult să poarte arme şi haine fără cusur. Camerierul şi pajii îi frecară pielea albă, scorţoasă, cu parfumuri, îl îmbrăcară ceremonios cu cămaşa, veşmintele de dedesubt, armura de argint.

Regele dormise numai cîteva ore, dar era vioi şi în cea mai bună dispoziţie. În faţa lor se afla o dumbravă întinsă, dincolo de care erau englezii. Astăzi aşadar va avea loc, în sfîrşit, lupta. N-o să fie o hărţuială oarecare, va fi o mare şi înverşunată bătălie. Pentru englezi e vorba de viaţă şi de moarte.

Bărbatul acesta orb, elegant, aşa cum stă acum aici, spălat, în armură, adulmecînd dimineaţa de vară, a uitat toate uşoarele accese de melancolie care-i tulbură uneori nopţile, în ultima vreme, cînd se gîndeşte la viaţa lui trecută ce s-a topit în urmă ca un abur. Ca un animal care, după ce a iernat îndelung în grajd, trage pe nări miresmele primăverii, aşa sorbea el mirosul bătăliei, ce plutea în aerul din juru-i.

Ieşi în faţa casei, îşi luă prînzişorul, glumi cu seniorii. Adia un vînt uşor, proaspăt. Acum se

va ivi şi soarele. Tatăl său a fost împărat roman, stăpînitor al întregii creştinătăţi. El, Ioan, lupta acum în solda francezilor ; de fapt n-avea nici un rost să se amestece în marea vrajbă dintre Englitera şi Franţa, a făcut-o numai de dragul luptei. Pe deasupra, a prăpădit banii primiţi din partea Franţei pentru plata oastei, iar acum trebuie să recurgă la stratageme cam jalnice. Dacă te gîndeai bine, n-avea nici un rost, dar nici unul, să se amestece în toate astea.

Şi ce dacă ! De-aşa ceva nici nu-i mai pasă acum. Acum se va avînta în bătălie. Iar asta-i umple sufletul de mulţumire.

I se întinseră felii de pîine albă, unt, miere, o cupă cu mied. În jurul lui zumzăiau albine. Mîngîie părul moale al pajilor.

A risipit banii de soldă. Zîmbi. Ei bine, dacă fiul său Carol e astăzi rege german, acea soldă şi-a adus cu folos partea. Carol nu trebuie s-o ştie. Poate că bănuieşte ceva, dar de ştiut nu trebuie să ştie. E-atît de cinstit. Chiar prea. Lui, regelui Ioan, îi e dragă Franţa, i-a adus multe şi bune servicii Franţei, iar acum simte că banii folosiţi pentru altceva vor fi din belşug înlocuiţi. Se scutură, se întinse, întrebă dacă a răsărit soarele.

Săriră cu toţii pe cai, porniră la drum. Trecură printr-o dumbravă întinsă ; dincolo, pe o cîmpie largă, prăfoasă se afla duşmanul. Oamenii nu-şi coborîseră încă vizierele ; cîntau păsări, ramurile mîngîiau obrajii, mirosea a frunze. Era frumos să trăieşti, era frumos să călăreşti în zori prin pădure, iar dincolo de copaci se

afla dușmanul. Ah, iată, păsările au amuțit. Zăngănit, strigăte, bubuituri, cai care tropăie, bat cu copitele, trompete cu sunet ascuțit, praf, mult praf. Ajunseseră la sfîrșitul pădurii. Regele și seniorii săi strunire caii.

— Cum merge bătălia ? întrebă el cu ațîțarea jucătorului pătimaș.

Seniorii trebuiau să-i descrie toate mișcările luptei. El comanda, azvîrlea trupe aici, dincolo. Dar strategia orbului rămînea fatal teoretică, ofițerii, fără multă vorbă, îi corectau ordinele după bunul lor plac sau, pur și simplu, nu le executau. Praful plutea în nori deși deasupra cîmpiei, se așeza, cenușiu, gros, pe paie, ierburi, spice, pe cai și armuri. Bătălia se desfăcuse în nenumărate grupuri care se izbeau cu înverșunare. Acum bătrînul rege nu mai putu fi ținut pe loc. Simțea oare că ordinele sale erau vorbe-n vînt, primite cu supunere, apoi neluate-n seamă ? Deodată se înălță în șa, bidiviul său murg se ridică în două picioare, necheză, regele domină nechezatul cu un ascuțit chiot de bucurie, se avîntă înainte. Ofițerii încercară să-l oprească, pajii se repeziră, zeloși și înfierbîntați, în fața lui. Deși stînjenit astfel, ajunse în miezul învălmășelii, podoabele, armura lui scumpă atraseră privirile dușmanilor. Fu încercuit, scos de-ai lui din încercuire, iarăși înconjurat. Îndeosebi doi cavaleri scoțieni, băieți tineri, oameni fără căpătîi, fuseseră ispitiți de podoabele și platoșa lui splendidă. Bătrînul rege vorbea, striga, rîdea, împungea cu spada în juru-i. Fusese despărțit de ofițerii săi, lîngă el nu se mai țineau decît

pajii. Vorbea glumind, înverşunat, înflăcărînd, cinic, adresîndu-se bălaiului şi gingaşului Jehan, preferatul său. Băiatul fusese doborît, era mort, dar regele orb continua să-i vorbească. În cele din urmă, calul rănit îl azvîrli din şa, îl făcu una cu pămîntul. Duşmanii se repeziră asupra lui, îi smulseră coiful şi viziera, îi zdrobiră ţeasta. Acum zăcea mut şi jalnic în ţărînă, bărbatul şi principele cel mai neastîmpărat al vremii sale, cu barba lui elegantă zburlită şi năclăită de sînge, iar cavalerii zdrenţăroşi îi smulgeau platoşa de argint de pe piept, încercau să-i scoată inelul de pe mîna chircită în praf şi, fiindcă inelul nu ieşea, îi tăiară degetul întreg. Apoi lupta urmă mai departe, şi francezii, care se bătuseră de dragul orbului, fără sens şi fără ţel, fură spulberaţi şi învinşi.

Regele mort zăcea părăsit. Muscoi albaştri, strălucitori i se aşezau pe faţă.

Carol de Luxemburg, regele german, s-a salvat din acea bătălie rănit. Regele Angliei, căruia îi plăcea să se laude mereu cu felul lui cavaleresc de a purta războiul, îi trimise cadavrul tatălui său cu o suită de onoare. Acum, Carol sta înaintea rămăşiţelor mutilate îngrozitor. Nu-şi iubise niciodată tatăl. Bătrînul risipitor, care-şi făcuse călătoria pe pămînt cu ocolişuri dictate de bunul său plac, care se jucase atît de nebuneşte şi ca un fanfaron cu coroanele sale, în loc să le apere şi să le dea tărie, şi-a pus în mare primejdie moştenirea. Cu toate acestea, au fost cîştigate pretutindeni drepturi, titluri, ţări.

El nu le va împrăştia, nu va căuta să păstreze totul, chiar şi ce e de prisos, numai din îngîmfare ; va face un singur mănunchi, va rotunji. Îl vor preocupa numai faptele, nu strălucirea de faţadă. Iată-l acum, zăcînd în faţa lui, pe acest rege Ioan, tatăl său. A fost un cavaler, cel dintîi cavaler al creştinătăţii ; a strălucit ca nimeni altul, iar acum zace aici, o grămadă de carne sfîrtecată îngrozitor, putrezită. A trăit pentru nimic, a murit pentru nimic. A rîs de biserică, de preoţi, de sfinţi şi nu a îngenuncheat lumea sub călcîiul lui, n-a cîştigat nici cerul, nici pămîntul.

— Dormi în pace, tată ! Eu voi fi altfel decît tine.

Regele Carol puse să se scoată inima mortului, să i se desprindă cu apă clocotită carnea de pe oase. Transportă osemintele în Luxemburg, patria celui răposat, le înhumă cu mare pompă alături de relicve mult venerate. Apoi, fiindcă Aachenul îşi încuiase porţile, se încoronă la Bonn ca rege german, la Praga ca rege al Boemiei. Acum, după înfrîngerea francezilor, împăratul Ludovic socoti că e timpul potrivit să adreseze contraregelui o energică notă de protest. Îi ceru în vorbe umflate să-şi lase aerele şi să i se supună lui, celui mai puternic. Carol îi răspunse în acelaşi stil, comunicîndu-i că puterea lui nu stă în oşti de războinici, ci în marele aliat : Dumnezeu. Mai înainte, însă, îşi aruncă ochii împrejur după aliaţi pămînteşti. Intră în tratative cu Ungaria, cu ologul Albrecht. Carol avea de partea lui legalitatea, titlul, biserica, religia, simpatiile ; Ludovic, puterea. Ţările lor

aveau hotare comune ; amîndoi, însă, erau chibzuiți și prevăzători, așa că se feriră ca războiul să izbucnească aici. Carol, inventiv, iscusit, socotea chiar că punctul slab al lui Ludovic de Wittelsbach se află cu totul în altă parte : în Tirol.

Aici, episcopii de Trient și Cuera, care-l urau pe margraful Ludovic, ațîțaseră și urziseră necontenit. Baronii feudali, scrîșnind din dinți din pricina brutalității și a străşniciei în socoteli a margrafului, nu așteptau decît să-l cheme înapoi pe ducele Ioan. Marii seniori ai orașelor din Lombardia, Carrara, Visconti, della Scala, Gonzaga, priveau cu adîncă îngrijorare vecinătatea primejdioasă a împăratului Ludovic.

Se trimise o solie la regele Carol. Curieri, mereu mai iuți. Trupele episcopilor îi stau la dispoziție, mercenarii lombarzi, contingentele baronilor, de asemenea. Carol se hotărî. O împrejurare mai prielnică decît aceasta nu s-ar putea ivi. Margraful Ludovic era prins într-un lung război sus, la miazănoapte, în Prusia. N-are decît să-și cîștige faimă în lupta împotriva păgînilor. Oricum, Tirolul nu mai are acum nici oști, nici stăpîn.

În sufletul lui Carol se aprinse o scînteie din duhul aventuros al tatălui său. Porni în taină, însoțit de trei oameni de credință, cu toții travestiți în negutători ce călătoreau cu pașapoarte lombarde. Călători pe un ger năprasnic, urmînd cărările de munte acoperite de zăpadă. Sosi pe neașteptate la Trient. Slujbă mare în dom. Carol, în hlamida împărătească. Firește,

cu însemnele trebuitoare, globul imperial, sceptrul, spada, din păcate doar imitaţii ; pe cele adevărate le păzea cu străşnicie Ludovic de Wittelsbach. Clopote, fum de tămîie. *Gloria in excelsis*[1] cîntă cu vocea lui fanatică întunecatul episcop Nicolae, cîntară băieţii din cor. Carol primi defilarea : trupele episcopului Nicolae, ale oraşelor italiene, ale episcopului de Cuera, ale patriarhului de Aquileia, ale multor baroni din Tirolul de miazăzi, ale fratelui său Ioan, cel însetat de răzbunare. Porni în campanie cu forţe mari, luă Bozenul, luă Meranul. Îşi aşeză tabără puternică aproape de tot în faţa castelului Tirol.

Aici, Margareta se afla singură, fiind nevoită să hotărască de capul ei. Margraful şi Conrad de Teck erau departe, în Prusia. Comandanţii inferiori şovăiau, făceau obiecţii, iar dacă erau întrebaţi : poate fi apărată cetatea ? Dumnezeule, hotărîrea trebuia iarăşi s-o ia Margareta. Cercul asediatorilor se închidea mereu mai aproape şi mai strîns.

Margareta se plimba stăpînită de o linişte plină de groază. Soţul ei Ioan, puiul ăsta viclean de lup, a stat cîndva în faţa porţilor încuiate, iar ea nu i-a îngăduit să intre. Acum venea să-şi deschidă calea cu războinici înarmaţi, şi cu oşti, şi cu toată pohfala războiului. De bine de rău, ea se ridicase din dezastru, adunase laolaltă sfărîmăturile, îşi construise o nouă căsnicie, îşi pusese oarecum în ordine şi-şi înj-

[1] Mărire întru cei de sus (lat. — n.t.).

ghebase țara și viața. Nu era în toate astea nimic mare, frumos, luminos. Era o bucățică de viață mizerabilă și istovită, o cîrpeală ici, o înnăditură acolo, dincolo știrbitură și renunțare. Dar era totuși un cîștig frîntura aceasta salvată din noroi și din nimicnicie, îngrădită, pusă în siguranță. Iar acum voiau să i-o răpească ticăloșiile ce veneau asupră-i pentru a doua oară! Oh, o să le arate ea acestui umil și perfid Carol și acestui Ioan, lup crud, tupilat la pîndă.

Margareta știa că totul e să poată rezista primele zile. Nu avea trupe numeroase, însă erau de încredere. Organiză ea însăși apărarea. Nu era lașă, nu se gîndi nici o clipă că se expune — și toți văzură asta. Voința, energia ei pilduitoare și plină de prevedere se transmiseră asupra garnizoanei. Cele dintîi asalturi fură respinse prompt și fără mari pierderi; printre trupele castelului domnea o anumită voioșie înverșunată; ostașii o priveau pe Margareta cu încredere și admirație. „Botoasa noastră!" spuneau ei.

Printre ofițeri se găsea un bavarez, un bărbat tînăr, urît, un albinos, Conrad de Frauenberg. Ceilalți îl ocoleau, din pricina felului său de a fi; era nesociabil, obraznic, ursuz. Margaretei îi plăcu tocmai de aceea. Îi transmise comanda apărării, se înțelegea bine cu el. Ceea ce altora li se părea doar aroganță ursuză, ei îi apărea ca decizie și vigoare în vorbă și deprinderi. La rîndul său, Conrad de Frauenberg îi lăuda energia și dispozițiile, în cuvinte insolente, zgîrcite, orăcăite.

Asediatorii deveniră de la o zi la alta mai descurajaţi. Era limpede : ţara putea fi cucerită doar în zbor, sau de loc. Acum zăceau acolo, în faţa unei piedici neaşteptate, asediau o femeie, pe urîta, dispreţuita ducesă, Botoasa, nu se mai putea înainta un pas. Carol înghiţea în sec din pricina obstacolului neprevăzut, îşi muşca buzele, se înăbuşea. Era de neînţeles ca oastea lui straşnic înarmată să se dea bătută în faţa acestor ziduri. De unde îşi lua puterea femeia aceasta, Botoasa asta în fond caraghioasă ? Carol era adînc neliniştit, se ruga, îşi cerceta conştiinţa. La Trient i se arătase un deget al sfîntului Nicolaus. Voise să cumpere relicva cea scumpă — o mînă a sfîntului o avea mai de mult — dar degetul nu-i fu dat. Nu putuse rezista ispitei, îşi scosese repede şi hotărît cuţitul şi tăiase o bucată din deget, luînd-o cu sine. Poate prin asta îl supărase pe sfînt, poate că sfîntul îndepărtase norocul de steagurile sale şi-l trecuse de partea duşmancei. Carol trimise înapoi fărîma de os, cu o lungă scrisoare prolixă prin care îşi cerea iertare.

Numai că asta n-a fost de nici un folos, pocăinţa lui a venit prea tîrziu. Margraful era aproape. Dacă s-ar fi primit lupta, se ivea marea primejdie ca drumul de întoarcere spre Italia să le fie tăiat. Carol ridică asediul castelului Tirol. Se retrase către sud, amărît şi furios. Ioan chelălăia, baronii italieni făceau spume la gură. Drumul lui Carol fu jaf, pîrjol, pustiire. În cenuşă Meranul, în cenuşă Bozenul, pretutindeni

în ţinutul Etschului ogoarele fură pustiite, viile retezate, casele distruse.

În timpul acesta, margraful pătrunse cu zornăit de armuri în castelul Tirol. O îmbrăţişă pe Margareta furtunos, din inimă. Niciodată nu o privise cu atîta drag. Ea, ea singură salvase Tirolul.

— Botoasa noastră ! spuse margraful către Conrad de Teck, bătînd-o pe ducesă pe umăr. Botoasa noastră !

Conrad de Teck folosi prilejul ca să umilească nobilimea băştinaşă, smulgîndu-i ultima fărîmă de putere. Margareta simţi toată grozăvia cumplită a măsurilor sale. Totuşi îi îngădui să acţioneze, nu făcu niciodată vreo obiecţie. De cînd salvase Tirolul pentru Ludovic de Wittelsbach se simţea legată afectuos şi profund de el. Se simţea una cu ţara, propria ei bunăstare fizică cerea ca ţara să fie administrată după principiile margrafului : nobilimea îngenuncheată, oraşele şi tîrgoveţii în plină prosperitate. Încet îşi ridică fruntea, laolaltă cu ţara eliberată de apăsarea baronilor.

Locuia în castelul ei, Botoasa. Îşi deschidea inima, dragostea ei se revărsa asupra ţării. Avea acum trei copii, două fete şi un băiat, pe Meinhard. Le purta de grijă cu devotament, dar nu avea cu ei nimic comun. Carnea şi sîngele său era ţara. Rîurile, văile, oraşele, castelele ţării erau trup din trupul ei. Vîntul din munţii ei îi erau respiraţia, rîurile arterele.

Odată, pe la prînz, plecă să se plimbe singură pe malul rîului Passer, se așeză sub stînci, să se odihnească, ațipi. Deodată, o trezi o voce subțire, venită ca din adîncuri :

— Lăudat fie Domnul, doamnă ducesă !

Tresări, văzu o arătare mărunțică, mică de tot, cu păr și barbă lungă, stînd într-o crăpătură de stîncă, doar numai o clipă, deoarece numaidecît se retrase, ploconindu-se de mai multe ori, cu mișcări repezi, încrezătoare, caraghioase. Un pitic ! Piticii se reîntorseseră în țară ! Piticii, care veneau numai atunci cînd se simțeau în siguranță, care se arătau numai adevăratului suveran, au putut fi văzuți de ea. Acum era într-adevăr stăpîna țării din munți.

CURÎND DUPĂ RIDICAREA ASEDIULUI DIN FAȚA castelului Tirol, regele Carol părăsi țara din munți. Cu cîteva relicve, dar altminteri cu puțin cîștig. Pe drumul de întoarcere nu pierdu prilejul să ațîțe împotriva brandenburghezului îndeosebi pe conții de Görz ; de asemenea, urmînd exemplul tatălui său, nu uită să acorde unor principi și seniori numeroase orașe și jurisdicții tiroleze, care nu-i aparțineau, pentru ca astfel să răscolească mereu noi dușmani împotriva lui Ludovic de Wittelsbach.

Întors în Germania, fu despăgubit repede și cu prisosință pentru insuccesul din Tirol printr-o răsturnare neașteptată în lupta pentru imperiu. Cînd nu se gîndea nimeni la așa ceva, împăratul Ludovic de Wittelsbach muri la o goană de urși,

în apropierea capitalei sale München. Un atac de apoplexie îl doborî pe sanguinul bărbat de pe cal, o țărancă bătrînă îi închise ochii uriași și candizi, călugării îi luară trupul în taină, ca să-l astruce cu binecuvîntare bisericească, în ciuda excomunicării și interdictului.

Carol de Boemia află așadar că dușmanul său, cel care stăpînea țări întinse și de care depindeau orașele, murise. Sfinții îi veniseră în ajutor. El, Carol, era acum, la cumpăna veacului, regele german necontestat și fără concurent.

Era trudit de-atîtea lupte cu cei din casa de Wittelsbach, iar aceștia de luptele cu dînsul. Ologul Albrecht făcu pe mijlocitorul. Carol, ca și fratele său Ioan, renunță la Tirol și Carintia, îl învesti pe margraf cu aceste țări, îi făgădui că va interveni pe lîngă curia papală pentru împăcare. La rîndu-le, membrii familiei de Wittelsbach îl recunoscură drept rege german, îi făcură jurămînt de credință, îi predară odoarele imperiale.

Odoarele imperiale! Carol dorise cu înflăcărare să fie ale lui. Avea multe și scumpe moaște, nu însă și aceste prețioase însemne ale puterii care-i aparținea. Cîtă vreme nu le avusese și trebuise să se mulțumească doar cu imitații, demnitatea imperială și chiar propria lui ființă i se păruseră goale și lipsite de conținut. Acum, conduse cu mare pompă aceste dragi și neprețuite obiecte la Praga, în trezoreria sa. Acolo se mai aflau sfînta lance, un cui de la crucificare, ca și un braț al sfintei Ana. Nimic nu întrecea însă în valoare, pentru el, sceptrul stră-

vechi, globul imperial, din aur curat, galben, coroana colțurată, spada care-i fusese trimisă lui Carol cel Mare printr-un înger în lupta împotriva păgînilor. Regele puse ca odoarele să fie sfințite în domul din Praga. Apoi le purtă el însuși în încăperea boltită a trezoreriei. De-acum înainte rămîneau acolo, între oasele albe ale martirilor, între giuvaeruri, cărți și icoane scumpe, acte și tratate, sfînta lance, spini din cununa Mîntuitorului, așchii din crucea lui Cristos. Regele cel uscățiv ședea acum în fața acestor comori, zîmbea cu buzele subțiri, mîngîia cu mîna slabă, osoasă colțurile coroanei, ciudatele dungi ale globului imperial, de-o formă neregulată, de loc rotundă, spada boantă, ruginită a marelui Carol, cel dintîi cu numele său.

Agnès de Taufers-Flavon venea rareori la domeniile ei din Tirol. Între timp se măritase și sora mezină, cu un senior de Castelbarco ; acesta pendula politicește într-un chip ambiguu între episcopul de Trient, anumiți conducători italieni de orașe și curtea tiroleză, dar în rest poseda protectorate și privilegii excepțional de bogate. Agnès călătorea mult, trăgea adeseori la sora ei mai mare în Bavaria, la cea mică în Italia. După izgonirea ducelui Ioan, fu lăsată în pace ; în toate problemele, din pricina cărora s-ar fi putut ajunge la ciocniri între ea și ocîrmuirea margrafului, slujbașii săi, la indicațiile-i înțelepte, cedaseră, mai înainte de a se ajunge la vreun conflict. Nu se ducea la curte mai des

decît o cereau convenienţele, evita cu toată grija să stingherească pe cineva.

Era acum de o frumuseţe provocatoare, conştientă, aproape înspăimîntătoare. În Italia i se puneau la picioare oraşe şi principate, bărbaţii se omorau pentru ea. Chiar şi greoii bavarezi pocneau din limbă, se loveau cu mîinile peste coapse, zicînd : „Ah, pentru asta eşti gata să te dărîmi, zău aşa, să te-apuci de blestemăţii." Ea păşea graţios, cu un zîmbet doar schiţat, echivoc, printre omagii, lupte, sinucideri.

Dacă apărea rar la curtea tiroleză, arăta în schimb, oriunde se afla, cel mai fierbinte interes pentru cele ce priveau Tirolul. Asculta nesăţioasă, cu buzele întredeschise, discuţii despre activitatea Margaretei. Cerea să i se aducă la cunoştinţă, să i se povestească iar şi iară despre măsurile ei împotriva nobilimii, în sprijinul oraşelor, al evreilor, despre luptele de apărare împotriva lui Ioan, voia să ştie şi cel mai neînsemnat amănunt din viaţa ducesei. Nimeni însă nu o putea prinde cu vreo vorbă, sau cu vreo faptă. Dacă cineva îi cerea părerea, se înclina, spunea ceva fără însemnătate, surîdea.

Cu mare plăcere se arăta în mijlocul norodului. Era mîndră, nu răspundea la nici un salut. Nu dăruia nici o para pentru aşezămintele de binefacere din sate şi oraşe, chiar şi ţăranii de pe pămînturile ei erau rău trataţi. Totuşi poporul ţinea la ea. Cînd trecea, lumea se îngrămădea pe marginea drumului, se minuna, o ovaţiona, îi arăta că-i e dragă. Primea adesea vizita lui *messer* Artese din Florenţa. Agnès trăia în cea

mai mare risipă, avea necontenit nevoie de ajutorul umilului bancher florentin, care se ploconea mereu și care se și afla înarmat cu drepturi ipotecare asupra tuturor bunurilor ei. *Messer* Artese îi povestea multe despre curtea tiroleză. Nu era bine să vorbești despre margraf și despre Botoasa. Desigur, Ludovic ducea mereu lipsă de bani, deoarece războaiele sale înghițeau sume uriașe. Dar el se împrumuta de la seniorii săi bavarezi și șvabi, ocolea cu teamă ajutorul bunului *messer* Artese, gata oricînd să slujească ; da, margraful scosese din mîinile acestuia și ultimile ipoteci, făcînd chiar sacrificii pentru asta. Liniștitului, curtenitorului florentin nu-i plăcea de loc felul brutal în care locțiitorul margrafului, Conrad de Teck, obișnuia să pună mîna pe bani și bunuri, nu-i erau nicidecum pe plac aceste confiscări și execuții. Să cîștigi bani, desigur ; banul, cînd nu e furat, vine de la Dumnezeu. Să nu păsuiești datornicii zăbavnici, să iei în posesie bunurile ipotecate după ce-a expirat termenul, firește. Dar totul manierat, politicos, cu respectarea tuturor formelor. Închisoare, descăpățînări — rușine, asta nu se face, asta nu se cade.

Cel mai mult îl amăra însă pe *messer* Artese preferința arătată evreului Mendel Hirsch. Cum ? Lui, bărbat liniștit, modest, instruit în lătinie și bun creștin să-i fie pus înainte un jidov împuțit, zdrențăros, gîjîit, lipsit de obraz, înfigăreț, sortit iadului ? Nu era destul că această seminție, care l-a chinuit și răstignit pe Mîntuitorul, a năpădit orașele germane și italiene ? Era ne-

voie oare ca Botoasa asta nefericită să-i mai dea în seamă şi ţara din munţi, pentru ca jidovii să se vîre în ea? Iată-le, erau aici, gîngăniile scîrboase, le găseai pretutindeni, îşi ofereau oricui banii, fără să li se ceară, şi, adunătură murdară de haimanale, îndrăzneau să ceară dobînzi mai mici decît el, cetăţean florentin cinstit, onorabil, primit bine la curţile tuturor principilor şi seniorilor! Chipul bărbatului de obicei calm, cuviincios, stăpînit, se schimonosea, exprimînd o ură nemăsurată.

Agnès îl asculta în tăcere. Asculta toate cele ce le spunea, le scria în memoria ei, le păstra acolo, era deosebit de binevoitoare faţă de *messer* Artese. Acesta se reculegea, îşi cerea de mai multe ori iertare, pierea lunecînd în întuneric.

După înţelegerea cu regele Carol, nimeni nu mai tăgădui Margaretei şi margrafului stăpînirea Tirolului. La moartea tatălui său, Ludovic intrase în complicate şi grele conflicte de moştenire cu fraţii săi. În cele din urmă, convenise să păstreze din această moştenire Bavaria Superioară, ca posesiune reală, iar din margrafiatul Brandenburgului numai titlul şi demnitatea electivă. Eliberat de grijile Brandenburgului, domnea acum peste Tirolul aflat în siguranţă; stăpînirea lui se întindea de la Görz pînă în Burgundia, de la hotarele Lombardiei pînă la Dunăre. Purta numele de margraf de Brandenburg şi de Lausitz, primcamerier al Sfîntului imperiu roman, conte palatin de Rin, duce al Bavariei şi al Carintiei, conte de Tirol şi Görz, guvernator

al caselor Domnului Agley, Trient şi Brixen.

Margareta îi arăta o înţelegere cordială, aproape maternă. În conştiinţa ei se înstăpînise ideea că Dumnezeu i-a luat toate farmecele femeieşti pentru ca să-şi poată topi întreaga feminitate în activitatea de guvernămînt. Acest gînd o mulţumise. Era liniştită ca faţa unei ape neatinse de vînt. În hotărîrile ei se cristaliza ceva de la sine înţeles, mare şi sincer. Femeia şi suverana erau una. Sfatul ei, fapta ei nu erau niciodată învăluite, piezişe. Erau expresia unei porniri materne sincere, mature, care adeseori nu corespundea regulilor în litera lor, dar întotdeauna îşi avea sensul intim binefăcător.

Activitatea de guvernămînt pe care trebuia s-o desfăşoare era grea, anevoioasă. Ţara se afla mereu în război, cu luxemburghezul, cu episcopii, cu oraşele lombarde, cu baronii rebeli. Ceea ce se reconstruise cu grijă era iarăşi dărîmat, pustiit. Pe deasupra, cutremure, inundaţii, incendii, molime, plaga lăcustelor. Finanţele rău zdruncinate prin neîntreruptele cheltuieli militare. Nu era uşor să faci viaţa să înflorească în aceste împrejurări vitrege. Dar feminitatea ei, care emana şi insufla încredere, se revărsa în ţară, o ridica din nevoie, îi dădea mereu avînt şi sevă. Iscodea compensaţii, scutea de biruri oraşe care pătimiseră din cauza războiului şi a pîrjolului, îi silea pe baroni, chiar dacă bombăneau, să plătească cel puţin o parte din dări. Toate acestea se întîmplau ca de la sine înţeles şi firesc, fără zgomot şi violenţă.

Dacă avea de rezolvat probleme financiare grele, atunci îl chema pe Mendel Hirsch, să-i ceară sfatul. Acesta apărea îndată, vioi, în caftanul lui cafeniu, gras, smucit, dibaci, o asculta pe Margareta, își legăna capul, zîmbea, spunea că e foarte simplu, gîjîia în cuvinte ocolite o soluție surprinzătoare. Bărbatul mărunt, hăituit, pribeag pe fața pămîntului, era foarte recunoscător ducesei pentru bunăvoința cu care îi dăduse un adăpost oarecum sigur și un acoperiș deasupra capului. Îi era dragă, se simțea legat de dînsa, își încorda toată ingeniozitatea pentru ea.

Căci era greu s-o scoți la capăt în confuzia economică din administrația Tirolului. E adevărat, bunul plac al seniorilor feudali băștinași fusese zăgăzuit, fusese înlăturat și sinistrul *messer* Artese. Dar margraful nu sta pe gînduri să împrumute de la seniorii săi șvabi și bavarezi sumele mari de care avea nevoie. Seniorii îi cereau ca răsplată ipoteci și polițe cu dobînzi nerușinate, îi smulgeau cu japca mereu mai multe profituri, în așa fel încît în cele din urmă nu se alegea cu nimic. Dimpotrivă ; dacă mai înainte cei ce sugeau țara erau cel puțin localnici, acum puneau osînză pe ei străinii, bavarezi și șvabi. Se instalaseră în toate slujbele importante ale țării, brutalul Conrad de Teck pusese mîna pe posesiuni uriașe, Hadmar de Dürrenberg își însușise veniturile ocnei de sare de la Hall, cîțiva münchenezi, Jakob Freimann, Grimoald Drexler și alți orășeni minele din jurisdicția Landeck. Și celelalte vămi și venituri însemnate fuseseră

arendate unor bavarezi, şvabi, austrieci. Margraful nu voia să ţină seama de nici un sfat în privinţa asta. Avea încredere în bavarezii şi şvabii săi, iar aceştia ştiau să tragă toate foloasele. Totuşi, Mendel Hirsch, care se ţinea cu prudenţă în umbră, acoperit de Margareta, reuşea să strecoare în contractele cu seniorii clauze care îl apărau întrucîtva pe principe de bunul lor plac.

Margareta rămase foarte reţinută faţă de prietenii bavarezi ai soţului ei. Unuia singur îi arăta mai multă prietenie, anume acelui ofiţer cu ajutorul căruia castelul Tirol rezistase lui Ludovic, voinicul albinos cu ochi roşii, Conrad de Frauenberg. Era atît de slut, atît de urît de ceilalţi, atît de singur ! Ducesa se simţea înrudită cu el, îi vorbea cu mai multă familiaritate decît altora, îi acorda favoruri. Bărbatul morocănos, al cărui fel de a vorbi semăna cu un orăcăit, se ridică repede, obţinu slujbe şi seniorii. Prin stăruinţa ducesei fu numit majordom al curţii.

Conrad de Frauenberg obţinu şi altceva : însărcinarea de a face rînduială în ţară. Fură stabilite tarife. Bunul plac şi jurisdicţiile seniorilor feudali fură restrînse şi mai mult, puterea centrală întărită, orăşenii, negoţul, meşteşugurile sprijinite. Oraşele pestriţe, pline de culoare înfloriră, se întinseră, deveniră mari, îmbelşugate. Soarta ţării nu mai era hotărîtă de castelele baronilor ; hotărîrile le luau magiştrii, mîndrele tîrguri din oraşe. Se ridicară chiar şi cele mici : Bruneck, Glurns, Klausen, Arco, Ala, Rattenberg, Kitzbühel, Lienz. Din faţa marilor burse

și piețe din Trient, Bozen, Riva, Brixen porneau drumuri de negoț spre toate părțile lumii. Ceea ce semănase Mendel Hirsch creștea cu spor și înflorea.

Ducesei îi erau dragi orașele pestrițe, lărmuitoare ; frumoasele așezări pline de viață erau cu adevărat opera ei. Ce bărbați ! Ce iubire ! Se putea oare trăi mai din plin, puteai să te reverși, să înflorești, să vlăstărești mai mult decît așa ? Nu era acest du-te-vino, acest puhoi viu, fără țintă o parte din ea însăși ? Se dărui cu totul, își topi ființa în ființa țării. Putea țara să nu simtă asta, să nu răspundă la atîta iubire, să n-o primească în inima ei ? Da ! Da ! Da ! Casele din orașe o priveau cu ochi vii, înțelegători, străzile răsunau altfel, mai familiar, sub copitele cailor ei. Crusta i se topi, Margareta se dărui cu totul, se revărsă în ceilalți, era mulțumită, fericită.

În seara călduță, domnii de Schenna și Berchthold de Gufidaun călăreau în tihnă pe drumeagul îngrijit spre cetatea Schenna. Veneau de la Meran, unde ducesa, în cadrul unei ceremonii fastuoase, orînduise alături de marele sfat un sfat inferior, lărgind efectiv drepturile burgheziei. Era un dar de mare preț, legat pentru ducesă de mari sacrificii în bani și influență. Poporul îi mulțumise cum se cuvine, ovaționînd-o și spunînd cu recunoștință : „Botoasa noastră !"

Seniorii fură nevoiți să descalece, pentru a face loc unui mic și elegant alai. Salutară cu

multă curtenie. În litieră se afla Agnès de Flavon. Norodul se-nghesuia strigînd :

— Cît îi de frumoasă ! Un înger din ceruri !

Se striga în gura mare, suna cu totul altfel decît la cealaltă ceremonie, era entuziasm, însufleţire.

Domnul de Schenna fluiera un cîntec italienesc. Berchthold de Gufidaun privea ţintă înainte, gînditor ; ochii albaştri, pe chipul cutezător, smead, erau încruntaţi de încordare. Seniorul avea gîndirea înceată.

Pe drumul lor, puţin înainte de intrarea în oraş, un grup de saltimbanci dădea o reprezentaţie în faţa unei mîini de poporeni. Un boscar cu obrajii ca focul arăta o maimuţă mare. Maimuţa se ciucea melancolică şi grotescă, sărea după un măr. Apoi se produse o fetiţă, dansă, jonglă cu nişte mingi. Reveni maimuţa. Acum fusese îmbrăcată în mătase albastră, i se puseseră zorzoane de aur pe creştet. Şedea acolo, cu braţele lungi, grosolană, tare urîtă, rea, rînjea, arătîndu-şi dinţii galbeni în botul proeminent. Poporul rămase o clipă cu ochii holbaţi. Apoi oamenii izbucniră deodată, din toate părţile, chicotind, frîngîndu-se din şale, lovindu-se peste coapse :

— Botoasa ! Da, asta-i ducesa ! Botoasa !

Seniorii călăriră mai departe. Berchthold, tare necăjit, respira adînc, lăsînd aerul să-i şuiere printre dinţi. Fetiţa unui podgorean le ieşi înainte, cu picioarele goale, arsă de soare, drăgălaşă. Le dădu bineţe zîmbind smerită. Berchthold nici n-o văzu, Schenna îi adresă fetei cîteva

cuvinte glumeţe. Dar voioşia lui suna cam fals. În curînd se posomorî şi el ; tăcut ca şi Berchthold, îşi continua drumul, ghemuit, în ţinuta lui neglijentă, pe cal, cu faţa alungită, veştedă, schimonosită de o meditaţie cam amară.

LA ALA, ÎN TIMP CE BARONII AZZO ŞI MARcabrun de Lizzana tratau cu un cleric de la episcopia Trientului, fratele mai mare, domnul Azzo, şovăi la mijlocul unei fraze ; faţa i se făcu galbenă, vînătă, căzu la podea. La subsuori, pe pîntece, pe coapse îi apărură umflături negre, purulente, mari cît oul. Horcăia, nu-şi mai veni în fire, muri după cîteva ore. Canonicul din Trient, îngrozit, se întoarse în goana calului acasă. Aşadar iat-o, era aici, ciuma. Pătrunsese şi în ţara din munţi. Nu fusese o minciună că la Verona patru-cinci se şi prăbuşiseră morţi. Iar acum moartea neagră se afla deci în munţi. De-aci înainte îndură-se Domnul de noi !

Ciuma venise încoace din Răsărit. Făcu ravagii mai întîi pe malurile lacului, apoi pătrunse înăuntrul ţării. Ucidea în cîteva zile, adesea în ore. La Neapole, la Montpellier muriră două treimi din populaţie. La Marsilia se prăpădiră episcopul cu tot capitulul canonicilor, toţi monahii predicatori şi minoriţi. Ţinuturi întinse fură pustiite. Corăbii mari, cu trei rînduri de vîsle rătăceau rămase la voia întîmplării pe mare, încărcate cu mărfuri, fiindcă tot echipajul murise. Îngrozitor îşi revărsă ciuma furia în Avignon. Căzură la pămînt cardinalii, cu veş-

mintele fastuoase mînjite de puroiul umflăturilor sparte. Papa se închise în încăperea cea mai îndepărtată a palatului, nu îngăduia nimănui să intre la el, întreținea ziua întreagă un foc mare, în care ardea plante aromatice și mirodenii ce curățau aerul. La Praga, în trezoreria boltită din castelul său, între obiecte de aur, ciudățenii, relicve, sta ghemuit Carol, regele german, postea, se ruga.

Înfiorător izbucni ciuma în văile Tirolului. Dintre locuitorii orașului Wipptal rămase în viață doar o treime, dintre călugării mănăstirii foarte populate de la Marienberg, supraviețuiră numai Wyso, stareţul, preotul Rudolf, un frate mirean și fratele Goswin, cronicarul. Erau văi în care din șase oameni unul singur scăpă cu viață. Fiindcă răsuflarea și aburul respirației, hainele și uneltele transmiteau boala, oamenii fugeau cu dușmănie și bănuială unul de altul, prietenul își părăsea prietenul, logodnica pe cel drag, copiii pe părinți. Bolnavii își dădeau sufletul horcăind fără să primească sfintele taine, prin orașe multe case rămăseseră goale, cu toate lucrurile înăuntru, dar nimeni nu cuteza să pătrundă în ele ; nu se mai citeau slujbe, nu mai aveau loc procese. Doctorii îngăimau fel de fel de păreri, dar nu putură în cele din urmă să ajungă la alta decît aceea că așa era voia lui Dumnezeu. O mînă de ajutor nu erau în stare să dea. Oamenii, nebuni de spaimă, își chinuiau trupul ajunînd, biciuindu-se, femeile se grupau în ligi de surori, se puneau la cale procesiuni de flagelați, apăreau exaltați și profeți. Alții se pur-

tau ca nebunii, se dădeau pradă lăcomiei, desfrîului, exceselor. Fraţii flagelaţi, cu trupurile scheletice, însîngerate, întîlneau bălţate convoaie de nebuni de carnaval beţi.

Dintre cei trei copii ai Margaretei rămase în viaţă doar fiul, Meinhard, fetiţele muriră. Leşurile micuţelor zăceau umflate îngrozitor, cu enorme buboaie negre. Margareta gîndea : „Acum sînt şi ele urîte, ca mine".

N-avea timp să cugete mai mult la asta. Lucra, umbla de colo-colo, fără teamă, cu capul limpede, liniştită. În zăpăceala nemaipomenită puţine dintre poruncile ei erau urmate, dar şi astea prost ; totuşi, ţinea ţara în mai multă orînduială şi ascultare decît puteau s-o facă în disoluţia generală alte stăpîniri. Cînd apoi ciuma se domoli, ducesa strînse numaidecît frîul, potrivi administraţia ţării la noile împrejurări, care, datorită depopulării, îngăduiau o mişcare mai largă şi mai liberă. Preîntîmpină risipirea numeroaselor bunuri rămase fără stăpîn şi, cu acest prilej, ştiu să pună mîna, ieftin, dar nu într-un mod necuviincios pe multe moşii şi posesiuni.

Messer Artese era foarte ocupat, venise un timp prielnic pentru el. Pretutindeni în lume, case şi alte bunuri imobiliare, drepturi şi privilegii reveniseră unor moştenitori care nu ştiau ce să facă cu ele. *Messer* Artese cumpăra, lua cu japca. În Tirol, însă, se lovi de rezistenţă. Legi care-i legau mîinile, dreptul de preempţiune rezervat curţii şi autorităţilor, clauze riguroase. Se duse la castelul Taufers şi, în faţa doamnei Agnès, izbucni spumegînd de furie.

Şmecherul ăsta de Mendel era vinovat de toate! Ăsta îl împiedica în afaceri pe dînsul, bunul bancher creştin. Ăsta îi punea beţe-n roate, el scornise toate clauzele şi piedicele neruşinate, diavolesc de viclene.

Agnès îl lăsă pe florentin să-şi verse năduful, îl ascultă în tăcere, privindu-l ţintă cu ochii ei albaştri adînci. Apoi începu să povestească ea, cu vocea-i indiferentă şi provocatoare. Călătorise pe Rin. În numeroase oraşe de-acolo evreii fuseseră prinşi şi arşi de vii. Fiindcă ei dezlănţuiseră ciuma, ei azvîrliseră otravă în fîntîni. Ştia asta precis. La Zofingen se şi găsise otravă. La Basel a fost de faţă cînd evreii fuseseră duşi pe o insulă din mijlocul Rinului, zăvorîţi într-o casă de lemn şi arşi acolo. Zbierau îngrozitor, iar duhoarea a plutit în aer încă multă vreme. Bine le-a făcut. Fiindcă ei, blestemaţii, erau cu adevărat vinovaţi de ciumă. Ologul Albrecht al Austriei, episcopul din Mainz şi Botoasa îşi protejau, fireşte, jidovii. Agnès rosti încet, cu nepăsare, cu ochii aţintiţi mereu asupra florentinului :

— Ocîrmuirile vor fi avînd desigur temeiurile lor.

Messer Artese o ascultă, nu răspunse nimic. Se întoarse, cu treburile neduse la capăt, în Florenţa lui.

Peste scurtă vreme, din Italia se prelinse în văile Tirolului, ca o mîzgă otrăvită, mai întîi bănuiala, apoi convingerea sigură că evreii aduc ciuma. Ciuma nu piere atîta vreme cît aceştia

vor fi îngăduiţi în ţară. Începură să se adune grupuri de oameni. Aţîţări, ameninţări.

În timpul acesta, evreii băteau drumurile, îşi vedeau de treburi. Erau multe afaceri, afaceri mari, aveau straşnic de lucru. Scundul Mendel Hirsch alerga, se agita, gîjîia, numeroşii lui copii alergau şi ei, cu ochii lor migdalaţi, dîndu-şi importanţă, ba chiar şi bunica tare bătrînă, care mormăia într-una, reveni la viaţă, întreba vorbind cu greu şi lălăind : „Cum merg afacerile ?" Mergeau minunat, slavă Domnului. Ciuma era în scădere, har Domnului. Era multă treabă, să faci negoţ, să cumperi, să mijloceşti, să închei contracte. Peste numai cîteva săptămîni, dac-o vrea Dumnezeu, se va putea ţine din nou la Bozen primul tîrg mare. Milostiva doamnă ducesă — Domnul s-o ocrotească — avea nevoie de Mendel pretutindeni.

Între timp, aţîţarea se lăţea mereu mai mult, primejdioasă, arătîndu-şi colţii, absurdă, de la o zi la alta mai neagră. Evreii ştiau ce va să zică asta. Aşa se petrecuseră lucrurile şi cu doisprezece ani înainte, cînd izbucniseră măcelurile puse la cale de fraţii Armleder. Acum venea dinspre miazăzi-apus. În zadar se împotrivi, cu propria-i persoană şi cu bulele, papa, înţeleptul, bunul Clement, cunoscător în ale lumii, în zadar atrase atenţia că evreii fuseseră atinşi de ciumă la fel ca toţi ceilalţi : atunci cum ar fi putut-o pricinui ei ? Ceea ce i-a dus la pieire n-au fost fîntînile otrăvite, ci bunurile lor şi poliţele datornicilor. Evreii fură ucişi şi jefuiţi în Burgundia, pe Rin, în Olanda, în Lombardia, în Po-

lonia. În douăsprezece, douăzeci, o sută, două sute de comunități. Evreii din Tirol așteptau. Posteau, se rugau. Aici nu era nevoie să se aducă plocoane grase autorităților. Se știa că ducesa îi va apăra atît cît îi va sta în putință. De asemenea, că margraful le era binevoitor ca și părintele lui, împăratul, care sprijinise orașele și negoțul, care ținuse mereu mîna asupra lor. Dar se mai văzuse că împotriva norodului scos din fire, stîrnit de pofta de sînge și aur, nici un împărat și nici un papă nu avea vreo putere. Evreilor nu le rămînea altceva decît să aștepte, să se roage, să-și vadă de afaceri.

Și-apoi, deodată și în aceeași zi, răbufni. La Riva, la Rovereto, la Trient, la Bozen. La Riva, evreii fură înecați în lac, la Rovereto îi azvîrliră cu mare veselie și larmă de pe o stîncă, la Trient fură arși de vii. La Bozen, oamenii se îngrijiră mai mult de prădăciuni, iar uciderile fură puse la cale în neorînduială. S-a lucrat fără metodă, așa că bunica bătrîna care mormăia necontenit, una dintre nurori și unul dintre copiii mici rămaseră în viață.

Margraful nu putu să-și apere evreii din München; la Hall și Innsbruck se puse cu energie între ei și mulțimea pornită pe violențe. El era de partea dreptății și a justiției. Cînd ajungea prea tîrziu și nu găsea decît morți, avea cel puțin grijă să-i alunge pe făptași și să le smulgă prăzile. Ucigașii trăgeau puține foloase. În numele celor uciși, seniorii bavarezi și șvabi cereau înapoierea datoriilor pe seama margrafului, cu mult mai multă strășnicie decît ar fi putut-o

face evreii înşişi. Se amestecă şi regele Carol. El ceru de la oraşele ai cărei evrei fuseseră ucişi, şi chiar de la margraf, o parte din moştenirea celor omorîţi. Începu o tocmeală aprigă.

Îndată ce auzi de prigoane, Margareta alergă la Bozen înspăimîntată, în toată graba. Sosi în timpul nopţii. La lumina pîlpîitoare a torţelor văzu casa devastată ca de o haită de fiare, văzu încăperile mici, pe care le ştia pline de fel de fel de nimicuri plăcute, goale, pustiite, murdărite. Văzu leşurile fiicelor, fiilor, ginerilor, nurorile, liota de copii cu ochi vioi, migdalaţi, unele sfîrtecate şi ciumpăvite îngrozitor, altele chiar fără răni vădite. Toţi oamenii aceştia zăceau acolo foarte liniştiţi, şi foarte liniştit zăcea şi Mendel Hirsch. Purta un şal de rugăciune şi filacteriile la braţ şi pe frunte ; pe corpul lui nu se zărea nici o rană, în lumina faclelor părea că zîmbeşte, umil, dar îşi păstra înfăţişarea de om serios, vrednic, blajin, deştept. Margareta se gîndea că îndată îl va vedea clătinîndu-şi capul şi-l va auzi spunînd cu vocea lui gîjîită că totul nu-i chiar aşa de rău cum pare, că totul e foarte simplu, oamenii nu sînt răi, au fost doar aţîţaţi, pe deasupra sînt şi niţel cam grei de cap ; ar trebui numai să li se vorbească domol, cu blîndeţe. Dar Mendel Hirsch nu spuse nimic, nu se zbuciumă ca de obicei şi rămase foarte liniştit. A avut cele mai bune intenţii, desigur faţă de el mai ales, dar şi faţă de ea şi de ţară, şi a fost deştept şi de ispravă şi a adus mari foloase ţării, dragilor ei oraşe. Acum l-au ucis, cu grosolănie, fără nici un rost, bestial. La urma

urmelor de ce? Rosti întrebarea, răstindu-se la unul din cei de față.

— Păi doar a adus ciuma! spuse omul sfios, prostește, cu un aer de încăpățînare.

Încet, într-un colț, orăcăia copilașul salvat; femeia, foarte gătită, încercă să-l adoarmă cîntîndu-i cu voce urîtă, spartă; bunica mormăia în felul ei. Margareta se apropie, ridică mîna să mîngîie pruncul. Se simți trudită, nenorocită. În lumina torței își văzu mîna; era mare, informă, cu pielea pămîntie, gălbuie; uitase să se fardeze.

La München, într-una din vastele încăperi ale noii reședințe, pe care tatăl său o începuse iar el o construise cu rîvnă mai departe, margraful Ludovic o privea cu ochi reci pe baroana de Taufers, Agnès de Flavon, așezată în fața lui. Baroana îi cerea învoirea să vîndă anumite părți din senioria ei. Cumpărător era un localnic. Dar în umbră pîndea *messer* Artese. Margraful n-o putea suferi pe Agnès; auzise multe lucruri neplăcute despre neorînduiala din gospodăria ei; chipul lui slab, smead, cu mustața scurtă, blondă, rămase ferecat, ochii cenușii, sfredelitori, priveau cu neîncredere.

Agnès îi simțea foarte bine atitudinea ostilă, dar nu făcu de loc pe jignita. Unduia în fața lui, îl privea cu ochii adînci, intens albaștri, zîmbea cu buzele subțiri, foarte roșii pe chipu-i alb, era feminină, veselă, amabilă fără exagerare. Cu prudență, folosindu-și experiența, îl ispitea, făcînd nițel haz de ursuzenia lui.

Margraful o privea. Cu adevărat, oamenii au nedreptățit-o mult. Prietenii lui cereau fiecărei femei să stea vîrîtă pînă-n gît în treburile gospodăriei, să se țină de coada slugilor, să vadă de bucătărie și rufărie. Agnès era însă, neîndoielnic, o femeiușcă gingașă. Fiecare fibră a ei era delicată și grațioasă, și totuși vînjoasă și plină de putere. Se despărți de ea cu mai multă curtenie decît îi arătase la venire. O pofti la el pentru o a doua oară.

Se uită lung în urma ei. Se gîndea la Margareta. Ducesa rămăsese din nou grea. Da, frumoasă nu era. Dacă o aveai pe cealaltă alături, iar apoi ți se ducea gîndul la dînsa — putea să te-apuce groaza. Dar avea cap, Botoasa noastră. Oamenii o stimau. Însă nu le era dragă. Pe cealaltă, cînd se arăta, o primeau cu urale.

Acum muriseră cele două fetițe. În popor se zicea : „Pedeapsa lui Dumnezeu." Vina era a lui, firește ! Fiindcă papa ar fi vrut mai bine să vadă Tirolul în mîna preferatului său Carol, căsătoria lui Ludovic nu fusese recunoscută de biserică, pruncii săi rămîneau niște bastarzi. Clopotele nu puteau să bată, iar de foc, inundații, lăcuste, molime el era vinovat.

Ce nebuni ! Ce măgari ! Ce tîmpiți ! Era oare atît de plăcut să fii soțul Margaretei ? Multă vreme nici nu mai băgase de seamă cum arată. Acum, deodată, îl izbi iar urîțenia ei. Cu o femeie atît de slută, ajunsese batjocura Europei. Era un mare principe și senior, cel mai puternic bărbat al Germaniei. Orașe și ținuturi rodnice înfloreau acolo unde mîngîia mîna lui ; se pră-

bușeau în ruină cînd își revărsa asupra lor furia. Nu i-a fost ușor să ajungă aici. A muncit, zi și noapte, cu conștiința cea mai curată. N-a cunoscut altă teamă, decît pe aceea de Dumnezeu. Și-a făcut datoria, cu trudă, greu, zi de zi. Și cu ce se alegea din toate astea? Era batjocura Europei.

Jos, Agnès se suia în litieră. În juru-i se adunase poporul, cu capetele goale, minunîndu-se. Dacă ar fi ea în locul Botoasei, oamenii n-ar mai spune: pedeapsa lui Dumnezeu, nici la lăcuste, nici la molimă.

Oare Agnès nu se uita în sus? Margraful se întoarse repede, ca un școlar vinovat prins asupra faptului.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, Margareta născu un copil mort. Margraful se întunecă, deveni mai rece față de ea. Nu, căsătoria lui nu era binecuvîntată. Acum își punea toate speranțele în singuru-i fiu, Meinhard, un băiat indolent, gras, neînzestrat, bolnăvicios, care nu părea să semene de loc cu bunicul Ludovic, ci mai curînd cu bunicul dinspre mamă, bunul rege Henric.

Margareta se întoarse la treburile ei după numai o săptămînă. Lucra cu aceeași sîrguință și conștiinciozitate. Totuși bucuria pe care i-o dăduse pînă atunci munca pierise, orașele nu-i mai erau dragi. Evreul cel mărunțel și de ispravă, care adusese aici viață de pretutindeni, fusese ucis, copiii născuți de ea erau morți. Oriunde punea mîna, totul se prăbușea. Nimic nu se înjgheba, nimic nu înflorea. Margraful? Un senior care-și făcea datoria, dar cu sufletul sterp.

Fiul ei? Un băiat de duzină, dolofan, prostănac. Ce-i mai rămînea?

În vremea asta se simţi mereu mai apropiată de Conrad de Frauenberg. Bărbatul acesta urît, cu ochii roşii, părul blond aproape alb, era al cincilea din cei şase fii ai seniorului de Frauenberg, un cavaler bavarez nu prea fălos, care însă îşi cîştigase merite într-o luptă, mai de demult, în slujba împăratului Ludovic. În felul acesta, Conrad ajunsese pe cînd era încă un băieţaş camerier la curtea bavareză, apoi făcuse parte din suita margrafului la venirea lui în Tirol, unde rămăsese multă vreme în umbră ca ofiţer subaltern. Urîţenia şi felul său de a fi, aspru, morocănos, acru îl însinguraseră; nu avea altă perspectivă decît de a rămîne un ostaş sub comanda altora, pînă cînd brava şi curajoasa lui comportare în timpul asedierii castelului Tirol îl scoase la lumină.

Margareta îl împodobi pe urîtul şi asprul Frauenberg cu tot ceea ce mai dăinuia în sufletul ei ca fantezie, sete de culoare, pitoresc, aventură, cu toate resturile „frumoaselor vremuri de odinioară“, cum le numea seniorul de Schenna. Albinosul cu bot lătăreţ de broască şi voce scîrţîitoare, cu mîini scurte şi grosolane, îi apărea ca un fel de prinţ din poveste. Era aidoma cu ea; cu siguranţă că exteriorul lui necioplit ascundea un suflet gingaş, simţitor. Vîrît într-un astfel de înveliş, nu puteai decît să devii grosolan şi brutal. Sărmanul, singuraticul, neînţelesul! Ducesa se purtă cu el deosebit de prieteneşte şi matern.

Umilit de toţi în tinereţe, Frauenberg se deprinsese cu o izolare rece şi aspră. Ştia cît e de slut ; socotea firesc ca toţi să-l împungă. Dacă ar ajunge pe o treaptă mai înaltă, i-ar călca şi el pe ceilalţi în picioare. Nu credea în nimic pe lumea asta. Bani, putere, avere, plăcere, acestea erau ţelul tuturor oamenilor, setea de bani, setea de avere, desfrîul erau impulsurile ce-i mînau. Nu exista nici răsplată, nici pedeapsă, nici dreptate, nici virtute. Toată viaţa n-avea nici un sens. Erau dibaci sau nătîngi, în rest noroc sau nenoroc. După părerea lui, adevărul era rostit de cîntecul acela care preamărea, realist şi cu convingere, şapte lucruri ce meritau a fi dorite şi slăvite. Să mănînci zdravăn era primul, să bei vîrtos, al doilea, să te uşurezi de ce-ai mîncat, al treilea, de ce-ai băut, al patrulea, să te culci cu o femeie, al cincilea, să te scalzi, al şaselea, dar al şaptelea şi cel mai frumos era să dormi.

Cînd ducesa îi arătă deschis interesul ei, Conrad de Frauenberg nu se îndoi nici o clipă că interesul acesta ar fi altceva decît poftă trupească. De altfel, nici nu era de mirare ca sluta să-l aleagă tocmai pe el, urîtul. Se hotărî ; era calculat şi realist. Îşi spusese de mult că, fiind al cincilea fiu şi avînd un astfel de chip, îi va fi cu neputinţă să ajungă departe. Însă nu încetase niciodată, viclean, dur şi gata de salt, să stea la pîndă cu ochii în patru. Acum i se ivea o răsplată magnifică. Era un noroc nemaipomenit că zgripţuroaicei ăsteia pocite i se aprinseseră călcîiele după el. Va trage toate foloasele.

Își dădu drumul la gură în fața ordonanței, își arătă fără rușine bucuria, lăudînd-o cu vorbe dezmățate pe Botoasa și poftele ei. Cît era de zgîrie-brînză, îl cinsti pe flăcău cu o cană de vin bun. La lumina unei lumînări, numai el și ordonanța, chefui toată noaptea. Își răcni cîntecul despre cele șapte lucruri vrednice de dorit. Orăcăi că va ști el să se folosească de Botoasa asta. Apoi se întinse cu voluptate, să doarmă. Da, ăsta era lucrul cel mai frumos de pe lume. Își simțea mădularele îndurerate de trudă. Își trosni încheieturile. Deschise botul lătăreț. Se răsuci pe partea cealaltă, căscă de plăcere. Adormi.

Cu viclenie și prudență, dar fără a sta pe gînduri, porni pe drumul hotărît. Margraful, asta o simțea el, nu-l înghițea. Nici nu încercă să-i cîștige simpatia. În totul nu se pripi de loc. Era însă întotdeauna prezent și în clipele potrivite, cînd Margareta se găsea singură, intervenea cu o familiaritate neobrăzată. În felul acesta puse mîna pe castele, seniorii, protectorate, jurisdicții, deveni în cele din urmă majordom al curții. Nimeni, nici chiar el însuși nu și-ar fi prevăzut o asemenea ascensiune. Înghițea totul, cu impertinență și lăcomie, rînjind. Ca majordom al curții rămase ceea ce fusese și ca ofițer inferior. Nu respecta pe nimeni și nimic, nu credea în nimic altceva decît în putere, bani, plăceri.

Margareta își anina de el, ca și mai înainte, toate visurile. Înfățișarea hidoasă îl făcea omul ales, îl înrudea cu ea. Trebuia, trebuia neapărat ca în acest bulgăre de carne turtit și scîrbos să se ascundă un suflet. De la el la ea nu răzbătea

însă nici o vibrație; singura legătură dintre ei se reducea cel mult la un rînjet scîrbavnic, cu gura pînă la urechi, de o familiaritate grețoasă. Margareta nu-și dădea seama de acest pustiu sufletesc, sau îl tîlcuia prin resemnarea lui amară, prin muțenia voită, care ascundea și tăinuia cu sfioșenie ceea ce era delicat și nobil în el.

Seniorul de Schenna vedea cum, fără vreun motiv mai adînc, mai mult din nepăsare, Margareta se-ndepărta tot mai mult de margraf și era împinsă, pe jumătate fără să vrea, spre Frauenberg, care lui îi era profund nesuferit. Îl jignea faptul că Margareta, atît de pretențioasă cînd era vorba de oameni, îl alesese tocmai pe acesta ca să și-l facă, alături de el, al doilea confident. Ce avea el, Schenna, comun cu Frauenberg? Era cu putință ca ducesa să pună în aceeași oală scepticismul lui rafinat, cultivat, cu goliciunea sufletească grosolană, ordinară și lipsa de orice credință a bavarezului? Vanitatea îi era rănită de faptul că Margareta îi făcuse din Frauenberg un tovarăș în încrederea ei.

Altminteri, domnului de Schenna îi mergea acum foarte bine. Molima îl ocolise. Îi reveniseră unele moșteniri și folosise timpul de după ciumă ca să-și desăvîrșească și să-și rotunjească splendidele-i domenii. Ducea, la castelele lui, o viață tihnită de om subțire, între zugrăveli, cărți, obiecte de artă și păuni, refuza ca și mai înainte orice fel de slujbă, își plimba, voios și meditativ, privirile peste întinsele lui livezi, ogoare, podgorii, devenea de la o zi la alta mai blajin,

mai înțelept, se lăsa în voia unei depline odihne interioare, ca un fruct de soi, copt. Abatele Ioan de Viktring, care era acum secretarul ducelui Albrecht și care ajunsese încetul cu încetul un bătrîn nesigur pe picioare, ar fi putut să citeze, în privința lui, pe Horațiu în întregime.

Smulgîndu-se din liniștea și mulțumirea lui, ar fi ajutat-o cu plăcere pe Margareta. Încercă mai întîi să reînnoiască legătura dintre ea și margraf. Pentru a înlesni aceste încercări trebuia slăbită apăsarea ce împovăra căsnicia Margaretei din pricina afuriseniei bisericești.

Ducele Ioan, luxemburghezul, se plictisise de mult să fie socotit de biserică un bărbat însurat, în timp ce în realitate era holtei. Prin politica iscusită a fratelui său, poziția i se îmbunătățise mult ; se gîndea să și-o întărească deplin printr-o nouă căsătorie abilă. Mai întîi însă trebuia să se despartă legal și în toată forma de Margareta. Îi ceru o întrevedere. Voia să găsească împreună o formulă care, convenabilă amîndurora, să nu-l jignească nici pe el, nici pe ea. Interesele lor erau aceleași. Asta era vădit, și Margareta se arătă gata să-l primească.

Astfel apăru Ioan ca oaspete la castelul Tirol. De astă dată, porțile se deschiseră în fața lui. Tobe, trîmbițe, dovezi de cinstire. Fața prelungă a lui Ioan încă arăta ca a unui băietan. O privi pe Margareta cu ochii lui mici, scufundați în orbite, fără nici o sfială. Nimeri un ton de ștrengărie ostentativă, o anume camaraderie ironică, pe gustul Margaretei. Se așezară față în față, căutară împreună motivări, se bălăbăniră încolo

și-ncoace, chibzuiră, născociră soluții. Spre mulțumirea amîndurora, ajunseră la înțelegere. Ioan — vor spune — se căsătorise cu Margareta, deși erau rude de gradul al patrulea, fără să știe de această înrudire. Oricîte osteneli de bună-credință și-au dat amîndoi să desăvîrșească această căsătorie, n-au izbutit, fără îndoială din pricină că Ioan fusese legat prin vrăji. Întrucît acum Ioan ar dori foarte mult să încheie o căsnicie cu altă femeie și să-și perpetueze prealuminata spiță, îl roagă pe papa să anuleze căsătoria cu Margareta. E neîndoielnic că papa, prieten al casei Luxemburg, va primi favorabil această cerere.

O dată hotărîrea luată, Ioan mai fu poftit de Margareta la o gustare. Amîndoi erau bine dispuși.

— N-ai îmbătrînit de loc, pui de lup, spuse ducesa.

— Și tu — Cristoase, Dumnezeule ! — ești, în ciuda tuturor întîmplărilor, un om de stat, ducesă Botoasa.

Fiecare se simțea, potrivit împrejurărilor, mai tare decît celălalt ; lucrurile se încheiaseră cu bine ; pe temelia aceasta, găseau relațiile lor de-a dreptul plăcute. Se despărțiră prieteni, cu o familiaritate reținută, plină de înțelegere.

PRIN MOARTEA CELOR DOI COPII AI MARGAretei, problema moștenirii în țara din munți arăta la fel ca pe vremea bunului rege Henric. Singurul moștenitor al tronului era băiatul Mein-

hard, a cărui sănătate rămînea gingașă și ale cărui surori muriseră amîndouă de mici. Din nou, așadar, puternicii suverani germani își îndreptară privirile spre Tirol, întinseră într-acolo mîini lacome. Casa de Luxemburg își rotunjea posesiunile la Rin și la Vltava, se retrăsese din lupta pentru țara din miazăzi. Totuși Wittelsbach și Habsburg așteptau prilejul potrivit să ridice pretenții întemeiate, stăteau cu ochii ațintiți, pîndeau.

Habsburgul mai ales, ologul Albrecht, pregătea un plan de durată, bine înjghebat. El însuși avea nădejde puțină să-l vadă realizat. Dar ologul, devenit prin lîncezeală mai plin de răutate și mai înțelept, nu mai lucra de mult pentru un succes imediat, ci de perspectivă îndepărtată. După părerea lui, ori punea mîna pe Tirol, calea către apus, puntea spre posesiunile șvabe, ori renunța la visul oricărui mare imperiu.

Mai întîi căută să-i cîștige pe seniorii din teritoriile episcopale. Trientul și Cuera trăiseră experiențe triste cu casa de Wittelsbach ; erau foarte înclinate să treacă de partea Habsburgului, care le făcea hatîruri. Și altminteri Albrecht avea ochi dulci și mîna deschisă pentru toți seniorii cu influență din Tirol. Îi dărui pe Schenna, pe guvernatorii din Matsch, pe Frauenberg cu titluri, demnități, slujbe, care cereau puțină osteneală și aduceau mulți bani.

Încercă în toate chipurile să cîștige chiar încrederea și prietenia margrafului. Cu prilejul atacului întreprins de Carol de Luxemburg, nu-i căzuse în coastă, ba chiar mijlocise între el și

acesta. În curînd se ajunse atît de departe, încît ologul Albrecht putu să-și cunune una dintre fete cu micul, dolofanul, indolentul, molîul Meinhard, moștenitorul Tirolului. Pe deasupra, Albrecht, de felul lui foarte strîns la pungă, se arătă întotdeauna darnic cu margraful aflat necontenit în lipsă de bani și, astfel, îl aduse într-o dependență mereu mai mare.

Apoi, pe neașteptate, cînd Ludovic avu odată din nou nevoie de o sumă considerabilă, consilierii financiari ai austriacului declarară că, din păcate, nu mai le e cu putință să-l ajute. Visteria lor e secătuită ; ba chiar, spre cea mai mare părere de rău, trebuiau să-i ceară în curînd înapoierea sumelor împrumutate mai înainte. Margraful, adînc surprins, aflat într-o strîmtorare ce-l scotea din fire, voi să-i fulgere cu privirea și să le azvîrle cuvinte grele. Se stăpîni însă, își mușcă buzele, plecă fără o vorbă.

Se gîndi să i se adreseze personal lui Albrecht. Mîndria îl împiedică s-o facă. La o a doua întîlnire, consilierii financiari habsburgici declarară cu nevinovăție consilierilor săi că ar fi găsit un excelent compromis foarte echitabil. Ca ipotecă pentru suma împrumutată mai demult și pentru aceea cerută acum, margraful să cedeze timp de cîțiva ani Austriei administrația Bavariei de Sus. Prin economiile rezultate din administrarea în comun, mai chibzuită, Albrecht își va scoate cu siguranță în curînd suma ce i se datora.

Cînd sfetnicii săi îi aduseră la cunoștină propunerea austriecilor, margrafului îi pieri sîngele din obraz. Îi cercetă cu privirea aspră, ascuțită,

albastră. Nu, nu zîmbeau. Aveau înfățișarea unor slujbași de bună-credință, serioși. Înghiți în sec, spuse că va reflecta ; se înclină, îi concedie.

Rămase singur, simțindu-se greu lovit. Își ridică grumazul masiv. Pretenția era o nerușinare. Dar Albrecht avea minte ageră, îi arăta prietenie, sigur că nu avusese de gînd să-l jignească. Așadar era vădit că în alt chip nu puteau fi scoși banii. Urma să-i cedeze veniturile ; veniturile nu erau țara. Totuși, dacă șeful casei de Wittelsbach trecea unui Habsburg ocîrmuirea țării sale de baștină, asta egala, în ciuda tuturor asigurărilor, cu o pagubă mare, aproape de neîndurat.

Cînd aduse chestiunea în fața sfatului său, se arătă nepăsător, liniștit, înfățișă totul ca și cînd n-ar fi avut cine știe ce însemnătate. Cercetă cu bănuială chipurile seniorilor, să vadă dacă vor cuteza să-și dezvăluie rînjetul lăuntric. Ah, dacă ar mai trăi prietenul său, Conrad de Teck ! Față de el, această neîncredere n-ar fi avut nici un rost. Totul ar fi fost mai ușor de îndurat ! Nici un sentimentalism ! Spuse în două cuvinte despre ce era vorba. Nu făcu nici o apreciere. Le ceru părerea.

Cel dintîi care luă cuvîntul fu Frauenberg. Ca toți ceilalți, și el își dădea seama că austriecii îi strîngeau cu ușa prin propunerea lor. Puțin îi păsa de Ludovic și de Albrecht, de Bavaria și de Tirol sau de Austria. Habsburgul era cel mai bogat și cel mai isteț ; așadar probabil că dreptatea se afla de partea lui. Întrucît pe el, pe Frauenberg, l-a cumpărat cu slujbe onorifice și

cu sume uriaşe, trebuie să bage de seamă ca Ludovic să primească propunerea. Dacă însă ar stărui pentru aceasta, Ludovic, care şi aşa nu-l putea suferi, ar deveni bănuitor. Pe de altă parte, fie că era sfătuit să primească sau să respingă propunerea, margrafului nu-i rămînea altceva de făcut decît să semneze, scrîşnind, înţelegerea umilitoare. El, Conrad de Frauenberg, îşi poate aşadar îngădui, fără ca Habsburgul să bage de seamă, gestul hazliu de-a face pe patriotul bavarez, sfătuindu-l pe principe să respingă umilitoarele pretenţii austriece.

Margareta primi cu cea mai mare însufleţire propunerile habsburgice. Vor avea foarte mulţi bani, vor putea, în sfîrşit, să achite împovărătoarele datorii rămase încă de pe vremea bunului rege Henric. O dată ce va fi înlăturată povara aceasta, cum vor mai răsufla uşurate iubitele ei oraşe ! Dintotdeauna, Bavaria n-a fost pentru ea altceva decît o oarecare anexă. Renunţa cu plăcere la ea de dragul banilor. Învăţase de la Schenna şi de la Mendel Hirsch ce preţ au banii. Ce foloase poate aduce un trup mare cu prea puţin sînge ? Acum ţara va avea destul sînge, acum se va însănătoşi. Buna ei ţară ! Dragile ei oraşe înfloritoare !

Margraful o ascultă cu chipul întunecat. Acum ieşea foarte bine la iveală cît de puţin îl înţelesese ea dintotdeauna. El era bavarez, un Wittelsbach, fiu de împărat, obişnuit cu stăpînirea lumii, obişnuit să cuprindă în gîndul lui ţări întregi. Margareta era tiroleză ; acolo unde se terminau munţii ei, acolo i se închideau şi gîn-

durile. Gîndurile i se întindeau doar pînă la cîmpie, nu mai departe. Era fiica unui mic conte tirolez, cu vederi înguste, socotit pînă la para, meschin. El era întîiul născut al împăratului roman, avea suflet de stăpîn, cu perspective largi cît lumea, răspunzător numai faţă de Dumnezeu şi faţă de sine. Nu, între el şi Margareta rămînea doar sluţenia ei.

Luă cuvîntul distinsul senior de Schenna. În clipa aceea puţin îi păsa de Ludovic. El era, fireşte, de partea Margaretei, fiind tirolez, nu bavarez. Să înzdrăvenească finanţele ambelor ţări nu era, din păcate, cu putinţă. Se ivea un prilej nimerit, ca nobilul bidiviu bavarez să fie pus, pentru scurtă vreme, la îngrăşat, în grajdul aliatului Habsburg. În felul acesta se căpăta, în sfîrşit, ovăzul trebuitor pentru bunul cal tirolez. Ce altă ieşire ar mai fi ?

Da, ce altă ieşire să mai existe ? Asta era. N-avea nici un rost să se mai pună în lumină, fie cît de limpede, contraargumente. Propunerea Habsburgului trebuia înghiţită. Margraful îşi lăsă în jos capul, încovoind grumazul gros, ameninţător. Mulţumi consilierilor, morocănos, în puţine cuvinte. Spuse că va reflecta asupra părerilor lor. Cu toţii ştiau ce hotărîre va lua.

În cea mai proastă dispoziţie, Ludovic părăsi castelul Tirol, călare, însoţit de o mică suită, şi se îndreptă către miazănoapte, spre München, ca să pună la punct ultimele amănunte, neesenţiale, mai înainte de a trece ţara în seama ocîrmuirii habsburgice. O zi tristă de octombrie. Ploaie mă-

runtă, plictisitoare, fără sfîrșit. Cu ce se alegea el de la viață? Domnea, era un mare principe. Dar mai tot ce avea de făcut, cele mai multe dintre aceste ceremonii solemne, manifestări, ordine scrise erau neplăcute și-i împovărau sufletul. Să-i treacă Habsburgului administrarea țării sale strămoșești, și s-o mai facă și cu surîsul pe buze. Să mai spună și „bogdaproste!" Scrîșni din dinți. Parcă vedea ochii uriași, de un albastru șters, ai tatălui său ațintiți asupra lui. Ce-ar fi spus bătrînul despre toate astea?

Acasă, tirolezii se bucurau. Scîrbosul de Schenna, cel uns cu toate alifiile, care-și bătea joc de toate, cu surîsul lui impertinent, reținut, blajin. Frauenberg, răcanul neobrazat, care orăcaie despre demnitatea casei de Wittelsbach, despre legătura dintre Wittelsbach și Bavaria, iar în sufletul lui e plin de-o bucurie batjocoritoare, fiindcă știe prea bine, ciuperca asta otrăvitoare, că el, Ludovic, va trebui totuși să înghită hapul. Botoasa, care nu se gîndește la nimic altceva decît la Tirolul ei și socotește Bavaria lui drept un obiect scos la mezat, arătîndu-se mulțumită să scape de ea, numai să obțină guldeni și mărci veroneze. Sluta care a făcut din el batjocura întregii creștinătăți! Ce silă îi e de ea! Cum mai stă acolo și ciulește urechile la orăcăitul lui Frauenberg, albinosul, lepădătura! Nevasta lui! Prinţipesa lui! Pfui! Botoasa!

Cu adevărat, Dumnezeule, cu ce s-alegea el de la viață? N-ar putea oare, în drum spre München, mai înainte de a da pe gît băutura cea amară, să facă ceva mai puțin amar? Ce-ar

fi dacă s-ar abate, de-o pildă, pe la Taufers, ca să vadă cu ochii lui cum stau lucrurile pe-acolo? N-ar pierde prea mult timp; şi-apoi, cu cît va ajunge la München mai tîrziu, cu atît va fi mai bine.

La Taufers, Agnès nu fu de loc atît de mirată cum se aşteptase el. Da, cînd straja de la poartă o vestise că vine margraful cu cîţiva seniori, răsuflase uşurată, întinsese braţele şi un surîs de satisfacţie îi apăruse pe buzele foarte roşii. Dar pe principe îl primi cu o curtenie calmă, nicidecum cu semne de mare cinste. Chiar şi masa, pe care porunci să i-o pregătească, deşi alcătuită din feluri într-adevăr gustoase şi alese, era departe de acel lux strălucitor despre care vorbeau bîrfitorii şi cu care ospătase într-adevăr seniori mai puţini puternici, ca de pildă mărunţii baroni italieni.

Ludovic o privea. Ardeau lumînări, în cămin pîlpîia un foc mic, plutea mireasma plantelor aromatice azvîrlite pe cărbuni. Slugile serveau fructe şi dulciuri. Drăgălaşă fiinţă, sfinte Dumnezeule! Nici o mirare că se pălăvrăgea atîta pe seama sa. Dar prea la îndemînă nu te simţeai în faţa ei. Conversaţia pe care o întreţinea era domoală, niţel ironică, nu deschidea portiţa vreunei apropieri. Margraful, bărbat serios şi neîndemînatic, făcu două-trei încercări stîngace să-i spună ceva galant. Agnès îl privi liniştită, arătîndu-se că nu înţelege. Nu, femeia asta era de-a dreptul de gheaţă.

Cu atît mai pe neaşteptate pică a doua zi rugămintea ei, rostită cu nepăsare, de a-i îngă-

dui să se alăture alaiului cu care margraful călătorea spre München. Voia să-şi viziteze sora, şi mai avea şi alte treburi în Bavaria.

Margraful, încurcat, şovăi, tăcu. Rugămintea asta nu i se părea nimerită. O să iasă vorbe. Era un om serios, stăpîn pe el, pe deasupra nici nu mai avea anii potriviţi pentru asemenea istorii ; nu-i convenea să dea apă la moară bîrfitorilor. Dar nici nu-i putea refuza doamnei — căci totuşi era o doamnă — căreia el îi ceruse găzduire, mica favoare ce i-o solicita. Cam mormăind, cu inima grea şi destul de nepoliticos, îi răspunse că se bucură să-i dea îngăduinţa.

În timpul călătoriei, Agnès, foarte la locul ei, reţinută, făcu totul ca prezenţa sa în alai să nu bată la ochi. Mai toată vremea rămase în litiera ei, cu perdeluţele trase. Singură, înapoia perdelelor, îşi rumega triumful. Cealaltă, duşmanca, şedea la castelul Tirol. Îşi avea bărbatul de care era legată trainic prin căsătorie. Îi născuse copii. Îşi împletise viaţa cu a lui. Dar acum, aceea care călătorea prin ţara strămoşească a duşmancei era ea, Agnès de Flavon.

La München, Ludovic îşi duse la capăt treburile-i supărătoare, stînjenit, dar cu trufie. Îndată ce sosiseră, Agnès îşi luase rămas bun, mulţumindu-i cu amabilitate, dar fără exagerare. Acum, margraful şi-ar fi înseninat bucuros cu prezenţa ei serile posomorîte. Cînd o invită întîia oară, Agnès îl refuză, a doua oară veni. Ludovic se obişnui s-o aibă aproape. Contesa se duse la ţară, să-şi vadă sora. Margraful îşi amînă plecarea, pînă cînd Agnès putu să-l înso-

tească în drumul spre casă. În timpul acestei călătorii, sub un cer strălucitor de toamnă tîrzie, frumoasa femeie nu se mai închise în litieră, ci merse călare, pe un cal împodobit, alături de margraf, ținîndu-și trufașă capul sus.

Aurul se revărsă în țară. Sumele uriașe căpătate prin ipotecarea Bavariei. Meșteșugurile se înviorară. La fel, minele, ocnele. Drumurile fură refăcute, negoțul înlesnit, orînduit. Orașele se-ntinseră, se măriră. Burghezii începură să se umfle în pene, dîndu-și importanță. Casele lor crescură în înălțime, se umplură cu mobilă scumpă, obiecte de artă, unelte. Se ridicară ca din pămînt ziduri, turnuri, case ale sfaturilor, biserici. Pe masa cu veselă bună a burghezului, friptura de pasăre și vinul dres cu mirodenii apăreau acum și în zilele de lucru. Femeia de la oraș ieșea în lume îmbrăcată în mătase, cu panglici mîndre, cu bonete uriașe, trenă, giuvaeruri, într-un cuvînt, mult mai arătoasă decît nevestele din mica nobilime.

De cînd se produsese această schimbare fericită? Din ziua în care margraful fusese văzut cu Agnès de Flavon. Agnès de Flavon, frumoasa, binecuvîntată. Cu siguranță că ea fusese aceea care scornise minunatul plan de a da Bavaria, pentru a se îndruma toată puterea și tot bănetul spre Tirol. Dumnezeu s-o aibă în paza lui pe frumoasa noastră Agnès de Flavon! Se și vedea că e o aleasă a cerurilor. Era vădit că pe chipu-i de o frumusețe cerească străluceau toate binecuvîntările Maicii Domnului. Dimpo-

trivă, cealaltă, Botoasa, era însemnată cu pecetea sluțeniei. O însemnase mînia cerului. Tot ce făcea, purta povara blestemului. Copiii îi mureau. Acolo unde punea ea mîna, se năpusteau molimele, pîrjolul, apa, lăcustele. Tot ceea ce plănuia, tot ceea ce făcea era blestemat. N-a pus ea la cale unirea cu Bavaria, sămînța ruinei ? Nu i-a chemat ea aici pe seniorii bavarezi grosolani, lacomi, care au supt țara ? Nu s-a agățat ea de Frauenberg, lepădătura asta pocită ? Nu l-a făcut ea majordom al curții ? Mare noroc că principele nu mai ține la ea! În sfîrșit, acum a văzut și el care-i e drumul adevărat. Acum au început vremuri bune. Dumnezeu s-o binecuvînteze pe draga, frumoasa noastră Agnès de Flavon.

Agnès vedea poporul îngrămădindu-se pe marginea drumului pe unde trecea, tot atît de firesc cum ședeau în linie pomii și casele, avea nevoie de ovațiile lui cum nu se putea lipsi de giuvaeruri. Surîdea. Trecea prin mijlocul liotei de gură-cască, plini de admirație, nu se uita nici la dreapta, nici la stînga, ținea capul sus, cu buzele înguste, îndrăznețe, mîndre. Iar poporul jubila.

FOARTE DEPARTE DE SOȚUL EI, FOARTE DEparte de fiul ei Meinhard, Margareta umbla de colo-colo, cu inima grea, pe gînduri. Nu o preocupa decît un singur lucru : Agnès și biruința ei. Îl vedea pe Schenna, îl vedea pe Frauenberg. Vedea orașele răsuflînd ușurate, ridicîndu-se,

crescînd. Sămînța ei, opera ei. I se răpise totul, era goală și săracă. Ceea ce se îngăduia oricui, ei i se refuza. Dar, cel puțin, își dusese opera pînă la capăt. Asta, cel puțin, îi rămînea, singurul ei bun.

Cu atît mai limpede vedea lucrurile Schenna. Vedea cum poporul trecea în seama frumoasei tot ceea ce săvîrșise urîta. Voia s-o cruțe de recunoașterea faptului acestuia, de dureroasa trezire la realitate. Mai vedea cum Ludovic cade mereu mai mult în mrejele frumoasei Agnès de Taufers. Bărbatul greoi și neajutorat, care trecea pentru întîia oară printr-o asemenea tulburare, se mai apăra încă, mirat și suflînd din greu. Toată povestea rămînea încă o aventură, trecătoare, fără urmări. Dar în curînd, poate chiar în cîteva săptămîni, va fi prea tîrziu, în curînd va fi legat de ea cu buna lui voie și pentru totdeauna.

Schenna voia să-l redea pe margraf Margaretei. Voia să-i redea Margaretei poporul. Norodul era nătîng. N-avea nici o însemnătate ceea ce gîndea. Dar nu trebuia ca Margareta să se vadă părăsită și de acest ultim reazem.

Ceea ce trebuia să obțină mai întîi era înlăturarea, în sfîrșit, a acestei anateme bisericești care o împovăra. Excomunicarea era o pată care îndepărta de ea poporul, îl îndepărta pe soț. Căci, deși căsătoria cu Ioan fusese desfăcută în toată forma, astfel încît Margareta nu mai apărea în fața bisericii ca adulteră, convețuirea cu Ludovic nu fusese încă nicidecum sancționată de papă. Biserica privea căsnicia ei

ca pe un concubinaj, iar pe fiul ei, principele de coroană Meinhard, ca pe un bastard. Şi acum, ca mai înainte, ea şi soţul ei erau consideraţi excomunicaţi, iar ţara lor pusă sub interdicţie. Desigur, margraful trimisese soli la Avignon, ca să declare că e gata să dea orice satisfacţie ar cere sfîntul părinte, dar papa, aţîţat de împăratul Carol, se codea.

Acum, Clement răposase, iar urmaşul său, Inocenţiu al VI-lea, se afla cu totul sub influenţa casei de Habsburg. Ologul Albrecht ar trebui să aibă el însuşi tot interesul ca fiica lui să fie cununată nu cu un bastard, ci cu moştenitorul recunoscut de biserică al Tirolului. Schenna acţionă cu o promptitudine neobişnuită pentru el. Se aşternu la drum de la Ludovic la Albrecht, de la Albrecht la Margareta. De la München la Viena, de la Viena la Tirol.

Albrecht puse condiţii. Azvîrlea sămînţă pentru viitor. Prin căsătoria cu Meinhard, fiica lui va avea drepturi asupra ţării din munţi. Dar tînărul Meinhard era un Wittelsbach. Iar casa de Wittelsbach va formula şi ea, în anumite împrejurări, pretenţii. S-a mai văzut şi altă dată că ţara asta care dă de furcă rămîne, în cele din urmă, mereu în stăpînirea aceluia pe care poporul îl socoteşte domnitor legiuit. Botoasa nu era îndrăgită, dar poporul vedea în ea, ca un fapt de la sine înţeles şi privit cu supunere religioasă, pe stăpîna de drept a ţării, fiindcă era : singura moştenitoare legitimă a bătrînului conte de Tirol. În privinţa aceasta, ea era aceea care trebuia să hotărască ; popo-

rul va fi de partea aceluia, căruia ea îi va transmite puterea. Albrecht nu ceru nimic de la Ludovic ; în schimb, pretinse un testament prin care să-şi ia obligaţii Margareta. În cazul în care soţul ei Ludovic, fiul ei Meinhard ar muri fără moştenitori direcţi, ţara să treacă în stăpînirea ducilor de Austria. O chestie formală. O chestie pur formală, accentuă Albrecht în faţa seniorului de Schenna. Pe deasupra, era vorba de un caz cu totul şi cu totul improbabil şi de nedorit. În schimb, el se pune chezaş să obţină de la papa ridicarea excomunicării şi a interdictului pentru Ludovic şi Margareta.

Schenna socoti această propunere ca foarte avantajoasă. Austriecii voioşi şi sociabili îi fuseseră dintotdeauna mai plăcuţi decît greoii şi brutalii bavarezi.

Margareta şedea aplecată deasupra pergamentului, singură, era seara tîrziu. Aşadar, trebuia să dea ţara pe mîna Habsburgilor. Ei da, i-o mai dăduse luxemburghezului, apoi unui Wittelsbach ; de ce nu şi unui Habsburg ? Ologul Albrecht era fără îndoială cel mai deştept şi cel mai destoinic dintre principii germani. Iar fiul său, Rudolf, hotărît, curajos, luminat la minte. Oameni de ispravă, Habsburgii. Cu siguranţă că vor fi domnitori destoinici ai Tirolului. Aveau Austria, Carintia, Craina, regiunea din vecinătatea Suabiei, Görtz, ocîrmuiau Bavaria Superioară. Nu vor administra mai rău nici Tirolul.

Tirolul! Tirolul ei! Abia l-a eliberat de Bavaria. Acum va trebui să devină, alături de alte șase țări, o a șaptea. Un ținut oarecare, obiect al ocîrmuirii unor principi străini. Tirolul ei!

Să judece însă la rece. Astea erau lucruri foarte îndepărtate. Deocamdată fiul ei mai trăiește. Nu-i atît de deștept și de brav ca Rudolf, ca fiii lui Albrecht. Mai e, pe deasupra, și un tînăr omuleț fără însemnătate. Dar e fiul ei. Strănepotul contelui Meinhard. Ce le pasă în definitiv celorlalți de Tirol? Și chiar dacă fiul ei ar fi tîmpit de-a binelea, el e Tirolul.

Domol, domol. Nimeni nu vrea să i-l ia. Pentru cazul că Meinhard n-ar avea moștenitori — departe mai țintește, deșteptul Albrecht, ologul, causticul. Fapt într-adevăr ciudat e că vrea semnătura ei. Soțul ei e margraf, fiu de împărat, un Wittelsbach, dar înțeleptul Albrecht vrea semnătura ei, nu a lui.

Ce-o fi gîndind Ludovic despre asta? Și el e un om de ispravă. Se înțelege bine cu Habsburgul. Curios că acesta nu l-a întrebat și pe duce. O fi și știind istețul Albrecht cît de mult s-a îndepărtat Ludovic de ea? Altădată s-ar fi sfătuit cu el. Acum e plecat. În Bavaria. Cu Agnes. Margareta rămîne cu ochii ațintiți în gol, gura-i mare, urîtă se strîmbă de necaz, dar fără să exprime prea multă amărăciune. De ce să nu-și facă Ludovic cheful cu Agnes de Flavon? E foarte frumoasă. El nu mai e așa de tînăr. S-a spetit muncind. Acum a scăpat de Bavaria. Poate să-și mai tragă nițel sufletul.

Agnès e foarte frumoasă. De ce să nu-şi facă cheful cu ea?

Se ridică din jilţ, gemînd uşor. Reciti încă o dată diata. Era lungă şi amănunţită. „Noi, Margareta, din mila lui Dumnezeu margrafă de Brandenburg, ducesă de Bavaria şi contesă de Tirol, dăm în veci, oricărui creştin ce va vedea epistola aceasta, o va citi sau o va auzi, acum şi mai tîrziu, salutul Nostru şi încunoştinţarea celor mai jos scrise. De se va întîmpla, Dumnezeu în milostenia Sa păzească-Ne, ca Noi şi prealuminatul principe, soţul Nostru multiubit, margraful Ludovic de Brandenburg, să ne săvîrşim din viaţă — fără de clironomi în linie dreaptă, pe care împreună să-i fi zămislit, şi dacă şi iubitul Nostru fiu, ducele Meinhard, ar răposa, Dumnezeu ferească-l, fără clironomi drepţi, atunci mai sus-numitele Noastre principate şi comitate, ţări şi stăpîniri, cu castelul Tirol împreună şi cu toate celelalte castele, sihăstrii, citadele, oraşe, tîrguri, sate, oameni şi jurisdicţii să cadă pe de-a-ntregul şi spre dreaptă moştenire şi clironomie mai sus-numiţilor Noştri unchi preaiubiţi, ducii Austriei..."

Tulburată, lăsă să-i scape din mînă hrisovul, iar pergamentul se strînse sul, foşnind, pe masă. Părăsi încăperea. Cu paşi grei, tîrşîiţi îşi făcu rondul, aşa cum obişnuia în fiecare noapte mai înainte de a se duce la culcare. Femeia slută îşi tîrî paşii singură, în veşmintele ei splendide, care atîrnau pe ea ţepene, precedată de umbra grosolană proiectată de lumînări, prin săli, odăi, coridoare.

Ajunse la încăperea războaielor de țesut. Ușa din lemn negeluit se deschise fără mult zgomot. Slugile își terminaseră lucrul, mai erau acolo cîțiva argați. Cu toții se-nghesuiau grămadă în jurul unei slujnicuțe tinere, bondoace, care ședea stingherită, rînjind totuși amuzată. În jurul ei, gălăgie, hohote de rîs. Cum? Cu adevărat nu înțelegea? Ea era singură din tot Tirolul care nu pricepea. Așadar, încă o dată. Zîna nenorocului era o momîie slută; pe unde se arăta, totul se veștejea, se zbîrcea. Zîna norocului strălucea dumnezeiește de frumoasă. Tot ce atingea, înflorea, sub pașii ei răsărea aur zornăitor. Cine era așadar zîna norocului?... A... Ag... În sfîrșit, chipul slujnicei se destinse, luminat de înțelegere. Agnès de Flavon! Dar firește! Iar zîna nenorocului? Ah! Ia te uită! Și slujnicuța începu și ea acum să rîdă, de sălta carnea pe dînsa.

Din pricina strigătelor și a larmei, ducesa nu fusese observată. Rămăsese tăcută, cu lumînările ei, în umbra ușii întredeschise. Acum, încetișor, închise ușa la loc. Își tîrî mai departe pașii pe coridoare. Înapoi, la document. Desfăcu diata în fața ei. „Noi, Margareta, din mila lui Dumnezeu..." Pergamentul foșnea. Vîrî cu un gest solemn pana în cerneală, semnă.

Ologul Albrecht ședea în castelul său de la Viena, în veșmînt de noapte și înfășurat în pături. Alături pe o masă, printre alte documente, se afla și diata Margaretei. Fiul lui, Rudolf, se găsea de față, ca și episcopul de Gurk

și abatele Ioan de Viktring, aflat la vîrsta patriarhilor. Bătrînul duce primise sfîntul maslu, știa că în cîteva ceasuri se va stinge. Ședea în jețul său de olog, tremura de frig, deși era învelit cu pături în încăperea supraîncălzită, și simțea, cu o durere aproape plăcută, cum îl părăsea viața. Părea, în rest, ca întotdeauna, limpede la minte, liniștit, stăpînit de o anumită amărăciune voioasă.

Rudolf întrebă pentru a treia oară dacă nu trebuie să trimită după ceilalți frați. Chipul său ferm, blond-castaniu, cu frunte colțuroasă nu prea înaltă, nas coroiat, buza de jos proeminentă, privea cu seriozitate și aroganță, fără sentimentalism. Ologul făcu pentru a treia oară un gest de refuz. Tinerii aveau treburi, moartea lui nu trebuia să-i tulbure.

Respira liniștit, palma mîinii sănătoase i se deschidea, se închidea, iar se deschidea. A trăit o viață plăcută, atît cît poate fi de plăcută o viață de om. A cunoscut truda și munca. S-a bucurat de succese. A prosperat el însuși, și i-au prosperat țările. Era în pace cu sine, era în pace cu oamenii, era în pace cu Dumnezeu.

Fiului său Rudolf îi rămînea o moștenire bună. Era frumos, și un dar al lui Dumnezeu, că apucase să mai vadă documentul care îi asigura acestuia Tirolul. Acum, cercul întreg era închis, de la Suabia la Ungaria, cercul țării habsburgice. A domnit cu vrednicie și creștinește, în orînduială și cu dreptate. Fiii săi erau bărbați deștepți, zdraveni. Știa el de ce nu-i tulbura cu moartea lui.

Aşadar pleacă şi el acum, ultimul dintre cei trei. Luxemburghezul, Ioan, a murit de-o moarte neroadă, o moarte cavalerească, nătîngă, pe un cîmp de bătălie unde n-avea ce să caute. Bavarezul, Ludovic, a murit de-o moarte nepregătită, uşuratică, la vînătoare, lăsîndu-şi treburile tulburi, în neorînduială, o moarte venită pe neaşteptate, fără vreo linie directoare şi fără chip, o moarte tot atît de meschină şi prostească şi care nu spune nimic, cum i-a fost întreaga viaţă. El, Albrecht, nu s-a numit niciodată împărat roman, n-a rîvnit niciodată coroana romană, n-a avut-o niciodată şi nici n-a vrut-o. Dar dacă ai fi cîntărit bine lucrurile — în clipa aceea, pe faţa lui apăru un zîmbet blajin şi viclean — cel mai puternic dintre cei trei a fost el, adevăratul arbitru al creştinătăţii, şi întotdeauna s-a întîmplat după voia lui.

Acum se simţea îngrozitor de trudit. Îl strigă — era răguşit — pe Rudolf. Acesta se întoarse repede spre el. Ologul pipăi cu mîna sănătoasă după aceea a feciorului său. Mîna îi căzu, mai înainte de a o fi găsit pe cea a fiului. Capul i se înclină pe piept.

Rudolf rămase concentrat, semeţ. Acum el era capul familiei Habsburg, cel mai puternic bărbat dintre germani. Episcopul de Gurk se ruga. Foarte bătrînul abate Ioan de Viktring netezi cu mîna uscată, cafenie pergamentul Margaretei.

— Am durat un monument mai trainic decît arama, cită el pe un clasic antic. Apoi îşi tîrşîi

picioarele spre Albrecht. Văzu că era mort. Se încovoie, își îndreptă spatele, se clătină, își regăsi echilibrul. Cu cîtă putere mai avea în glas, începu de mai multe ori, apoi rosti pînă la capăt : *Defunctus est Albertus de Habsburg, imperator romanus.*

Episcopul și prințul se uitară unul la altul ; niciodată mortul nu avusese această demnitate, niciodată nu o rîvnise. Moșneagul repetă anevoie, cu voce șovăitoare, dar solemnă :

— A murit Albrecht de Habsburg, împăratul roman.

Apoi se-ncovoie, se întoarse bîjbîind la masă, se închină, mormăind.

Micuța capelă cu hramul sfintei Margareta, de la castelul ducal din München, este plină ochi de demnitari în haine de gală. Afară e o toamnă luminoasă, arămie. Înăuntru se freacă între ele armurile seniorilor, odăjdiile fastuoase ale clericilor ; stau cu toții înghesuiți unul într-altul. Ducii Austriei, Rudolf, Leopold, Frederic, cancelarii și mareșalii lor, Ioan de Platzheim, Pilgrim Strein, seniorii bavarezi și tirolezi, mareșalii, burgravii, marii maeștri de vînătoare, majordomii curții margrafului, Schenna, Frauenberg, Conrad Kummersbrucker, Dipold Häl. Odăjdiile principilor bisericii sînt violete și trandafirii-gălbui. Sînt de față episcopii de Salzburg, Regensburg, Würzburg, decani, egumeni, parohi ai domului. Parohii din Tirol, Treisendorf, Pyber. Steaguri papale, laice. Mi-

reasmă de tămîie. Afară norodul ţinut în loc de ostaşi. La toate ferestrele, în copacii cu veşmînt de toamnă scăldat în soare, pe toate zidurile, pe toate ieşindurile pereţilor, popor.

Înăuntru, Ludovic şi Margareta şedeau în genunchi în faţa trimişilor papali, episcopul Paul de Freising şi abatele Petru de Lamprecht. Ieri, căsătoria lor a fost desfăcută în mod formal şi li s-a dat îngăduinţa să trăiască despărţiţi. Astăzi, episcopul citea solemn decretul papal de purificare : după ce Ludovic de Bavaria, întîiul născut al răposatului Ludovic de Bavaria, care a fost împărat roman, a îndeplinit tot ceea ce i-a cerut papa, după ce şi-a recunoscut personal delictul împotriva Bisericii, el şi abatele Petru, ca trimişi papali, îi dau numitului principe şi principesei Margareta dispensă în ceea ce priveşte înrudirea prea apropiată şi le îngăduie să se cunune din nou, iar pe născutul lor principe Meinhard îl declară copil legitim. Îi purifică pe Ludovic şi Margareta de orice pată şi infamie, îi declară apţi să posede privilegii, vasalităţi, bunuri, drepturi. Îi reprimesc pe amîndoi în sînul Bisericii. Înlătură de pe ţările lor interdictul.

Îndată după această solemnitate, în Bavaria şi Tirol se redeschiseră uşile bisericilor care stătuseră încuiate multe decenii. Clopotele, rămase mute atîta vreme, începură să se legene, să sune. Poporul, însetat de înălţare sufletească, se revărsă în biserici. Bărbaţi şi femei, ajunşi la vîrsta matură fără a fi luat parte la o slujbă

bisericească şi fără a fi auzit bătaia clopotelor, ascultau pentru întîia oară o liturghie, erau uimiţi şi fericiţi auzind valurile cucernice ale slavei lărmuitoare, orbitoare, pline de pompă ce se aducea Sfintei treimi.

— NU MAI FAC NICI O AFACERE CU HABSBURgii ! strigă tare, cu vocea lui aspră de ofiţer ducele Ştefan al Bavariei de Jos, şi-şi aruncă mănuşa de metal, care căzu zornăind pe masă. Se ridică, începu să se plimbe de colo-colo. Din ţeasta colţuroasă, ochii bănuitori, reci priveau cu răutate şi mînie spre fratele său margraful, care rămăsese pe scaun, ţinîndu-şi de oboseală capul plecat pe masă, în aşa fel încît grumazul i se umfla încă mai masiv. Marea sală din castelul ducal de la München nu se încălzise ca lumea, cu toate că focul ardea necontenit. Afară cădea o lapoviţă ce-ţi făcea silă.

— Aşadar, nu... spuse margraful, cu vocea trudită şi deprimată. Atunci, domnule frate, las în seama dumitale să închei celălalt document, aşa cum am vorbit.

Ducele Ştefan strînse buzele sub mustaţa soldăţească, groasă, brună. Se apropie, explicînd de ce era furios :

— Ne-am descurcat binişor în multele şi neplăcutele probleme legate de moştenire. Nu ne-am tras pe sfoară unul pe altul. Fiecare şi-a apărat pe faţă şi cu simţ practic interesele, fără multe vorbe şi mofturi, şi n-am stăruit să ne impunem părerea unul altuia. Fiecăruia din noi

şase inima i-a dat ghes să îmbucătăţim şi să împărţim ţările, ca să facem din casa de Wittelsbach o nimica toată. De altminteri, altă cale şi altă ieşire nu era, şi noi nu ne-am răcit gura cu vorbe mari. Dar, domnule frate — aici ducele ridică vocea şi se răsti acuzator — faptul că dumneata ai dat testamentul privitor la moştenirea Tirolului în mîna Habsburgului, dumneata, şeful familiei Wittelsbach, asta mă împiedică să mai tac. E o treabă care priveşte numai şi numai Tirolul, ştiu, şi nu mă interesează ; nu m-am amestecat niciodată în trebuile dumitale. Dar asta mă doare prea tare, îmi otrăveşte sîngele, şi trebuie să ţi-o spun.

Margraful nu răspunse. Ochii lui duri, pătrunzători, albaştri priveau în gol, cu nepăsare ; Ludovic părea mult mai bătrîn decît fratele său doar ceva mai mic decît dînsul. Fiindcă el, care altminteri era cel ce repezea pe alţii şi nu rămînea niciodată dator cu răspunsul, continua să tacă, deprimat şi apatic, ducele zise ceva mai îmblînzit :

— Poţi să spui că era o treabă care o privea pe soţia dumitale, nu pe dumneata ; poţi spune că scoaterea de sub excomunicare şi interdict a fost o bună plată pentru peticul ăsta de hîrtie îndoielnic, şi ai dreptate. Dar, să fi fost în locul dumitale, nici eu, nici vreunul dintre ceilalţi fraţi şi nici tata, dacă ar fi trăit, n-am fi fost de acord cu aşa ceva.

Margraful dădu din umeri obosit, ciudat de fără vlagă. Pe fratele său îl impresionă neplăcut prăbuşirea bărbatului acestuia altminteri vîrtos

şi zdravăn. Vorbi din nou, aproape ca şi cum şi-ar fi cerut iertare:

— Cred şi eu că nu-i uşor să ai de nevastă pe Botoasa, şi de majordom al curţii pe Frauenberg.

Cînd rămase singur, margraful se simţi năpădit de o furie mută, paralizantă, neputincioasă, cum nu mai simţise niciodată. Ce-a fost asta? Se afla în palatul lui, iar fratele său mai mic, Ştefan, insul ăsta de nimic, un oarecare, o secătură, cu amărîta-i de Bavarie de Jos, s-a proţăpit în faţa lui şi l-a muştruluit ca pe un golan. Iar el — cum de a fost cu putinţă aşa ceva?... El a stat şi-a înghiţit. Ajunsese atît de departe? Se prostise aşa de rău?

Ştefan avea dreptate, asta era. Habsburgii domneau împreună, lăsaseră conducerea în mîinile isteţului Rudolf. Acesta era căpetenia lor, cu toţii împreună formau un tot, întregul grup atît de mare al ţărilor lor era cîrmuit laolaltă. Casa de Wittelsbach se fărîmiţase şi se împărţise, ţara era sfîşiată în şase petice. El, cel mai vîrstnic, îngăduise asta. Şi nu numai atît. Mai dăduse şi apă la moara Habsburgilor. Totul a început cu măcelărirea evreilor. Dacă şi-ar fi apărat evreii, cum a făcut-o ologul Albrecht, niciodată punga lui n-ar fi ajuns atît de goală şi de găurită. Niciodată n-ar fi trebuit să cedeze Bavaria lui sfetnicilor financiari austrieci. Acum şedeau acolo, mulţi şi graşi, controlau, porunceau după bunul lor plac. Pretutindeni, jos, alături, deasupra a tot ceea ce aparţine casei de Wittelsbach, rînjeşte leul roşu al Habsburgului.

Margraful simțea ațintiți asupra lui ochii uriași ai tatălui său. Oftă. Fratele său avea dreptate.

N-are de ce să-și mai bată capul cu asta. Greșeala s-a săvîrșit. Evreii erau morți ; cei rămași în viață nu se mai lăsau ispitiți prin nici o promisiune să se întoarcă. Țara era golașă și fără bani, iar cel ce o administra era Habsburgul.

Prostii ! Dar nu despre asta e vorba. Nimeni nu i-a reproșat așa ceva. Despre testament e vorba. Despre testamentul pe care și l-a făcut nevasta lui, sluta, Botoasa. De asta trebuie să se agațe, să se țină. Era bucuros să azvîrle vina în cîrca ei. Cum a spus frate-său ? Nu-i ușor s-o ai de nevastă pe Botoasa. Nu, Cristoase-Dumnezeule, nu-i de loc ușor ! Se lăsă năpădit de o mînie surdă împotriva femeii. Ea era vinovată de toate, chiar și de trecerea Bavariei sub ocîrmuire austriacă. O revede cum sta atunci, printre sfetnici, ea, sluta, Botoasa, cu caraghiosul ei de ibovnic, Frauenberg, lepădătura orăcăitoare. Ședeau acolo și făceau fărîme Bavaria lui. Batjocura Europei. Oh, cîtă dreptate a avut atunci, în ziua aceea, cînd tatăl său îl tîra de colo-colo, iar el se codea să se însoare cu muierea asta... Acum sta singur, privind în gol. Oftă, mormăi ceva, gemu.

Se duse la Agnès. O găsi tolănită pe o canapea. În fața ei sta șoimarul. Agnès își pusese mănușa și se juca cu o pasăre ce-i fusese adusă de curînd. Își dădu seama numaidecît că margraful arde de dorință să stea de vorbă cu ea. Dar îl lăsă să aștepte. Se ocupa de șoim, i-l

arătă, părea că nici n-are de gînd să-l înapoieze șoimarului.

Ludovic izbucni, spunînd că astăzi n-are chef de vînătoare cu șoimi și de distracție. Oh, domnul margraf e prost dispus? A avut vreo supărare? Îi pare rău. Cu ducele Ștefan? Ia te uită! Domnul duce e un domn foarte drăguț. A vorbit despre testamentul ducesei Margareta? Și despre contractul cu Habsburgii privitor la administrația Bavariei? Despre asta nu? Ei, totuși, firește, numai așa, în treacăt. De l-ar trimite odată la plimbare pe insul ăsta cu șoimul! Dar nici nu se gîndea la așa ceva. Așadar, pentru ea n-avea nici o însemnătate că Ștefan cutezase să-l supere? Și faptul că de la frate-său venea de-a dreptul la ea era ceva lipsit de importanță? Pasărea își deschise aripile, și le strînse, Agnès o mîngîia, îi dădea nume dezmierdătoare. În sufletul ei clocotea un mare triumf tainic. Se ajunsese, în sfîrșit, acolo? Lucrurile luau în sfîrșit întorsătura visată? Casa dușmancei, construită cu atîta trudă, se prăbușea, în sfîrșit?

Așadar, ducele Ștefan i-a pomenit despre contractul cu Habsburgii privitor la Bavaria? Ei, ea habar n-are de politică. Dar, serios vorbind, s-a minunat întotdeauna. Un principe atît de mare și de înțelept — și să lase ocîrmuirea țării sale în mîinile altuia! Rosti aceste vorbe ca în treacăt, scoțînd scufia șoimului, punîndu-i-o iar. Apoi începu să discute cu șoimarul cam cît timp ar trebui lăsat șoimul să flămînzească. În sufletul ei jubila: trebuia stoarsă

toată seva din Tirol, îndrumată altundeva, spre Bavaria, oriunde. Să nimicească opera dușmancei.

Ludovic ședea obidit, cuprins de o mare amărăciune. A fost nebun. Chiar și copiii vedeau mai limpede decît el unde avea să se ajungă. Niciodată nu ar fi trebuit să cedeze administrația Bavariei. Mai bine și-ar fi ipotecat toate orașele și veniturile pe seama lui *messer* Artese. Cu testamentul Margaretei, nu mai era nimic de făcut. Dar cît privește contractul cu Habsburgii, acesta avea să ajungă la scadență în cîteva luni : îl va rezilia. Fie ce-o fi !

Agnès continua să stea tolănită pe canapea, aproape că nu-l mai lua în seamă. Șoimarul încă nu plecase. Dacă ar fi fost singuri, s-ar fi aruncat asupra ei, ar fi zgîlțîit-o : „Ascultă, nu rîde de mine ! Desfac contractul ! Îi azvîrl afară pe slujbașii habsburgi ! Nu rîde de mine, tîrfo ! Și ar fi strîns-o de i-ar fi pierit rîsul și gîndul la șoimi. Dar șoimarul era acolo, cu chipul lui nerod, plin de respect, iar Agnès nici nu se uita la duce.

Conrad de Frauenberg purta tratative cu consilierii episcopului de Brixen. Episcopatul căzuse într-o stare de dependență totală față de margraf, iar Conrad îi făcea pe domnii aceștia s-o simtă din plin. Albinosul orăcăitor îi privea, cu ochii lui roșii, pe seniorii ce asudau, îi sîcîia vîrtos și cu plăcere. În cele din urmă, cu o jovialitate disprețuitoare și grosolană le azvîrli bieților amărîți cîteva fărîmituri. Secretarul său,

un cleric cu înfățișare umilă, redactă protocolul în tăcere, cu deosebită scrupulozitate.

După ce domnii plecară, Frauenberg îi dădu secretarului îndrumări în legătură cu cîteva scrisori pe care avea de gînd să le trimită slujbașilor de pe posesiunile sale personale. Să nu mai fie — lua-i-ar toți dracii ! — atît de moïîi. Să nu-i mai păsuiască atîta pe birnici. Să nu mai tot amîne termenele pentru clacă și robotă. Și mila asta neroadă cînd e vorba să hotărască pedepsele ! Auzi, să pedepsească un hoț numai cu expunerea la stîlpul infamiei și cu închisoarea, fiindcă pușlamaua a fost împinsă de nevoie. Prostii ! Toți sînt împinși de nevoie. Ticălosului să i se taie mîna, cum s-a făcut pînă acum. Să cruți un braconier, fiindcă are familie ! Și vînatul lui are familie ; a cruțat-o tîlharul ? Insul să fie hăituit pînă cade mort. Ăsta-i vechiul și bunul obicei. Cu omenia asta modernă o să i se ducă de rîpă toată averea. Frauenberg orăcăia, tăcutul secretar scria.

Rămas singur, bărbatul cel slut își netezi pe spate părul albicios, se întinse, se lăsă pe pernă, își trosni încheieturile mădularelor, căscă, alene și mulțumit. Lumea era în bună rînduială, iar el știa să se descurce. A ajuns departe, sfînta pătimire a lui Cristos ! Margraful e mai totdeauna plecat, la Agnès a lui, și mai cine știe unde. Și de ce nu ? De ce să n-o prefere Botoasei pe frumoasa Agnès ? El, Frauenberg, are firește mult de lucru, cînd margraful lipsește din țară : Botoasa și Tirolul. Muncă multă, muncă neplăcută. Dar plină de foloase, nu se poate tă-

gădui. De altminteri, Ludovic nici nu i-ar putea-o înlesni, nici nu s-ar putea înțelege cu el. Așa, principele îl scutea de oboseala de a se mai ciondăni cu dînsul.

Își privi mîinile groase, roșii, cărnoase. E limpede că pînă acum și-a subestimat bărbăția. Trebuie mai întîi să crezi tu însuți că placi femeilor, pe urmă cred și ele. Astăzi, îi vine oricăreia de hac, numaidecît. Conrad se-ntinde, fluieră, rînjește. Se ridică alene. Își pregătește tuș, pensulă, pergament. Pierdere de vreme, în orele libere, cînd nu doarme. Astăzi are chef, da. Schenna îl socotește un prost. Crede că n-are ochi pentru ceea ce e frumos. Schenna nu-i un dobitoc ; dar dacă își închipuie că numai el singur e stăpîn pe simțirea pentru ceea ce e plăcut, rotund, neted și voluptos, se înșală înfumuratul, țafandachele. Își potrivește pergamentul. Așa ! Știe și el foarte bine ce-i aia frumusețea. Rînjește, își fluieră cîntecul preferat, despre cele șapte bucurii ale vieții, începe să lucreze. Botul lătăreț i se cască, de plăcere, pînă la urechi, plesnește din limbă, pleoscăie, gîjîie, orăcăie, rîgîie. Trage linii, dă cu pensula. Zugrăvește cu grijă, punînd multe culori. Rochii, piepți, un chip de femeie. Se adîncește în lucru.

Ridică privirea. Margareta se află în spatele lui. Fața ei slută e schimonosită de un zîmbet ciudat. Probabil că a văzut totul ; de altfel, n-are nici un rost să ascundă, să nege. O privește fără rușine, își strîmbă botul lătăreț, orăcăie cu nepăsare :

— O amuletă.

— O amuletă? Asta? Imaginea asta reuşită şi drăguţă a ăleia?

El, naiv, insolent: Da, fireşte. Are cu ea conflicte de hotărnicie, doar o ştie prea bine. Pe deasupra, influenţa ei politică nefastă asupra margrafului.

Margareta îl priveşte încruntată, cu ochii ei pătrunzători. Frauenberg o înfruntă, rece, nepăsător. Să-i dea ei chipul desenat, spune în cele din urmă ducesa.

— De ce nu? orăcăie el.

Nu e o amuletă tocmai cucernică. Poţi să faci cu ea farmece, ca să-ţi îndeplineşti voinţa şi dorinţele. Ceea ce-i doreşte ducesa aceleia este probabil tot atît de neplăcut ca şi ceea ce-i doreşte el. Rînjeşte, îi întinde zugrăveala cu o închinăciune adîncă, exagerată.

Singură, Margareta priveşte îndelung imaginea, o cercetează. Părul ei auriu, ochii zgîiţi, două pete albastre, neroade; toată zugrăveala e stîngace. Cu degetele-i sulemenite, Margareta îşi scoate acul din păr. Încet, ţintind cu grijă, îl înfige în pletele albastre. Pergamentul e tare, ea înţeapă, înţeapă cu mai multă putere, acul pătrunde încet pînă dincolo. Pergamentul scîrţîie. Pînă la urmă, în locul ochilor sînt două mici găuri zdrenţuite.

Margraful se ridică; convorbirea nu durase decît zece minute. Se discutaseră numai treburi oficiale. Întrebările şi răspunsurile fuseseră rostite pe un ton foarte rece.

— Mai rămîne problema Taufersului, spuse Margareta.

— Altă dată, răspunse Ludovic, cu un gest de refuz.

— S-a împlinit aproape un an de cînd se tot amînă treaba asta, stărui Margareta. Trebuie în sfîrşit rezolvată.

— Şi ce vrei ? se răsti margraful.

Problema Taufersului consta în procesele de hotărnicie dintre Agnès de Taufers şi Frauenberg. Agnès se pitea în spatele episcopatului de Brixen, care o învestise pe ea, nu pe Frauenberg. Formal, dreptatea era de partea ei, în fapt, de partea lui. Margraful numai să fi vrut, că Brixenul şi-ar fi retras pe dată obiecţiile, astfel că Agnès pierdea bunurile. Consilierii episcopului presupuneau că margraful nu doreşte asta ; de aceea cutezau să se opună cu îndîrjire lui Frauenberg.

Margareta, împinsă de porniri duşmănoase, înşiră argumentele care pledau împotriva episcopatului. Margraful, tot atît de prost dispus şi încăpăţînat ca şi ea, înşiră motivele politice pentru care nu voia să-l supere acum pe episcop. Se măsurară, întunecaţi, hotărîţi. Niciodată nu s-ar fi înfruntat cu atîta îndîrjire, dacă ar fi fost vorba de propriile lor posesiuni.

Pînă acum, în ciuda înstrăinării mereu mai mari, nu ajunseseră la o ceartă serioasă. Nici măcar cu o vorbă, margraful nu i-a reproşat Margaretei testamentul, nici cu o vorbă relaţiile cu Frauenberg. N-a pronunţat niciodată în prezenţa ei numele frumoasei Agnès. Acum se în-

fierbîntară, se certară, rostind amenințări, încăpățînați, cu mult mai multă înverșunare decît se cuvenea într-o chestiune altminteri fără prea mare însemnătate. Ședeau unul în fața altuia clocotind de mînie. Chipul liniștit, bărbătesc al margrafului se schimonosise, luînd o înfățișare sălbatică. Ea, impunîndu-și să-și păstreze calmul, îi răspundea înțepător, ironic.

În cele din urmă, Ludovic nu se mai putu stăpîni și-i azvîrli cu o mînie fățișă, batjocoritoare :

— Toate astea numai pentru maimuțoiul tău, Frauenberg.

Chipul ducesei deveni pămîntiu ; trase cu putere aer în piept, îl privi plină de ură. În cele din urmă îi spuse cu vocea răgușită :

— Da, da, da ! Nu pot tolera ca dreptatea să fie călcată în picioare de dragul curvei tale.

Margraful își încleștă pumnul, ca să n-o lovească. Nu-i stătea în obicei să înjure. Acum se năpusti asupra ei cu vorbe murdare :

— Zgripțuroaico ! Pocitanio ! Împuțito ! Stai bot în bot cu maimuțoiul tău și trăncănești dealde astea ? Nu mă apasă destulă rușine că trebuie să am o muiere pe care a însemnat-o Dumnezeu ca pe tine ? Vrei să-mi faci de rîs și numele ? Ți s-au aprins călcîiele după bărbați care-ți seamănă leit ? Se și potrivește, Botoasa cu maimuțoiul ! Scos din fire, margraful se repezi la ea, cu vinele umflate și cu o înfățișare atît de sălbatică, încît ducesa se trase dincolo de masă. Asta n-am s-o îngădui ! răcni el. Îl ucid ! N-am să las să fiu făcut de rîs !

ÎN VREMEA ACEASTA, FRAUENBERG SE AFLA LA castelul Taufers, clipind din ochii lui roşii spre Agnès.

— O să ne înţelegem, orăcăia el. Dumneata eşti bogată, eu nu sînt sărac. Îţi place chiar aşa de mult viaţa la curte? Mie, nu. Pentru mine e doar un pretext, ca să te pot vedea.

Cu laba lui roşie şi butucănoasă îi mîngîia mîna albă cu degete lungi. Agnès zîmbea. Ăsta era om odată, avea putere, voinţă, mergea drept la ţintă.

— Lumea e proastă, orăcăi el mai departe. Mai proastă decît ţi-ar trece prin cap.

Şedea acolo, cu faţa lui roşie, parcă jupuită de piele, căscînd botul mare, lătăreţ, zdravăn, obraznic, urît.

— Aş zice că, dintre toţi, noi singuri sîntem cu scaun la cap.

Degetele lui puternice, scurte, lacome se urcau pe braţul ei în sus.

Nici nu-i trecea prin minte s-o întrebe cît de cît şi pe ea ce părere are despre propunerea lui.

Buzele frumoasei Agnès schiţau necontenit un surîs de voioşie. Parcă-şi degusta triumful asupra Margaretei, parcă-l sorbea ca pe o băutură minunată. Îl robi din ce în ce mai mult pe margraf, cu nepăsare şi fără să se bage de seamă. Se cuibări în sufletul lui, îl luă în stăpînire.

Ludovic era un suveran econom, cumpănit, de loc înclinat să facă risipă. Agnès îi cerea aşa, ca în treacăt, vorbindu-i peste umăr, să facă unele cheltuieli la care, altminteri, prinţul ar

fi chibzuit ani întregi. Dacă schița obiecția cea mai mică, ea nu insista, se lăsa păgubașă. Dar știa să renunțe cu un aer de uimire batjocoritoare și disprețuitoare, abia vizibilă, care-l îmboldea mai mult decît ar fi putut-o face lacrimile, rugămințile, ocările. În felul acesta reuși treptat să-l schimbe cu desăvîrșire pe bărbatul reținut și calculat, să-l deprindă cu luxul și risipa, subminînd și primejduind ceea ce Margareta realizase printr-o muncă de zeci de ani.

Și astfel, într-o bună zi, *messer* Artese reapăru și el. Era pretutindeni, în zece locuri o dată, cu cei trei frați care-i semănau leit, umil, exagerat de curtenitor. Mai înainte de a se băga de seamă, bancherul își pusese din nou mîna pe vămi, privilegii asupra sării și minelor. Disprețului rece pe care i-l arăta Margareta îi răspundea cu nenumărate ploconeli. Cu o bunăvoință excesivă se grăbi să-l elibereze pe margraf de ipotecile față de administrația habsburgică. Acum, dacă voia, Ludovic putea să desfacă acel contract. Firește, plata acordată florentinului fu de trei ori mai mare decît ceea ce pretindeau austriecii. Apoi, fantomatic, așa cum venise *messer* Artese dispăru din nou.

Își făcu apariția la castelul Taufers. Cine, văzîndu-l pe omulețul acesta politicos, și-ar fi putut închipui că e în stare să se dezlănțuie așa cum s-a întîmplat atunci în salonul frumoasei Agnès ? Ședeau față în față, el și Agnès. Castelana îi zîmbea, cu un surîs slab, complice. Ei, da, frumoasă țară, bogată, binecuvîntată țară. Vin, poame, grîne. Orașe înfloritoare, cu bună

rînduială, harnice. El voia să smulgă, ea să împungă. Împunsăturile ei erau îndreptate împotriva ducesei, a slutei. Pe florentin îl interesa mai puţin cîştigul cu care îl momea dînsa : îl aţîţa să sape şi să submineze opera duşmancei, să nimicească pe deplin opera evreului răpus, spulberat. Ea o împungea pe sluta, el smulgea de la vrăjmaşul mort.

Plesnind de grăsime, Conrad Frauenberg continua să pună osînză pe el, obrazul lui, parcă julit, cu bot lăţăreţ, strălucea trandafiriu. Şedea tolănit pe perne în micul salon elegant de la Taufers ; Agnès sta în faţa lui. Prin ferestre pătrundea soarele, Conrad clipea, se întindea alene, căsca, îşi trosnea încheieturile mădularelor. Agnès îl ruga, îl linguşea, îl ameninţa, cerîndu-i s-o însoţească în călătoria la Trient. El spunea că nici nu se gîndeşte la aşa ceva. N-are decît s-o facă margraful pe paiaţa ei. Agnès renunţă cu acel dispreţ uşor şi mirat, cu care obţinea de la margraf orice. Conrad izbucni într-un hohot de rîs răsunător, arătîndu-şi cu bădărănie satisfacţia. Se întoarse pe partea cealaltă. Fiindcă ea continua să tacă, începu să caşte. Se întinse pocnindu-şi încheieturile, adormi mulţumit, în tihnă şi începu să sforăie cumplit. După o oră se trezi ; amurgea, Agnès şedea încă în colţul opus, jignită. Conrad se ridică, încă moleşit de somn, se întinse spre ea, o înhăţă cu o grosolănie jovială, o trase lîngă el pe perne. Agnès nu schiţă nici un gest de împotrivire.

Se purtă cu ea după cum îi era cheful. O făcu să se gudure ca un cîine după ce l-ai dezmier-

dat. O alintă cu promisiuni, pe care le rosti rîzînd, ca de la sine înțelese. Să-l alunge? Nu putea. Ar fi izbucnit în rîs. Și chiar că ar fi fost caraghios. Cine mai era așa de slut? Așa de neobrăzat? Cu gheare atît de tari? Un al doilea nici nu mai exista.

Se întinse sub dezmierdările lui grosolane, se uită la el pieziș. Îi vedea fața sătulă, vicleană, fălcoasă, schimonosită de un rînjet. Pocit mai era! Cît de viguros și de josnic! O făcuse curioasă. Nu s-ar putea ca mutra asta obraznică, sigură de sine, să devină umilă și plină de spaimă?

Agnès începu să-l ațîțe pe margraf. Cu totul pe neobservate, cu vorbe glumețe. Sămînța ei găsi un teren prielnic, pregătit de multă vreme. Încolți, dădu muguri, crescu. Cum spusese ducele Ștefan? Că nu-i ușor pe lîngă femeia asta să-l mai ai și pe Frauenberg majordom al curții. O să pună capăt acestei situații. E sătul pînă-n gît. Batjocura Europei. O să-i pună capăt. La München. Va șterge pata ce-l murdărește. Mai întîi va încheia cu porcăria habsburgică. Apoi, cu Frauenberg, insul ăsta infam, lepădătura.

— Uită-te bine la mine, se adresă Frauenberg Margaretei și se proțăpi umflîndu-se grotesc în pene. Uită-te bine la mine. Se pare că n-o să mai ai multă vreme prilejul. Cum Margareta ridică ochii la el mirată, orăcăi mai departe: Nu c-aș fi un bărbat frumos, asta o știu și eu, da ca mine altul nu-i. Cine mă prețuiește n-ar strica să caște ochii la mutra mea, ca să-și

amintească de mine. N-o să mai mă vadă multă vreme. Se coace ceva împotriva mea. Margraful mi-aruncă nişte priviri ascuţite ca lăncile. Din păcate, dincolo de privirile astea se află prea destule lănci adevărate. Mi-a dat ordin să-l însoţesc la München. Acolo o să-i fie mai uşor. Gufidaun, băiatul ăsta bun şi cinstit, şi Kummersbrucker nu şi-au putut ţine gura. Uită-te bine la mine, Margareto. După ce-oi pleca, bea vîrtos, ca să dormi şi să mă visezi ! Slujbe n-ai nevoie să pui să mi se citească. Eşti o muiere faină, ducesă Botoasa, rîse şi el şi-o bătu pe spate.

Începu să-şi fluiere cîntecelul despre cele şapte bucurii şi plecă cu picioarele lui crăcănate.

Margareta nu rostise nici un cuvînt. Acum şedea singură, în faţa mesei masive, îmbrăcată somptuos în damasc verde pal, cu faţa rigidă din pricina fardurilor. În faţa ei se aflau mormane de acte şi documente. Încăperea era apăsătoare şi mohorîtă, în urechi îi stăruia cîntecul fluierat de Frauenberg. Da, avea dreptate. Ce mai exista oare pe lume în afara celor şapte plăceri ?

Nu cedase. Fusese doborîtă şi nimicită o dată, dar nu cedase. Din noroi şi nimic ridica o construcţie nouă, ţara, oraşele, oraşele ei pestriţe, pline de larmă şi de oameni, opera ei. Iar acum, sîngele pe care li-l sporise cu trudă trebuia tras din ele, îndreptat aiurea, spre Bavaria, oriunde, prăpădit fără rost pentru tîrfa aceea. Margraful nu-i spusese nimic ; dar o

aflase din multe guri. Contractul de ipotecare cu Habsburgii avea să fie desfăcut. Orașele ei, Tirolul ei aveau să fie despuiate, golite, supte, azvîrlite de-o parte.

Și atîta nu era de ajuns. Mai era și restul. Frauenberg. Slutul, singuraticul. Care-i aparținea ei. Pe care-l adusese ea. Poate că era rău, josnic, o haimana. Dar îi aparținea ei. Dintre toți oamenii, el. Iar Ludovic voia să i-l ia și pe acesta. Oh, nu uitase, cînd se certaseră, cum îi strigase: „Îl ucid! Nu îngădui să fiu făcut caraghios!" Parcă-i auzea din nou glasul, răgușit de ură, parcă-i revedea ochii. Da, presimțirea lui Conrad era întemeiată, mirosea a crimă. Dacă se va duce la München, nu se va mai întoarce.

În sală intră bătrîna și ofilita domnișoară de Rottenburg care tuși ca să-și dreagă glasul. A venit neguțătorul velș, din Palermo, chemat de dînsa. Margaretei îi păru bine că e abătută de la gîndurile ce-o chinuiau, porunci să fie lăsat să intre. Omul se opri în fața ei, gras, cu obrazul măsliniu, cu ochi căprui, iuți. Avea fel de fel de mărfuri. Păsări pestrițe, năframe și țesături fine, lucioase, pietre prețioase, esențe rare, dulciuri exotice. Cu mișcări repezi și mlădioase, ajutat de însoțitori, își întinse lucrurile în fața ei. Margareta se uită la una, la alta. Ceru lămuriri, gîndul îi era aiurea, vorbea cu mai multă însuflețire ca de obicei. Dar asta ce-i? O gărăfioară, un mic vas din piatră semiprețioasă de o culoare ștearsă, de o formă frumoasă, bine închis și pecetluit. Ce e? O,

doamna ducesă e o cunoscătoare, doamna ducesă are gustul cel mai sigur. E într-adevăr un lucru de mare preț. Dintr-o singură bucată, și cît de artistic lucrat, rotunjit! E opera unui mare meșter, da. Și să aibă dînsa bunăvoința să observe chipurile cioplite. Aici e împăratul de Hohenstaufen, al doilea Frederic, iar aici regele iudeu Solomon, iar aici regina din Saba, și pe a patra lature, sultanul Boabdil, un principe puternic, îngrozitor al barbarilor. Dar și conținutul gărăfioarei e o mare raritate: un suc delicat, fără miros, fără culoare, fără gust; cine bea măcar și numai o picătură, într-un ceas s-a și stins, ca un opaiț fără oloi. Prețioasă și de soi gărăfioară.

Împotriva obiceiului, ducesa cumpără mult, fără alegere, fără tocmeală. Năframe, rădăcini aromatice, numeroase giuvaeruri, două dintre păsările pestrițe, pe deasupra și gărăfioara.

Apoi se așeză la masă. Mîncă. Mîncă singură de tot, gătită în veșminte superbe. Masa era de asemenea orînduită cu mare lux. În încăperea de alături cînta muzica. Slujitorii, camerierii, cei ce tăiau bucatele se mișcau cu toată graba. Mînca vîrtos. Frauenberg avea dreptate. Era una dintre cele șapte bucurii ale vieții. În jurul ei stăteau îngrămădite lucrurile pe care le cumpărase, podoabe, năframe și gărăfioara. Ducea mîncărurile la gură cu mîinile sulemenite: supă, pește, friptură, dulciuri din cele scumpe, exotice, pe care le cumpărase astăzi. Înfuleca, dădea de dușcă vinul. Se lăsă amurgul, fură

aprinse luminări grele, uriaşe. Ea şedea singură, greoaie, ţeapănă, făloasă. Mînca.

Deci aşa stăteau lucrurile. Nu îndrăznise să i-o aducă el însuşi. O trimisese printr-un aprod. Era o scrisoare scurtă, politicoasă, în care o ruga să-şi depună semnătura.

Ducesa trimise numaidecît după Schenna. În faţa lui nu se mai stăpîni, îşi dădu drumul. Într-adevăr, contractul cu Habsburgul a fost desfăcut. A fost tăiat şi sfărîmat minunatul, straşnicul canal prin care trimitea sevă şi belşug în oraşele ei. Iar pe deasupra, mai trebuie să-şi depună semnătura ! Sub picioarele ei, pămîntul se fărîmiţează, ca nisipul. Opera vieţii ei se duce, lunecînd, curgînd ca apa, nu poate fi ţinută pe loc. Se risipeşte totul, prosteşte, fără rost.

Schenna ascultă în linişte, cu chipul lui prelung, ofilit, mai încreţit de îngîndurare ca niciodată ; deznădejdea şi prăbuşirea ei îl atinseseră mai adînc decît voia s-o recunoască. Biată femeie ! Biată ducesă Botoasa ! Dacă gura ţi-ar fi fost cu un deget mai mică, muşchii obrazului puţin mai tari, ai fi trăit mulţumită, fericită, iar Tirolul şi Imperiul roman ar arăta altfel. Se dojeni singur. Sentimentalism nerod !

Cînd, în sfîrşit, îi răspunse, era din nou stăpîn pe el. Cu vocea lui ascuţită, obosită, întretăiată zise că n-ar fi nimic de cîştigat dacă n-ar semna ; formal, semnătura ei nu era obligatorie, margraful i-o cerea numai din motive

de prestigiu. Dacă semnează însă, va fi obligat cel puţin să-i ceară părerea la lichidarea contractului.

Cum însă ea tăcea, ghemuită acolo, groasă, greoaie, pierdută şi prăbuşită, Schenna fu din nou mişcat. Spuse că vrea s-o ajute atît cît îi stă în putere. E tirolez ; îl doare ca Tirolul voios, ager la minte, cultivat să fie dat pe seama Bavariei somnolente, stupide, brutale. Împinse lucrurile mai departe zicînd că e o hotărîre gravă, că ar trebui într-adevăr să se procedeze cu energie. Ajungînd aici, se ridică şi spuse, în timp ce în rostirea lui solemnă îşi şi făcuse apariţia un pic de ironie : aşadar, dacă dînsa ar mai dori-o, el e gata, pentru a salva ce se mai poate, să preia căpitănia în munţi, burgraviatul. Ducesa îşi aşeză mîna groasă, fardată pe mîna lui cu degete lungi, uscată, osoasă dar fără vlagă.

Apoi veni la ea Frauenberg, să-şi ia rămas bun. Se opri cu un zornăit, în învelişul strălucitor de fier chipul lui botos, trandafiriu, neted, parcă jupuit, obraznic, rînjea. Nu-i rămîne altceva, spuse el, decît să se scufunde în întuneric, într-o slujbă măruntă, unde margraful n-ar mai putea da de el ; căci să moară n-are nicidecum de gînd. Aşadar, pe drum o să dispară îndată ce se va ivi un prilej nimerit. Cine-i bărbat nu se pierde cu firea, nici cînd scrînciobul îl aruncă-n slăvi, nici cînd îl coboară. Cît o priveşte pe ea, e o muiere faină, i-a plăcut mai mult decît oricare botişor de

păpuşă. În orice caz, mai interesantă a fost. Şi cu asta, facă-se voia Domnului.

Ducesa îi spuse că el i-a dat cîndva o amuletă, cu gînduri rele faţă de o anume fiinţă. Acum vrea să-şi ia revanşa. Îi întinse gărăfioara de o culoare ştearsă. Sucul e fără miros, fără gust ; cine ia o picătură din el, ajunge în acelaşi ceas în iad sau în rai. Mai înainte de a se scufunda din nou în întuneric, să se gîndească la asta.

Conrad apucă gărăfioara, rînji, zicînd că e o muiere a naibii. Sucul n-are miros, n-are gust ; într-adevăr e ceva la care trebuie gîndit.

Ducesa, repede : ea n-a spus nimic. Aşa a pus-o să jure sicilianul. Şi fiindcă Frauenberg însuşi crede că n-o să-l mai vadă, să-i făgăduiască asta. Să ia totul asupra lui, ea n-a spus nimic.

Frauenberg, uriaş, în armură, orăcăi din grămada de fiare că îi mulţumeşte din toată inima. Cum a mai spus-o, e o muiere a naibii. Ridică anevoie braţul de fier, o lovi pe spate, orăcăind :

— Botoasa noastră !

Se retrase, greoi, ţeapăn, în armura de fier, zornăind, rînjind cu botu-i de broască. Îşi fluiera cîntecul.

De jos răsunară goarnele şi trompetele alaiului care se urnea la drum. Margraful nu-şi luase rămas bun de la ea. Să se arate la fereastră ? Picioarele nu-i dădură ascultare. Se

sprijini de masă, palidă, cenuşie, o moartă sulemenită.

Margraful şi seniorii lui înaintau la trap prin ruginiul septembrie. O postaţă călăriră de-a lungul întinsului lac Chiem, cu faţa apei plumburie. Aerul era tare, munţii rămîneau în urmă, într-un cenuşiu-albastru intens.

Ludovic era cît se poate de bine dispus. Purta o platoşă uşoară, de culoare închisă, coiful îl dăduse unui băiat, vîntul adia plăcut mîngîindu-i creştetul cu păr tăiat scurt. Se simţea foarte tînăr, ochii duri, albaştri priveau cu mai multă vioiciune ca oricînd, strălucind pe chipu-i smead, bărbătesc. Fusese bună hotărîrea de a-i azvîrli afară pe austrieci. Acum călărea în ţara lui ca un stăpînitor adevărat. Afară cu neruşinatul leu roşu al Habsburgului din cîmpul albastru al Wittelsbachilor ! Se bucura la gîndul că-şi va instala proprii-i slujbaşi, că va face curăţenie.

Da, va face curăţenie. A pus bine la cale şi treaba cu Frauenberg. Chiar în noaptea asta o să-l înhaţe, să termine cu el, cavalereşte, cu arma. În ceea ce priveşte sfîrşitul luptei, n-avea nici o îndoială. Pe urmă o să aibă aer, să poată respira. Margareta aproape că n-o să-l mai vadă. Nu are decît să şadă în castelul său Tirol ; el îşi va lua reşedinţa la München, Innsbruck, Bozen, va guverna după cum va socoti că e nimerit. Dacă ducesa va fi de acord, bine ; dacă nu, tot bine. Agnès nu va mai găsi nici

un motiv să-i întoarcă spatele, în acel fel neruşinat, uşuratic, care-l tulbură atît.

Gîndul că lăsase în urmă atmosfera apăsătoare, că ştia exact ce-i stătea înainte îl ungea la inimă, îl făcea să se simtă mai liber şi mai vesel decît fusese de ani de zile. Glumea cu Berchthold de Gufidaun, cu devotatul său Kummersbrucker. Ba chiar se uita cu o anumită bunăvoinţă înverşunată la Frauenberg. Acesta călărea lăbărţat, clipea şmecher şi tihnit cu ochii lui roşii spre lumea însorită, plină de desfătare — şi totuşi era ca şi mort. Margraful îl chemă la el, călăriră alături. Frauenberg povestea glume deşucheate, făcea aluzii lipsite de ruşine. Ludovic rîdea în hohote, îşi însuşea tonul lui, dădură frîu liber unei discuţii soldăţeşti, ordinare, se întreţinură minunat.

Apoi se opriră, foarte devreme, să prînzească. Mîncară în aer liber, din belşug, băură, se întinseră niţel să se odihnească. Apoi mai băură o dată, se urcară în şa. Ludovic îşi pusese acum şi coiful, aşa voia să călărească pînă la München. Frauenberg se ţinu în apropierea margrafului, care tocmai se uita după el. Porniră la drum. Se aflau acum la şes, munţii piereau în ceaţă în spatele lor, cîmpia se deschidea largă, monotonă, cînd şi cînd strălucea în soare cîte o mică reşedinţă cavalerească modestă, o curte, un sat cam sărăcăcios. Caii goneau odihniţi, încă înainte de căderea serii vor fi la München.

Convorbirea dintre margraf și Frauenberg deveni mai anevoioasă, lîncezea. Ludovic se simțea copleșit de o oboseală ciudată, respira greu, armura ușoară îl apăsa. Băuse prea mult ? În dreapta drumului se ivi un sat, casele erau curios de rotunde, mohorîte din pricina murdăriei, în ciuda soarelui luminos, se îngrămădeau caraghios una peste alta. Cineva spuse :

— Satului ăstuia îi zice Obidiții.

Fusese vocea lui Gufidaun sau a lui Kummersbrucker ?

Deodată smuci cureaua coifului, a armurii, apoi se prăbuși înainte pe cal, alunecînd pe-o parte, coiful pe jumătate desfăcut îi dezgoli creștetul. Kummersbrucker își repezi calul spre el și, împreună cu un băiat, îl prinseră. Coiful se rostogoli în pulbere, obrazul îi era palid, dar nu desfigurat altminteri, falca de jos îi atîrna. Grumazul masiv al mortului nu mai părea amenințător, ci doar înțepenit și grosolan. Îl fricționară, rostiră rugăciuni. În zăpăceala care-i cuprinsese pe seniori, scînci deodată vocea limpede, tărăgănată, ordinară a lui Frauenberg :

— Ce-ntîmplare ciudată ! În cîmp deschis, aproape de München. Întocmai ca tată-său.

Berchthold de Gufidaun îl privi de sus pînă jos, întunecat, amenințător. Frauenberg clipi cu obrăznicie, îi făcu față, orăcăi :

— Ce dorește domnul ?

Gufidaun se întoarse încet, nu-i răspunse.

Cadavrul fu așezat în capela sfînta Margareta de la curtea din München. Ardeau multe lumînări. Ulrich de Abensberg, Hippolt de Stein și cinci alți baroni ședeau de priveghi. Printre ei se afla și Frauenberg. Acesta însă începu curînd să caște, se retrase. Se întinse pe patul lui, își fluieră cîntecul, își trosni mădularele, rîgîi, pocni din limbă, adormi împăcat.

CARTEA A TREIA

LA LANDSHUT, LA CURTEA LUI, DUCELE ŞTEfan tocmai dăduse de veste că seniorii săi vor trebui să-l însoţească la München. Voia să-şi salute fratele mai mare, pe margraf, care luase fericita hotărîre de a-i alunga din ţara lui pe Habsburgi. Ducele Ştefan se bucura cu mîndrie că de fapt el provocase această hotărîre. Îşi săltă capul cu mustaţă scurtă, groasă, de culoarea nucii ; e neîndoielnic că vorbele lui aprige l-au făcut atunci pe Ludovic să-şi îndrepte spinarea. Iar acum se va duce la München, să vadă dacă nu cumva e cu putinţă să pună la cale o înţelegere mai strînsă între cei din casa de Wittelsbach. De ce — pe toţi dracii ! — dacă Ludovic şi el ar vrea cu tot dinadinsul — n-ar izbuti să se aducă sub acelaşi acoperiş casa de Wittelsbach, aşa cum sînt strînşi laolaltă Habsburgii ? Desigur, ăia se-ncaieră ca nişte cocoşi, atunci cînd stau la sfat fără martori : dar cînd se arată în faţa lumii, stau cot la cot ca un singur om, şi de la unul la altul curge miere. Era bine că Ludovic se hotărîse, în sfîrşit. El, Ştefan, nu se va lăsa acum pînă cînd nu va

cîrpi la loc steagul casei de Wittelsbach sfîşiat în petice.

I se dădu armura, începu să se echipeze de drum. Atunci sosi un curier care-i aduse vestea morţii margrafului. Ducele Ştefan încremeni, cu gura pe jumătate căscată, cu degetele răşchirate într-un chip curios. Apoi, cu o comandă puternică, scrîşnită îşi concedie oamenii şi, pe jumătate îmbrăcat, se plimbă cu paşi repezi de colo-colo, făcînd gesturi bruşte şi poruncitoare. Faţa lui exprima zbuciumul interior, se boţea ameninţător, se netezea, mustaţa scurtă, groasă sălta o dată cu zvîcnirea buzelor.

Cele mai felurite posibilităţi îi fulgerau prin minte. Îi surîdeau de colo, de dincolo. Tînărul Meinhard era un băieţandru, slab, prostănac, indolent ; de altfel, îl iubeşte cu o ardoare fanatică pe fiul lui, al lui Ştefan, Frederic.

Da, soarta casei de Wittelsbach se afla acum în mîinile lui Ştefan. Să unească amîndouă Bavariile. Să-i silească să se adune laolaltă pe fraţii lui despărţiţi, pe cel din Olanda, pe cel din Brandenburg, pe cei din Palatinat. Trebuiau să înţeleagă şi ei că e nevoie să-şi dea mîna. În definitiv ce erau aceşti Ludovic Albrecht, Wilhelm, Ruprecht ? Nu erau nimic ; dar casa de Wittelsbach însemna mult, era totul. Le va insufla simţămîntul puterii, credinţa lui, voinţa lui cinstită, cuvioasă, curată se va revărsa în sufletele lor, se vor lăsa convinşi.

Ştefan se aşeză greoi în jilţ, chipul său îşi pierdu înfăţişarea ostăşească aspră, nefirească, umerii îi căzură. Ah, nimic din toate astea nu

se va întîmpla. Se agăţase de o speranţă mincinoasă. Nu era el omul care să ducă la capăt aşa ceva. Fireşte, împrejurarea era prielnică ; dar povara apăsa prea greu pe umerii lui. Chiar şi tatăl său, împăratul, bărbat mai vînjos, fusese un şovăielnic, trebuise să-şi lase opera pe jumătate neterminată. Cum voia el, care era mai slab, să reunească ceea ce fusese fărîmiţat, ciuntit ?

Fratele său murise pe drum. Un semn rău. Nu ţinuse cine ştie ce la Ludovic, nu schimbaseră între ei nici o vorbă despre preocupările lor intime. Toţi cei şase fraţi nu fuseseră niciodată legaţi mai strîns între ei, fiecare se uitase cu bănuială la degetele celuilalt, pentru ca nu cumva acela să pună gheara pe o halcă mai mare din moştenire. Dar Ludovic fusese un om de treabă, nu avusese o viaţă uşoară, se însurase cu Botoasa, făcuse un mare sacrificiu în folosul casei de Wittelsbach. Acum era mort, murise în floarea vîrstei bărbăteşti. Casa de Wittelsbach pălea, îşi pierdea strălucirea.

Ştefan îşi reaminti cum ascultase bula papală care vestea excomunicarea tatălui său : „Pe fiii săi să-i ajungă blestemul acesta : izgoniţi din reşedinţele lor, să cadă pradă duşmanilor şi nimicirii." Pe-atunci era un băieţaş, nu înţelesese cine ştie ce din cuvintele mari, ameninţătoare, patetice, dar îl umpluseră de groază şi nu-i mai ieşiseră din minte. De-atunci nu le-a mers bine celor din familia Wittelsbach. Ţările lor se prăbuşeau. Fraţii îşi scoteau ghearele unul la altul. Maica lor, împărăteasa, a domnit în nord-

vest, în provinciile flandre, împreună cu Wilhelm, cel mai dăruit dintre frați. Au ajuns la un conflict, Wilhelm și-a învins mama în acea sălbatică și sîngeroasă bătălie navală de la gura Maasului, ea fugise la cumnatul său, regele Angliei. Fusese o doamnă mîndră, copleșită de o tristețe fără leac, străină de copiii ei ; da, trebuia să cauți să te stăpînești ; întotdeauna, în prezența ei te simțeai deprimat. Acum era moartă, murise istovită de măreție, suferință și griji, iar Wilhelm, cel mai luminat, cel mai dăruit, cel mai prietenos dintre frați căzuse pradă delirului și nebuniei, îmbolnăvit din pricina certei cu mama lui, îmbolnăvit de țara cea străină. Nu, le mergea prost celor din familia Wittelsbach ; blestemul își afla o amară împlinire, dacă nu în cuvintele, în înțelesul său. Ștefan privea în gol. Moartea lui Ludovic îi dădea putința și îl obliga să închegheze mai solid țara din munți, să mențină margrafiatul din miazăzi. Își privi mîinile ; zăceau greoaie, moi, fără putere. Cu mîinile astea cum să... ? Prostii. Băuse prea mult vin greu dres cu mirodenii la gustarea de dimineață, asta era tot. Asta îngroașă sîngele, tulbură mintea cu gînduri triste. Oare perspectivele nu erau excelente ? Băiatul Meinhard era molîu, lesne de condus. Pe puștiul ăsta — maica ta Cristoase ! — o să-l poată face dependent de el. Își încordă pieptul ; mustața scurtă, groasă, de culoarea nucii, care aproape că-i acoperea buza de sus, strînsă, i se zbîrli. Va reface unitatea casei de Wittelsbach și-i va da măreție în lume.

Porunci să i se termine echiparea. Acum avea două motive care-l determinau să se ducă la München. Vocea îi redeveni cea veche, soldățească, aspră. Îl chemă la dînsul pe fiul său, Frederic.

Prințul Frederic aflase de moartea margrafului. Aproape că-i plesnea capul de planuri, de energie. Meinhard nutrea față de el o admirație pătimașă. Acum, datorită lui Meinhard, era mai tare decît tatăl său. Tînărul principe, zvelt și cu înfățișare aleasă, cu părul negru lăsat în jos pe fruntea lată, colțuroasă, voluntară obișnuia încă de mic să privească lumea din jur cu dispreț. El singur era un adevărat nepot de împărat. Scrîșnind din dinți văzuse cum casa de Wittelsbach se fărîmițase în frînturi mereu mai mici. Cu mîndrie se răzvrătise împotriva spuselor și faptelor tatălui său, care nu avea nici pumnul, nici pulpele destul de tari ca să țină în frîu acest armăsar de Wittelsbach, nobil, sensibil și nesupus. O, el, prințul Frederic, avea și puterea, și simțirea pentru așa ceva, va ști să-și impună voința.

Așa apăru în fața tatălui său, zvelt, mîndru, ostil, plin de un dispreț tăinuit. Ducele Ștefan îl socotea pe acest principe al său mai cu har și mai înzestrat decît era el însuși, vedea în el împlinirea propriei lui personalități, îi plăceau chiar și pripeala lui, irascibilitatea și trufia. Nu se putea stăpîni însă cînd tînărul se semețea cu obrăznicie împotriva lui ; mereu se ajungea la ciocniri între ei.

Ştefan îi aduse la cunoştinţă principelui, în cuvinte scurte, soldăţeşti, răstite că margraful Ludovic a murit pe neaşteptate şi că el va pleca acum la înmormîntare, la München, unde crede că va rămîne opt pînă la zece zile. În timpul acesta, Frederic să se îngrijească la Landshut de peceţi şi treburi, iar cînd va avea de rezolvat probleme mai importante să trimită olăcari la München. Frederic şedea pe gînduri. Niciodată nu-i încredinţase tatăl său atîta răspundere ; ce se ascundea înapoia acestui fapt ? Îl măsură cu bănuială. Ah, ducele se temea de influenţa lui pe lîngă Meinhard, voia să plece singur la München, să-l îndepărteze pe Meinhard de el, să-l înlăture din calea lui. Azvîrli capul pe spate, ochii castanii alunecară iute pe faţa tatălui, apoi spuse cu trufie că nici nu-i trece prin cap ca în ceasuri atît de grele să rămînă departe de prietenul său Meinhard şi că va merge şi el fără-ndoială la München. În încăpere se mai aflau doi sau trei seniori, precum şi un băiat, un camerier. Ducele Ştefan, sufocat de mînie, îl întrebă cu vocea răguşită dacă nu cumva a înnebunit. Cei de faţă căscară ochii mari, într-o aşteptare încordată. Frederic răspunse că e, desigur, în toate minţile ; orice principe şi senior cu scaun la cap ar trebui să-l înţeleagă, să fie de acord cu el. Ducele, zăngănindu-şi armura, se repezi ameninţător la fiul său. Tînărul stătu o clipă pe loc, apoi se întoarse şi o şterse afară. Se azvîrli pe cal — nimeni nu cuteză să-i stea împotrivă — şi porni în goană spre miazăzi, către München.

Ducele izbucni în rîs, mai întîi mînios, apoi cu plăcere. Seniorii săi, bucuroşi că totul se sfîrşea astfel, rîseră cu el.

— E dat naibii flăcăul ăsta, Frederic! spuse ducele.

— E un flăcău dat naibii, prealuminatul prinţ! repetară seniorii.

Apoi însă, treptat-treptat, Ştefan se întunecă din nou. Nu-l poate ţine în frîu nici măcar pe propriu-i fiu. Cum să poată frînge cerbicea întregii familii răzvrătite a Wittelsbachilor? Încălecă. Însoţit de mare alai se urni greoi pe drumul pe care principele Frederic i-o luase înainte în goana calului.

Tînărului Meinhard, vestea morţii tatălui său i-o aduse marele maestru de vînătoare, domnul de Kummersbruck. Seniorul încercă să-l anunţe cu prudenţă, pe ocolite. Osteneală zadarnică. Tînărul de optsprezece ani nu pricepu nimic, aşa că domnul de Kummersbruck trebui să-i spună simplu şi de-a dreptul: margraful a murit.

Meinhard se uită la el năucit, cu ochii lui rotunzi, naivi, suci şi răsuci vestea în capul lui mărginit şi blajin, începu să năduşească. Nu-i trecu prin minte ce urmări putea să aibă această întîmplare, ce trebuia să facă el. Acum era duce. Asta era probabil ceva istovitor, aducea cu sine muncă, necazuri. Ca mic baron de ţară s-ar fi simţit mult mai bine. De fapt, era foarte trist pentru ţară şi pentru toţi că tatăl său murise. Fiindcă tatăl său fusese un om de ispravă şi

energic, în timp ce mamă-sa, după cum îl lămurise prietenul lui, prinţul Frederic, era o desfrînată respingătoare. Doamne Dumnezeule! În fond, nici tată-său, nici mamă-sa habar n-au avut de el. Moartea asta îi era indiferentă, nu-i aducea decît necazuri, îi cerea osteneală şi-l silea să gîndească.

Scoase din buzunar mica rozătoare pe care obişnuia s-o poarte întotdeauna asupră-i, micul hîrciog cu codiţă scurtă, pe care-l dresase cu multă răbdare, astfel că-l obişnuise să răspundă la numele de Petre, iar la fluieratul lui venea să mănînce şi să doarmă cu el. Privi animalul, cu ochii săi mari, mohorîţi, nefericiţi, îl mîngîie.

Încet de tot se lepădă de sfiala prostească şi de stînjeneală, cînd băgă de seamă că cei din jurul său îi arătau mult mai mult respect decît înainte. De la generali şi cei mai înalţi dregători pînă jos de tot, la lachei, feţele deveniseră mai supuse, mai atente, mai slugarnice. Cînd, anevoie, pricepu asta, îi făcu plăcere să verifice şi să accentueze atitudinea de supunere a oamenilor. Începu să dea ordine, fel de fel, alandala, contradictorii, privea amuzat cum erau îndeplinite cu tot zelul, îşi punea oamenii să alerge şi se desfăta văzînd cum mutrele lor rămîneau mereu pline de supunere şi gata de ascultare.

Numai unul singur, în chip făţiş, nu se arătă impresionat de noua lui demnitate — Frauenberg. Dintotdeauna, ori de cîte ori îl vedea pe bărbatul acesta care plesnea de grăsime, Meinhard era încercat de un simţămînt neplăcut; chipul gras, parcă jupuit, cu bot de broască, cu

păr albicios, cu ochii roșii i se părea primejdios și chiar felul jovial de a fi al seniorului îl înfricoșa. Acum, Frauenberg veni la el, clipi, orăcăi cu un aer protector, părintește :

— Ei, tinere duce ! Ușor nu e. Însă totul e să nu-ți pierzi capul ! O să ieșim noi la vopsea.

Luă cu mîna lui cărnoasă, primejdioasă, mîna dolofană și blîndă a tînărului, îl privi clipind din ochi, fără pic de respect și supunere, mai curînd cu o superioritate glumeață, batjocoritoare, se răsuci pe călcîie și ieși, fluierîndu-și cîntecelul.

Chiar atunci sosi furtunos, asudat, plin de însuflețire prințul Frederic. Năvăli îndată la tînărul duce. Verii se îmbrățișară. În prezența prietenului său, Meinhard se simți izbăvit. Frederic îi povesti istoria cu taică-său, Meinhard fu entuziasmat. Prințul subțirel și negricios, doldora de dorul faptelor, de mîndrie, de tinerețe se revărsa ca un fluviu, smulgîndu-l cu el la vale pe bălaiul, dolofanul, molîul Meinhard, care se uita la el fermecat cu ochii lui albaștri, modești, rotunzi și se socotea fericit că are un prieten atît de minunat. Își deschise cu totul sufletul, îi povesti și despre neplăcutul și îngîmfatul fel de a fi al lui Frauenberg. Frederic fu cuprins de mînie, bătu din picior. Declară că va pune lucrurile la punct pe loc. Trimise după Frauenberg. Îndată ce acesta se înfățișă, îi spuse peste umăr, cu trufie, că ducele nu are nevoie de prezența lui la München și că-l însărcinează s-o însoțească încoace pe ducesa văduvă, care fără-ndoială se și afla pe drum spre Bavaria.

Frauenberg se uită la cei doi tineri principi, alene, zîmbind cu obrăznicie şi cu un aer nepăsător-ironic, apoi declară că ar fi dorit din toată inima să dea o mînă de ajutor la organizarea funeraliilor margrafului trecut în nemurire şi care i-a arătat atîta bunăvoinţă, dar că se simte foarte onorat să se alăture suitei principesei, tot atît de binevoitoare faţă de dînsul. Apoi, cu o îngrijorare părintească, adăugă că speră ca tinerii domni să se descurce cu bine aici la München, fără el. Îşi plimbă privirea, clipind, de la unul la altul şi ieşi. Frederic venise cu un program politic ferm şi se strădui să obţină asentimentul vărului său, mai înainte ca între ei să intervină ceilalţi, tatăl său, Botoasa, Habsburgul. În primul rînd, el nu era de loc de acord cu metodele de guvernămînt tradiţionale ale casei de Wittelsbach, care favorizau pe tîrgoveţi împotriva nobilimii, oraşele în paguba castelelor. Politica asta şovăielnică, prudentă, de neguţători şi coropcari, care-l socotea pe cel ce nu era cavaler drept un om deplin şi respectabil, îi umplea sufletul de silă. Lumea — asta era ceva de la sine înţeles — se sprijinea pe umerii cavalerului creştin, ai principelui, care nu cunoştea alte îngrădiri decît legile liber alese ale cavalerismului. Dar principii din vremea lor şi-au pierdut mîndria, făceau concesii aici, compromisuri dincolo, îşi împuţinau, în loc să-şi sporească puterea. A întări nobilimea, a-i încovoia pe cei de jos, în aşa fel încît să priceapă că nu sînt altceva decît un reazem al principilor — asta era totul. Ce bani! Ce negoţ! Ce

orașe ! E nevoie să se curețe de rugină vechile, strălucitele legi ale cavalerismului și să se așeze țara și imperiul pe temelia lor.

Tînărul Meinhard asculta cu înflăcărare expunerea exaltată a celuilalt. Frederic veni acum cu propuneri practice. Meinhard trebuie să înfăptuiască aceste principii în țările lui. Mai sînt încă în Bavaria baroni de modă veche, care i-au privit o viață întreagă cu dispreţul cuvenit pe lepădăturile astea de tîrgoveți. Cu el și cu acești aristocrați, Meinhard să întemeieze o ligă de vînătoare și turnire pe temeiul severelor statute ale vechilor grupări cavalerești, cum au fost cercul lui Artus și alte asemenea grupări ale marii nobilimi. Dar liga aceasta să nu slujească de loc numai jocurilor sportive, ci să ctitorească o înnoire a întregii națiuni. Înainte de toate, să preia conducerea propriu-zisă a statului, înlăturînd ocîrmuirea de popi și slujbași bătrîni și închistați.

Meinhard era din toată inima de acord. Îndatorirea de a guverna îl înspăimîntase ; acum însă se simțea eliberat și fericit că lucrurile luau o întorsătură atît de plăcută, că putea să scape de această îndatorire în tovărășia unor cavaleri și prieteni de sport, sub conducerea genialului și prietenosului Frederic.

Se așezară alături și alcătuiră lista baronilor care urmau să fie primiți în ligă. Ulrich de Abensberg, Ulrich de Laber, Hippolt de Stein, mai întîi. Apoi Höhenrain, Freiberg, Pinzenau, omul de încredere de la Frauenhoffen, Hanns de Gumppenberg, Otto de Maxlrain. Cîte un

nume li se părea îndoielnic, trebuiau să-l cîntărească îndelung şi pe îndelete. Tînărul duce îşi scoase din buzunar micuţa rozătoare, care sta pe masă mişcîndu-şi codiţa încolo şi-ncoace şi căsca ochii, iţindu-şi capul rotofei la cei ce scriau. Tinerii lucrară pînă cînd simţiră că le fierb creierii.

Pe seară, cînd sosi ducele Ştefan, guvernarea Bavariei era ca şi pierdută pentru el. Frederic îşi sfătuise stăruitor vărul să fie cît se poate de prevăzător faţă de unchiul său. Aşa că ducele Ştefan îşi găsi nepotul reţinut şi îndărătnic. Voi să obţină de la el semnături pentru unele probleme de principiu privind hotarele, vămile. Meinhard îl refuză, spunîndu-i, la sfatul lui Frederic, că vrea să mai aştepte pînă cînd trupul tatălui său va fi redat pămîntului. Ducele Ştefan pricepu fireşte că înapoia acestei rezistenţe se ascunde Frederic. Îl cuprinse furia, dar se şi bucură.

Apoi sosi Margareta şi, în aceeaşi zi, cu mare pompă, ducele Rudolf de Austria. Margraful fu înmormîntat cu un fast uriaş. Din nou putu Agnès de Flavon să vadă că negrul îi venea cel mai bine. În loc să privească la catafalcul mortului, la văduva margrafului, la conţii palatini ai Rinului, la ducii celor două Bavarii şi al Austriei, toţi ochii se îndreptau mereu spre ea.

În jurul lui Meinhard se îmbulziră, gata să se ia de păr, Margareta de Tirol, ducele Ştefan al Bavariei de Jos, ducele Rudolf al Austriei, cerîndu-i orînduieli, tratate, confirmări, semnături. Sub influenţa lui Frederic, blajinul tînăr,

atît de lesne de condus, rămase tare pe poziţie. A treia zi după înhumarea margrafului, fu întemeiată liga Artus a cavalerilor bavarezi. Maeştri erau Meinhard şi Frederic, superiori, seniorii de Abensberg, de Laber, de Stein. Membri, cincizeci şi doi de baroni din Bavaria de Sus şi de Jos. Mamei sale, ducesei, care-i da ghes, Meinhard îi răspunse că este legat prin jurămîntul său de cavaler să nu spună şi să nu făptuiască nimic fără a-şi consulta prietenii şi confidenţii din liga Artus. Ştefan, Margareta, Rudolf rămaseră buimăciţi. Ce era această gaşcă de nobili care pusese mîna pe tînăr ? Se adulmecau bănuitori unul pe altul. Numai ducele Ştefan înţelese de la început. „Al naibii flăcău !" îşi zise el cu mînie, dar şi cu satisfacţie.

Ulrich de Abensberg era însurat cu sora mai mare a frumoasei Agnès de Flavon-Taufers. Prin mijlocirea lui, Frederic o cunoscu pe Agnès. Fu încîntat. La rîndu-i, lui Agnès îi plăcu prinţul cel zvelt şi nemanierat. Ea preluă patronatul ligii Artus. Fu de faţă cînd se sfinţi steagul ligii, care-i purta culoarea. Îi spuse lui Frederic :

— Politica dumneavoastră, principe Frederic, o poţi urma din toată inima.

Cînd steagul fu înclinat în faţa ei, prinţul rosti din adîncul sufletului formula :

— *Pour toi mon âme, pour toi ma vie.*

Agnès se plimbă de colo-colo printre seniorii în armuri zornăitoare, avînd cuvinte amabile, potrivite, pentru fiecare. Ochii ei albaştri, codaţi stăruiau adesea şi cu complicitate asupra

zveltului și oacheșului Frederic, buzele-i subțiri și îndrăznețe îi surîdeau lui Abensberg, cu mîinile albe, cu degete lungi mîngîia micuța rozătoare a ducelui Meinhard. Toți erau însuflețiți și fericiți.

— VĂ POT ÎNFĂȚIȘA, ÎNĂLȚIMEA-VOASTRĂ, i se adresă Frauenberg Margaretei, cum a murit margraful ?

Margareta se îngrășase din cale-afară. De la botul umflat ca de maimuță, pielea îi atîrna moale, în cute încîlcite ; partea de sus a obrazului îi era plină de zbîrcituri și negi pe care sulimanurile nu mai reușeau să-i acopere.

— Da, continuă Frauenberg și rîse prostește, margraful era neobișnuit de bine dispus cînd am pornit la drum. Băusem, el și eu. Mă țineam mereu lîngă dînsul. A căzut de pe cal într-o rînă. Nu era prea desfigurat. Ciudat că atacul l-a lovit în apropiere de München. Ca și pe tăticu lui.

Margareta nu-i răspunse. Ochii ei, de obicei atît de grăitori, priveau țintă, fără nici o expresie.

— Da, da, ducesă Botoasa, orăcăi Conrad, o s-o scoatem destul de lesne la capăt cu Meinhard. E cam sfios, dar încolo băiat de treabă. Bavarezul îl tot ațîță, zic de Frederic, tuciuriu, prostovanu. Nici o grabă ! Și să nu ne pierdem cu firea. O sărutare mi se cuvine, rînji el.

Dar cînd răsuflarea gurii lui lăbărțate se apropie, ducesa se trase înapoi, înfiorată.

— Ei, atunci nu, spuse el fără supărare.

Cu ducele Rudolf al Austriei venise la München și foarte bătrînul abate Ioan de Viktring. Se clătina mereu, avea obrajii scofîlciți, tremura, ținea mai tot timpul ochii închiși, mormăia cînd și cînd ceva de neînțeles. O mîngîie pe Margareta, pielea lui era încă mai uscată decît a ei, îi spuse: „Buna mea fetiță".

Ceva mai tîrziu, ducesa trimise să-l roage să vină la dînsa. Îi povesti despre gărăfioară, despre discuția cu Frauenberg. Cuvînt cu cuvînt. Nu era o spovedanie și totuși mai mult decît o spovedanie. Bătrînul sta ghemuit în fața ei, zbîrcit, stins, nici nu știa dacă înțelege ce-i spune. De altfel, asta n-avea nici o însemnătate, important era numai să vorbească unor urechi omenești. Totuși, cînd ajunse la sfîrșit, abatele cită un clasic din vechime: „Multe lucruri de spaimă sînt într-această lume, dară nimica mai de spaimă decît inima omenească".

Agnès încercă să-l ocolească pe Frauenberg, se arătă rece cu el, batjocoritoare. Acesta îi spuse fără supărare:

— Sînteți prost dispusă, contesă? Nu vă mai place mutra mea? Apoi o bătu pe umeri, rînji, orăcăi: Da proastă gîsculiță mai ești, Agnès! Te-ai lipit de tinereii ăia, niște bezmetici. Crezi că bătrîna corabie a luat apă. Ce proastă gîsculiță mai ești tu, Agnès!

O mîngîie, o pipăi. Cum însă ea se trase de-o parte, Frauenberg rîse fără să se necăjească,

se-ntinse pe perne, se întoarse cu spatele și căscă zgomotos.

Ducele Rudolf, Habsburgul, apucă avid documentele pe care i le întindea cu semnificativă solemnitate cancelarul său, vicleanul episcop de Gurk. Se adînci în lectura lor, le reciti de cîteva ori. Bărbatul altminteri liniștit, stăpînit, se aprinse ca în febră. Mîngîie pergamentele. Ascultă lămuririle pe care i le dădu cancelarul. Episcopul, priceput ca nimeni altul în treburi juridice, îi arătă ce uriașe consecințe are descoperirea acestor documente din punctul de vedere al dreptului statal. Rudolf le citi încă o dată. Sărută cu solemnitate și evlavie pergamentele, îngenunche, începu să se roage. Apoi mulțumi emoționat și strînse cu putere mîinile episcopului, care sta recules și nu-și îngăduia nici cel mai mic zîmbet.

Rudolf moștenise de la tatăl său simțul solid al faptelor, privirea limpede asupra realităților și posibilităților. El știa că un Habsburg nu era încă destul de puternic ca să poarte pe umeri îndatoririle demnității de împărat, fără a se istovi sufletește. Apărarea prestigiului imperial obliga la un neîntrerupt zbucium interior, îți sugea măduva. Wittelsbach și Luxemburg trebuie să fi simțit asta. Nu avea de ales : va renunța deocamdată cu înțelepciune la această mare strălucire exterioară, dar se va întări în așa fel sufletește, încît coroana împărătească să-i revină pînă la urmă lui, Habsburgului, ca fiind cel mai puternic. Aceasta era politica pe care a făcut-o înaintea lui cu atîta succes Albrecht.

Rudolf vedea limpede şi cu chibzuială că altă cale pentru el nu exista. Îşi impuse cu o hotărîre de fier să procedeze în consecinţă. Numai că el nu era înzestrat cu calmul tatălui său, ologul, mulţumit să se păstreze între limitele puterii sale reale de care era conştient. Pe el îl durea că deasupra lui se afla altul, care-i era suzeran şi care, pe drept cuvînt, se numea împărat roman. Dar cine era Carol, mîţa blîndă, insul deşirat, cu obrajii scobiţi, cu barba lui creaţă, murdară ? Şi el, Rudolf, stăpînea o ţară ca şi acela, ctitorise ca şi acela universităţi, catedrale, palate, Universitatea din Viena, domul cel mare. Acela folosise la timp o împrejurare fericită, ca să-şi asigure coroana ; acum ar fi o nebunie să-ţi iroseşti forţa şi puterea de dragul unui astfel de semn exterior. Dar toate consideraţiile înţelepte nu-l împiedicau pe Rudolf să sufere, să fie ros de ciudă, să se simtă ars şi rănit, fiindcă îl ştia pe altul mai presus de el.

Era prea mîndru ca să-i îngăduie cancelarului său să-şi dea seama de gîndurile ce-l stăpîneau. Dar agerul episcop i le ghici, se frămîntă şi cumpăni în sinea lui cum să găsească balsamul cu care să-şi răcorească suveranul.

Deodată, într-o seară, în mintea lui se făcu lumină. Abatele Ioan de Viktring, cu care îi plăcea să stea de vorbă, tocmai îi urase noapte bună. Stareţul se închisese iar în odaia lui, ca în fiecare seară, ca să lucreze la cronica lumii, la care scria de-o veşnicie. Bătrînul era nemaipomenit de minuţios, ţinea manuscrisul sub cheie,

în taină. În vremea din urmă, nemaiputînd să scrie, adusese un frate de la mănăstirea lui. Monahul trebuise să se lege printr-un jurămînt că nu va trăda nici măcar o buche. Ori de cîte ori se ivea vreo divergență de păreri, era întrebat abatele. Ceea ce fusese consemnat în cronica lui prețuia ca adevărul adevărat, trecea drept literă de evanghelie.

După ce abatele se retrăsese, cancelarul își spuse : „Ceea ce scrie starețul este socotit istorie, e chiar istorie. Și nu-i totuși decît hîrtie. Tot ceea ce s-a făptuit, drepturi, privilegii sînt hîrtie. Iar dacă au fost recunoscute, se poate construi pe temelia lor. Dacă iei lucrurile îndeaproape, lumea e durată pe hîrtie. Carol de Boemia are teologi luminați la minte și învățați, care au ridicat în jurul coroanei lui un meterez de privilegii din hîrtie. Oare noi, cei din Viena, să fim mai puțin deștepți și învățați decît cei din Praga ?"

Stătu de vorbă cu starețul. Îi aminti de moartea ducelui Albrecht și cum, atunci, abatele dăduse de veste : *Defunctus est Albertus de Habsburg, imperator romanus.* Cuvîntul ăsta, spuse cancelarul, arde mai departe în ducele Rudolf ; arde zi și noapte, ca veșnica lumină din biserici. Moșneagul ascultă cu ochii stinși. Cancelarul continuă să vorbească aluziv, în jumătăți de cuvinte, bătrînul mormăia.

Deodată apărură acele documente. Dăduse de ele învățatul abate în cursul cercetărilor sale în arhiva curții. Prețioasele documente zăcuseră

acoperite de praf, uitate într-un colţ. De neînţeles.

Totuşi, aşa cum îl lămurea acum cancelarul pe duce, erau mult mai mult decît nişte fleacuri istorice. Aveau o însemnătate vie, uriaşă, fiind în măsură să-l aşeze pe Habsburg pe un nou soclu, înalt, magnific, în nemijlocita apropiere a împăratului roman.

Rudolf cercetă documentele tremurînd de emoţie, cuprins parcă de friguri. Erau şase hrisoave. Fuseseră scrise din porunca împăraţilor romani, de Frederic I-ul, de Henric al IV-lea şi mergeau înapoi pînă la Cezar şi Nero. Stabileau că numita casă de Habsburg trebuie ridicată deasupra celorlalte familii princiare germane, o eliberau de îndatoriri împovărătoare, o dăruiau cu drepturi speciale, făceau din Habsburgi cei dintîi principi ai imperiului, cei mai de sus şi cei mai devotaţi.

Rudolf se uita la ele dus pe gînduri, îl privea pe cancelar. Acesta, la rîndu-i, îl învăluia într-o privire serioasă, de bună-credinţă. Atunci Rudolf ridică documentele de pe masă, le strînse la piept şi declară cu tărie că e gata să ia asupră-şi demnităţile şi răspunderile pe care i le încredinţa Dumnezeu prin aceste pergamente.

În cuvinte pline de avînt, el vesti toată creştinătatea de aflarea privilegiilor ce-i confereau însuşirea unei căpetenii. Solii mari fură trimise la papa, la împărat, la toate curţile. Se slujiră liturghii solemne în toate bisericile ţării habsburgice. Rudolf, cuprins de o îngîmfare fără margini, porunci ca odaia unde se născuse el,

şeful familiei Habsburg, pe care Dumnezeu îl hărăzise să readucă la lumină aceste hrisoave, să fie transformată într-o capelă.

În cancelariile principilor germani, demnitarii făcură mutre buimăcite. Juriştii lui Carol de Boemia, ai principelui de Brandenburg, ai celui din Palatinat, îşi scriseră unul altuia, se adunară în persoană, se sfătuiră, adresîndu-şi frînturi de fraze prudente, se priviră. Tuturor le stătea pe buze un cuvînt, dar nici unul nu cuteza să-l rostească. În cele din urmă, cuvîntul veni din Italia, rostit clar şi precis de către cronicarul Villani, care îl pecetluise cu avizul cerut lui Petrarca : privilegiile casei austriece sînt nişte coţcării, falsificări fără valoare. Cu toţii se feriră însă să se folosească de avizul velşului.

Împăratul Carol privea cu nemulţumire strădaniile Habsburgului. Aproape că-i era ciudă pe relicvele lui la gîndul că rivalul avea şi el asemenea documente. Se îndoia foarte de autenticitatea lor, mai ales hrisoavele lui Cezar şi Nero îi apăreau îndoielnice, în ciuda limbii latine fără greşeală în care erau scrise. Dar, în aceeaşi măsură, chiar după avizul lui Petrarca, şovăia şi nu îndrăznea, nici faţă de el însuşi, să socotească pergamentele drept nişte simple falsuri.

Ducele Rudolf şedea plecat deasupra preţioaselor documente, le recitea mereu şi mereu, se adîncea în studiul lor, îşi întipărea în inimă fiecare înfloritură caligrafică, fiecare fibră a pergamentelor. Cancelarul, abatele Ioan îşi aţin-

teau privirile asupra lui. Plini de înțelegere, satisfăcuți, vedeau cum ducele își înscrie mereu mai adînc privilegiile în crezul său.

Reîntoarsă la Tirol, Margareta rămase sub stăpînirea încremenirii ce-i golea sufletul și o înstrăina de lume. Treburile de guvernămînt o lăsau indiferentă. Decretele trebuiau să fie trimise prin curieri tînărului duce la München, spre semnare ; zăceau săptămîni și luni întregi, fără ca ea să se ocupe de ele. Sfetnicii guvernau pe seama lor, șovăielnici, cu jumătăți de măsură, deoarece nu se mai știa cine va smulge pentru sine domnia : Wittelsbach, Habsburg, Botoasa, sau liga Artus ? Cele mai importante lucruri erau amînate fără a se lua o hotărîre.

Margareta era stoarsă de ultima picătură de vlagă. Cu o nemaipomenită încredere se ridicase cîndva sus de tot, fusese apoi zvîrlită în noroi, se smulsese și se înălțase din nou. Totul se arătase a fi numai vorbe de clacă, totul era prostesc, înșelător, nerușinat ; puritatea, virtutea, puterea, ordinea, sensul și scopul erau cuvinte tot atît de neroade ca și suveranitatea și cavalerismul. Frauenberg avea dreptate : pe lume existau numai cele șapte bucurii pe care le înșira rînjind cîntecul lui deșucheat, încolo nimic altceva. Cu o lăcomie aproape pedantă, femeia slută, care începuse să îmbătrînească, își orîndui viața după cuvintele cîntecului. Masa i se încovoia sub mulțimea bunătăților ; ducesa își prelungea prînzurile ore întregi. În bucătăriile ei se luau la întrecere bucătari din Bur-

gundia, din Sicilia, din Boemia. Bea din cupe mari vinuri grele, cu o mare cîtime de alcool. Ţinea să aibă de toate, trebuia să guste din toate. Peşti, păsări, vînat, scoici, toate de soiuri rare, pregătite mereu altfel, fierte, prăjite, rumenite la cuptor, cu sosuri din lapte de migdale şi vin aromat. Cerea să i se aducă mereu altceva, nesătulă, pofticioasă, stăpînită de teama că s-ar putea să-i scape ceva din vedere, să piardă ceva. Se vîra în pat devreme, se scula tîrziu, dormea şi multe ore în timpul zilei. Căci somnul era lucrul cel mai bun. Se deprinsese, după pilda lui Frauenberg, să se întindă, să caşte cu zgomot, să-şi trosnească încheieturile. Şi astfel, femeia grasă, îmbătrînită, îngrozitor de slută, zăcea mult în patul ei, sforăind. Părul arămiu, aspru îi atîrna în şuviţe cîlţoase. Pe faţă purta o mască din aluat făcut cu lapte de măgăriţă şi făină din rădăcini de ciclame, fiindcă asta îi păstra pielea mai tînără.

Frauenberg era mulţumit de schimbarea sufletească a ducesei. Da, Botoasa era o femeie cu scaun la cap, se convinsese, recunoscuse că părerea lui despre viaţă era cea dreaptă. O bătea pe umăr aprobator. Preluă asupra lui organizarea plăcerilor ducesei.

În oraşul Meran şi prin valea Passeier se şopteau zvonuri ciudate. Anume se spunea că, pentru a se înlesni în timpul nopţii intrarea în castelul Tirol, coşul de fier de la fereastra donjonului fusese în aşa fel meşterit, încît să poată fi coborît în curte ; vizitatorul se suia în el şi era tras sus. Se mai spunea că în închisoarea din

turnul castelului putrezeau de vii favoriţii care deveniseră supărători pentru ducesă. Se strîmba din nas vorbindu-se despre privilegiile acordate văii Passeier, despre scutirea de biruri, despre îngăduinţa de a vîna şi a lua lemne din pădure.

Ducesa coborî mai către sud. Micuţul ei pavilion era în întregime de un alb strălucitor; jos, lacul foarte întins, civit, scotea aburi sub soarele amiezii. Grămezi din piatră sfărîmată duceau la vale, printre tufe de rodie. Făloasă, într-o luntre mare, zugrăvită în culori vii şi împodobită, sluta aluneca pe faţa albastră-negrie a apei, la proră săreau peşti sclipitori, vîslaşii trăgeau ritmic la rame. În timp ce ea şedea tolănită pe punte, din pîntecele luntrei răsuna muzică.

Inima ducesei bătea pentru micul Aldrigeto de Caldonazzo. Tînărul furtunos, violent, cu faţa fildeşie şi pătimaşă, cu nasul scurt sub ochii iuţi, mari, întunecaţi, în vîrstă de şaptesprezece ani, o văzuse la Verona, apoi la Vicenza, unde Can Grande cel Tînăr, cel mai puternic senior al Lombardiei, îi făcuse o primire sărbătorească. După crîncenele şi sîngeroasele lupte cu familia de Castelbarco, micul baron Aldrigeto rămăsese singurul purtător al mîndrului şi bogatului său nume. El însuşi se bătuse ca un nebun în numeroase încăierări. Acum, cele mai multe dintre fortăreţele şi bunurile sale se găseau în mîna duşmanului; se refugiase la curtea marelui veronez, cerînd aproape ameninţător ajutoare şi noi lupte. Era cel din urmă descendent al familiei sale străvechi. Îi stătea în sînge deprinderea

de a duce orice patimă pînă la ultima limită. Femeilor le plăcea chipul lui de băiețandru, aspru și fildeșiu.

O văzu pe Margareta. O văzu alături de marele della Scala urcînd treptele palatului acestuia, între seniori împodobiți, plini de respect, între steaguri înclinate și bătăi de clopote, sulemenită ca o mască, îmbrăcată în veșminte magnifice, grele de nestemate și aur, nemaipomenit de slută. În acea împrejurare, tînărul simți privirea ei ciudat de lipsită de viață stăruind asupră-i. Ca toată lumea, auzise și el, firește, legendele deșucheate, rostite în șoaptă, țesute în jurul ei, auzise că femeia asta, nesătulă, își alungase întîiul bărbat, îl otrăvise pe al doilea, apoi, stăpînită de pofte fără margini, făcuse să dispară nenumărați ibovnici. În Italia i se spunea Messalina nemțoaică. Dar se simțise măgulit că dînsa îi aruncase o privire. Îl vrăjea puterea ei, prin mijlocirea căreia va reuși, poate, să-și doboare dușmanii. Îl vrăjea primejdia despre care se șoptea că îi pîndește pe cei ce se apropiau de ea. Era tînăr, vlăstarul tîrziu al unui neam străvechi. Îl vrăjea sluțenia ei.

Două luni de vară și le petrecu ducesa pe malul marelui lac, împreună cu băiețandrul Aldrigeto. Era cumplit de cald ; cei doi rămîneau afară și nopțile. Margareta pusese să se ridice corturi pe o mică peninsulă de pe malul sudestic, sub ruinele unor vile romane, între măslini bătrîni de cînd lumea. Ședeau tolăniți în hamace, sub plase împotriva țînțarilor. Lacul se întindea încremenit, albastru-negriu, ca de fier.

Se întîmplă în timpul acesta ceva ciudat, anume, băieţandrul cel sălbatic, cu obrazul fildeşiu începu s-o iubească pe slută. El era frumos, tras ca prin inel, ivoriu ca statuile sfărîmate care zăceau ici şi colo printre măslini. Ea era aidoma unui chip de idol mare, robust, ţeapăn, plin de vrajă, slut. Ce mai însemnau pentru el copilele subţiri în boi, fierbinţi, care răsuflau greu cînd se afla în preajma lor ? Acelea erau nişte gîsculiţe, seci la minte şi proaste şi neroade, una la fel ca cealaltă. Ducesa era ceva cu totul deosebit, unic, doldora de ştiinţă străveche, stăpînitoare a ţării din munţi, ferecată în ciudăţenia ei singuratică, tainică, puternică. Aldrigeto îşi anină de fiinţa ei toate visurile. Ceea ce îl lega de dînsa nu mai era de mult ambiţia, interesul egoist, curiozitatea. În timp ce-i vorbea cu exaltare despre marele imperiu pe care voia să-l dureze între Pad şi Dunăre, iar ea îşi întorcea încet spre el faţa tristă, împietrită, nespus de slută, se întîmpla să se întrerupă la mijlocul unui cuvînt, să se simtă pierdut. Ceva în acest chip îl făcea să fie cuprins de panică, îl înlănţuia tainic, de nedesfăcut. Aşa se aflau ei împreună sub arşiţa amiezilor, un animal fabulos mare, trist, bătrîn, din vremi apuse, acoperit de urmele rănilor a nenumărate bătălii, trîndav din pricina a cîte trăise, şi el, băieţandrul subţire ca trestia şi mlădiu, ultimul strănepot, venit tîrziu, al unor cuceritori neciopliţi, cu ochii lui fierbinţi şi întunecaţi privind de pe chipul alb spre un viitor, care pentru ea era trecut.

Ducesa desfăcea o rodie. Sucul roşu ca sîngele îi picura printre degetele sulemenite. Vîrî în gura-i lăbărţată şi urîtă miezul sticlos care împroşcă zeamă printre dinţii ei piezişi, mari. „Ce curios ! gîndi ea. Băiatul ăsta mă priveşte şi nu-i e scîrbă. Aproape s-ar părea că ţine la mine fără nici un interes. Sînt bătrînă, cu sufletul gol, uscat, şi-acum vine unul şi mă iubeşte." Cu gîndul la Chrétien de Laferte mîngîie cu mîna ei grosolană părul negru, lucios al lui Aldrigeto. Băieţandrul, smucindu-şi capul cu o mişcare bruscă, o muşcă de mînă. Apoi rîse, fără răutate. Măslinii încremeniţi păreau de argint, malurile lacului, aburind sub soarele amiezii, scînteiau tăcute, trîndave, învăluite în pace.

În timp ce ducesa se afla în Italia, în Tirol bîrfeala pe seama ei sporea şi se învenina mereu mai mult. E o vrăjitoare, se zicea, care suge noaptea sîngele bărbaţilor şi poate fi în două locuri o dată ; pe cînd se găsea cu trupul la Verona, cei din Tramin văzuseră o femeie călare pe un cal murg zburînd prin aer. Mereu mai des ocîrmuitorii se vedeau nevoiţi să poruncească biciuirea unor oameni care o vorbiseră de rău pe ducesă.

Margareta tăndălea somnolentă pe malurile lacului. Pentru ea, ora, ziua, luna încremeniseră. Cînd luntrea aluneca pe sub copaci, lacul murea deodată, în amurgul cald se trezeau neliniştitoare umbre îngheţate. Aşadar, băieţandrul Aldrigeto o iubea. Era zvelt, frumos, privirile femeilor se umezeau de dorinţă cînd îl întîlneau, iar el o îndrăgise pe dînsa ; dar ei prea îi era

sufletul secătuit și gol ca să se bucure de asta. Se gîndea de departe la Frauenberg: a dormi e lucrul cel mai bun. O stăpînea o singură dorință surdă: să rămînă mereu așa, să plutească în amurgul acesta ciudat ce se isca în vara fierbinte, toropită, învăluită în aburii liniștei ca apa bătută de soare.

Între timp, gruparea nobilimii müncheneze, liga Artus din Bavaria, se constituise. Se desfășurară cu mare ceremonie festivitatea inaugurală, primirea și învestirea cavalerească a fiecărui membru în parte, sfințirea steagurilor, încoronarea frumoasei Agnès de Flavon ca regină a ligii. Urmară un mare turnir, ospețe festive, prelungite goane vînătorești.

Tinerilor și zvăpăiaților seniori le plăceau grozav principiile lui Frederic. Erau împreună, erau tineri, a lor era lumea. Erau plini de fumuri, stăpîniți de nevoia poruncitoare de a se bate, de a striga, de a zbiera, de a face la nesfîrșit o larmă veselă. Voiau să umple lumea cu tinerețea lor fără ideal, să făptuiască ceva, să dea un țel puterii lor, altminteri zadarnice și lipsite de țintă, setei lor de acțiune. Acum, prințul Frederic dăruise un nume frumos, răsunător acestui impuls violent, ceva ce aducea a sens, idee, ideal. Tinerii baroni zburdalnici și bătăioși se simțiră dintr-o dată învestiți cu o misiune, aveau de partea lor pe Dumnezeu, dreptatea, puterea, erau fericiți.

Unde se bea și se înfuleca mai vîrtos decît la curtea müncheneză? Unde se puneau la cale

vînători mai mari? Unde mai cădeau atîția morți la turnire, unde răsuna mai multă larmă sărbătorească? Fărîmiturile azvîrlite nebunilor și piticilor ce se foiau printre picioarele oaspeților erau mai îmbelșugate decît mesele unora dintre principii mărunței. Tinerii baroni erau atît de porniți pe harță, încît se repezeau la cîte un străin venit de cine știe unde și îl întrebau: „Se mai află pe lume vreo femeie mai nobilă decît Agnès de Flavon?“ iar dacă cel întrebat răspundea că n-o cunoaște pe doamna, îl ucideau în duel. După vînători, dădeau foc la case țărănești și la păduri întregi, ca să-și lumineze sărbătorește masurile de noapte sub cerul liber.

Dansurile de curte erau prea gingașe și plicticoase pentru ei. De aceea, le plăcea ca în locul flautului să orăcăie cimpoiul, în locul harpei, să mormăie muzicuțele. Dănțuiau hore țărănești grosolane, bătute, țopăieli și alte jocuri necioplite, răcnind strigături în stihuri deșucheate, plesnindu-se peste șolduri. Umblau de colo-colo ca niște urși, săltau femeile în aer, încît fustele le zburau peste cap, le puneau jos cu nerușinare, hohotind cît îi ținea gura. Jucau zaruri, prostește, înfierbîntați, cîteodată își ucideau partenerii. Între timp, beau pînă cînd se clătinau pe picioare și nu mai puteau ține vinul în ei. Cîntau cîntece grosolane, murdare, umblau noaptea strîmbîndu-se de rîs pe ulițele Münchenului, răcnind în cor cîntecul lui Frauenberg despre cele șapte bucurii.

Tînărul duce Meinhard, gras, blajin, prostănac şi mulţumit, se lăsa prins în vîjîiala zgomotoasă, simţindu-se mîndru că se află în centrul acestui tărăboi sărbătoresc şi vestit, ctitorit în numele său. Zîmbea fiecăruia cu bunăvoinţă şi spunea că şi în acea zi totul fusese dus la capăt deosebit de bine. Pe suplul şi oacheşul prinţ Frederic îl privea cu aceeaşi admiraţie pătimaşă. În clipele de răgaz îl mîngîia pe Petre, hîrciogul, povestea micului animal, care-l privea cu atenţie, că se simte grozav, că domnia e o treabă uşoară şi simplă, mult mai plăcută decît se aşteptase.

Agnès se lăsa cu plăcere în voia exaltării şi adoraţiei acestor tineri. Încet, încet, începu să bage de seamă că ici şi colo pielea i s-a asprit, că, dimpotrivă, buzele au început să i se moaie, că i-a apărut cîte o cutişoară micuţă, uscată la gură şi la ochi, că i-a răsărit un fir de păr alb ; simţea că mişcările i-au devenit niţeluş mai anevoioase, mai încete, mai greoaie. Avea nevoie de adoraţia tumultoasă a acestor numeroşi bărbaţi tineri, ca o confirmare a înrîuririi pe care mai putea s-o aibă, avea nevoie de veneraţia lor gălăgioasă, înota în ea, se lăsa copleşită de cultul pătimaş pe care i-l purta principele Frederic.

În toată învălmăşeala, prinţul de Bavaria-Landshut nu-şi uita planurile politice. El nu vedea hărmălaie şi grosolănie, el vedea putere ; nu vedea necumpătare şi chiolhanuri, ci nobleţe şi strălucire. Împreună cu şefii ligii Artus, Abens-

berg, Laber, Hippolt de Stein puse mîna pe conducerea tuturor treburilor. Tînărul duce le încredința orice voiau : ocîrmuirea, consiliile, slujbe, peceți. Treburile statului se hotărau în timpul mesei, la vînătoare. Cu trufie, între două cupe de vin, se anulau privilegiile unor orașe, se hotărau pentru țărani robote de o asprime absurdă. Vechea prescripție care nu îngăduia ca vînatul și peștele să apară pe masa țăranului, fiind rezervate numai seniorului, fu reînnoită cu străşnicie. Cheltuielile de întreținere a curții lui Meinhard, zaiafeturile mesei rotunde erau nemaipomenit de costisitoare. Se risipiră domeniile, vămile, veniturile, banii orașelor, totul fu smuls nevoilor publice și prăpădit pentru scopurile ligii Artus. Birurile fură mărite. Braconajul luă proporții nemăsurate, dar țăranul care încerca să iasă singur din impas era hăituit îngrozitor pînă cînd cădea mort. Unii dintre seniorii ce făceau parte din liga Artus mergeau pînă acolo, încît atacau caravanele neguțătorilor, mai întîi în glumă, apoi ca să pună mîna pe bogății. Din pricina nesiguranței drumurilor, negoțul și meșteșugurile lîncezeau.

Orașele murmurau, țăranii gemeau. Seniorii tirolezi pîndeau la hoatre, ducele Ștefan Habsburgul, încă în așteptare, încruntau amenințător sprîncenele. Cînd și cînd, Frauenberg apărea și el printre cei din liga Artus, ca oaspete ; ca membru nu fusese primit. Cu toate acestea nu se simțea de loc jignit, făcea glume, azvîrlea înțepături ; nu se putea nega, știa să-i invese-

lească pe seniori. Ducele Ştefan trimise printr-o solie o înştiinţare severă fiului său că, dacă nu se întoarce la Landshut, îşi va pierde dreptul de moştenire asupra Bavariei de Jos. Prinţul Frederic nu răspunse şi-i azvîrli pe emisari în lanţuri.

Deşi sondă cu mai multă isteţime şi în taină, Habsburgul nu izbuti nici el mare lucru la München. Ducele Rudolf încheiase o alianţă cu regele Ungariei împotriva împăratului Carol. Printr-o scrisoare confidenţială îi ceru lui Meinhard să se alăture acestei alianţe, considerîndu-l pe împărat drept duşmanul firesc al casei de Wittelsbach. Numai că prinţul Frederic, urmînd o nemăsurat de înfumurată politică de prestigiu, îi dispreţuia pe toţi principii imperiului şi-l socotea numai pe împăratul roman tot atît de nobil, prin naştere, ca familia de Wittelsbach, aşa că refuză să se alieze cu un oarecare senior de ţară şi chiar cu arogantul Habsburg. Chiar dacă pledau împotrivă temeiuri politice şi economice, casa de Wittelsbach rămînea, din motive ideale, mîndră şi nobilă, alături de singurul german egal cu ea prin naştere, împăratul roman.

La masă, un nebun de la curte, cocoşat, îmbrăcat în haine bălţate îşi înfipse măciuca în scrisoarea confidenţială a Habsburgului, cel dintîi, cel mai de sus, cel mai devotat principe al imperiului. Piticul înveşmîntat în petice aleargă de la un oaspete la altul, cu multe şi adînci ploconeli, arătînd în vîrful măciucii lui epistola tainică a austriacului, răuvoitoare şi defăimătoare

pentru împărat. După aceea, Frederic, din însărcinarea lui Meinhard, trimise scrisoarea, găurită și mînjită, împăratului, la Praga, însoțind-o cu cîteva rînduri pompoase ca de la egal la egal.

CU O BARCĂ, FOARTE BĂTRÎNUL IOAN DE VIKtring sosi pe peninsula din sud-estul lacului. Era însoțit de doi frați monahi și aducea cu sine, ferecată într-un sipet, cronica lui, *Cartea despre anume istorii*, pe care o încheiase deplin.
Moșneagul era acum uscat de tot și foarte înțelept. Văzuse atît de multe, potrivise tuturor oamenilor și evenimentelor stihuri frumoase, cîntărise toate lucrurile și le trecuse pe răboj în cartea lui. Ceea ce avea să se mai întîmple nu putea fi altceva decît niște variante la cele pe care le descrisese. Pe deasupra, mai aflase că un italian, un anume Giovanni Villani din Florența, lucra la o cronică proiectată tot atît de cuprinzător și temeinic ca și a lui. Oricît se afla el acum mai presus de zadarnicele clocote și zbuciumări sufletești, se simțise totuși mîhnit cînd oameni înțelepți și pricepuți lăudaseră opera italianului. Ambițiosul literat velș nu se înhămase la o treabă grea ca a lui ; așternea descrieri împodobite cu amănunte senzaționale, ca să obțină efecte tari, în timp ce el, învățatul cu un viu sentiment al răspunderii, șlefuia, rotunjea, bizuindu-se temeinic pe date și fapte, avînd mereu în ochi întregul. Acum, așadar, se hotărîse să pună punct. Dictă fratelui secretar : „Eu însă las pe seama celor ce vor veni să poves-

tească întîmplările viitoare mai bine decît mine şi sfîrşesc aici însemnările mele pe carele, cum însumi cel puţin mi-e drag să cred, le-am scris cu peana într-un chip nimerit şi vrednic de istorie." Mormăi ceva, chicoti, puse mîna uscată pe umărul fratelui secretar şi-i dictă mai departe cea din urmă frază, plin de o falsă şi simulată smerenie: „Iară dacă vor fi mai puţin nimerite, să mi se ierte, ca unuia ce m-am trudit spre slava sfintei şi nedespărţitei treimi, care cinstită, lăudată, slăvită şi preamărită fie în veci. Amin."

Acum, deci, bătrînul împovărat de ani şedea sub măslini şi ruine milenare şi-i înmîna ducesei opera, nădăjduind să afle înţelegere la sîrguincioasa lui şcolăriţă de altădată. Margareta sta tolănită în hamac şi-şi clătea gura mare cu suc de năramze răcit la gheaţă; lenevos, zvelt, alb, băieţandrul Aldrigeto se întindea, privind cu un aer batjocoritor la moşneagul cel ştirb.

Cînd se lăsă înserarea şi se făcu mai răcoare, ducesa îi ceru fratelui secretar să-i citească din cronică. Vocea deprinsă cu aşa ceva, surdă, egală a monahului recită închinarea şi predoslovia stareţului. Sprijinindu-se pe multe citate, acesta spunea cum viaţa şi realitatea se preschimbă în istorie, cum din viaţa şi făptura omului nu mai rămîne altceva decît istorie, istoria fiind ţinta supremă a tuturor faptelor şi cea mai bună temelie a lor. Ce mai rămîne de pe urma marilor bărbaţi decît amintirea, aşa cum mireasma corăbiilor încărcate cu mere stăruie pe malul nostru, multă vreme încă după ce coră-

biile au și ajuns la celălalt țărm? În acest înțeles începea el să desfășoare tabloul ultimilor o sută douăzeci de ani, un tablou despre scurtimea vieții omenești, despre grăbita trecere a tuturor celor din natură, despre nestatornicia norocului, despre repedea și fugara schimbare a slavei omenești.

Margareta gîndea: „Toate astea le știu, și nu mă mai ating. Programul meu a rămas undeva, departe, în urmă." Dar treptat, pe măsură ce vocea surdă, egală a monahului pătrundea mai departe în hățișul evenimentelor, pe măsură ce istorisirile multicolore, naive, istețe, nerușinate, blînde, mari și mici luau locul una alteia, toate eliberate de orice patimă, bine aduse din pană, fiecare scoasă la iveală și apoi părăsită ca și cea dinainte, ca și cea următoare, treptat se simți scufundată și smulsă de fluviul acesta al timpului zugrăvit. Meinhard, marele conte de Tirol, puternicul, vicleanul, hotărîtul: era o parte din el. Aceste ținuturi, care fuseseră atîta vreme despărțite: ea făcuse totul, pentru a le reuni în chipul cel mai drept. Aceste orașe, care începuseră ca niște mici așezări vrednice de rîs: ea făcuse totul, pentru ca să crească și să devină înfloritoare.

Iar acum era despărțită, desfăcută de fluviul ce curgea, se asemăna unui braț de apă sălcie, încremenită, moartă. Dintr-o dată viața pe care o ducea pe mica peninsulă îi apăru ca ceva prostesc. Măslinii, vechile ruine, livada de portocali, ce erau toate acestea altceva decît un decor mes-

chin, stupid, fudul ? Cum era cu putință să te ascunzi în vara aceasta moartă, fierbinte, însingurată, în timp ce afară, în țara ei, se petreceau lucruri furtunoase, năprasnice, nimicitoare, în timp ce principii germani se încăierau pentru bietul, caraghiosul, prostănacul ei fiu ? Ce avea ea în locul tuturor acestora ? Îl avea pe băiețandrul Aldrigeto, un tinerel drăguț.

Toată ziua următoare citi din *Cartea despre anume istorii*. Moșneagul strălucea de bucurie, bău împotriva obiceiului vin, vărsînd mai mult de jumătate din pricina tremurului mîinii și clătinîndu-și fără întrerupere capul. Apoi ducesa trimise un olăcar la Vicenza, la Can Grande, ca să-i dea de veste că are a-i vorbi ceva grabnic.

Își luă rămas bun, cu un surîs cald, ca și cînd nu s-ar fi întîmplat nimic, de la Aldrigeto, îi netezi părul negru lucios, îi mîngîie chipul pătimaș, ivoriu. Spuse că în trei zile va fi înapoi. Băiețandrul îi primi gingășiile alintîndu-se, apoi, deodată, îi prinse în glumă încheietura, strîngînd-o dureros cu degete puternice și, zîmbind, o lăsă să plece.

La Vicenza, ducesa avu o scurtă convorbire cu domnul della Scala. Înțeleptul și energicul senior ținea la ea, fiindcă era o femeie cu care se putea discuta pe șleau și fără risipă de vorbe. Ducesa îi spuse că episodul cu micul Aldrigeto s-a încheiat ; va păstra băiatului o bună și prietenoasă amintire. Însă, pentru că vrea să-i păstreze o astfel de amintire, domnul della Scala să-i arate bunăvoința, îngrijindu-se ca acela să

dispară. Can Grande o privi atent și plin de înțelegere cu ochii săi holbați, căprui, pe fața mare și cărnoasă, apoi se înclină curtenitor.

Smulgîndu-se din arșița verii în care se scufundase, Margareta ieși la iveală în aerul mai proaspăt din munții natali. Fu întîmpinată fără entuziasm. Țara pătimea. Domnia müncheneză a cavalerilor lui Artus, împinsă încolo și-ncoace, într-un chip aventuros, de toanele frumoasei Agnès, își exercita, spre încercare, puterea opresoare ici și colo în Tirol, îmbolnăvea țara. Orașele decădeau, țăranul adus la sapă de lemn, mîrîia. „Botoasa ne duce la nimicire, se spunea. Ne suge sîngele. Acum, cînd margraful a răposat, se vede limpede că tot binele de la el ne venea, de la ea tot răul." Margareta apucă hățurile cu mînă viguroasă. Înlătură neajunsurile cele mai rele. Îndulci aplicarea hotărîrilor venite de la München. Poporul începu să răsufle : „Ah, în sfîrșit, s-a așternut la treabă Agnès de Flavon ! Frumoasa, binecuvîntata Agnès ! Îngerul nostru, mîntuitoarea noastră."

Margareta ședea în loggia castelului Schenna, împreună cu castelanul. Pe pereți pășeau în veșminte pestrițe cavalerii, Garel din Valea înflorită, cavalerul cu leul.

— Ce bine că v-ați trezit la viață ! spuse domnul de Schenna.

Munții se înălțau luminoși și prietenoși, proptindu-se unul în altul, ca niște valuri. Adia un vînt proaspăt. Poamele și ciorchinii de struguri dădeau în pîrg, bătute de soare.

— De ce nu m-aţi trezit mai devreme? spuse Margareta.

— Trebuia să treceţi prin vara asta singură, ducesă Margareta, răspunse Schenna.

Frauenberg orăcăi :

— Păcat c-ai pus capăt poveştii ăleia, ducesă Botoasa! Era un flăcău frumos cu pielea gălbuie, cum sînt ăştia de la miazăzi. Şi ţi se robise cu totul. Aşa ceva nu se iveşte în fiecare zi. Şi-aici ce ai? Muncă, gunoi, rahat. Lasă-i pe golanii ăia de la München să-şi petreacă pînă la sfîrşit carnavalul. O să crape singuri, de propria lor nebunie.

În ianuarie, ducesa întreprinse o călătorie, anevoioasă din pricina zăpezilor mari, pînă la München, ca să vadă la faţa locului cum arată această zurlie ligă bavareză Artus. În capitală fu primită cu bănuială, reţinere şi curtenie rece. Cînd îl strînse cu uşa, încercînd să afle de la el lucruri mai clare, Meinhard dădu din colţ în colţ, zîmbind prosteşte, îi spuse că el conduce ţara împreună cu camarazii săi cavaleri, bîlbîi ceva despre guvernarea muierească, se bătu în cele din urmă în piept, declamînd cîteva cuvinte ale prinţului Frederic despre principiile aristocratice, care trebuie impuse în locul politicii moderne ce se sprijinea pe gloată şi boccegii. Ducesa avu o convorbire şi cu prinţul din Landshut. Acesta îi declară cu un surîs subţire, politicos, însă trufaş că, după ştiinţa lui, ducele Meinhard e major. E treaba lui cui vrea să-şi încredinţeze sigiliul. Sfatul ei de mamă va fi întotdeauna ascultat. Mai departe, ducesa nu ajunse.

Pretutindeni dădu de Agnès. Culorile ei, deprinderile ei, toanele, modele, gusturile ei își puneau pecetea asupra curții, hotărau cum să fie guvernată țara.

Agnès făcu ducesei vizita cerută de etichetă. Mlădie, modestă, se află față-n față cu sluta, greoaia, sulemenita, făloasa Margareta. Ochii adînci, albaștri surîdeau curtenitor, pironiți, cu sentimentul unui triumf de la sine înțeles, în ochii celeilalte, care răspundeau cu o privire ascuțită și amenințătoare. În cămin duduia un foc strașnic, mireasma lemnului de santal ars în cățuie umplea marea încăpere întunecată.

— Locuiți acum tot timpul în Bavaria, contesă Agnès ? întrebă Margareta.

— Nicidecum, doamnă ducesă, răspunse Agnès, iar vocea ei cam ascuțită sună strident în comparație cu glasul cald și catifelat al Margaretei. Am de gînd ca săptămînile viitoare să mă duc la Taufers. Firește, prezența mea acolo nu e chiar necesară ; am slujbași vrednici, pe deasupra, domnul de Frauenberg a avut bunăvoința să ia asupra sa administrația averii mele.

Ducesa o contemplă pe Agnès cu calm și atenție. Găsi că se împlinise doar puțin ; pielea îi era însă netedă de tot. Rămăsese subțire și sprintenă ; din rochia de culoare închisă gîtul i se arăta delicat și fără nici o cută. Adorația tuturor acestor tineri era, pare-se, pentru dînsa un izvor de tinerețe, mai bun decît băile și sulimanurile. Era atît de sigură de sine și conștientă de victorie, încît din jurul buzelor îi pierise aproape orice urmă de ironie.

— Vă ocupați în ultima vreme foarte mult cu politica ? întrebă Margareta.

— O, nu, milostivă doamnă, spuse Agnès, care devenise foarte atentă și sta la pîndă. Domnul duce și prințul Frederic îmi cer cînd și cînd părerea. Nu-i pot refuza ; și de ce aș face-o ? Dar e părerea unei femei proaste și n-are rost să le-o mai spun.

Vorbea pe un ton neasemuit de îndatoritor.

— Părerea dumneavoastră nu mi se pare întotdeauna bună, contesă Agnès, spuse Margareta. Ba, cinstit vorbind, sînt chiar convinsă că uneori e de-a dreptul păgubitoare pentru țară. Aș vrea să vă propun ceva, adăugă ea pe un ton vesel, aproape glumeț. Ce-ar fi dacă v-ați mărgini părerile numai asupra Bavariei ?

Agnès răspunse cu multă vioiciune și cu aceeași ușoară și prietenoasă voie bună ca și Margareta :

— Sînteți suverana mea, milostivă doamnă. Dar ducele Meinhard nu e și dînsul suveranul meu ? Dacă vrea să-mi știe părerea asupra unor treburi privitoare la Tirol ? Oricît de bucuroasă aș fi să îndeplinesc toate cerințele alteței-voastre, pot eu să-mi ferec gura, cînd principele mi-ar cere părerea, o părere fără îndoială neroadă ? Iar dumneavoastră, dintr-o singură suflare, puteți spulbera cît colo neroada mea părere.

Cele două doamne se uitară una la alta, amîndouă zîmbiră. Poate că biruința se arătă oleacă mai vădit în jurul buzelor și în ochii frumoasei. Apoi vorbiră despre altele. Despre trans-

formările aduse clădirii castelului de reşedinţă de la München, despre plasele de păr, care apăruseră din nou, aduse de la Praga. Peste părul aspru, uscat, vopsit în arămiu, Margareta purta o împletitură grea de aur. Agnès îşi aruncă ochii cu nepăsare la părul ţepos şi strălucitor ; ducesa n-avea de ce să se bucure de moda cea nouă.

Împăratul Carol se stabilise cu mult fast la Nürnberg. Punea la cale ospeţe de gală, turnire. Primea în audienţă pe domnii din sfatul oraşului, artişti şi învăţaţi străini. Avea cu ei lungi, plăcute şi interesante convorbiri. Se odihnea departe de capitala lui şi de afacerile de stat. Luă parte la marile serbări ale carnavalului, organizate de bogatul oraş în cinstea maiestăţii-sale romane.

Barba împăratului, de forma unei pene boante de despicat lemne, începuse să încărunţească, pielea obrazului uscăţiv îi devenise cenuşie şi se boţise. Dar ochii iuţi priveau cu viclenie şi foarte treji pe deasupra nasului cam turtit, trupul lung îi rămăsese vioi şi sigur în mişcări.

Împăratul era mulţumit. Aşteptase pînă cînd se proptise vîrtos în şaua puterii. Abia atunci se hotărîse să aibă un copil. Dumnezeu îi binecuvîntase chibzuita prevedere : era un fiu, un băiat voinic, sănătos, care putea moşteni imperiul. Fericitul tată trimisese greutatea copilului în aur curat la Aachen, ca danie ; apoi îngenunchease între relicvele sale şi vestise sfintele mădulare : „Eu, Carol al IV-lea, împărat roman, am un fiu şi moştenitor. Dragi şi cinstiţi sfinţi,

prealuminați martiri! Rugați-vă pentru Wenzel, fiul meu!"

Acum, voios, ședea la Nürnberg, se bucura împreună cu poeții și arhitecții săi, ocolea treburile politice, discuta liber și fără să-și bată capul cu cancelarul său, încercatul și umblatul teolog, despre fel de fel de lucruri lumești și bisericești, își mărea colecția de relicve și alte obiecte de preț, se veselea plimbîndu-se cu sania, punînd la cale mascarade și turnire.

Cu totul pe neașteptate, în aceste zile de destindere, apăru ducesa Botoasa. Împăratul și seniorii fură foarte mirați. După ce Carol o asediase în castelul Tirol, Margareta întreținuse cu el relații reci, formale. Sosirea ei la Nürnberg, îi scrise cancelarul prietenului său, arhiepiscopul de Magdeburg, va fi fiind unul dintre cele cincisprezece semne uluitoare ce vestesc sfîrșitul lumii. Cancelarul glumea strașnic pe seama acestei Messaline germane, a acestei Kriemhilde moderne, care a venit la curte, după ce o viață întreagă și-a scufundat țara și poporul în necazuri și mizerie din pricina egoismului și a urii sale. O descria cum sta în lojă, la turnir, alături de frumoasa principesă Hohenlohe, femeia asta grosolană, umflată ca o broască rîioasă, groasă ca un berar.

Împăratul, bine dispus, o primi pe fosta lui cumnată cu bunăvoință și ironie. Ei da, fuseseră cîndva amîndoi tineri. Pe vremea aceea, cînd pusese capăt aventurii din Italia a tatălui său, avusese cu ea cîteva convorbiri pline de miez. Margareta era pe atunci o principesă deșteaptă,

dar totuşi nu prea cumpănită. Nesătulă, voise să aibă din toate, aşa că pînă la urmă prăpădise totul. În ceea ce-l priveşte, îşi înfrînase cu înţelepciune pornirile, era împărat roman şi avea un fiu, căruia putea să-i lase moştenire o domnie solid închegată. Ea rătăcea de colo-colo prin lume, iar ducele Meinhard, un tînăr slab la minte, nereuşit, minge de joacă în mîna oricui ştia cum să-l ia, îi prăpădea ţările. Lui Ioan Margareta îi trîntise în chip batjocoritor şi ruşinos uşa în nas, izgonindu-l din Tirol, apoi fusese nevoită să sucească în aşa fel lucrurile la curia papală, încît să reiasă că din căsătoria cu acest principe nu se putea naşte un adevărat moştenitor. Împăratul nu rezistă ispitei de a-i prezenta pe fiul lui Ioan, un băiat chipeş şi frumuşel. Cine avea un moştenitor adevărat, ea sau Ioan ?

Poveşti vechi. Poveşti vechi. Margareta primi ironia şi umilinţa cu calm, cu liniştea omului de afaceri, pe care o deprinsese poate de la evreul Mendel Hirsch, cu o impasibilitate care o ajuta să suporte fără supărare formulele introductive, pentru a ajunge apoi la ţel. După aceea începu să se plîngă. Se plînse de violenţele nebuneşti ale cavalerilor din liga Artus, care ruinau ţara. Împăratul o ascultă ; în sufletul lui se aprinse ca în tinereţe o bucurie răutăcioasă, pe limbă îi şedeau cuvinte pline de malitie. O asigură de interesul său personal, dar accentuă că, după atît de mulţi ani de guvernare încordată, îşi îngăduia să se odihnească vreo cîteva săptămîni. La urma urmelor, cele despre care-i vorbea erau

treburi ale casei de Wittelsbach. Cu toate acestea, după ce se va întoarce la Praga, le va lua în considerare cu toată bunăvoința. Nici la o a doua încercare stăruitoare, Margareta nu obținu nimic mai mult; se umilise fără folos. După cum se părea, Carol era hotărît să privească slăbiciunile casei de Wittelsbach de pe o poziție de neutralitate, zîmbind pe sub mustață.

În rest, împăratul, care începuse și el să îmbătrînească, se purtă față de ea cu o galanterie amuzată, aproape parodistică, atitudine care altădată ar fi scos-o din fire pe Margareta. Îi făcea plăcere că veselia dezlănțuită a acestor zile de vacanță și de carnaval, fericirea și succesele lui erau poleite prin prezența acestei ambițioase care, în fond, eșuase în viață. Cu cancelarul său glumea aproape cu bunăvoință pe seama Botoasei. Aceasta se arăta fără nici o sfială, în plină lumină, alături de împărat, încărcată de podoabe ca o statuie de idol. Poporul căsca la ea ochii mari. Ei nu-i păsa de nimic altceva decît de țelul pe care-l urmărea: Tirolul, orașele. S-o alunge pe Agnès, să smulgă țara din mîinile ei. Era atît de plină de aceste gînduri, încît nici nu băgă de seamă cît de cît ce reprezenta dînsa pentru curte și oraș: era încununarea grotescă a acestui carnaval.

Agnès era foarte tulburată de convorbirea cu Margareta. Ducesa îi propusese un compromis, declarase că nu va înceta lupta. Pe ocolite, o înștiințase că o va nimici.

Agnès știa că liga Artus singură nu va putea stăpîni multă vreme țara. Orașele, toată nobilimea cîtă nu făcea parte din ligă se răzvrăteau. La hotare pîndea Habsburgul, amenința Wittelsbach. Dacă se mai adăuga acum și presiunea dinspre miazăzi a Botoasei, atunci ar fi fost într-adevăr o nebunie să mai vrei să ții țara fără a încheia alianțe.

Prințul Frederic nu împărtăși această părere. Zvelt, oacheș, încăpățînat, rămase pe poziția lui, declamînd cu convingere cuvinte trufașe despre spada și dreptul lui. Grozav îi mai plăcea frumoasei Agnès prințul. Dar îi venise în minte Frauenberg, care, fără o vorbă, numai cu surîsul lui jovial și prevestitor de primejdii, spulbera ca un nimic toată exaltarea aceasta băiețească. Scoase un suspin, un suspin ușor și alintat, îl mîngîie pe prinț pe părul negru și începu, cu toată grija, să-i sugereze o împăcare cu tatăl lui, ducele Ștefan, pentru ca familia de Wittelsbach să se afle unită în fața Habsburgului și a Botoasei. Ca înțepat cu un bold, prințul sări în sus, și, adînc jignit, îi adresă cuvinte de dojană că i-a trecut prin cap să-i ceară așa ceva. Agnès tăcu, surîse cu buzele ei îndrăznețe și continuă să-l mîngîie pe păr.

Peste numai cîteva săptămîni, Ștefan al Bavariei de Jos și conții palatini Ruprecht bătrînul și tînărul încheiară la Rin, cu sfatul și orășenii din München, cu alte unsprezece orașe bavareze, precum și cu douăzeci și doi de baroni bavarezi o alianță îndreptată împotriva acelora care se numeau cavaleri ai lui Artus și îl înstrăinau pe

Meinhard de țările și poporenii lui. Revocară recunoașterea miniștrilor care îl lipsiseră pe Meinhard de autoritatea lui de suveran, de dreptul de a-și rosti cuvîntul în sfat și a-și ocîrmui țara, declarară sigiliul statal aflat în posesia ligii Artus ca nevalabil, iar legile și dispozițiile emise de ligă ca neavenite. Totodată, își asumară obligația de a-l smulge pe tînărul duce din starea rușinoasă în care îl aduseseră năbădăioșii cavaleri și a face în așa fel, încît Meinhard să dispună și să se folosească mai bine de puterea lui princiară.

Cavalerii din liga Artus răspunseră cu vorbe mari și zbierete, azvîrliră la gros cîțiva cetățeni din München, luați ca ostatici, și declarară că vor pune ca răzvrătiții să fie spînzurați de picioare, ca niște cîini rîioși. În timpul acesta, în cîteva orașe din țara de sus trupe ale ligii Artus fură dezarmate și luate prizoniere, iar slujbașii veniți să adune biruri, bătuți măr. Cavalerii mesei rotunde se răzbunară pe ostatici, îi schingiuiră, le porunciră să spele podeaua cu limba, pe doi din ei îi batjocoriră spînzurîndu-i cu capul în jos. Asta nu împiedică însă ca trupele baronilor să scadă de la o zi la alta, în timp ce la miazănoapte ducele Ștefan aduna o oaste numeroasă. Seniorilor îndărătnici nici nu le trecea prin cap să-și autodizolve de bunăvoie liga. Dimpotrivă, se adunară în marea sală a Curții din München și, încrucișîndu-și spadele, jurară solemn să rămînă uniți și să lupte pînă la cea din urmă suflare. Ducele Meinhard luă parte la acest act, răpit cu totul, entuziasmat, nerod și inutil ;

în taină îl mîngîia pe Petre, hîrciogul, apoi, în cor cu ceilalți, răcni jurămîntul că nu se vor supune niciodată, niciodată, niciodată!

Începu acum pentru duce o sălbatică viață de pribegie, al cărei înțeles nu-l pricepea decît în foarte mică măsură. Fu cărat pe la castelele cavalerilor din liga Artus, mereu de la unul la altul. Trecu pe la castelul Laber, Pinzenau, Maxlrain, Abensberg. Pretutindeni se puseră la cale vînători, beții. Ici și colo se lua cu asalt castelul vreunui baron rebel. Cucerirä castelul Wörth, două citadele ale marelui maestru de vînătoare de Kummersbruck, omul de încredere al Margaretei. Măsurile pe care le semna ducele erau din ce în ce mai sălbatice și mai absurde. Un iarmaroc, a cărui dare pe venituri fusese mai mică decît aceea așteptată, fu făcut una cu pămîntul, Kummersbruck, care se declarase neutru, fu decapitat fără judecată. Această execuție împinse toată nobilimea neutră în tabăra dușmanului.

Meinhard, nu prea robust, abia putu face față aventuroasei pribegii fără odihnă. În timp ce seniorii ceilalți beau vîrtos la zaiafeturi, el ședea trist și apatic, cîteodată chiar adormea în jilț. Călătoriile lui semănau din ce în ce mai mult cu o fugă. În tot sudul, cavalerii ligii Artus nu mai stăpîneau nici un oraș, nici un castel. Erau împinși mereu mai mult spre Dunăre, acolo unde se aflau castelele lor cele mai puternice. Totuși continuau să emită edicte trufașe și să-i amenințe pe răzvrătiți cu cele mai îngrozitoare pedepse. Fugiră la Neuburg, apoi în ținutul epis-

copului de Eichstätt, care le era supus. Trupele ducelui Ştefan ocupară întreaga Bavarie de Sus, iar în cele din urmă îl asediară pe Meinhard şi pe ultimii săi partizani în castelul Feuchtwangen din Altmühltal. Episcopul de Eichstätt încercă să străbată cercul asediatorilor, împreună cu ducele Meinhard, travestiţi. Cu acest prilej, tînărul duce se arătă foarte încîntat ; îi plăcea grozav să se costumeze şi habar n-avea despre ce era vorba. Dar chiar la marginea cetăţii fură recunoscuţi de nişte ţărani, prinşi şi trimişi ducelui Ştefan la Ingolstadt.

Feuchtwangen căzu în luptă. Prinţul Frederic şi cei din urmă cavaleri din liga Artus fură luaţi prizonieri.

În palatul princiar din Ingolstadt, ducele şi prinţul Frederic se aflau faţă în faţă. Era acolo şi Agnès de Flavon. Ducele, în armură, spumega de furie. Fuseseră nimicite oraşe şi sate, ucişi oameni, risipiţi bani. Totul din pricina acestui tînăr dobitoc. Pe sub mustaţa lui groasă şi de sub obrăzarul de fier, Ştefan tuna şi fulgera în graiul lui soldăţesc. Tînărul stătea în picioare, zvelt, palid, cu ochii întunecaţi, sălbăticiţi, rănit la un braţ, pe care-l avea legat în eşarfă.

— Ai să-ţi ceri iertare, în biserică, în faţa întregului popor, ai să cazi în genunchi ! porunci tatăl.

Tînărul nu făcu altceva decît să rîdă batjocoritor.

— Am să te las să putrezeşti în cea mai împuţită dintre temniţele mele ! tună ducele.

Agnès aluneca de la unul la altul.

— Trebuie schimbat pansamentul, spuse ea îngrijorată, apoi pipăi braţul în jurul rănii.

— Doctorii ăştia tîmpiţi ! înjură ducele. Nişte cîrpaci sadea. Alergă el însuşi după medic şi pansamente, bombănind : Un tînăr dat naibii ! Încet, încet, tîrguindu-se cu violenţă, în care timp Agnès făcu pe mijlocitoarea, căzură la înţelegere. În jurul fiecărui cavaler din liga Artus, pentru graţierea lui sau pentru stabilirea pedepsei, se dădură bătălii aprinse, cu izbucniri şi spumegări de mînie. De două ori porunci ducele Ştefan călăului să fie gata. În cele din urmă ajunseră de bine de rău la pace. Meinhard îşi va avea reşedinţa la München ; prinţul Frederic va rămîne mai departe purtător al sigiliului, totuşi dispoziţiile sale vor trebui să aibă contrasemnătura unui consilier din Bavaria de Jos sau din Palatinat. Între München şi Landshut-Ingolstadt, mijlocitoare rămase pînă la capăt Agnès de Flavon.

Ducele Meinhard zîmbi dulce şi cu recunoştinţă. Era bucuros că, după atîtea săptămîni fără astîmpăr, putea să se odihnească. Îşi mîngîia micuţa rozătoare.

MARGARETA ŢINEA SFAT CU MINIŞTRII EI. ERAU de faţă guvernatorul Ulrich de Matsch, parohul Henric de Tirol, contele Egon de Tübingen, maimarele ordinului Cavalerilor teutoni în Boemia, Iacob de Schenna, Berchthold de Gufidaun, Conrad de Frauenberg.

Ce era de făcut, după ce ducele Ştefan pusese mîna pe putere şi influenţă în Bavaria de Sus? Se puteau duce tratative cu ducele de Wittelsbach. Se putea conveni cu el ca nu Bavaria să fie guvernată din Tirol, ci Tirolul din Bavaria. Se putea stabili ca adevăratul domnitor, ducele Ştefan, să stea nu la München ci la Ingolstadt sau la Landshut, întrucît reşedinţa lui nefiind atît de aproape de Tirol, iar centralizarea şi unificarea administrativă fiind astfel îngreunată, ţara din munţi şi-ar fi putut păstra o anumită autonomie.

Dar se putea face apel şi la Habsburg împotriva ducelui Ştefan. Acela abia aştepta. Dependenţa într-o formă oarecare nu putea fi evitată, fireşte, nici în cazul acesta. Se obţinea, însă, o protecţie puternică şi statornică.

Argumentele se bălăbăneau încolo şi-ncoace, cu încăpăţînare, dar fără a se ajunge la o hotărîre. Margareta asculta, pradă unei proaste dispoziţii surde. Aşadar nimănui nu-i trecea prin minte soluţia cea mai la îndemînă. Se arătase ea oare atît de nepricepută? Îşi îndreptă privirile spre Schenna, spre Gufidaun. Cu feţele trudite şi inexpresive, aceştia se uitau în gol.

Ciudat, cel care propuse planul aşteptat de dînsa fu Frauenberg. Rînjind cu toată gura şi voios, acesta începu să-l expună: dacă tînărul duce este într-adevăr atît de nesigur pe propriile lui picioare şi are nevoie să fie condus, de ce să nu se încredinţeze această conducere tutoarei fireşti, maică-sa, ducesa, care o scosese la capăt în împrejurări mult mai grele? De ce să se

încheie mai întîi un acord cu Wittelsbach? Meinhard să fie adus la Tirol. Dacă seniorii bavarezi l-au putut tîrî cu ei prin vizuinile lor pe unde şi-a dus mutul iapa, e limpede că va putea fi adus, cu voia lui Dumnezeu sau a diavolului, şi la Tirol, unde îi e de altminteri locul. După ce îl vor avea în ţară, vor putea conduce de aici Bavaria. Ducele Ştefan va trebui să se gîndească bine, mai înainte de a cuteza să se aventureze, pornind de la Dunăre, într-un război împotriva ţării din munţi. Şi chiar şi atunci, Tirolul va avea un reazem în Habsburg, ca aliat firesc. În cel mai rău caz, se va renunţa formal la Bavaria de Sus, în schimbul unor despăgubiri, limitîndu-se la un Tirol, mare şi autonom.

Da, un Tirol autonom. Acesta era şi planul Margaretei. Bavaria să rămînă o simplă anexă, sau, la nevoie, să se renunţe la ea. Dar Tirolul să fie al tirolezilor.

Se încercă mai întîi ca Meinhard să fie scos de sub influenţa ducelui Ştefan, fiind adus de la München la Tirol. După înscăunare, tînărul duce nu mai fusese în ţara din munţi. Poporul avea dreptate să ceară să-l vadă, în sfîrşit.

Prin strădaniile lui Schenna şi Gufidaun se organiză la Bozen o mare adunare. Veniră bărbaţi blonzi, robuşti, cu nasul mic şi lătăreţ, cu priviri leneşe şi viclene, bărbaţi uscăţivi, cu bărbi negre, oacheşi, cu nasul coroiat, îndrăzneţ, cu priviri iuţi şi pătrunzătoare. Veniră cei trei pîrcălabi, cel de la Tirol, cel de la Etsch şi cel de la Inn, veniră majordomii Curţii, guvernatorii şi burgravii. Veniră baronii, cei mari şi cei mici,

reprezentanții orașelor, protectoratelor și jurisdicțiilor. Erau o sută cincizeci și trei de seniori și bărbați. Ţinură adunare două zile, două zile albastre strălucitoare de vară tîrzie, în multicolora și vesela piață a tîrgului din Bozen. Chibzuiră, se sfătuiră pe îndelete, anevoie, cu prevedere, în graiul lor aspru, gutural. Se priveau unul pe altul în ochi, cu sinceritate, dar cercetător ; mișcările lor erau ceremonioase, colțuroase, naive, își ștergeau sudoarea de pe față cu pulpanele groase ale hainelor. Munții se înălțau roșii-cafenii și violeți, cu crestele albe.

Se luă hotărîrea să se trimită tînărului duce o scrisoare. În numele tuturor, scrisoarea fu semnată de șapte baroni, cei mai în vîrstă : Ulrich de Matsch, Schenna, Trostburger, Henric de Kalter-Rottenburg, Gufidaun, Frauenberg, Botsch de Bozen, iar patru orașe își puseră sigiliul : Bozen, Meran, Hall, Innsbruck.

Scrisoarea suna așa : „Scumpul și milostivul nostru stăpîn ! Dăm de știre Domniei-Voastre că ne-am adunat laolaltă la Bozen și ne-am învoit să Vă rugăm ca, spre cinstea și folosul Domniei-Voastre și al țării, să veniți la noi, carii de multă vreme vroiam să Vă vedem, cum și drept este, Domnia-Voastră fiind doară iubitul și legiuitul nostru Domn. Și aici la noi, Vă veți găsi locul ce vi se cuvine și Vă veți bucura de mai multă cinstire și veți fi mai bine apărat de primejdii decît s-a întîmplat, după cum ni se spune, în Bavaria, iară țara și oamenii ei se vor strădui să Vă mîntuie de strîmtorările în care Vă aflați acolo. La noi aici în munți, totul se află,

din mila Domnului, întru dreptate şi bună înţelegere, tot aşa cum au fost în fericitele vremuri ale tatălui Vostru ; şi pacea domneşte în ţară şi la hotare. Milostive stăpîne ! Vă rugăm să ne daţi toată crezarea, ca unora ce Vă vrem binele. Bizuiţi-Vă pe noi, carii sîntem gata a ne jertfi bunurile şi sîngele, şi nu Vă mai încredeţi în nimeni altcineva."

Frauenberg duse epistola la München. Sosi acolo cu o suită impunătoare şi înmînă documentul într-o audienţă solemnă. Nimeni nu se aştepta însă nici la cea mai mică reuşită, ci se ştia că vor trebui folosite alte mijloace.

La masă, prinţul Frederic povesti că iubitul său duce şi văr Meinhard a primit din provincia lui, Tirol, un document foarte curios, pe care nu vrea să-l tăinuiască nobililor domni. Atunci se dădu citire scrisorii. Mai întîi, cei de faţă zîmbiră pe sub mustaţă, apoi izbucniră. Cu toţii începură să rîdă, în cascade, mereu mai furtunoase. Agnès surîdea, doamnele rîdeau, seniorii se tăvăleau hohotind, lacheii pufneau de rîs cu mîna la gură, hîrciogul Petre chiţăia, camerierii guiţau.

— Măi să fie, tirolezii ăştia ! exclamau bavarezii, sufocaţi de cît se zbuciumaseră rîzînd.

— Da, tirolezii noştri ! zise Frauenberg, tihnit, trandafiriu, gras, şi clipi din ochii lui roşii.

— Şi domnia-voastră, domnule duce, găsiţi tot atît de caraghioasă scrisoarea ţării voastre din munţi ? întrebă Frauenberg.

Deşi îndatorirea de a înmîna scrisoarea se încheiase, rămăsese la München şi se ţinea mult în apropierea lui Meinhard.

Dintotdeauna, tînărul duce se simţise copleşit de un simţămînt neplăcut ori de cîte ori se afla în preajma lui bărbatul acesta cu bot de broască şi obraz trandafiriu, parcă jupuit ; felul jovial de a fi al lui Frauenberg îi inspira teamă. Dar nu putea pur şi simplu să dispară, cînd venea el ; omul masiv, pornit pe rîs şi cu voce orăcăitoare îi impunea ; vorbea cu totul altfel decît ceilalţi, fără nici un respect, firesc, spunînd lucrurile pe şleau. În faţa lui, se simţea, într-un chip supărător, neajutorat, dominat. Blîndul, dolofanul, prostănacul duce se tot învîrtea în jurul albinosului, plin de o curiozitate mereu nouă, amestecată cu înfiorare.

Lui Meinhard, scrisoarea tirolezilor săi nu i se păruse de loc caraghioasă, dimpotrivă, îi răsunase plăcut şi drag în auz. Se văzuse nevoit să rîdă şi el, numai pentru că ceilalţi hohotiseră atît de teribil şi găsiseră că scrisoarea ar fi neroadă şi arogantă. Faptul că Frauenberg, bărbatul acesta solid şi deştept, părea să ia atît de mult în serios înştiinţarea tirolezilor era ceva mîngîietor şi plăcut pentru principele hăituit şi ţinut din scurt. Din scrisoarea prietenoasă ce i se adusese respira ceva simplu şi liniştitor ; pentru cîteva clipe, parcă nu mai existase pentru el nici un fel de München, nici un fel de ceremoniale cavalereşti obositoare, nici un fel de ligă Artus şi nici un fel de Wittelsbach. Trebuie să fie frumos să stai tolănit într-o poiană de munte,

între vaci mari, să nu auzi altceva decît vîntul uşor, zgomotul blînd şi răsuflarea vitelor care rod iarba.

Frauenberg sta în faţa lui, clipind. Meinhard trebui să se apropie de dînsul.

— Cît mă bucur, spuse el, privindu-l cu ochii lui limpezi, rotunzi, că nu găsiţi prostească scrisoarea tirolezilor mei !

— Cum să fie prostească ! orăcăi zelos Frauenberg. Fiecare cuvînt e la locul lui ! Fiecare buche e bine nimerită ! Proşti sînt ăia care au rîs de ea ! Că dacă ar fi fost altminteri, n-aş fi semnat-o şi eu. Azi şi oricînd sînt gata s-o semnez din nou, cu amîndouă mîinile !

Parcă pipăind podeaua, Meinhard se mai apropie cu un pas de bărbatul cel îndesat.

— Sînt aşa de trudit şi de hărţuit, se jelui el. Frederic nu mă mai priveşte cu atîta prietenie ca mai înainte. La început, m-am gîndit că e uşor să guvernezi. Acum trage unul hăis şi altul cea, iar cu toţii mă smucesc pe mine.

Albinosul îi puse pe umăr mîna cărnoasă, ameninţătoare, orăcăind :

— Băieţaş ! Nu mai îngădui ăstora să te umilească, băieţaş !

Meinhard tremura sub mîna rotofeiului bărbat, voi să se tragă de-o parte, dar se plecă sub apăsarea ei.

— Aveţi prieteni adevăraţi, tinere duce, orăcăi Frauenberg clipind spre el cu sinceritate, rînjind ca un om vrednic de încredere.

A doua zi îi spuse:

— La urma urmelor, de ce să rămîneți aici, tinere duce? Dacă aveți încredere în scrisoarea tirolezilor dumneavoastră, de ce nu-i dați urmare?

Ieșiseră să se plimbe călare, era în zori de zi, devale, Isarul curgea vîjîind, verde și proaspăt, printre numeroase insule de prundiș, o plută mare înainta cu băgare de seamă în strigătele și larma plutașilor. Pasul calului se încetini, Meinhard sta ghemuit, moale, gras, pradă confuziei, pe șargul lui.

— Asta nu se poate, spuse el. Asta nu pot s-o fac.

— De ce nu puteți? stărui Frauenberg. Își împinse calul foarte aproape de el, îi ridică bărbia, ca unui copil. Cine e aici stăpîn, adăugă el, ducele Ștefan sau domnia-voastră?

— Da, murmură Meinhard, cine e aici stăpîn?

Dar cuvintele lui nu răsunară de loc energic, ci melancolic și visător. Încrederea în albinos îi pierise cu totul, era trist, întocmai ca Isarul ce-și deschidea drum la vale, se sfia de Frauenberg și mai că se gîndea ca după-amiază să-l roage pe prințul Frederic să-i facă vînt acestuia.

În dimineața următoare, albinosul nu mai suflă un cuvînt despre planul de a părăsi Bavaria. Ședea tolănit împreună cu Meinhard în iarbă, sub pomi încărcați cu fructe pîrguite. Își cîntă cîntecul despre cele șapte bucurii, îl comentă pe un ton părintesc, binevoitor și savuros. Tînărului principe, această concepție asupra lumii îi fu foarte pe plac, își mîngîie hîrciogul, era mul-

țumit. Frauenberg se întinse, își trosni mădularele, se-ntoarse pe-o parte, căscă și adormi sforăind din fundul bojocilor. Da, a dormi era lucrul cel mai bun. Cu simpatie, dar încă întunecat și sfios, Meinhard îl contemplă pe nepăsătorul și trupeșul bărbat care sforăia.

Agnès i se adresă albinosului :

— Sînteți de mult în München, domnule Frauenberg. Doar aveți funcții importante, acolo, în Tirol. Nu vi se duce lipsa ?

Frauenberg rînji, o pipăi cu privirea ochilor săi roșii, încît o făcu să respire greu, orăcăi :

— Am rămas aici, firește, numai de dragul mătăluță, contesă Agnès.

Se întîlniră, Frauenberg se tolăni pe pernele ei, era o vară apăsătoare, în încăpere aerul era înăbușitor și teribil de fierbinte. Agnès îi mîngîia pielea trandafirie, netedă din pricina grăsimii.

— Ei, zîmbi, am ales oare greșit ? Mi se pare că m-am asigurat bine.

El rînji :

— O să vedem, puicuțo, o să vedem !

„Asta înseamnă pentru ea că s-a asigurat bine !“ gîndi Frauenberg. Bine asigurat era el. Dacă va putea să-l ia acum pe băiețaș în Tirol, o va avea în buzunar pe mamă prin mijlocirea fiului, pe fiu prin mijlocirea mamei. Adevăratul domnitor al Tirolului era dînsul. Ei, da, chiar dacă cineva ar fi fost încă mai slut, tot ar scoate-o bine la capăt cu nițică înțelepciune, spirit realist și noroc.

În felul său voios, calm și dezlînat, Frauenberg continuă să-l ațîțe pe tînăr. Îl momi, îl împunse, îi dădu ghes. Îl prindea vîrtos cu mîinile lui boante, roșii. Spre Tirol! Meinhard trebuia să meargă în Tirol, să se arate țării sale.

— Așadar, să fug? întrebă Meinhard, cu sfială.

Ei, asta-i! Dar cine se gîndea la fugă? Numai că nu era nevoie să se facă mare tămbălău în jurul acestei călătorii. S-o pornească la drum doar Meinhard, el, doi-trei slujitori. Fără multe vorbe. S-au risipit prea multe vorbe în Bavaria și Tirol; asta complică pînă și lucrurile cele mai simple. La sfîrșitul săptămînii, prințul Frederic va pleca la Ingolstadt, la tatăl său. Atunci o vor lua și ei din loc. În sens opus, către sud, spre Tirol. Hîrciogul trebuie să-și revadă munții.

— Fiul meu vine, Schenna! spuse Margareta și ochii întunecați îi străluceau plini de viață. Printr-un curier, primise de la Frauenberg înștiințarea că îl va aduce pe Meinhard.

— Cum vă mai bucurați, doamnă ducesă! zise seniorul cel înalt, se înclină, o privi cu bunătate, cu ochii lui cenușii, foarte bătrîni. Nu mai nădăjduiam că v-ați putea încă bucura astfel.

Margareta nu-l auzi.

— Știu, spuse ea, că nu e un tînăr înzestrat. De-a lungul și de-a latul țării sînt mii mai înzestrați decît el. Dar e fiul meu. E născut din

pămîntul țării ăsteia, din aerul, din munții ei. Credeți-mă, Schenna, el va vedea piticii.

Da, Margareta ridicase din nou, sus de tot, steagul ciuruit al speranțelor, pe care-l coborîse de mult. Toată voința, toată viața i se concentra în așteptarea fiului. Cu mîinile-i groase, sulemenite mîngîia portretul tînărului blînd, gras, prostănac.

Cu un slujitor înainte și altul în urmă, Meinhard și Frauenberg călăreau în trap iute spre miazăzi. Ploua, drumul rău trecea adesea prin păduri dese, pierea cu totul de-a dreptul în noroi. Nu era ușor să ții calea bună, în noaptea întunecoasă și umedă ; de facle nici nu putea fi vorba din pricina ploii.

Cei doi seniori nu purtau armuri. Asudau grozav în hainele ude, din pieptarele și glugile de piele se ridica un iz greu. Călăreau în tăcere ; uneori, cînd treceau prin vreo așezare învăluită în întuneric, cîte un cîine hămăia după ei.

În satul Lenggries făcură popas. După cîteva ore, Frauenberg fu de părere să-și continue drumul. Dar Meinhard se simțea istovit și bolnav, mai mult din pricina emoției decît a lungului drum parcurs călare. Partea cea mai grea a călătoriei abia urma ; era cuminte ca, ocolindu-se locurile populate, să se pătrundă în Tirol prin pustietățile sălbatice. După dorința lui Meinhard, grupul își căută adăpost la hanul din satul Lenggries.

Frauenberg și Meinhard se trîntiră pe sacii umpluți cu paie din încăperea întunecată. Odaia

era joasă, focul scotea fum, dar nu dădea căldură, aerul era sufocant. Prin crăpăturile ferestrelor pătrundeau ploaia și vîntul. Frauenberg începu să sforăie zgomotos ; într-un colț ronțăia un șoarece. Meinhard ședea întins pe spate, mădularele îl dureau din pricina oboselii, dar nu putea să doarmă, pielea îl mînca, ochii îl usturau. Se simțea strîmtorat, nefericit și dintr-o dată nu mai știu ce căuta în Tirol ; i-ar fi plăcut mai mult să rămînă la München. Se temea de întîlnirea cu mama lui, care era atît de grasă, de slută și violentă. Trase cu ochiul spre albinos, care zăcea alături, masiv, liniștit, sforăia, dormea. Îi era teamă de el, dar Frauenberg era totuși singurul om care-l putea ajuta. Trase fără chef o înghițitură de bere searbădă din cana grosolană pe care o avea lîngă el, privi un muscoi care umbla pe obrazul lui Frauenberg ; acesta nu părea să-l simtă. În cele din urmă spuse încet :

— Domnule de Frauenberg !

Majordomul se trezi pe loc și orăcăi cu vocea lui aspră :

— Ce s-a-ntîmplat ?

— Nu s-a întîmplat nimic, zise cu un aer de căință tînărul. Numai că aici e așa de neplăcut. Nu pot să dorm.

— Atunci s-o pornim mai departe, hotărî Frauenberg și sări în picioare.

— Nu, nu, se rugă Meinhard. N-aș vrea decît să vorbesc nițel cu domnia-ta. După aia sigur că o să mă liniștesc.

— Băieţaş prostuţ, bombăni Frauenberg.

— Tata, îl întrebă Meinhard, a ţinut mai mult la Tirol, sau la Bavaria?

Frauenberg clipi din ochi:

— Mai mult la Tirol, pe urmă la Bavaria.

— Şi pe urmă a murit? întrebă tînărul duce.

— Da, răspunse Frauenberg, pe urmă a murit.

Cînd se trezi după cîteva ore de somn zbuciumat, Meinhard nu-l mai găsi pe Petre, hîrciogul. Tînărul duce şi slujitorii îl căutară, Frauenberg bombănea că întîrzie. În sfîrşit, micul animal fu găsit mort în paiele pe care dormise Frauenberg. Probabil că plecase de la stăpînul său, iar bărbatul cel gras îl strivise în timpul somnului. Meinhard rămase cu ochii pironiţi în gol, aiurit. Îl copleşise o tristeţe grea, care-l paraliza. Cu o înfiorare surdă şi incapabil să se opună, văzu cum albinosul îi ia din mînă micuţul animal atît de caraghios, care-i fusese drag, şi cum, cu o lovitură de picior, îl aruncă fluierînd într-un colţ.

— Şi-acu pe cai! orăcăi Frauenberg.

Călăriră mai departe, pe rîu în sus. Valea deveni mai strîmtă, cu multe cotituri; drumul îngust şi mizerabil urma cu nesfîrşite întortocheri rîul grăbit, de un verde albicios. Pădure deasă, copaci din care picura apa de ploaie. Jos, spumegînd, verde ca sticla, despicată de numeroase insule de grohotiş, apa zgomotoasă şi iute, printre vîrfurile brazilor, sus un cer trist, cenuşiu-murdar. Pereţii de stîncă se apropiau adesea atît de mult, încît caii erau cuprinşi de

spaimă şi nu puteau fi mînaţi mai departe decît anevoie.

Apoi drumul se desfăcu în mai multe ramuri; pătrunseră într-o pădure bătrînă, deasă, fără sfîrşit. Continuară să călărească de-a lungul rîului zgomotos, tot mai îngust, care-şi făcea drum prin pădurea întunecoasă, limpede şi zglobiu. Împrejurimile erau tăcute şi pustii de tot. Ploaia continua să cadă, uniform, exasperant, chiar şi fluieratul lui Frauenberg îşi pierdu vioiciunea, se stinse, în tristeţea înconjurătoare, cenuşie şi umedă.

În cele din urmă un masiv muntos închise valea rîului de-a lungul căreia merseseră pînă acum. Ajunseseră într-un fel de arenă de circ semicirculară, formată din pereţi de stîncă uriaşi, înspăimîntător de goi, albi-cafenii. Dincolo de masivul acesta se afla Tirolul. Făcură popas de noapte în valea aceasta aflată la mare înălţime. Frauenberg şi slujitorii se culcară în aer liber, cuibărindu-se cum putură mai bine. O colibă minusculă, părăginită, care se găsea acolo, fu lăsată ducelui, să-l adăpostească de ploaie.

În coliba aceasta, pe jumătate cinchit, pe jumătate culcat, se vîrî deci băieţandrul Meinhard, duce de Bavaria, margraf de Brandenburg, conte palatin de Rin, conte de Tirol. Trase cu urechea, îşi ascuţi privirea, ca să-şi dea seama dacă ceilalţi îl pot zări, dacă au şi adormit. Cînd se crezu singur, nu se mai putu stăpîni. Îi era teamă, se simţea prăpădit, nespus de nefericit. Lacrimi mari începură să-i curgă din ochii inocenţi şi rotunzi, alunecîndu-i încet pe obrajii

grași, nerozi. Plîngea pentru că Frauenberg i-l strivise pe Petre, hîrciogul, plîngea pentru că pereții de stîncă, pe care trebuia să-i urce a doua zi, erau atît de înalți.

Agnès rămase uimită de felul atît de simplu, dar meșteșugit, în care Frauenberg îl luase cu sine, de-a dreptul îl răpise cu nerușinare pe duce. Fapta aceasta îi impunea, albinosul nu era un fitecine, asta nu se putea contesta. Fără chef, fără grabă și fără vreo speranță de succes, trecu la contramăsuri. I-ar fi plăcut mai mult să lase totul pe seama prințului Frederic, dar acesta era la Ingolstadt. Așadar trebui să organizeze singură urmărirea.

Trimise curieri la hotare, mici patrule de oameni înarmați. Trebuia ca totul să se desfășoare în taină, nu era îngăduit să se facă vîlvă. Nu putea fi vorba ca prințul să fie împiedicat fățiș cu forța de a vizita comitatul său Tirol.

După ce lăsă în urmă micuța colibă de vînătoare din Karwendel, Frauenberg se și crezu scăpat de primejdie. Dar numai cu cîteva ceasuri înainte de a atinge pasul ușor de la Achensee, se întîlniră cu chervanul unui negutător de lemne, care lucrase prin aceste meleaguri și care, odată, mai de mult, fusese biciuit din porunca albinosului, fiindcă refuzase să încheie cu sila anumite tranzacții. Mai întîi Frauenberg se gîndi să-l atace pe negutător și să-l azvîrle de-o parte ; își spuse însă că vreunul dintre cei șase slujitori ce însoțeau chervanul și-ar putea totuși deschide drum, și-atunci ducele s-ar afla într-o

primejdie şi mai mare. Aşadar, Frauenberg se hotărî să-l lase pe neguţător să-şi vadă de drum şi, în ciuda îndoielii slujitorilor săi care cunoşteau bine locurile, să încerce trecerea nu prin pasul Plumser, mai lesnicios, ci pe drumul mai greu şi mai neobişnuit peste Lamsenjoch, către Schwaz sau Freundsberg.

Smuciră frîiele cailor şi cotiră scurt în faţa peretelui de stîncă spre o vale lăturalnică. Pîrîul care tăiase această vale urma un povîrniş dulce, adesea pierea cu totul, curgea pe sub pămînt. Slujitorul care cunoştea drumul călărea în frunte. Dădură de crînguri de sălcii şi de terenuri mlăştinoase. Ploaia tot nu contenise. Apoi, pe neaşteptate, valea se lărgi. Spre mirarea lor, în cale îi întîmpină un arţar. Mai mulţi. O întreagă pădurice. Copacii bătrîni şedeau nemişcaţi şi vînjoşi în ploaie. Prin perdelele de ploaie abia se întrezăreau, tulburi, pereţii uriaşi, albicioşi, de piatră, care închideau complet, de jur împrejur valea, pînă departe şi erau aşa de înalţi, încît vîrfurile nici nu li se vedeau printre copaci. Nu adia pic de vînt, se auzea doar murmurul liniştit şi uniform al ploii căzînd de pe frunzele copacilor bătrîni şi îngălbeniţi.

Meinhard nu mai putu să continue drumul. Se opriră sub ploaia care bura fără întrerupere, prînziră din mîncarea luată cu ei. Lui Meinhard îi fu cu neputinţă să guste ceva. Îl înspăimînta faptul că vîrfurile pereţilor de stîncă nici nu se zăreau. Nu va ajunge niciodată acolo sus, şi niciodată nu va răzbate dincolo ; erau ferecaţi

în valea aceasta, sub copacii stranii, parcă morți, ca la capătul pămîntului.

Începură suișul. La început nu fu greu. Urcară domol, cu ocolișuri mici, de-a lungul unui torent. Slujitorii mergeau înainte, căutînd poteca cea mai lesnicioasă. Meinhard mai făcuse drumuri grele ; dar acum parcă ologise. Picioarele îi erau ca niște bușteni, asuda sleit de puteri, răsufla anevoie. Aluneca pe stînca udă, Frauenberg îl sprijinea, simțindu-l cum zvîcnește la fiecare atingere. Cu cît răzbăteau mai sus, cu atît peretele de stîncă i se părea mai înalt, mai batjocoritor, mai de neînvins. Rododendroni înfloriți, tufe tîrîtoare de jnepeni, zăpadă. Slujitorii tropăiau cu pași uniformi înainte. Alunecînd cu picioarele-i nesigure, gîfîind, ducele îi urma poticnindu-se. Deodată, unul dintre slujitori se opri, ascultînd și aruncînd o privire spre Frauenberg. Acesta auzise și el, dar își înfrînă orice tresărire a obrazului. Așadar, negustorul de lemne dăduse totuși alarma.

— Oameni, sau vite scoase la păscut, spuse albinosul cu nepăsare.

Porni mai departe. Slujitorii grăbiră și ei pasul.

Meinhard nădăjduise că vor face popas. Îl exaspera că nimeni nu se gîndea la asta. Apoi căzu într-un fel de letargie tulbure, se lăsă tîrît mai departe, somnolent, de bărbatul cel gras. Cînd se oprea o clipă, îl pișca frigul aspru. Zăpada deveni mai groasă, tînărul duce se poticnea greoi la fiecare pas.

Frauenberg cîntări lucrurile cu capul limpede. Dacă n-ar fi fost zăpadă, ar fi reuşit să-l care dincolo. Aşa însă era cu neputinţă să ajungă de partea cealaltă a stîncilor cu zdreanţa asta jalnică. Pe deasupra, Meinhard devenise parcă îndărătnic. Se lăsa mereu mai greu, refuzînd să mai facă vreun efort.

Slujitorii o luaseră cu o postaţă bună înainte. Frauenberg se opri :

— Ei, tinere duce ? orăcăi el. Obosit ?

Meinhard se prăbuşi vlăguit în zăpadă, respirînd precipitat. Frauenberg începea să-şi fluiere cîntecelul. Îşi frămînta mintea. Va să zică lucrurile ieşiseră prost. Se şi hotărîse. Cum să o scoată la capăt ? Să-l lase pe Meinhard să cadă iar în mîinile prinţilor Wittelsbach ? După această încercare nereuşită de fugă, ar fi pus şi mai vîrtos gheara pe el. Bine-ar fi fost dacă-i izbutea planul. Să-l fi putut folosi pe Meinhard împotriva Botoasei. Dar n-a mers. Atunci mai bine cu Botoasa singură şi înlăturînd o dată pentru totdeauna pretextul datorită căruia casa de Wittelsbach îşi exercita împovărătorul control.

Frauenberg continua să fluiere. Trase o duşcă de vin din plosca lui. Îi întinse şi lui Meinhard să bea.

— Trebuie s-o pornim mai departe, tinere duce, zise el.

Îi dădu mîna ca să-l ajute să se ridice.

— Nu mai pot, se văită Meinhard, după ce se sculă anevoie în picioare. Şi nici nu mai vreau, adăugă el cu îndărătnicie.

— Aşa ?! rînji Frauenberg. Bine, fie, băieţaş, spuse el.

Orăcăise fără supărare, ca-ntotdeauna, totuşi ceva din vocea lui îl sili pe Meinhard să-şi întoarcă privirea spre el. Albinosul nu mai clipea, căta dur, concentrat, se uită mai întîi după slujitorii care se aflau departe înainte, apoi la tînărul duce. Ochii inocenţi, rotunzi ai lui Meinhard se holbară de groază, din gîtlej nu-i ieşi decît un sunet scurt, răguşit. Se agăţă cu mîinile scurte, grăsuţe, copilăreşti, de ramurile unui rododendron, îşi înfipse picioarele în zăpadă. Frauenberg rînji calm, spuse :

— Ei hai, tinere duce !

Apoi, desfăcu încet, cu mîinile-i roşii şi cărnoase, degetele ţepene ale tînărului ce-ncerca să se agaţe de stîncă, îl săltă în aer, îl ţinu o clipă deasupra prăpastiei, orăcăi : „Adio, băieţaş !" şi-i dădu drumul.

Trupul se izbi de cîteva ori de stîncă, nu căzu prea departe, rămase nemişcat.

Cu un fluierat puternic şi strident, Frauenberg îi chemă înapoi pe slujitori şi le arătă, fără o vorbă, în jos. Slujitorii coborîră, leşul era zdrobit rău, căpăţîna grasă, moale plesnise în două locuri. Aşteptară pe urmăritori. Erau doi ofiţeri şi mai mulţi slujitori. Frauenberg spuse că ieşise cu tînărul duce să prindă hîrciogi, iar aici ducele alunecase în prăpastie. Trupeş, sta acolo, în pieptarul lui de piele, ud leoarcă, urît mirositor, şi clipea din ochii roşii. Pe corpul neînsufleţit al lui Meinhard cădea, nepăsătoare

și rece, lapovița. Se pornise un vînt ușor, înghețat. Își scoseseră cu toții glugile și ședeau tăcuți, cu picioarele scufundate în zăpadă, în jurul mortului cu trupul zdrobit.

PRIN SĂLILE ȘI CORIDOARELE CASTELULUI TIrol, rătăcea clătinîndu-se o femeie, lălăia, urla, se prăbușea, se ridica iar, pornea mai departe, bălăbănindu-se. Falca, nemăsurat de mare, diformă, îi atîrna, părul îi cădea în lațe, parte vopsit într-un arămiu fără luciu și urît, parte decolorat, alb-gălbui. Pe trupul bondoc, umflat, peste sînii mari și căzuți atîrna, tîrîndu-se în urmă pe podele, un halat, un fel de veșmînt de noapte. Mai întîi slugile o luară pe muierea asta care urla, se clătina și lălăia, drept o bețivă, apoi însă o recunoscură pe ducesă.

Curierul ce adusese vestea morții lui Meinhard sosise în zorii zilei, Margareta primise înștiințarea în pat. Atunci se dăduse jos, nu prea repede, urlînd, trecuse pe lîngă cameristele și fetele în casă care o priveau încremenite și sfioase, țeapănă, oarbă, tîrîndu-și după ea halatul.

Schenna o aduse înapoi. Acum sta ghemuită în iatac, privind în gol, în timp ce prin minte îi treceau crîmpeie de gînduri.

Calea ei era presărată cu morți. Capul lui Chrétien de Lafente, sucul fără gust, fără miros, care-l ucisese pe margraf, cele două fetițe ale ei, cu buboaiele mari de ciumă, negre, sparte, evreul Mendel Hirsch, cu veșmîntul de rugăciune, zîmbind, băiețandrul Aldrigeto, Meinhard.

Toate acestea, pentru că ea era atît de slută; aici era pricina pentru care moartea îi dădea tîrcoale și din toate colțurile își holbau la ea găvanele hîrci goale, fildeșii.

Sta ghemuită și nu se mai ridică. Veni amiaza. Veni seara. Domnișoara ei de onoare, veșteda de Rottenburg o întrebă dacă nu vrea să mănînce, să se îmbrace. Nici nu se mișcă. Drumul ei, presărat cu morți. Fiindcă era așa de slută.

În timpul acesta, Frauenberg însoțea cadavrul lui Meinhard, prin Mittenwald, spre Tirol: Rînjea: lui îi revenea mereu îndatorirea să-și însoțească, unul după altul, suveranii morți.

Țara din munți își primi principele buimăcită. Îl rugase, într-o adunare solemnă, să vină. Iar acum venea, așa. La trecerea convoiului, oamenii stăteau la marginea drumului, în ploaie și zăpadă. Clopotele băteau, clericii în odăjdii, baronii feudali, judecătorii, protectorii, cu capul descoperit. Sicriul era purtat prin fața lor, pe muntele Zirler, în sus, în jos, prin Innsbruck, în sus prin pasul Brenner, în jos, prin Jaufen, Passeier. În timp ce-și făcea cruce, privind în urma convoiului, poporul începea să fie cuprins, încet, de gînduri grele, îngrijorătoare. Acesta era cel din urmă conte de Tirol. N-au mers bine lucrurile cu Botoasa. Pe cel dintîi bărbat îl alungase, al doilea murise într-un chip atît de ciudat, fiul ei se stinsese din viață mai înainte de a-și vedea țara. Pe deasupra, războaie, răzvrătiri, revărsări de ape, pîrjoluri, molime. Nu, Tirolul n-a trăit o epocă fericită sub domnia Botoasei.

Încremenită ca o stană de piatră, ducesa aştepta convoiul mortuar la poarta castelului. Sulimanul alb făcea un contrast izbitor cu veşmintele cernite. Prin curţile castelului păşi alături de năsălie, singură. Ningea. În urma năsăliei venea cu paşi grei, masiv, în armură, Frauenberg.

La München, ştirea morţii lui Meinhard iscă mare emoţie. Nimeni nu credea aici într-un accident, cel mult se întrebau dacă Frauenberg acţionase din proprie iniţiativă, sau la dorinţa Botoasei. Totuşi, nimeni nu cuteza să rostească făţiş această convingere. Numai florentinul Giovanni Villani, cronicarul ahtiat de senzaţional, care tocmai se găsea atunci la München, pentru unele cercetări de arhivă, concurentul bravului Ioan de Viktring, susţinea că înlăturarea prin violenţă a tînărului duce era o faptă mai presus de orice îndoială. Înşiră cu grijă şi aprinzîndu-se toate temeiurile ce putuseră şi trebuiseră să ducă la această faptă. O relată şi într-un capitol elegant şi convingător din cronica lui, pe care-l citea oricui voia să-l asculte.

Ştefan, Frederic, Agnès erau copleşiţi de consternare şi furie. La un deznodămînt atît de barbar şi cinic nu se gîndise nimeni. Pentru întîia oară de cînd se cunoşteau, Agnès şi Frederic se repeziră cu reproşuri unul la altul. Prinţul, zicea ea, trebuia să-l fi luat la goană pe Frauenberg şi să nu fi plecat din München cîtă vreme acela se mai găsea aici. Agnès, spunea Frederic, trebuia să-l supravegheze mai bine

pe Meinhard ; cum lipsește el o zi, totul se dă peste cap ; nu poate avea încredere în nimeni. Ducele Ștefan ședea destul de nefericit între cei doi. Știuse el că soarta nu-i e prielnică, nu vrea să redea casei de Wittelsbach măreția în lumea creștină. După ce se certară pînă obosiră, se înțeleseră ca, deocamdată, să-și îndrepte toată atenția în direcția păstrării Bavariei ; ca să încalce hotarele și să atace Tirolul nu se simțeau destul de tari în oști. Dimpotrivă, Agnès fu de părere să se ducă la Tirol, să vadă cum stau lucrurile acolo.

Ajunse la castelul Tirol cu o foarte mică suită. Încă în aceeași zi fu primită de Margareta. Trandafirie, cu pielea netedă, tînără, blondă, într-o rochie foarte simplă neagră, o găsi pe ducesă sulemenită cu farduri de un alb bătător la ochi, cu mîinile și gîtul otova, grele de pietre sclipitoare, înveșmîntată pompos în atlas și brocart. Cu voce afectată și ceremonioasă, ducesa îi spuse că e foarte drăguț din partea ei că nu s-a dat înapoi de la această călătorie grea în timp de iarnă și a venit să-l conducă pe fiul său pe cel din urmă drum. Netulburată și privind-o dulce, Agnès îi răspunse că aceasta era o firească datorie față de casa de Tirol, de la care se alesese cu atîta bine. Pe de altă parte, se aflase deosebit de aproape de răposat. Nici nu-i poate descrie ducesei ce lovitură îngrozitoare a fost pentru dînsa teribila veste. Margareta ținea întoarsă spre ea, nemișcată, fața ei albă, lată, mare, sulemenită ca o mască ; o întrebă dacă vrea să-l vadă pe duce. Agnès, so-

văind puțin, fiindcă nu-i plăcea să vadă morți, răspunse afirmativ. Cele două femei pășiră spre capelă ; cea îmbrăcată în brocart, tîrîndu-se greoaie, cealaltă, călcînd ușor și zvelt. Tînărul duce zăcea pe un catafalc magnific, în juru-i pluteau nori groși de tămîie, nobili cu platoșe de argint țineau priveghiul. Ducesa făcu un semn, capacul greu al sicriului fu ridicat, și iată-l pe tînărul principe, zdrobit îngrozitor și fără suflare, arătîndu-și din armură chipul gras și prietenos. Leșul intrase în descompunere și, în ciuda balsamurilor și a aromelor, dinăuntrul armurei strălucitoare răzbătea un miros greu. Agnès se clătină, păli. Ducesa o conduse afară.

Cînd cele două doamne se așezară din nou în fața căminului, Margareta spuse într-o doară :

— Acuma, ultima noastră convorbire a rămas fără obiect, contesă Agnès. Fiul meu se află iarăși la mine, nu la München.

Agnès, neștiind încotro vrea s-ajungă, nesigură din pricina tonului ușor, nu răspunse, căscă ochii, rămase în așteptare.

Ducesa, mereu pe același ton înspăimîntător de simplu, ca într-o conversație convențională, continuă :

— V-ați căsătorit cu Chrétien de Laferte, iar el a murit. Mi-ați făcut iubitele mele orașe dependente de Bavaria, și-acum aproape că s-au ruinat de tot. Ați sucit capul soțului meu, iar el a murit. Ați devenit confidenta fiului meu, iar acum e mort și el. După toate, n-a fost o cutezanță cam mare să veniți la mine la Tirol ?

Rosti toate acestea ca şi cînd nu le-ar fi dat nici o însemnătate, surîse cu gura ei urîtă, proeminentă, ca de maimuţă, chipul sulemenit şi cadaveric i se schimonosi ca să exprime o prefăcută amabilitate, ba chiar se înclină înainte şi, ceea ce nu mai făcuse niciodată, îşi puse mîna, cu o familiaritate ce da fiori, pe braţul celeilalte. Aceasta rămase încremenită, palidă.

— Nu ştiu ce vreţi, se bîlbîi ea.

— E drăguţ din partea dumneavoastră, continuă Margareta, că aţi venit de bunăvoie. Altminteri, ar fi trebuit să vă poftesc aici ; credeţi-mă, v-aş fi poftit în aşa fel, încît aţi fi venit.

— Dar nu înţeleg de loc, spuse, cu buzele albe, Agnès.

— Da, izbucni deodată Margareta şi se ridică, rămîneţi aşadar oaspetele meu, pînă cînd ducele va fi înhumat. Va mai dura niţel, pregătirile sînt complicate.

— Mă gîndeam, de fapt, ca între timp să stau la Taufers, spuse Agnès.

Devenise mică, înspăimîntată, vocea îi era nesigură.

— Nu acolo, nu acolo ! spuse repede ducesa. Rămîneţi aici. Na-ţi fost dumneavoastră şi ai dumneavoastră de-atîtea ori oaspeţi la Tirol ? Nici să nu vă treacă prin gînd să plecaţi, încheie dînsa în timp ce-o conducea pe Agnès spre uşă. Călătoria ar fi foarte neplăcută.

Un servitor o conduse pe Agnès, care se clătina, în odaia ei. În faţa uşii se găseau ostaşi înarmaţi, care-i prezentară lăncile cînd trecu pragul.

Margareta, singură, se plimbă încolo şi-ncoace. Mersul îi era parcă înaripat, un dans grotesc. Ce păcat că aia i se dăduse în mînă atît de uşor. Ar fi fost mai bine şi plin de farmec întîi s-o momească încoace anevoie, să frămînte aluatul, înainte de-a mînca plăcinta. Dar aşa erau păpuşile astea. Frumoase şi proaste.

Margareta ieşi în aer liber, singură. Pe terasa acoperită cu viţă de vie tropăi, se căţără pe troienele de nea. Se lăsă în zăpadă. Îşi vîrî mîna în puful moale, rece, făcu un bulgăre, îi dădu drumul, frămîntă altul.

S-o îngenunche, s-o distrugă, s-o facă pulbere, s-o nimicească, s-o strivească, încît să nu mai rămînă din ea decît un boţ de carne putredă. Să-şi răcorească sufletul cu spaima ei, cu zbuciumul ei fără scăpare, cu jalea ei, pînă cînd va vedea frumuseţea asta zăcîndu-i la picioare, duhnind ca fiul său, colo în capelă.

Cînd, după un timp, uscata domnişoară de Rottenburg veni s-o caute, auzi ceea ce nu mai auzise de mulţi ani. Ducesa cînta. Cînta cu vocea ei gravă, caldă, plină, cînta în gura mare, răsunător, lăsînd să-i vibreze coardele vocale cum n-o mai făcuse de-atîta vreme.

Mai întîi, îl chemă la dînsa pe Schenna. Îi spuse : de accidentul care dusese la moartea lui Meinhard era vinovată, fără îndoială, contesa de Flavon-Taufers. Ea, ducesa, n-avea de gînd să treacă această crimă cu vederea. Mai mult chiar, era hotărîtă să aplice o pedeapsă exemplară. Schenna, adînc neliniştit, îi răspunse în-

dată că el o sfătuieşte să n-o facă. Poporul ţine la Agnès, pe cît de mult, pe atît de fără temei. Ar fi primejdios să se ia vreo măsură împotriva ei. Mai bine ar fi să i se ştirbească ceva din avere, din putere şi influenţă ; raţiunea politică interzice să se meargă mai departe.

Margareta, aţîţată şi nervoasă, răspunse că ştie cît e de nepopulară ea însăşi. Mai rău nici n-ar putea fi. Nu risca, aşadar, nimic.

— Totuşi ! răspunse cu o neobişnuită asprime Schenna. Riscaţi totul.

Seniorul îi arătă că riscă să se işte o răscoală, binevenită pentru casa de Wittelsbach. Ducesa nu se mai putu stăpîni, izbucni. Orice s-ar întîmpla, nu mai poate tolera în continuare să-şi împartă domnia cu fiinţa asta. Mai curînd abdică. Îşi pironea ochii în gol, înfierbîntată, ferecată faţă de orice sfat menit s-o liniştească. Schenna se agita de colo-colo, cu paşii lui mari, săltăreţi. Dacă totuşi stăruie în hotărîrea ei, spuse seniorul după o vreme, cu chipul întunecat şi cu o grimasă ciudată, atunci, pentru numele lui Dumnezeu, să instituie o curte de judecată. Pentru nimic în lume să nu întreprindă ceva împotriva contesei fără o sentinţă şi o condamnare judecătorească.

Ducesa îl convocă pe Frauenberg, apoi, cîte unul, pe seniorii feudali cei mai influenţi. În cele din urmă îşi dădu seama cît se poate de limpede : toţi erau împotriva ei, toţi erau de partea celeilalte. Dar, cu puţine excepţii, se arătau gata să-şi schimbe părerea, contra plată. Considerau pornirea Margaretei împotriva con-

tesei Agnès drept o toană. Bine, erau gata să-i îngăduie toana asta, dar găseau că se cuvine ca ducesa să le cumpere scump bunăvoința.

Toți cereau, toți formulau pretenții. Margareta își simțea inima grea, scrîșnea din dinți. Seniorii ședeau în fața ei, supuși, loiali, plini de sentimente patriotice. Dincolo de toate acestea, rînjea batjocura : de nu ne dai, nu-ți dăm nimic.

Baronii se înțeleseră între ei, își puseră de acord pretențiile. Frauenberg îi prezentă ducesei cererile lor comune. Erau fățișe, nerușinate. Margareta trebuia să formeze un cabinet cu nouă miniștri. Erau propuși : Frauenberg, Schenna, Berchthold de Gufidaun, cei doi seniori de Matsch, pîrcălabul și guvernatorul, căpetenia cavalerilor teutoni Egon de Tübingen, Henric de Kaltern-Rottenburg, Diepold Häl, Hans de Freundsberg. Acești seniori, care urmau să îndeplinească și funcția de judecători în procesul contesei de Flavon, trebuiau să constituie autoritatea judecătorească și administrativă supremă a țării. Margareta trebuia să se oblige ca, fără consimțămîntul lor, să nu întreprindă nici un act de guvernămînt, să nu încredințeze și să nu retragă nimănui vreo funcție, să nu ducă tratative cu nici un principe străin, să nu încheie nici o alianță, nici un tratat. De asemenea, nu-i era îngăduit să înlocuiască un ministru ; dacă vreunul dintre ei își lăsa locul liber prin deces sau altcumva, nu principesa, ci cabinetul urma să-i hotărască urmașul.

Margareta sta aplecată deasupra documentului, singură. Își încrețise fruntea atît de tare,

încît masca de suliman îi crăpase fărîme. A-şi pune semnătura pe acest document însemna : a ceda oraşele, a azvîrli ţara în ghearele neobrăzaţilor baroni, gata să-şi înfigă dinţii lacomi în ea, ca să rupă fiecare cîte o bucată. A-şi pune semnătura pe acest document însemna : a lăsa Tirolul să decadă fărîmiţîndu-se într-un şir de mici ţinuturi aflate sub suveranitatea cîte unui nobil, a nimici într-un chip ruşinos opera pentru care strămoşii ei şi ea îşi măcinaseră sute de ani avutul, nervii, viaţa.

În gîndurile ei apăru deodată fiinţa aceea bărboasă pe care o zărise cîndva între stîncile din preajma castelului „Botoasa". Piticul se ploconi de mai multe ori, o privi cu ochii lui gravi, străvechi, deschise gura.

Cu un gest violent îl izgoni. La naiba, ţara ! La naiba, oraşele ! Pleacă-te, grumaz ! Supune-te în faţa trufiei vasalilor ! Trebuie să se hotărască o dată, între ea şi aceea. Ar fi absurd să respingă acum cererile baronilor şi s-o cruţe pe contesă. Agnès ar sfredeli, ar submina mai departe opera Margaretei, ar nimici-o. Frumoasa era cariul ţării, tot răul venea de la frumuseţea ei desfrînată, plină de voluptate. Trebuie să piară, să dispară, să fie ştearsă de sub soare şi de pe faţa pămîntului. Ţara din munţi nu va avea pace, cîtă vreme aceea va mai fi în viaţă.

Cînd se va afla în faţa Domnului, va putea să spună : n-a fost oră, zi, săptămînă, în care s-o fi stăpînit vre-un gînd, cît de fugar, plin de vanitate, ci numai voinţa curată şi limpede de a

se pleca, de a-şi îndeplini îndatoririle ce i se hărăziseră. Şi, necontenit, iar şi iar, vanitoasa, seaca aceea, ca în joacă, sfărîmase tot ceea ce săvîrşise ea cu trudă, umilinţă şi jertfire de sine, fără să fie în stare, aceea, să înţeleagă o fărîmă din chinul şi suferinţa ei. Drept era asta? Drept era ca acel cap sec, proasta, reaua aceea, fiinţa aceea ordinară, numai pentru că era o gînganie frumoasă, să o acopere pe ea, să nu mai lase loc celei ce-şi făcea datoria şi pătimea fiindcă era înzestrată cu înţelepciune? Nu, Dumnezeu nu putea voi aşa ceva. Lupta trebuia dusă pînă la capăt. Margareta, sfîşiată de gheara durerii, simţea cît era de înlănţuită de femeia aceasta frumoasă, cît era de hotărîtă să termine o dată. Nu mai era cu putinţă nici o amînare, nici un compromis, nu mai putea să se dea de-o parte, să-şi pună o mască, să şovăie în faţa ţelului înalt. Trebuia să ia în spate şi povara asta.

Frauenberg veni să-i afle răspunsul. Mîna ducesei zăcea, grosolană, deasupra documentului cu cererile baronilor. Margareta îşi înălţă ochii, îl privi pe Frauenberg, spuse liniştită, fără a ridica vocea:

— Golani! Tîlhari!

Frauenberg îi replică, jovial şi nepăsător:

— Da, doamnă ducesă, ieftini nu sîntem.

Margareta îşi puse semnătura.

Cînd rămase singură, Agnès se prăbuşi, părăsită de puteri. Pentru numele lui Dumnezeu, ce fusese în stare să facă? Se dăduse ea însăşi,

zîmbind prietenește, în mîna dușmancei. Unde-i fusese capul ? Moartea lui Meinhard era desigur o pierdere și o lovitură pentru Botoasa, dar era o lovitură și mai grea pentru ea însăși. Prin înlăturarea lui Meinhard și prin renunțarea înțeleaptă și neașteptată la Bavaria, Botoasa ieșise victorioasă. În această situație, Agnès nu înțelegea cum de putuse veni în casa dușmancei, pentru a-i încununa triumful.

Se afla singură de tot și pierdută. Odaia era rău încălzită, îngheța. Asta însemna să îngheți ? Un simțămînt pe care nu-l cunoscuse în toată viața ei i se cuibărea în suflet, o dobora, o sugruma. Fusese întotdeauna plină de îndrăzneală, fusese mereu stăpînă pe situație, îi mînase pe bărbați încolo și-ncoace după cum avusese chef. Acum era neputincioasă, dușmanca putea face cu ea orice ar fi vrut. O copleșeau teama și frigul. Ochii adînci, albaștri nu mai erau de loc cutezători, ci goi și stinși, trupul sprinten i se încovoiase, mîinile-i albe se acoperiseră de încrețituri, obrazul neted îi era răvășit de cute mici, aspre, uscate.

Stătu așa pînă se lăsă amurgul. Atunci i se aduse lumină, se ațîță focul, i se puse pe masă mîncare. Își adună puterile, mîncă, se simți înviorată. Ei, ce ! Asta și era scopul celeilalte, s-o vadă umilită, scîncind, părăsită de curaj. Cu siguranță că nu va îndrăzni să întreprindă împotriva ei nimic serios. Nu-i stă oare toată țara alături ? Fiindcă e slută, ducesa vrea s-o vadă pe ea, Agnès, dovedindu-se lașă. Nici nu-i trece prin gînd să-i facă voia. Își îndreptă spinarea,

în ochi i se reaprinse privirea nepăsătoare, îndrăzneață, de totdeauna. Mîncă bine, cu poftă, mai ceru o porție, glumi cu servitorii. Dormi zdravăn, liniștit, pînă tîrziu.

Cînd, a doua zi, Frauenberg veni s-o vadă, o găsi mulțumită, sugînd bomboane și zdrăngănind cu lăuta un cuplet frivol. Își îngădui observații ironice cu privire la aranjamentul de modă veche al odăii. Frauenberg rînji și zise că, firește, casa Botoasei nu era pusă la punct atît de modern și confortabil ca a ei. O mîngîie cu mîna-i cărnoasă. Clipi la ea și-i spuse, pe un ton părintesc, că o prevenise la timp să nu se înhăiteze cu zăbăucii ăia, fiindcă o să iasă prost. Agnès îl întrebă într-o doară dacă se află acolo din însărcinarea Botoasei. N-are nici un rost s-o înspăimînte. Să-i spună ce au de gînd. Cît de mult o să lungească gluma asta. Albinosul orăcăi că va fi adusă în fața unei Curți supreme. Ea-i răspunse că asta ar trebui să se întîmple mai repede, fiindcă la castelul Tirol e foarte plictisitor. Adăugă că ar vrea să i se trimită camerista și croitoreasa, ca să poată apărea în fața judecății într-o rochie cuviincioasă. Frauenberg zise că n-are decît să poruncească și i se va împlini voia. Rămasă singură, continuă să sugă bomboane și să zdrăngăne din lăută.

DUCESA CERU CA ÎNALTUL TRIBUNAL CE AVEA s-o judece cu ușile închise pe Agnès să fie instituit cu mare pompă. Trei încăperi de jur împrejur fură străjuite de oameni înarmați, pentru

a se păstra secretul judecății. Cei nouă seniori se așezară tăcuți și întunecați în jilțuri ; printre ei, trona greoaie Margareta însăși, cu însemnele domniei.

Agnès purta o rochie simplă, de-un roșu stins, potrivită pentru o recepție sau o mică festivitate. Ținuta ei vădea nepăsare, încredere. Era convinsă că Botoasa nu va îndrăzni să se atingă de ea, că pomposul și complicatul ceremonial al judecății era menit doar s-o bage în sperieți. Toate acestea se întîmplau numai pentru ca ea, frumoasa, să se umilească în fața slutei. Nu, nu era de loc dispusă să-i facă Botoasei cheful.

Parohul de Tirol, care îndeplinea funcția de grefier, dădu citire actului de acuzare. Contesa de Flavon-Taufers s-a străduit dintotdeauna să-și exercite influența nefastă asupra lui Meinhard și asupra țării Tirolului. Cînd tînărul principe era pe cale să se întoarcă în Tirol, pentru a se smulge de sub înrîurirea ei, și cînd înțelegerea principelui cu credincioșii și bine intenționații săi supuși amenința să-i strice planurile, ea a încercat să intervină cu forța ; în urma acestei încercări, ducele și-a pierdut viața.

Agnès spuse că se miră cum niște domni atît de înțelepți și puternici pot răstălmăci așa de rău o stare de lucruri simplă și clară. Da, a fost în cele mai bune și prietenești relații cu tînărul principe, la fel cum și tatăl acestuia a onorat-o cu prietenia și încrederea sa. Cînd și cînd, după slaba ei minte de femeie, a dat un sfat sau altul, cu conștiința curată și ca bună supusă și creștină, spre folosul și ridicarea prin-

cipelui și a țărilor lui. Atunci cînd prințul a plecat spre Tirol, ducele Ștefan tocmai și-a vestit neîntîrziata sosire la München, astfel că ea a trimis curieri călări după cel plecat, cu o scrisoare, prin care îi spunea că, în aceste împrejurări, întoarcerea sa la München ar fi neapărat de dorit. Din nefericire, curierii nu l-au putut găsi pe duce decît mort. Toate acestea sînt lucruri foarte limpezi și nu pot fi răstălmăcite. În încheiere, spuse zîmbind că e cu adevărat o mare păcătoasă, dar că, în relațiile sale cu ducele Meinhard, nu s-a rostit și nu s-a făptuit nimic care, după umila ei părere femeiască, să nu poată fi mărturisit fără sfială în fața lui Dumnezeu și a oamenilor.

Toată această declarație o făcu șezînd, liniștită, cu vocea ei răspicată și clară. În fața judecătorilor solemni și sumbri, era tînără, frumoasă, senină și plină de încredere, în rochia ei modestă de un roșu șters.

Margareta declară că, la München, îi ceruse contesei de Flavon să nu se amestece în treburile Tirolului ; contesa refuzase. Agnès răspunse că doamna ducesă o înțelesese greșit. Parohul de Tirol dădu citire unei declarații luate sub jurămînt, prin care călăreții contesei mărturiseau că ea însăși le dăduse însărcinarea de a-l aduce pe principe înapoi la München cu forța. Cu toții își întoarseră privirile spre Frauenberg, singurul căruia i se putea datora această mărturisire. El însă se uita, străin de toate, în gol. Agnès spuse că această declarație a călăreților, dacă nu cumva

e un fals, este o pură defăimare. Frauenberg rînji.

Ducesa şedea în jilţul ei, ţeapănă, revărsată, rochia neagră de brocart era înfoiată în juru-i, însemnele de aur ale puterii străluceau. Pe neaşteptate, într-o clipă de tăcere, fără s-o privească pe Agnès sau pe altcineva, deschise gura, începu să vorbească. Cu o voce monotonă spuse totul, în cuvinte simple şi fără emfază. Pretutindeni unde acţionase ea în această ţară din munţi, la Etsch şi la Inn, de la lacurile velşe pînă la Isar, pretutindeni această contesă de Flavon se arătase şi pusese piedici şi lucrase împotrivă. Ducesa vorbea încet şi nu ridica vocea. Vorbi despre oraşe şi despre măsurile ei şi cum această contesă de Flavon li se opusese. Vorbi despre orînduielile ei în ceea ce priveşte finanţele şi cum această contesă de Flavon îl rechemase în munţi pe bancherul velş, *messer* Artese, alungat de ea. Vorbi despre autonomia tiroleză şi cum această contesă de Flavon dăduse mereu ţara pradă Bavariei, lipitoare lacomă de sînge. Vorbi despre liga Artus, despre Ingolstadt şi Landshut. Încet, din gura ei urîtă şi mare, cuvintele ieşeau limpezi şi precise. Cădeau ritmic, monoton ; picurau ca nişte grăunţe grele de nisip, fără oprire, îngropînd-o pe gingaşa, strălucitoarea Agnès, încît aceasta deveni mereu mai palidă, mai jalnică şi mai încremenită. Cînd ducesa ajunse la sfîrşit, se lăsă o linişte apăsătoare, în cămin trosneau butucii, seniorii şedeau trişti şi cenuşii şi încovoiaţi.

Agnès spuse că n-a căutat niciodată să influenţeze pe cineva. A vorbit numai cînd a fost întrebată, iar atunci numai cu ezitări, şi n-a încercat să impună cuiva vreo părere de-a ei. Frumoasa femeie băgă de seamă că vorbele sale zburau în vînt, nu convingeau pe nimeni. Atunci se ridică, rămase în picioare, voioasă, netulburată, senină, mîndră, îi privi pe seniori, unul după altul, şi spuse : Dacă a săvîrşit vreun păcat, acela se află doar în faptul că există pe lume. Aşa a creat-o Dumnezeu. Cîtă vreme va fi în viaţă, nu va putea împiedica pe nimeni să întoarcă după ea capul, sau să o placă.

O priviră cu toţii, chiar şi pana grăbită a parohului de Tirol încetă să mai scîrţîie. Schenna o măsură de sus pînă jos cu ochii lui obosiţi şi cenuşii, uscăţivul, cinstitul Egon de Tübingen o privi concentrat în ochii adînci, albaştri, integrul, blajinul Berchthold de Gufidaun gîfîia, suspina, Frauenberg clipea din ochii lui roşii. Agnès îşi dădu seama că vorbele ei din urmă nu mai pieriseră în vînt. Scosese la iveală o parte din fiinţa ei, o înălţase sus de tot cu amîndouă mîinile, o arătase bărbaţilor, mîndră, în faţa duşmancei : Iată ! Priviţi ! Aceasta sînt eu ! Acum savură efectul acelor vorbe, respiră.

Deodată observă că şi Botoasa o privea. Ochii albaştri ai frumoasei se scufundară adînc în cei căprui ai urîtei. Iar Agnès văzu că Margareta zîmbea. Da, un zîmbet slab tăia o cută pe masca de suliman izbitor de alb a ducesei, şi nu era un zîmbet prefăcut, ci adevărat. Abia atunci înţelese Agnès că Margareta se îngrijise de toate

dinainte, că ducesa se așteptase la acest triumf ce-o otrăvea și că era pierdută. Începu brusc să tremure, se ofili într-o clipă, picioarele i se muiară, trebui să se așeze.

În încăperea celor osîndiți, apăru neanunțată, surprinzător, ducesa. Agnès ascultase sentința cu sînge rece, senină, netulburată. Chiar și după ce rămăsese singură, își spusese că Botoasa nu va îndrăzni să meargă mai departe. Apoi, însă, se gîndise la zîmbetul grăitor al Margaretei și simțise din nou, răscolindu-i măruntaiele, acea senzație chinuitoare care o îngheța și pe care n-o mai cunoscuse niciodată. Acum, cînd ducesa veni la ea, se reculese numaidecît, se ridică în picioare, curtenitor, dar fără grabă, o rugă să șadă. Margareta spuse :

— Ați lăsat să se înțeleagă, contesă, că între mine și dumneavoastră ar fi și altceva decît asprimea principesei împotriva uneia dintre supusele sale care s-a răzvrătit și a păgubit țării. Înțelegeți, totuși, rogu-vă, că eu nu pot fi altceva decît principesă, fiindcă țara jignită se află în mine, impulsurile ce mă mișcă sînt ale țării. Spuse acestea cu calm, ca un lucru de la sine înțeles, convingător, cu măreție. Agnès o ascultă atent, cu politețe. Nu înțelegea ce urmărea cealaltă. Înțelegea doar atît : „Ah, ducesa vrea ceva de la mine. Vrea să se explice cu mine. Vrea să se justifice. Cît de șubredă trebuie să-i fie poziția ! Simte că ea e cea învinsă. Vrea să mă tragă pe sfoară. Să nu mă las păcălită. Să spun nu. Orice mi-ar făgădui, să spun nu."

Margareta vedea că cealaltă n-o înțelege. Făcu o nouă încercare. Pe un ton obosit, puțin nerăbdător, totuși împăciuitor, zise :

— Ați avut succese, contesă. Vă invidiez. Bucurați-vă mai departe de asta. Încercați să credeți că gîndurile și ambiția mea țintesc în cu totul altă parte. Vreau să am garanția că nu veți mai păgubi Tirolul. Nimic altceva. Recunoașteți față de martori și sub semnătură că activitatea dumneavoastră a fost funestă pentru țara mea. Jurați pe Evanghelie să vă țineți de aci înainte departe de orice activitate politică. Dacă o veți face, voi casa condamnarea la moarte. Feudele dumneavoastră revin sub administrația mea. Sînteți liberă și părăsiți țara.

Iată, deci, cursa. Agnès gîndi cu dispreț : „Niciodată nu va îndrăzni să mă ucidă. Mă crede atît de proastă, încît vrea să-mi smulgă o plată pentru lașitatea ei.“ Spuse :

— Un asemenea document nu pot semna. Singura mea activitate politică a fost într-adevăr că m-am născut pe lumea asta, că am existat. Mă puteți pune să jur orice vreți. Dar nu puteți împiedica, și nici eu nu pot, ca un bărbat să acționeze după părerea mea, nu după a dumneavoastră.

O privi țintă pe Margareta de sus pînă jos ; ochii ei albaștri alunecau peste întreaga-i ființă, cîntărind-o, sfidător. Își băteau joc de gura de maimuță, proeminentă, urîtă, de obrajii căzuți care atîrnau în multe cute, de bărbia enormă, de corpul grosolan, gras. O iscodeau, pătrundeau

prin sulemeneli, îi pipăiau batjocoritor pielea aspră, plină de negi, crăpată.

Ducesa, mai adînc atinsă decît oricînd, își stăpîni cu greu exasperarea fără margini și încurcătura. Spuse, cu o ironie forțată :

— Lăsați în grija mea, contesă, să judec dacă e necesar să vă dau pe mîna călăilor sau nu. Mi se pare că vă supraestimați. Îmi e destul dacă semnați declarația cerută.

Ce lipsită de vlagă și de convingere fu această replică ! Ea însăși își dădu seama. Iar Agnès îi simți cu satisfacție și mîndrie slăbiciunea. Acum era pe deplin convinsă că ducesa nu va cuteza niciodată să traducă în faptă sentința. Să-și recunoască vinovăția ! Să-i dea în scris dovada ! Doar nu e nebună !

— Îmi pare foarte rău că nu vă pot îndeplini dorința, spuse ea, savurînd tonul convențional, dulce, ștrengăresc cu care-și exprimase regretul.

Ducesa se ridică. Nu mai avea nici o îndoială : ființa aceasta trebuie nimicită ! O cere țara. O vrea Dumnezeu. Trebuie să piară de sub lumina soarelui, să dispară de pe fața pămîntului. Cîtă vreme femeia aceasta mai respira, se mai mișca, aerul era otrăvit, pămîntul ardea. Margareta se tîrî spre ieșire, un animal bolnav, lovit, slut, trist. Agnès o conduse sprintenă, plină de curtenie.

Miniștrii o rugară stăruitor pe Margareta s-o grațieze pe contesă. După acest proces, spuneau ei, Agnès se va feri să mai țeasă intrigi împotriva Tirolului. Sub nici un motiv, ducesa nu trebuie să întreprindă ceva împotriva ei acum,

cîtă vreme situația în Tirol e atît de puțin consolidată. Miniștrii se îngrijiră ca în țară să nu pătrundă nici măcar un zvon cît de slab despre cele întîmplate, despre arestare, proces, condamnare.

Schenna îi atrase Margaretei atenția că norodul nu va crede niciodată ceva rău despre Agnès, că, de se va atinge de ea, va isca împotrivă-i o ură fanatică. Nici un verdict și nici un comunicat al miniștrilor nu-i va împiedica pe oameni să trăncănească despre omor și crimă. Orice nor, orice furtună, orice molimă între vite va fi tălmăcită ca un semn al cerului împotriva ducesei. Privind-o stăruitor cu ochii lui cenușii inteligenți, o rugă, o conjură să nu se pripească, să amîne totul măcar pînă după înmormîntarea lui Meinhard.

Ducesa răspunse liniștită :

— Nu se poate, Schenna. Lupta trebuie dusă pînă la capăt, Schenna.

Frauenberg ședea singur și bea. Era noapte. Ordonanța lui se întinsese într-un colț, sforăia. Îi dădu un picior și-i porunci să ațîțe focul. Îi întinse o cană de vin. Începu să fluiere, să cînte. Reflectă concentrat. Logic ! Logic ! Dacă Margareta nu-și va schimba hotărîrea, iar Agnès va fi arsă cu fierul roșu sau chiar dusă la spînzurătoare, ca vinovată de înaltă trădare, atunci va izbucni revolta și era îndoielnic ca, după cum stăteau lucrurile, domnia baronilor să mai rămînă în picioare. Dacă i se vor împotrivi, Botoasa, încăpățînată cum era, are să le-o reproșeze mereu ; niciodată nu se vor putea bucura

în liniște de ceea ce obținuseră. Așadar, ce era de făcut ? Logic ! Logic ! Își bătu un timp capul. Se lumină. Rînji. Îi dădu ordonanței să bea. Orăcăi. Adormi.

A doua zi se duse la Agnès. O găsi foarte senină și bucuroasă de venirea lui. Îi spuse că acum nu se mai poate plînge de plictiseală. Vizite, cel puțin, primea cu prisosință. Astăzi el, ieri ducesa. Da, minți albinosul — ducesa nu-i spusese, firește, nimic — a auzit că doamnele s-au înțeles foarte bine. Agnès îl privi cam cu îndoială. Frauenberg clipi și începu să-și bată joc de Margareta. Adusese cu el o băuturică dulce. Îi dădu să bea, ea bău. Ședea trîntită pe perne, grumazul alb, delicat îi vibra de rîs. Frauenberg îi făcu puțină curte. Agnès se simțea mulțumită, parcă prinsese aripi. Lichiorul adus de el era într-adevăr ceva de soi și se suia repede la cap. Frauenberg ăsta o păcălise, ei, da, i-l suflase de sub nas pe Meinhard. Dar nu putea să-i poarte pică din pricina acestei înfrîngeri. Era singurul bărbat care-i impunea.

Ședea tolănită pe perne, cuprinsă de o plăcută moleșeală.

Ce scunde erau odăile în castelul Tirol. Tavanul începu să coboare. Mereu mai jos. Proptește tavanul, Conrad ! Te sufoci, tavanul ăsta te strivește. Agnès rîse hohotind. Sau era un horcăit ?

Frauenberg clipi spre ea, rămase în așteptare. O observă cu ochi de cunoscător. O privi, clătinînd din cap, cum se rostogolește pe-o parte, cum se întoarce din nou pe spate, cum rîde, în-

cepe să gîfîie, să horcăie, apoi cum i se schimonoseşte chipul, cum bate aerul cu braţele, alunecă de pe perne într-o rînă.

Fără grabă Frauenberg chemă femeile. Îi vesti pe ceilalţi membri ai cabinetului că disputa în legătură cu graţierea contesei de Flavon a rămas fără obiect, întrucît contesa, desigur din cauza emoţiilor, a murit în urma unui atac.

Cînd auzi despre moartea contesei, Margareta avu senzaţia surdă şi paralizantă că sufletul i-a rămas gol. Fusese plină de un singur gînd : Agnès. Acum totul se dusese, era ca o păstaie seacă.

Încet, îşi adună din toate colţurile minţii petice de gînduri. N-ar trebui, oare, să se simtă eliberată, uşoară, plutind în slavă, fericită, acum cînd aceea care semănase în juru-i pierzania murise, nu-i mai sta în drum, nu mai era primejdioasă pentru ţară ? Nimic din toate acestea. O furie surdă, fără sens o năpădea mereu mai copleşitor. Voise să vadă prăbuşirea duşmancei. Dusă cu solemnitate spre moarte, Agnès trebuia să recunoască : sînt învinsă, sînt o bucăţică de om, ridicolă şi nemernică, iar tu eşti principesa, tu te afli undeva sus de tot, de neatins, eşti aleasa lui Dumnezeu. Nu moartea trufaşei Agnès avea însemnătate ; însemnătate avea recunoaşterea aceasta. Iar acum, într-un chip batjocoritor şi neruşinat, femeia pe care o urîse îi fusese smulsă de sub nas şi dusă departe pe un ţărm la care nu mai putea s-ajungă niciodată. Ea rămăsese aici, jalnică, necioplită, greoaie, înşelată,

în timp ce aceea zburase departe, uşoară, zîmbind, neînvinsă.

Margareta era turbată de furie. Pentru ce-a făcut toate aceste jertfe ? Şi-a prăpădit ţara, şi-a prăpădit opera strămoşilor, s-a încovoiat în chip ruşinos în faţa lăcomiei neobrăzate a baronilor cu pofte de lup. Iar cealaltă s-a dus, batjocorind-o, rîzînd.

Îl potopi pe Frauenberg cu cele mai murdare ocări. Bărbatul cel gras sta în faţa ei, lăbărţat, nepăsător, neatins. Pe obrazul lui trandafiriu, ca jupuit, blestemele alunecau ca nişte stropi de apă.

Ducesa convocă sfatul miniştrilor. Abia înfrînîndu-se, ea cea altminteri atît de stăpînă pe sine, ceru cu voce răguşită, inegală, întretăiată, să se dea veste în ţară despre proces şi sentinţă, iar moartei să i se facă o înmormîntare infamantă. Dacă nu s-ar proceda astfel, atunci moartea aceasta subită va fi pusă pe seama ei. Miniştrii se opuseră într-un glas, din toate puterile. Cei mai mulţi credeau, ca şi ţara întreagă, că Margareta e într-adevăr vinovată de această moarte petrecută în condiţii sumbre şi ciudate. Erau sincer revoltaţi de pretenţia uşuratică şi fără Dumnezeu a ducesei de a înfăţişa acum asasinarea concurentei ca o faptă dreaptă şi patriotică. În această comportare a ducesei, seniorii găseau o justificare morală deplină a lăcomiei cu care îi storseseră profituri ; se vădise limpede că împotriva acestei femei lipsite de măsură şi gata de orice ticăloşie nici o garanţie nu era îndestulătoare. În rest, îşi simţeau inima uşoară datorită neaşteptatului deznodămînt al conflic-

tului şi nu voiau să îngăduie ca lucrurile să se încurce din nou. Orăcăind, Frauenberg rosti, făţiş şi tăios, părerile tuturor. Ce mai doreşte doamna ducesă ? Dumnezeu luase în mîinile sale pedepsirea ticăloşiei. Acum, păcătoasa aceea era moartă, înlăturată din drum. Mai mult decît atîta nici principesa nu dorise, nu putuse să dorească. Ar fi necreştineşte să se împingă ura şi dincolo de moarte. Nu s-ar putea lua în nume de rău poporului, dacă s-ar răscula într-o asemenea împrejurare. Seniorul de Matsch spuse : Da, norodul îşi îngăduie vorbe necuviincioase pe seama ducesei. După ştirile lui, ici şi colo, ca urmare a morţii contesei, s-au şi produs mişcări. Dar, întrucît ei, miniştrii, stau hotărîţi alături de principesă, o vor scoate lesne la capăt cu asemenea mici răzmeriţe. Au şi fost înşfăcaţi cîţiva răzvrătiţi ; vor fi bătuţi cu vergile în public, ceea ce le va închide celorlalţi gura. Dacă, însă, s-ar face moartei o îngropăciune infamantă, rebeliunea va fi atît de generală, încît el nu ar mai putea garanta nimic. Cinstitul Gufidaun, care, după un lung zbucium, ajunsese la convingerea că ducesa nu e vinovată, îşi dădu pe faţă părerea, vorbind cu vădite sforţări : Ticăloasa a murit. Mai mult decît cu viaţa, nimeni nu-şi poate plăti păcatele în faţa judecătorilor pămînteşti. Să mînjească memoria morţilor nu e un gînd pe care să-l poată avea o femeie superioară şi atît de nobilă cum e ducesa. Zicînd acestea, Gufidaun se aşeză, stingherit ; vorbea rar. Toţi ceilalţi îl aprobară.

Ducesa îl privi pe Schenna. Zgîria nervos, cu degetele lui uscate, tăblia mesei ; rămase tăcut. Margareta stărui. Declară în cuvinte aprinse, poticnite, fără nici o orînduială, iar şi iar, că nu renunţă, că trebuie să se-ngrijească de prestigiul ei, că le cere cu insistenţă să dea urmare voinţei sale.

Totuşi, miniştrii nu cedară. Se referiră la învoiala pe care ducesa o semnase, îşi arătară colţii, declarară că niciodată nu-şi vor da aprobarea necesară pentru măsuri împotriva moartei. Margareta făcu spume la gură de ciudă şi de furie. Miniştrii răspunseră că, fiind cu sufletul împăcat, primesc cu calm reproşurile ei. Conştiinţa le spune că opoziţia lor este în interesul ţării şi a ducesei însăşi ; sînt convinşi, de asemenea, că respectul arătat memoriei celei moarte ar primi încuviinţarea întregii creştinătăţi.

Margareta trebui să se dea bătută.

Se zbuciumă plină de mînie, neputincioasă, învinsă. Miniştrii ăştia, nemernicii, laşii ! Cît de bucuroşi fuseseră că pot să nu i se supună ! Cu cîtă neruşinare au tras-o pe sfoară ! Au înşelat-o pe ea şi ţara, iar apoi s-au sustras cu sofisticării murdare obligaţiei de a respecta învoiala. Nemernici, pungaşi, şantajişti. Se gîndi să ceară ajutor de peste hotare. Dar casa de Wittelsbach ţinea foarte mult la Agnès, iar Habsburgul era prea isteţ ca să se facă de la început nepopular prin măsuri împotriva moartei.

Mai cuteză o supremă încercare deznădăjduită de a o învinge pe moartă. În ultima clipă potrivi în aşa fel lucrurile, încît înhumarea lui Mein-

hard să aibă loc o dată cu aceea a contesei Agnès. Cine se ducea la Taufers, la îngropăciunea contesei, trebuia să lipsească de la funeraliile principelui țării. Îndărătnică, disperată, ceru astfel țării să aleagă între ea și moartă.

Tăcută, sfruntînd lumea, sălbăticită, Margareta ședea la castelul Tirol și aștepta să vadă cine va veni la ea, cine la Agnès. În adîncul sufletului, ducesa știa tot atît de bine ca oricare că, murind, Agnès o învinsese, că lupta luase sfîrșit și că pînă la morți nu se mai poate ajunge nici prin putere, nici prin viclenie.

SENIORII DIN CABINET SE ÎNȚELESERĂ ÎNTRE ei cine să ia parte la funeraliile tînărului duce, și cine să se ducă la Taufers. Se învoiră ca fiecare să hotărască și să-și ia răspunderea pentru sine. Cei mai mulți se deciseră să se ducă la contesa de Flavon. Nu erau mîinile lor nepătate de acest sînge? De ce să n-o arate? Frauenberg, Egon de Tübingen, maestrul cavalerilor teutoni, loialul și greoiul Gufidaun se hotărîră să rămînă la Tirol.

Seara tîrziu, Iacob de Schenna ședea încă treaz. Dar nu citea din cartea pe care o desfășurase înainte-i. Se plimba de colo, colo, cu pașii lui țepeni și inegali. Avusese de gînd la început să facă pe bolnavul și să nu se ducă nici la Tirol, nici la Taufers. Politica îi era indiferentă. Nu-i păsa de părerile și fierberea plebei, avea, în ceea ce-l privește, prea puțină ambiție ca să mai țină socoteală de acest senti-

ment. Dar conflictul dintre cele două femei îl tulburase dintotdeauna ; îl mişca încă şi mai adînc, de cînd continua între cea moartă şi cea vie. Margareta îi ceruse ajutorul ; pentru întîia oară o refuzase. Nu voia să se lase atras în această luptă, nu voia să ia partea nici uneia. Nu mai voia nimic.

Poate că iară era aproape singurul care pătrundea pînă la tainica legătură dintre lucruri. Margareta, principesa, avea dreptate. Agnès fusese geniul răului, era o binecuvîntare pentru Tirol că pierise. Dar lovitura o dăduse oare Margareta principesa, ori Margareta femeia ? Trebuise oare Agnès să moară fiindcă păgubea ţării, sau pentru că era frumoasă ? Nu cuteza să decidă. Un lucru era sigur : Agnès fusese cea mai frumoasă femeie de la Pad pînă la Dunăre. El, Schenna, era un senior care îmbătrînise. Numai de aceea, poate, nu cuteza să decidă ?

Nu voia să se dedea tihnei ; nu voia să fie bătrîn. Ceea ce le ceruse Botoasa nu fusese drept. O acceptase aşa cum era, cu gura ei urîtă, cu obrajii căzuţi, cu toată jalnica ei sluţenie. Dar ura împotriva moartei nu o accepta. Un simţămînt simplu, de dreptate, se punea împotrivă. Trebuia să depună mărturie pentru frumuseţe. Se va duce la Taufers.

Dinspre Pustertal, peste Bruneck se revărsa noian în valea de la Taufers. Niciodată munţii aceştia nu mai văzuseră atîta omenime. La început coborîşul fu anevoios prin zăpada înaltă, dar în curînd mulţimea bătători un adevărat

drum. Oamenii maseră sub cerul spuzit de stele, în gerul limpede şi tăios. Apăru un oraş de corturi, care creştea mereu. Se îngrămădeau mii şi mereu alte mii de oameni. Femei, copii, neluînd în seamă oboseala şi primejdiile iernii. În aerul îngheţat răsunau blesteme la adresa Margaretei, vrăjitoarei, celei însemnate de Dumnezeu. Talpa-iadului nu-şi găsise liniştea pînă cînd n-o ucisese mişeleşte pe blînda şi dulcea Agnès. Acuma, contesa zăcea pe catafalc, în capela de la Taufers, un înger al lui Dumezeu, o sfîntă de ceară, trandafirie şi frumoasă. Un convoi nesfîrşit se perinda prin faţa ei, oameni de toate stările, vîrstele, înfăţişările, baroni, ţărani, tîrgoveţi, dar cu toţii reculeşi, mişcaţi, plini de compătimire, cu sufletul greu de o mînie sălbatică împotriva ducesei.

În timpul acesta, cel din urmă conte de Tirol, răposatul Meinhard, zăcea părăsit în capela castelului. Rămăseseră pe loc numai slujbaşii curţii şi ofiţerii care n-ar fi putut în nici un caz să plece.

Zgîrcită la vorbă, închisă în ea, glacială, Margareta cerceta grupul celor ce se adunară, remarca lipsurile, lua, parcă străină de lume, cele din urmă dispoziţii privitoare la funeralii. Domnul de Schenna nu era aici ? Nu, pînă acum nu venise. După prînz : tot n-a venit ? Nu, domnul de Schenna n-a venit. Trimise un olăcar la castelul Schenna. Domnul de Schenna plecase într-o călătorie. Spre Taufers.

Şi Schenna...

Duhoarea grozavă pe care o răspîndea leşul lui Meinhard răzbătea prin toate parfumurile şi mirodeniile. Celor din capelă li se tăia răsuflarea, ofiţerii care şedeau de gardă trebuiau să fie schimbaţi din oră în oră.

Pe la ceasul trei după-amiază, Margareta intră în capelă. Mută, îngenunche lîngă fiul ei care putrezea, duhoarea descompunerii n-o alungă. Gărzile fură schimbate, o dată, a doua oară, a treia oară ; ea continua să stea ghemuită lîngă mort, nu se mişca.

Şi Schenna...

O chemă de faţă pe duşmancă, pe moartă, o chemă prin poruncă domnească. Agnès se înfăţişă. Se răfui cu ea. Aceea zîmbea, nu voi să vorbească. Îi puse înainte tot ceea ce sfărîmase, fără rost, vanitoasă, neobrăzată, în joacă, bucurîndu-se într-un chip ruşinos de frumuseţea ei poleită şi zadarnică. Aici, în capela unde se odihneau conţii de Tirol, care ctitoriseră şi strînseseră mănunchi această ţară din munţi puternică, îmbelşugată şi vestită, îi puse înainte duşmancei moarte tot ceea ce nimicise, spulberase, stricase. Aceea aluneca încolo şi-ncoace, de neatins, duhoarea putreziciunii se dădea de-o parte din jurul ei, Agnès surîdea, aluneca, nu vorbea.

Şi Schenna...

Aceea ieşise biruitoare. Margareta avea de partea ei dreptatea, dar aceea ieşise biruitoare. Margareta o nimicise, dar aceea ieşise biruitoare. Era nimicită, era moartă, dar ieşise biruitoare. Toţi se duceau la ea. Şi Schenna.

Apoi, a doua zi, norii de tămîie plutiră în aer, răsunară coruri funebre, sicriul fu coborît, lespedea alunecă, grea, în rosturile ei, închizînd mormîntul. Dar solemnitatea rămase fără nici un ecou în sufletele celor de față. Corurile nu mişcară inimile, ceremonia nu impresionă pe nimeni, asistența puțin numeroasă şedea țeapănă, parcă stînjenită, tremurînd de frig.

În oraşul de corturi de lîngă Taufers luase ființă o mare tabără de priveghi. Oamenii se încălzeau la focuri uriaşe, aprinse în aer liber, frigeau carne, beau vîrtos. Granițele rigide dintre stările sociale se şterseră. În loc de morcovi şi varză acră, țăranul înfulecca vînat şi peşte, care altminteri îi erau oprite prin străşnicia legilor. Orăşeanul îşi aducea şi el partea : cîrnați şi friptură de porc. În aerul rece şi sărbătoresc se încinse un praznic uriaş, însuflețit, la care se mîncă şi se bău fără măsură. Beți turtă, oamenii pomeniră în vorbiri nesfîrşite frumusețea îngerească, blîndețea, bunătatea răposatei contese de Flavon ; blesteme fură rostite împotriva Botoasei, talpei-iadului, ucigaşei. Agnès, moartă, rămase pentru norod transfigurată şi învăluită într-un nor sărbătoresc, de neatins altădată, format din miresmele cărnii fripte şi aburii vinului.

Singură în castelul Tirol, Margareta se aşeză la praznicul plin de fală al mortului. Stătu țeapănă, sulemenită, singură, sub steaguri, drapele ostăşeşti, stindarde, la masa încărcată cu veselă scumpă, aur şi nestemate. Frauenberg, rînjind cu oarecare reținere, Gufidaun, maestrul cavalerilor

teutoni, luară ei felurile de mîncare de la camerieri şi slujitori şi le purtară ceremonios la masă. Margareta şedea ţeapănă, încremenită. Mîncărurile erau aduse în cantităţi uriaşe, apoi luate de pe masă neatinse. Aşa ţinu Margareta praznicul mortului, trei ore întregi.

Secretarul lui Frauenberg, tăcutul, umilul cleric avu de lucru. Miniştrii se folosiră cu cea mai făţişă neruşinare de acordul pe care îl smulseseră contesei, îşi împărţiră ţara între ei. Zburau hrisoave de danie, daruri, favoruri, privilegii, prescripţii. În comparaţie cu jefuirea în stil mare a Tirolului pusă la cale de acest cabinet al Botoasei, domnia cavalerilor bavarezi din liga Artus fusese moderată.

Frauenberg vîrî în buzunarul lui, rînjind, moştenirea răposatei Agnès, pe deasupra cetatea şi protectoratul Pergine şi castelul Penede, de la răsărit de Riva ; Henric de Kaltern-Rottenburg puse mîna pe citadela Cagno de pe Nonsberg, ca şi pe satul cu acelaşi nume ; Hans de Freundsberg luă citadela şi protectoratul Strassberg de lîngă Sterzing. Seniorii de Matsch întrecură măsura. Cerură Naudersul, oraşul şi jurisdicţia Glurn, stăreţia Eyer, castelul Jufal de la gura văii Schnal.

Berchthold de Gufidaun şi maestrul cavalerilor teutoni, Egon de Tübingen, priviră la toate acestea cu dezaprobare şi, luaţi în rîs de ceilalţi pentru naivitatea lor, îşi păstrară mîinile curate.

Schenna îşi clătină capul, mîhnit, în faţa lăcomiei colegilor săi. Sfîrşi prin a-şi spune : mai

bine eu decît un altul. Trist şi făcînd o alegere de cunoscător, îşi însuşi protectoratul şi jurisdicţia Sarntheim, mai puse mîna pe castelul şi protectoratul Reineck, apoi pe fortăreaţa şi jurisdicţia Eppan, în cele din urmă, copleşit de tristeţe din pricina unei slăbiciuni atît de mari şi a neputinţei de a se stăpîni, înhăţă şi ţinutul Lugano, mai sus de Cavalese.

Margareta, împietrită şi tăcută, semnă tot ceea ce i se ceru. În decurs de treisprezece zile ipotecase şi dăduse jumătate de ţară.

Peste muntele Tauern, luptînd cu asprimea unui ianuarie sălbatic, îşi deschideau drum cu greutate cinci bărbaţi. Se scufundau în troiene, se chinuiau pînă să iasă, îşi zdrobeau mîinile şi feţele lovindu-se de gheaţă şi stînci. Moartea, cu sute de chipuri, tăcută, îi pîndea din rîpe, din mormanele înşelătoare de zăpadă. Doi urşi le călcau pe urme, la distanţă, se făceau nevăzuţi, se apropiau iarăşi, adulmecînd. Aşa se trudiră timp de trei zile cei cinci bărbaţi, pînă cînd ajunseră iarăşi la o aşezare omenească, satul Prettau.

Erau Rudolf, duce de Austria, seniorul de Rappach, majordomul său, seniorul de Lansberg, camerierul, şi doi slujitori.

Aflîndu-se în Stiria, la Judenburg, Habsburgul primise, trimisă printr-un curier grabnic, o depeşă a cancelarului său, care zăbovea în ţinutul de margine al Suabiei, la hotarul tirolez. Episcopul Ioan de Gurk îl vestea de tulburările ce izbucniseră în Tirol la moartea lui Meinhard

şi-i cerea, pe cît de smerit, pe atît de stăruitor să vină cu toată graba în ţara din munţi.

Rudolf reflectă repede: desigur, cei din casa de Wittelsbach se ciondăneau acum în jurul moştenirii bavareze a lui Meinhard, nu aveau timp pentru Tirol. Da, cancelarul avea dreptate, era foarte important ca el să apară la curtea Margaretei, pe drumul cel mai scurt şi pe neaşteptate, evitînd Bavaria. Să se întoarcă mai întîi la Viena? Să adune oaste? Nu, de la Judenburg porni călare de-a dreptul spre Radstatt, în Pinzgau, nu dădu ascultare celor ce-l preveneau de marile greutăţi care-i stăteau în cale, acum iarna, la trecerea muntelui Tauern, răzbătu anevoie, luptînd să nu piară, prin trecătoare, ajunse la Prettau, la Ahrental. Nimeri, necunoscut, la Taufers, în fluviul participanţilor la înmormîntare, care acum plecau. Auzi vorbindu-se despre noul minister, despre nemaipomenitele lui împuterniciri, despre jafurile lui. Ajunse la Bruneck. La douăzeci ianuarie, în cea de-a patrusprezecea zi de cînd Margareta rămăsese singură în scaun, intră în Bozen.

Acolo făcu popas. Ţara, ţara lui, pentru stăpînirea căreia el şi tatăl său se trudiseră zeci de ani, se afla în mîna brutalilor baroni feudali, era fărîmiţată mereu mai jalnic de la o zi la alta. Se găsea acolo singur de tot; întreaga lui armată se compunea din doi ofiţeri şi doi slujitori. Desigur, lăsase ordine în Austria ca trupele să se îndrepte spre hotarul tirolez. Dar pînă cînd asemenea măsuri să-şi dea roadele, ţara din munţi putea fi făcută bucăţi. Şi era cît se poate

de limpede în ce situaţie plină de primejdii se afla. Era cu putinţă ca baronii scăpaţi din frîu, sălbăticiţi să nu se sfiască înaintea sfinţitei lui persoane şi, oricît de repede ar fi pierdut apoi totul, să pună stăpînire pe el, să-l constrîngă să le dea consimţăminte şi recunoaşteri. Dar, ca întotdeauna, nu putea să aştepte. Sufletul îi era plin ochi de dorinţa de a-şi îndeplini misiunea, de încredere în sine. Totul depindea de intervenţia sa personală.

Frauenberg rugă să fie primit. Venea ca reprezentant al ministerului. Stătu, pînditor, în aşteptare în faţa ducelui. Acesta era rezervat şi rece. Frauenberg vru să vadă cum stau lucrurile. Clipi la Rudolf cu familiaritate, spuse jovial : cabinetul ar fi, la rigoare, gata să recunoască acel testament al Margaretei în favoarea casei de Habsburg, dacă Rudolf garantează că privilegiile şi decretele lor rămîn valabile cel puţin doisprezece ani.

Rudolf îl măsură cu privirea pe omul acesta masiv, gras şi dezgustător care se afla în faţa lui. Frauenberg clipea la el ştrengăreşte şi complice, aşa cum face un pungaş şi un neguţător de mărunţişuri cînd încheie cu bine un tîrg murdar. Habsburgul spuse cu trufie : Se vede că în Tirol s-au înstăpînit obiceiuri ciudate şi concepţii neobişnuite. În ţara habsburgică nici un om care ar fi vrut să-şi păstreze capul pe umeri nu ar fi cutezat să facă suveranului său asemenea propuneri. După cîte ştia, el era un principe german răspunzător în faţa lui Dumnezeu şi, poate, înaintea împăratului, ba chiar, după

privilegiile casei de Habsburg, nici chiar înaintea acestuia. Frauenberg rămase nepăsător și aşteptă să vadă dacă, după această introducere generală, teoretică, va urma ceva deosebit, practic. Ducele încheie rece, spunînd că e gata să cerceteze în ce măsură ar putea fi îndreptățite privilegiile baronilor. Albinosul căscă botul lui de broască, orăcăi cu neruşinare, liniştit și mulțumit : Pe o asemenea temelie vor putea cădea desigur la înțelegere. Contează pe faptul că ducele va proceda cu generozitate. Cei din Tirol fuseseră întotdeauna destul de generoşi, ca să nu se îndoiască niciodată de privilegiile casei de Habsburg scoase la iveală atît de tîrziu și în împrejurări atît de ciudate.

În clipa aceea se întîmplă ceva cu totul extraordinar. Încet, calm, tînărul duce ridică mîna subțire, puternică, osoasă. Cu dosul negricios al palmei lovi mutra grasă, ca jupuită, trandafirie a celuilalt, de două ori, de la stînga și de la dreapta.

Frauenberg rămase nemișcat. Fața lui lovită nu exprima nici un fel de simțămînt de jignire, era doar nemaipomenit de buimăcită. Ochii roşii fără pleoape se ațintiră asupra principelui, privindu-i fruntea joasă, colțuroasă, hotărîtă, nasul coroiat, buza de jos lăsată deasupra bărbiei puternice. Albinosul clipi, clipi mai tare, își înclină capul, dădu din umeri ca și cînd și-ar fi cerut iertare, făcu o plecăciune, ieşi.

Rudolf, rămas singur, respiră adînc, își desfăcu brațele, zîmbi, rîse.

Frauenberg îşi spuse: „L-aş putea da de-o parte. Dar n-ar merge tot aşa de lesne cum a fost cu ceilalţi. Cu siguranţă că şi-a şi luat măsuri din vreme, iar în spatele lui se află mulţi. E mai înţelept să nu te pui cu el. Păcat de frumuseţea asta de domnie pe care o pusesem la cale. Dar cînd ai a face cu un ins cu asemenea grumaz şi cu asemenea bărbie... Ei, am şi înhăţat destule. Cine mi-ar fi prevestit o astfel de carieră? Trebuie să mă-ngrijesc să păstrez cît mai mult cu putinţă. Şi pentru ce lăcomia asta veşnică? Nu-s un dobitoc. Riscul fiind prea mare, mă resemnez. Cu toate astea, păcat. Dar cu asemenea nas coroiat...

Îşi fluieră cîntecul, se întinse, căscă zgomotos, îşi trosni încheieturile, adormi.

Rudolf păşi în faţa ducesei, tînăr, viguros, semeţ, dar cu respectul cuvenit. O salută pe femeia ţeapănă, închisă în sine, îşi exprimă condoleanţele şi prin cuvinte. Apoi, numaidecît, cu fraze amabile, însă hotărîte se-ndreptă spre ţelul ce-l adusese. Toate curţile o cunosc ca pe o principesă înţeleaptă şi puternică. E cu atît mai de mirare că, în numai cîteva zile de cînd a rămas singură la domnie, ţara a ajuns în asemenea impas. Cu siguranţă că durerea încercată prin moartea fiului, petrecută la un răstimp aşa de scurt după pierderea soţului, a tulburat-o nemăsurat de mult, făcînd-o incapabilă să-şi mai pună în lucrare marile însuşiri cu care e înzestrată. Acum, însă, ţara din munţi are nevoie mai mult decît oricînd de o mînă viguroasă. La

hotare, amenință Bavaria, seniorii lombarzi n-ar rămîne nici ei inactivi dacă s-ar produce un atac din partea casei de Wittelsbach, înăuntru domnește nerușinata lăcomie a baronilor. De aceea o roagă să chibzuiască dacă nu cumva a sosit clipa în care să acorde casei de Austria încrederea arătată cîndva în testamentul ei, trecînd asupra lui guvernarea țării.

Bătrîna femeie greoaie rămase nemișcată în fața tînărului principe. Gura lată, urîtă nu se deschise, mîinile grosolane, sulemenite zăceau moarte pe damascul greu, negru al rochiei.

Rudolf își îndreptă spre ea ochii duri, limpezi, cenușii, așteptă, apoi reîncepu să vorbească: Nu vrea s-o momească cu făgăduințe vagi. Stăpînirea habsburgică s-a arătat pînă acum dreaptă, tare, puternică. Tirolul n-ar fi mai privilegiat decît celelalte posesiuni habsburgice. Dar el garantează, ca un principe în fața unei principese, că va fi guvernat la fel cu celelalte, energic, cu dreptate și iscusință. În ceea ce privește propria ei persoană, cu siguranță că se va purta de grijă nevoilor ei cu mai multă dărnicie și mai regește decît sub guvernarea baronilor.

Margareta continua să tacă, privind în gol cu ochii rătăciți. Rudolf încheie spunîndu-i că n-o grăbește. Să țină sfat cu sine însăși și cu Dumnezeu. O roagă să aibă încredere în el și să cugete la cuvintele lui fără idei preconcepute.

Margareta rosti cu vocea răgușită:

— Nu mai e nevoie de nici o cugetare. Am încredere în dumneavoastră. Recunosc întru totul că gîndurile vă sînt cît se poate de chibzuite.

Se ridică în picioare, își întoarse în afară mîinile sulemenite, cu o mișcare înceată, ciudat de lipsită de viață, le lăsă în jos. Lăsă să alunece, lăsă să cadă. Căzură de la ea Tirolul, orașele, opera ei, opera strămoșilor, a lui Albert, a lui Meinhard, cel Puternic, cel Aprig, a lui Henric, a ei. Acuma era săracă de tot și goală.

Rudolf nu era de loc înclinat spre gesturi sentimentale sau chiar patetice ; dar se simți adînc și straniu mișcat de înfățișarea acestei femei slute, cum sta înaintea lui, despuiată de toate, umilită, istovită de măreția și destinul ei. Se lăsă într-un genunchi și spuse că primește țara ca pe o feudă pe care i-o încredințează cu mîna sa ; nu va uita niciodată că e doar guvernatorul Tirolului, învestit de ea.

Curierii goniră în toate direcțiile cu scrisori și decrete ale ducesei. În ele, Margareta declara că, date fiind împrejurările și ca urmare a slăbiciunii stirpei femeiești, ea nu mai e în putere să-și ocîrmuiască țara cum o cere binele acesteia și să stea tuturora și ei însăși întru apărare, după cuviință. De aceea, după sfatul miniștrilor săi și a reprezentanților poporului, trece în mîinile scumpului ei văr și ruda cea mai apropiată, ducele de Austria, vrednicele și nobilele sale comitate Tirol și Görz, regiunile și ținuturile de pe Etsch și valea Innului, cu castelul Tirol și cu toate celelalte cetăți, sihăstriile, orașele, văile, munții, tîrgurile, jurisdicțiile, satele, cătunele, gospodăriile, provinciile administrate de guvernatori, tarapanalele, vămile, zeciuielile, accizele,

cîştiurile, dările, veniturile, crîngurile, cîmpiile, pădurile, colinele, viile, ogoarele, lacurile, apele curgătoare, iazurile cu peşte, locurile de vînătoare, într-un cuvînt întreaga ei moştenire părintească. Şi porunceşte cu străşnicie şi solemn ca toţi prelaţii şi abaţii ei şi toată preoţimea, apoi conţii, protectorii, guvernatorii şi toate autorităţile din Tirol şi din toate părţile şi ţinuturile, apoi întregul popor să se supună şi să jure credinţă astăzi şi pentru totdeauna ducelui de Austria, ca legiuitul lor principe şi stăpîn.

Mai întîi, depuseră cu toţii, fără rezistenţă, cerutul jurămînt de credinţă şi supunere. În a treia zi din februarie jură oraşul Bozen, în a cincea Meran, în a noua Sterzing, în a zecea Innsbruck. Numai printre baroni unii nu se resemnară cu atîta înţelepciune ca Frauenberg. Încercară să opună o rezistenţă fără speranţă, uneltiră cu casa de Wittelsbach, se străduiră să răscoale ţinuturile din nord împotriva Habsburgului. Cînd apăru la Hall să primească jurămîntul oraşului, se ajunse la răzvrătiri făţişe, şi ducele însuşi îşi văzu viaţa în primejdie. Dar burghezii din Hall ţinură piept lefegiilor baronilor, oraşul Innsbruck trimise ducelui ajutoare, vădindu-se astfel că oraşele erau hotărîte să se opună, în orice condiţii, despotismului nobililor băştinaşi, sprijiniţi de iscoade bavareze. Cîteva zile mai tîrziu, austriacul putea să-i dea de veste cu mîndrie prietenului său, dogele Veneţiei, Lorenzo Celsi : „Pe cale paşnică, fără multă împotrivire, am intrat în stăpînirea ţării din munţi, a căreia moştenire Ni se cuvine dinspre partea tatălui

Nostru. Nobili şi oameni din popor Ne-au jurat credinţă şi Ne-au recunoscut ca stăpînul lor. Toate drumurile şi trecătorile de către Germania spre Italia sînt, prin milostenia Celui Preaînalt, în mîna Noastră."

Margareta se îngriji cu o scrupulozitate deplină de treburile neplăcute, încîlcite ale predării puterii. Dar ea primi numai pe cei cu care trebuia să stea neapărat de vorbă şi nu rosti nici un cuvînt mai mult decît cele oficiale. Apoi, voi să părăsească ţara fără ştirea lumii, numai cu uscăţiva domnişoară von Rottenburg şi doi slujitori. Rudolf nu primi însă s-o lase să plece aşa, fără zgomot şi fără nici o ceremonie. Porunci să se arate principesei care pleca toată cinstirea cu putinţă. La hotarele ţinuturilor ei îi ieşiră în întîmpinare baronii feudali, la barierele oraşelor, autorităţile bisericeşti şi laice. Dar litiera ducesei rămase închisă. Putu fi abia zărită printre perdele, încremenită, nemişcată, clătinîndu-se în pasul cailor. Poporul iscodi cu sfială şi curiozitate, nu văzu nimic. Pleca, aşadar, bolnavă, zdrobită, ticăloasa, vrăjitoarea, tîrfa, nesătula, sluta, Botoasa. În urma ei se răspîndeau legende înfiorătoare şi murdare. Nu zăngăneau şi zdrăngăneau într-un chip înfiorător armele rămase în castelele ei ? Nu hohoteau prin beciuri şi temniţe scheletele celor ucişi de ea ? Oamenii se fereau de locurile pe unde îi plăcuse să facă popas, zicînd că pe-acolo umblă stafiile. Copiii erau speriaţi : „Dacă nu sînteţi cuminţi, vă ia Botoasa". Vitele nu erau lăsate să mănînce iarba

frumoasă, grasă de pe păşunea din preajma castelului „Botoasa".

După ce trecu de oraşul Innsbruck, ducesa auzi, în litieră, o voce micuţă, subţire care rosti în faţa ei :

— Rămîneţi cu bine, doamnă ducesă.

Margareta se sperie, o întrebă pe uscăţiva domnişoară de Rottenburg :

— Cine-i aici ?

Domnişoara nu auzise nimic. Ducesa iscodi prin perdele. Atunci văzu două fiinţe de-o şchioapă, bărboase. Călcau cu paşi mărunţi pe marginea drumului, o priveau cu ochi serioşi, bătrîni de cînd lumea, îşi scoaseră căciulile cafenii-murdare, aşa cum se purtaseră cîndva, de demult, se ploconiră respectuoşi de mai multe ori. Atunci încremenirea Margaretei luă sfîrşit, umerii i se muiară, femeia cea slută, grasă se făcu ghem.

Ajunse la hotarul către Chiemgaul bavarez. Aici era aliniată o companie de onoare. Ostaşii prezentară lăncile. Steaguri înclinate, muzică. Perdelele rămaseră lăsate, litiera trecu, legănîndu-se, peste hotar, în Bavaria. Îndată ce ieşi din vederea lor, ostaşii de la vamă dădură jos, după ordinele pe care le aveau, steagul frumos şi greu al contesei de Tirol şi, nepăsători, căscînd, fluierînd, ridicară în locul lui drapelul nou, sobru, curat, cu leul roşu al Habsburgului.

Slujnica voinică trăgea încet la rame, făcînd să alunece luntrea grosolană şi greoaie de la mica insulă Frauen peste Chiemsee. Era în nă-

miez, arşiţă, faţa apei se-ntindea pînă departe, plumburie, liniştită. Cei doi prelaţi din luntre, cancelarul, episcopul Ioan de Gurk, şi abatele Viktring, tare bătrîn, erau rău dispuşi. Cronicarul florentin, Giovanni Villani, concurentul abatelui, răspîndise zvonul senzaţional că Margareta, ducesă a Bavariei, margrafă de Brandenburg, contesă de Tirol trăieşte, după abdicare, în cea mai neagră mizerie, Habsburgul lăsînd-o să sufere de foame. În sărăcie şi lipsuri, ca o oarecine. Din însărcinarea ducelui Rudolf, cei doi prelaţi fuseseră la Frauenchiemsee, unde trăia acum Margareta, ca s-o hotărască să se pună în mişcare, să ţină curte, aşa cum se cuvine, la Viena, sau în oricare alt oraş i-ar plăcea. Nu i-a trecut pe numele ei Habsburgul cele mai mari venituri, cele patru reşedinţe Gries din Bozen, Stein din Ritten, Amras, Sankt Martin din Zirl, veniturile citadelei Strassberg, ale văii Passeier, ale oraşului Sterzing, pe deasupra o rentă anuală de şase mii de pfunzi veronezi? Curtea ducesei s-ar fi putut lua la întrecere cu a oricăreia dintre principesele germane. Dar nici argumentele curtenitoare şi înţelepte ale episcopului, nici citatele pe lătinie ale abatelui şi pildele lui scoase din istorie nu putură s-o urnească.

— Inima i s-a făcut stană de piatră, se văită în latineşte episcopul. Nu-i mai pasă nicidecum dacă în Tirol e pace sau război. I-am povestit despre năvălirea Wittelsbachului, despre sălbatica pîrjolire şi jefuire a văii Innului. M-a

ascultat, de parcă i-aş fi vorbit despre cum e vremea.

Lacul se întindea într-o nemişcare deplină, scînteind argintiu, vîslele se scufundau ritmic. Moşneagul tăcea.

— În timpul acesta, veniturile ei se îngrămădesc, începu din nou cancelarul. Îi sînt vărsate la zi, nu se atinge nimeni măcar de-o para. Aurul se adună în stive prin castelele ei. Trebuie să fie de o bogăţie neînchipuită. Pe Hercule ! încheie cu năduf, italianul ăla e un defăimător şi un nemernic, un pamfletar ticălos.

La aceste ocări adresate concurentului său, inima moşneagului numai piele şi os începu să bată mai tare.

— Drept grăieşte eminenţa-voastră, rosti el anevoie, cu gura ştirbă. Cine s-ar fi putut îndoi vreodată că ăla-i un palavragiu josnic şi vrednic de plîns ?

Pe malul micii insule, neîngrijită, cu obrazul acoperit de un suliman izbitor de alb, ducesa şedea jos, sub iederă şi flori ţărăneşti viu colorate, uitîndu-se după barcă. Domnea o linişte deplină, zumzăiau gîze, o pasăre de apă strigă cu glas adormit. În aerul fierbinte şi încremenit urca un miros tare de peşte, de năvoade şi ierburi de apă. Luntrea se îndepărta încet de tot, coti după vîrful insulei mai mari din faţă, pieri din vedere.

Uscăţiva domnişoară de onoare ieşi din însorita casă pescărească scundă, gălbui-cenuşie şi o pofti pe ducesă la masă. Margareta se ridică, se îndreptă anevoie din şale şi porni cu paşii ei

grei, tîrşîiţi spre căsuţă. Gura îi era proeminentă ca de maimuţă, obrajii îi atîrnau moi, enormi, diformi, sulimanurile nu-i puteau ascunde negii. Domnişoara, tăcută, umilă, îi deschise uşa negeluită. Mirosul peştelui prăjit răzbi în nori deşi. Margareta îi adulmecă pofticioasă, intră în căsuţă.

CÎTEVA CUVINTE DESPRE DUCESA SLUTĂ ȘI CONTEMPORANII EI

Apărut în 1926, romanul *Ducesa slută* ilustrează profundele cunoștințe istorice, de specialist ale lui Feuchtwanger și se remarcă printr-o concizie puțin obișnuită în epica sa.

Cum epoca și locurile în care se desfășoară acțiunea sînt mai puțin cunoscute, mi se pare util a spune cîteva cuvinte despre localități, eroi etc.

Acțiunea romanului se desfășoară în secolul al XIV-lea, cînd Tirolul își trăiește ultimele decenii de viață independentă și sfîrșește prin a trece sub stăpînirea austriacă.

Unele denumiri geografice apar în roman în vechea formă germană. Întrucît le-am păstrat în text, în majoritate, ca atare, iată mai jos corespondentele actuale, precum și alte lămuriri, pentru o sumară orientare geografică.

Bozen, Brixen, Meran, Trient sînt astăzi localități italiene, numindu-se respectiv : Bolzano, Bressanone, Merano, Trento. Friaul, în italiană Friuli, formează, împreună cu Venezia Giulia, o regiune din nordul Italiei. Görz, tot o provincie din nordul Italiei, se numește Gorizia. Văile Pustertal și Taufers (senioria frumoasei Agnès de Flavon-Taufers), poartă numele de Val Pusteria, respectiv Campo Turcs. Tramin, pe Adige, este italianul

Termano, locul de baştină al vinului „traminer". În roman, fluviul Adige e menţionat cu denumirea germană de Etsch.

Brünn este numele german al oraşului Brno, capitala Moraviei.

Chiemsee, cel mai mare lac din Bavaria, are trei insule, dintre care romanul aminteşte una, Frauenchiemsee, pe care se află o veche mănăstire de călugăriţe benedictine.

Cuera, cu un episcopat înfiinţat în 452, aparţine astăzi Elveţiei şi este capitala cantonului Graubünden.

La Hall, localitate din Tirolul austriac, la sud de capitala actuală a regiunii, Innsbruck, se extrage şi acum sare.

Alte localităţi de oarecare însemnătate în roman: Ingolstadt, pe Dunăre, în Bavaria Superioară; Landshut, pe Isar, capitala Bavariei Inferioare, în secolele XIV—XVII reşedinţă a arhiducilor de Bavaria-Landshut.

Maas este numele flamand al fluviului Meuse.

Dintre personaje, reţinem pe cele mai importante, care au o existenţă istorică reală.

Margareta, ultima suverană independentă a Tirolului, a purtat realmente porecla de Maultasch, pe care am tălmăcit-o prin Botoasa (în italiană: *boccalarga,* în franceză: *à la grande bouche).* S-a născut în 1318 şi a murit la 3 octombrie 1369, la Viena, ceea ce înseamnă că, după intervenţia celor doi clerici, din finalul romanului, ea a dat totuşi urmare îndemnului de a se stabili în capitala Austriei. Cu Ioan (Henric) de Luxemburg s-a cununat în 1330. Şi-a izgonit soţul în 1341, iar după numai un an s-a căsătorit cu Ludovic de Brandenburg. Excomu-

nicarea celor doi soţi a fost ridicată abia după şaptesprezece ani de la nuntă, în 1359. Margraful Ludovic a murit în ziua de 17 septembrie 1361, iar Meinhard al III-lea, fiul lui şi al Botoasei, la 13 ianuarie 1363. După nici două săptămîni, la 26 ianuarie, ducesa îşi ceda ţara Austriei.

Margareta aparţinea familiei Meinhard *(die Meinhardiner)*, conţi şi duci, dintre care cel dintîi este menţionat în documente în 1130, cu titlul de conte de Görz. Tirolul l-au obţinut în 1253, prin moştenire; atunci, al patrulea Meinhard a devenit Meinhard I-ul de Tirol. Carintia a intrat sub stăpînirea lor în vremea lui Meinhard al II-lea, tatăl lui Henric şi bunicul ducesei slute. Henric a preluat conducerea ţărilor în 1295. Fiind cumnat al regelui Venceslav al II-lea, la moartea acestuia, stingîndu-se dinastia Přemysl, a fost încoronat ca rege al Boemiei, în 1307. Peste numai trei ani, a fost alungat din Boemia de către aventurosul Ioan de Luxemburg. A murit la 2 aprilie 1335, cînd Margareta împlinise şaptesprezece ani.

Cel dintîi soţ al Botoasei a rămas un personaj obscur, spre deosebire de tatăl său, amintitul Ioan de Luxemburg, rege al Boemiei, şi de fratele său, Carol. Lupta cu englezii, descrisă în roman, a avut loc la Crécy, în 1346. Regele orb, a cărui vitejie a făcut mare impresie în Europa, abia intrase în al şaselea deceniu de viaţă. Fiul său, împăratul Carol al IV-lea, a domnit între 1347 şi 1378. De numele lui se leagă în principal două evenimente: întemeierea, în 1348, a primei universităţi germane, la Praga, şi emiterea „Bulei de aur" (1356), prin care se statorniceau modul de alegere a împăraţilor germani, drepturile principilor electori etc.

Tatăl celui de-al doilea soț al Margaretei, împăratul Ludovic al IV-lea, Bavarezul, născut la 1287, a ocupat tronul regal în 1314 și a murit subit, la o vînătoare lîngă München, în 1347. Conflictul său cu papa a fost de o violență extremă. Fiindcă sprijinise marile familii aristocratice din Italia (Visconti din Milano este amintit și în roman) și, mai ales, fiindcă ședea în scaun fără confirmarea lui, papa Ioan al XXII-lea (1316—1334) l-a excomunicat în 1324. Împăratul nu s-a lăsat impresionat, ci, acuzîndu-l pe papă de erezie, a cerut convocarea unui conciliu. În 1327, s-a dus în Italia (reședința papală era la Avignon) și la 17 ianuarie 1328 s-a încoronat la Roma ca împărat „din voința poporului". Îndată după aceea l-a declarat demis pe Ioan al XXII-lea și a ridicat în locul lui pe un călugăr minorit, sub numele de papa Nicolae al V-lea, de asemenea ca un „ales al poporului". Firește, biserica nu l-a recunoscut pe acest papă. Ludovic și Ioan au rămas dușmani pînă la moarte, iar papii următori au menținut hotărîrea de excomunicare vreme de încă vreo trei sute de ani!

În lupta sa împotriva papalității, Ludovic s-a bucurat de sprijinul celor mai vestiți teologi ai vremii sale, dintre care pe Marsilius de Padova și Wilhelm de Okkam îi cunoaștem și din roman. Cel dintîi, al cărui nume era Marsiglio dei Mainardini, a trăit între 1290 și 1342 (sau 1343) și a scris, în colaborare, lucrarea *Defensor pacis (Apărătorul păcii)*, prin care apăra independența statului față de domnia lumească a bisericii. Scrierea lui Marsilius de Padova, cerută de împărat în legătură cu căsătoria fiului său, poartă titlul de *De iurisdictione imperatoris in causis matrimonialibus (Despre dreptul de judecată al împăratului privitor la cele ale căsătoriei).*

Wilhelm de Okkam era englez. Călugăr franciscan (aprox. 1290 — aprox. 1349), a fost acuzat de erezie, ceea ce l-a determinat să se refugieze la curtea împăratului Ludovic, în sprijinirea căruia a scris și el cîteva tratate.

Albrecht al II-lea de Habsburg, supranumit Ologul *(der Lahme)* și Înțeleptul *(der Veise)*, a trăit între 1298 și 1358. Duce de Austria (asociat cu fratele său Otto), a favorizat cu mult succes dezvoltarea economică a țării sale, precum și a Carintiei și Crainei, pe care i le-a smuls Margaretei în 1335. Fiul său, ducele Rudolf al IV-lea, prezentat de istorici ca un om excesiv de orgolios, avea numai douăzeci și patru de ani atunci cînd a obținut din mîinile Margaretei Tirolul. Tînărul duce are meritul de a fi continuat construirea domului Sfîntul Ștefan și de a fi fundat, în 1365, Universitatea din Viena. A murit în același an, 1365, la Milano.

Dintre celelalte personaje, îl mai notăm pe cronicarul florentin Villani. Dar acesta nu poate fi Giovanni Villani, cel mai ilustru reprezentant al familiei, mort în 1348, cu prilejul teribilei epidemii de ciumă descrise și în roman, ci ori fratele său mai mic, Matteo, ori fiul acestuia, Filippo, care i-au continuat letopisețul pînă în 1363, respectiv 1364.

Lecturile propuse Margaretei de către seniorul Iacob de Schenna, ca și frescele cu care acesta își împodobise pereții castelelor ne duc spre poemele medievale brodate îndeosebi în jurul cavalerilor Mesei rotunde: Tristan, Lanzelot (Lancelot), Parzival (Parsifal), Erec, Cavalerul cu leul *(Löwenritter*, alt nume al lui Iwein, Yvain), regele Artus (Arthur) însuși. Ce ecou puteau să aibă aceste poeme, prelucrate de scriitori germani (Gottfried de Strass-

burg, Wolfram de Eschenbach etc.) după modele franceze, reiese și din episodul întemeierii „ligii Artus" la München, din inițiativa prințului Frederic. Asemenea ligi, puse sub egida legendarului rege al Britaniei, au luat ființă în diverse centre pînă în secolul al XV-lea. După modelul lor, au apărut chiar și grupări în afara aristocrației, constituite de locuitori ai orașelor.

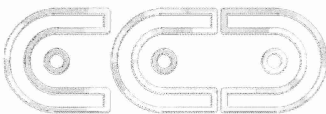
I.R.

Redactor responsabil: SUZI HIRSCH
Tehnoredactor: FR. BRETZ

Dat la cules 26.09.1967. Bun de tipar 06.02.1968. Apărut 1968. Tiraj 90.170. Broşate 85.170. Legate 5.000. Hîrtie tipar înalt tip B de 63 g/m². Format 700×900/32. Coli editoriale 13,73. Coli de tipar 11,25. A. nr. 14249. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 83—31=59.

Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

